

PLÁN ROZVOJA VIDIEKA

2004 – 2006

Slovenská republika

Júl 2003

Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky

Sekcia	OBSAH	Strana
1.	NÁZOV PLÁNU	1
2.	ČLENSKÝ ŠTÁT	1
3.	GEOGRAFICKÁ OBLASŤ	1
3.1	Geografická oblasť zahrnutá do plánu	1
3.2	Regióny klasifikované ako cieľ 1 a 2	2
4.	PLÁNOVANIE NA PRÍSLUŠNEJ GEOGRAFICKEJ ÚROVNI	2
4.1	Plány dotýkajúce sa príslušnej zemepisnej úrovne	2
4.2	Vzťah medzi opatreniami jednotlivých plánov a programov	2
4.3	Štruktúra plánu	4
5.	KVANTIFIKOVANÝ POPIS SÚČASNEJ SITUÁCIE	5
5.1	Administratívne členenie	5
5.2	Geografický popis	5
5.3	Klimatické pomery	6
5.4	Geológia	6
5.5	Pôdny fond	6
5.5.1	Výmera pôdy	6
5.5.2	Produkčný potenciál poľnohospodárskych pôd	7
5.5.3	Súčasný stav kvality a ohrozenia pôd	7
5.6	Vlastníctvo pôdy	9
5.7	Evidencia poľnohospodárskej pôdy podľa užívateľských vzťahov	9
5.8	Pozemkové úpravy	10
5.9	Vidieckosť krajiny	11
5.9.1	Charakteristika vidieckych oblastí	12
5.9.2	Demografická situácia	13
5.9.3	Sociálno-ekonomická úroveň vidieckych regiónov	15
5.9.3.1	Zamestnanosť	15
5.9.3.2	Nezamestnanosť	16
5.9.3.3	Úroveň miezd	18
5.9.3.4	Podnikateľské aktivity	18
5.9.3.5	Infraštruktúra	19
5.10	Poľnohospodárstvo	20
5.10.1	Podiel poľnohospodárstva na ukazovateľoch národnej ekonomiky	20
5.10.2	Vývoj výrobných štruktúr a investičného majetku	20
5.10.2.1	Rastlinná výroba	20
5.10.2.2	Živočíšna výroba	21
5.10.2.3	Budovy a stavby	21
5.10.2.4	Stroje a zariadenia	22
5.10.3	Vývoj podnikateľskej štruktúry	22
5.10.3.1	Podniková štruktúra	22
5.10.3.2	Výrobné zameranie fariem	23
5.10.3.3	Štruktúra vlastníctva	23
5.10.3.4	Investičný majetok	23
5.10.4	Ľudské zdroje	24
5.10.4.1	Počet zamestnancov	24
5.10.4.2	Vzdelanie zamestnancov	25
5.10.4.3	Mzdy v poľnohospodárstve	25
5.10.5	Znevýhodnené oblasti	25
5.10.6	Ekologické poľnohospodárstvo	27

5.10.7	Farmy neregistrovaných fyzických osôb	28
5.10.7.1	Základné informácie o neregistrovaných farmách	28
5.10.7.2	Veková štruktúra členov farmy	30
5.10.7.2	Ekonomická aktivita mimo hospodárenia	30
5.10.8	Podporná politika v agropotravinárskom sektore	31
5.10.8.1	Opatrenia v oblasti daní, úverov a poistenia	32
5.11	Lesné hospodárstvo	35
5.11.1	Lesný pôdny fond	35
5.11.2	Základné makroekonomické ukazovatele	35
5.11.3	Vlastníctvo a užívanie lesov	36
5.11.4	Pracovníci	36
5.11.5	Poľovníctvo	36
5.12	Vodné hospodárstvo	37
5.12.1	Povodne	37
5.13	Životné prostredie	39
5.13.1	Monitoring životného prostredia	39
5.13.2	Kvalita životného prostredia	39
5.13.3	Ochrana prírody a krajiny	40
5.13.4	Svetové prírodné a kultúrne dedičstvo	40
5.13.5	Natura 2000	40
5.14	Dopad poľnohospodárstva na zložky životného prostredia	41
5.14.1	Ovzdušie a globálna klíma	41
5.14.2	Voda	44
5.14.3	Pôda	48
5.14.4	Biodiverzita	51
5.14.5	Hodnotenie vplyvov na životné prostredie	52
5.14.6	Integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania (IPPC)	54
5.15	Popis súčasných politík	55
5.15.1	Oblasť rozvoja vidieka	55
5.15.2	Oblasť poľnohospodárstva a potravinárstva	55
5.15.3	Oblasť lesného hospodárstva	56
5.15.4	Oblasť vodného hospodárstva	57
5.15.5	Oblasť pozemkových úprav	57
5.16	SWOT analýza	58
6.	POPIS NAVRHOVANEJ STRATÉGIE, JEJ KVANTIFIKOVANÝCH CIEĽOV, VYBRANÝCH PRIORÍT ROZVOJA VIDIEKA A ZAHRNUTEJ PLOCHY	61
6.1	Priorita plánu	61
6.2	Stratégia plánu	61
6.3	Operačné ciele, opatrenia a očakávaný dopad	61
6.4	Integrácia nástrojov	63
6.5	Zohľadnenie medzinárodných záväzkov	65
6.6	Oblasti zahrnuté do osobitných územných opatrení	65
6.7	Časový harmonogram a čerpanie	65
7.	HODNOTENIE UVÁDZAJÚCE OČAKÁVANÝ HOSPODÁRSKY, ENVIRONMENTÁLNY A SOCIÁLNY DOPAD	66
8.	INDIKATÍVNA CELKOVÁ FINANČNÁ TABUĽKA	70
9.	POPIS OPATRENÍ NA VYKONANIE PLÁNOV	73
9.1	Opatrenie 1: Investície do poľnohospodárskych podnikov	73
9.2	Opatrenie 2: Vzdelávanie	76
9.3	Opatrenie 3: Znevýhodnené oblasti	78

9.3.1	Horské oblasti	78
9.3.2	Ostatné znevýhodnené oblasti	79
9.3.3	Oblasti so špecifickými nevýhodami	79
9.3.4	Výška vyrovnávacieho príspevku	83
9.4	Opatrenie 4: Agroenvironmentálna podpora	89
9.4.1	Popis opatrení agroenvironmentálnej podpory	89
9.4.1.1	Základná schéma	90
9.4.1.2	Ochrana proti erózii na ornej pôde	91
9.4.1.3	Ochrana proti erózii vo vinohradoch	92
9.4.1.4	Ochrana proti erózii v ovocinárstve	92
9.4.1.5	Zatrávňovanie ornej pôdy	92
9.4.1.6	Ochrana biotopov poloprárodných a prírodných trvalých trávnych porastov	93
9.4.1.7	Nelesná drevinová vegetácia	94
9.4.1.8	Ochrana vodných a mokrad'ových biotopov	95
9.4.1.9	Chov a udržanie ohrozených druhov zvierat	95
9.4.1.10	Ekologické poľnohospodárstvo	96
9.4.2	Prehľad o inštitucionálnom zabezpečení agroenvironmentálnej podpory	102
9.5	Opatrenie 5: Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych výrobkov	103
9.6	Opatrenie 6: Lesné hospodárstvo	105
9.6.1	Investície na rozvoj produkcie a spracovania surového dreva a odbytu lesnej produkcie	105
9.6.2	Trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov a ich dlhodobý rozvoj	106
9.7	Opatrenie 7: Zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy	108
9.8	Opatrenie 8: Pozemkové úpravy	110
9.9	Opatrenie 9: Poradenské služby	112
9.10	Opatrenie 10: Podpora pre polosamozásobiteľské farmy	114
9.11	Opatrenie 11: Podpora na splnenie noriem Spoločenstva	116
9.12	Opatrenie 12: Odbytové organizácie výrobcov	118
9.13	Opatrenie 13: Obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami a zavádzanie vhodných nástrojov na prevenciu	122
9.14	Opatrenie 14: Technická pomoc	124
9.15	Opatrenie 15: Príplatky k priamym platbám	125
10.	ŠTÚDIE, DEMONŠTRAČNÉ PROJEKTY, ŠKOLENIA, TECHNICKÁ POMOC	126
10.1	Štúdie	126
10.2	Demonštračné projekty	126
10.3	Školenia	126
10.4	Technická pomoc	126
11.	STANOVENIE PRÍSLUŠNÝCH ORGÁNOV A ZODPOVEDNÝCH INŠTITÚCIÍ	127
12.	USTANOVENIA NA ZABEZPEČENIE ÚČINNÉHO A SPRÁVNEHO VYKONÁVANIA PLÁNOV VRÁTANE MONITOROVANIA A HODNOTENIA, DEFINÍCIA KVANTIFIKOVANÝCH UKAZOVATEĽOV NA HODNOTENIE, OPATRENIA NA KONTROLU A SANKCIE A PRIMERANÁ PROPAGÁCIA	128
12.1	Implementačný rámec	128
12.1.1	Implementačný útvar pôdohospodárskej platobnej agentúry	128
12.1.2	Platobný útvar pôdohospodárskej platobnej agentúry	128
12.1.3	Kontrolný útvar pôdohospodárskej platobnej agentúry	129

12.1.4	Útvar auditu pôdohospodárskej platobnej agentúry	129
12.2	Akreditácia platobného orgánu	129
12.3	Audit platobného orgánu	129
12.4	Finančná kontrola	129
12.2.1	Následná finančná kontrola	130
12.5	Kontroly poberateľov podpory	131
12.6	Vrátenie podpory a nevyplatenie podpory	131
12.6.1	Sankcie	131
12.6.2	Vylúčenie	132
12.7	Finančné toky	132
12.8	Oprávnené výdavky	132
12.9	Monitoring a hodnotenie	133
12.9.1	Monitoring	133
12.9.2	Hodnotenie	133
12.10	Publicita	133
13.	VÝSLEDKY KONZULTÁCIÍ A STANOVENIE PRIDRUŽENÝCH ORGÁNOV A INŠTITÚCIÍ, AKO AJ HOSPODÁRSKÝCH A SOCIÁLNYCH PARTNEROV	134
14.	ROVNOVÁHA MEDZI RÔZNYMI OPATRENAMI PODPORY	136
15.	ZLÚČITEĽNOSŤ A ZHODNOSŤ	139
16.	DOPLNKOVÁ ŠTÁTNA POMOC	140

PRÍLOHY

PRÍLOHA 1:	Minimálne požiadavky vo vzťahu k životnému prostrediu, hygiene a ochrane zvierat.	142-145
PRÍLOHA 2:	Správna poľnohospodárska prax	146-154
PRÍLOHA 3:	Prepočítavacie koeficienty – VDJ	155
PRÍLOHA 4:	Ekonomické výpočty	
4.1	Výpočet základnej kompenzácie v znevýhodnených oblastiach	156-158
4.2	Výpočet platieb pre opatrenia Agroenvironmentálnej podpory	159-171

1. NÁZOV PLÁNU

PLÁN ROZVOJA VIDIEKA SLOVENSKEJ REPUBLIKY 2004-2006

Plán rozvoja vidieka Slovenskej republiky 2004-2006 predkladá Ministerstvo pôdohospodárstva SR určené ako kompetentný orgán v zmysle článku 41 nariadenia Rady č.1257/1999 o podpore rozvoja vidieka z EAGGF.

Plán je vypracovaný v súlade s podmienkami stanovenými v článku 43 nariadenia Rady č.1257/1999 a v prílohe II nariadenia Komisie č.445/2002 ustanovujúcom podrobné pravidlá pre výkon nariadenia Rady (ES) č.1257/1999 o podpore rozvoja vidieka z EAGGF.

Plán zohľadňuje i novonavrhované nariadenie Rady (ES), ktorým sa dopĺňa nariadenie Rady č.1257/1999 o podpore rozvoja vidieka z EAGGF a zrušuje nariadenie (ES) č.2826/2000 (2003/0007(CNS)) a tiež návrh textu zmluvy o pristúpení, ktorou sa dopĺňa nariadenie Rady č.1257/1999.

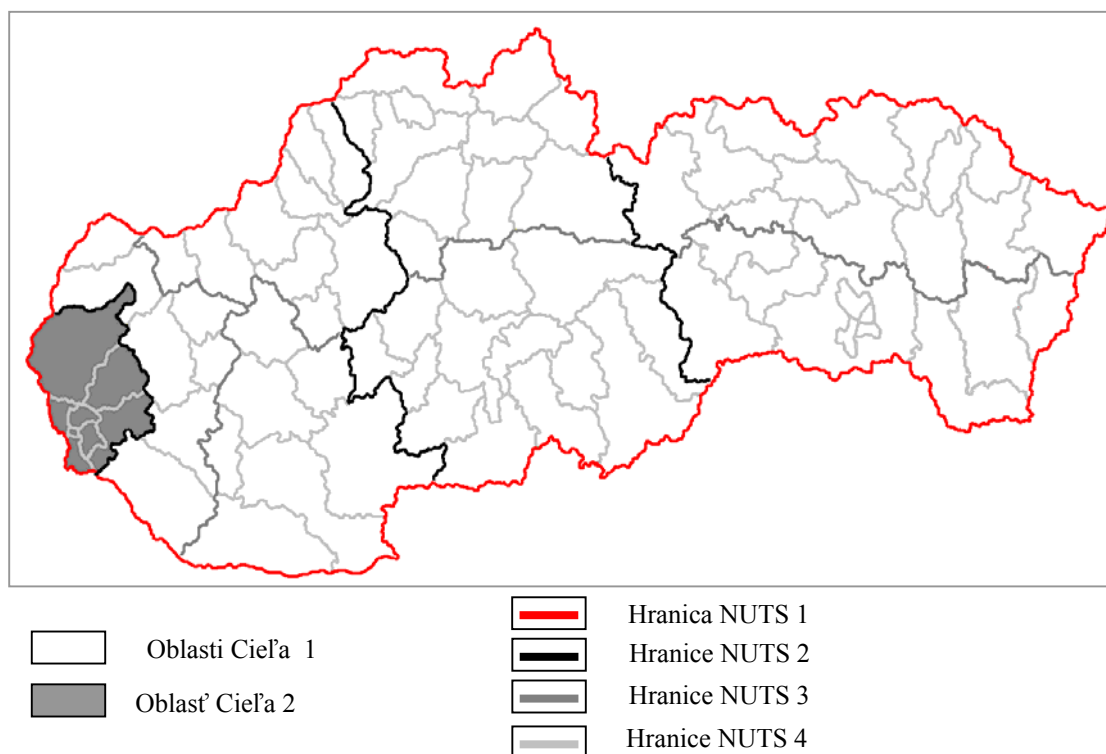
2. ČLENSKÝ ŠTÁT

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

3. GEOGRAFICKÁ OBLASŤ

3.1 GEOGRAFICKÁ OBLASŤ ZAHNUTÁ DO PLÁNU (článok 41 nariadenia (ES) č. 1257/1999)

Oblasti Cieľa 1 a Cieľa 2.

3.2 REGIÓN Y KLASIFIKOVANÉ AKO CIEĽ 1 A 2 (článok 40 nariadenia (ES) č. 1257/1999)**Cieľ 1**

Cieľ 1 sa vzťahuje na regióny úrovne NUTS 2, ktorých HDP na obyvateľa meraný paritou kúpnej sily za posledné tri roky je menší ako 75 % priemeru Spoločenstva.

Regióny Cieľa 1 sú:

Západné Slovensko (Trnavský kraj (TT), Nitriansky kraj (NR), Trenčiansky kraj (TN)
Stredné Slovensko (Banskobystrický kraj (BB), Žilinský kraj (ZI)
Východné Slovensko (Košický kraj (KE), Prešovský kraj (PV))

Cieľ 2

Cieľ 2 sa vzťahuje na územie Bratislavského kraja.

Poznámka:

Slovenská republika nemá v programovacom období 2004-2006 prechodné regióny Cieľa 1 a 2 (phasing out 1 and 2 regions).

4. PLÁNOVANIE NA PRÍSLUŠNEJ GEOGRAFICKEJ ÚROVNI (Článok 41(2) nariadenia (ES) č. 1257/1999)**4.1 PLÁNY DOTÝKAJÚCE SA PRÍSLUŠNEJ ZEMEPISNEJ ÚROVNE:**

Plán rozvoja vidieka Slovenskej republiky 2004-2006 je jedným z programovacích dokumentov pre realizáciu stanovených opatrení podľa nariadenia č. 1257/1999.

Ďalšími programovacími dokumentami sú

Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, prostredníctvom ktorého budú realizované ostatné opatrenia v regiónoch spadajúcich pod Cieľ 1,

Jednotný programový dokument Bratislava Cieľ 2, prostredníctvom ktorého budú realizované dve opatrenia článku 33 (nariadenia 1257/1999).

4.2 VZŤAH MEDZI OPATRENAMI JEDNOTLIVÝCH PLÁNOV A PROGRAMOV

Opatrenia navrhované prostredníctvom jednotlivých programovacích dokumentov sú navzájom kompatibilné a sú navrhované podľa podmienok základných nariadení Rady (ES) č. 1260/1999 a č. 1257/1999.

Financovanie opatrení Plánu rozvoja vidieka je z garančnej sekcie EAGGF.

Financovanie opatrení Sektorového operačného programu je z usmerňovacej sekcie EAGGF.

Financovanie opatrení Jednotného programového dokumentu Bratislava Cieľ 2 je z ERDF.

PREHLADNÉ ZOBRAZENIE JEDNOTLIVÝCH OPATRENÍ PODEA PLÁNU A PROGRAMOV, CIEĽOV A ZDROJOV FINANCOVANIA**Plán rozvoja vidieka SR – Garančná sekcia EAGGF**

Cieľ 1 Sprievodné opatrenia ▪ vyrovnávacie platby v znevýhodnených oblastiach (podľa čl.13-21) ▪ agroenvironmentálna podpora (čl.22-24) ▪ zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy (čl.31) Ostatné opatrenia ▪ opatrenia podľa čl.33 ▪ podpora pre polosamozásobiteľské farmy (čl.33b) ▪ podpora na splnenie noriem Spoločenstva (čl.33c) ▪ odbytové organizácie výrobcov (čl.33d) ▪ technická pomoc (čl.33e) ▪ príplatky k priamym platbám (čl.33 h)	Cieľ 2 Sprievodné opatrenia ▪ vyrovnávacie platby v znevýhodnených oblastiach (podľa čl.13-21) ▪ agroenvironmentálna podpora (čl.22-24) ▪ zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy (čl.31) Ostatné opatrenia ▪ investície do poľnohospodárskych podnikov (čl.4-7) ▪ vzdelávanie (čl.9) ▪ zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych výrobkov (čl.25-28) ▪ lesné hospodárstvo (č.29-32, mimo čl.31) ▪ opatrenia podľa čl.33 ▪ pozemkové úpravy (2.odrážka) ▪ poradenstvo (3.odrážka-čl.33g) ▪ obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami a zavádzanie vhodných nástrojov na prevenciu (12.odrážka) ▪ podpora pre polosamozásobiteľské farmy (čl.33b) ▪ podpora na splnenie noriem Spoločenstva (čl.33c) ▪ odbytové organizácie výrobcov (čl.33d) ▪ technická pomoc (čl.33e) ▪ príplatky k priamym platbám (čl.33 h)
--	---

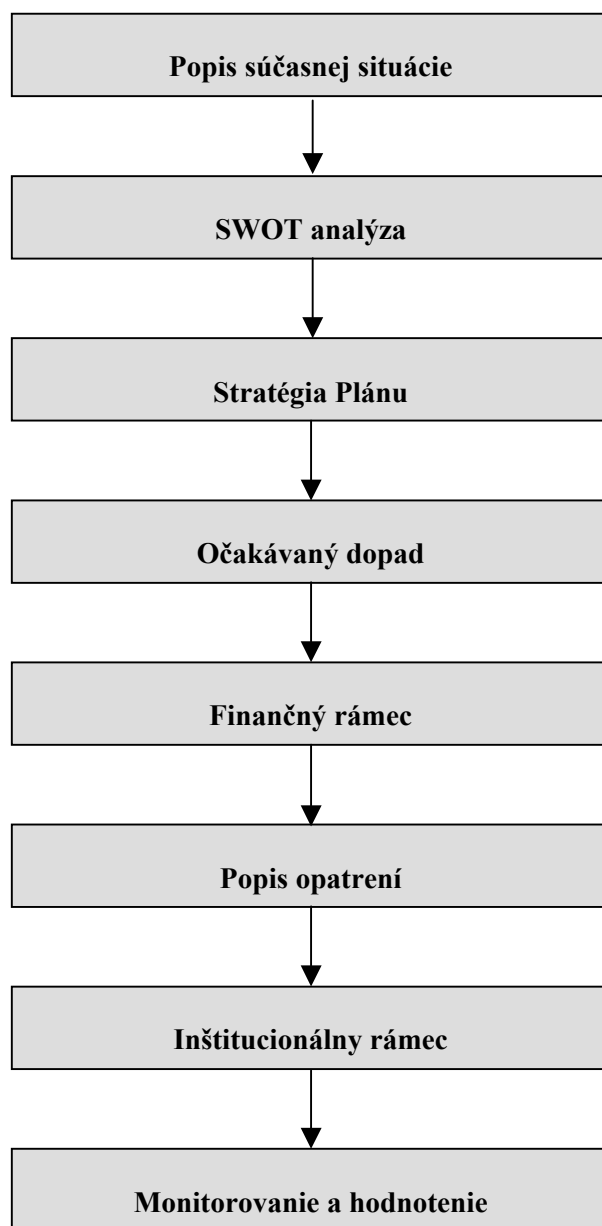
SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka SR – Usmerňovacia sekcia EAGGF**Jednotný programový dokument
Bratislava Cieľ 2 - ERDF**

Cieľ 1 Ostatné opatrenia ▪ investície do poľnohospodárskych podnikov (čl.4-7) ▪ vzdelávanie (čl.9) ▪ zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych výrobkov (čl.25-28) ▪ lesné hospodárstvo (č.29-32, mimo čl.31) ▪ rybné hospodárstvo (financované cez FIFG) ▪ opatrenia podľa čl.33 ▪ pozemkové úpravy (2.odrážka) ▪ poradenstvo (3.odrážka) ▪ renovácia a rozvoj obcí a zachovanie dedičstva vidieka (6.odrážka) ▪ diverzifikácia poľnohospodárskych činností (7.odrážka) ▪ obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami a zavádzanie vhodných nástrojov na prevenciu (12.odrážka) ▪ technická pomoc	Cieľ 2 ▪ opatrenia podľa čl.33 ▪ renovácia a rozvoj obcí a zachovanie dedičstva vidieka (6.odrážka) ▪ diverzifikácia poľnohospodárskych činností (7.odrážka)
---	--

4.3 ŠTRUKTÚRA PLÁNU

Plán rozvoja vidieka Slovenskej republiky 2004-2006 (garančná sekcie EAGGF) bol vypracovaný v súčinnosti so Sektorovým operačným programom Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka SR 2004-2006 (usmerňovacia sekcia EAGGF).

Plán popisuje súčasnú situáciu v relevantných oblastiach. Uvádza prehľad súčasných národných politík v príslušných oblastiach s ich prioritami a opatreniami. Doterajšie predvstupové nástroje (program SAPARD) sú vyhodnotené z hľadiska ich dopadu ako aj využitia existujúcich kapacít a inštitúcií. Celkové posúdenie súčasnej situácie sa premieta do SWOT analýzy, z ktorej vyúsťuje do popisu stratégie programu a návrhu cieľov, priorít a opatrení. Hodnotiacia časť uvádza očakávaný dopad. Stanovenie konzistencie medzi jednotlivými opatreniami a finančné tabuľky uvádzajú podiel a spôsob financovania jednotlivých opatrení v príslušnom členení na prostriedky garančnej sekcie EAGGF, národné zdroje a podiel súkromného sektoru. V závere je obsiahnutý popis kompetentných autorít a inštitucionálny rámec pre realizáciu programu.

5. KVANTIFIKOVANÝ POPIS SÚČASNEJ SITUÁCIE (prvá pomlčka článku 43(1) nariadenia (ES) č. 1257/1999)**5.1 ADMINISTRATÍVNE ČLENENIE**

Územno-správne sa Slovenská republika člení na 8 krajov, 79 okresov a 2883 obcí.

Územná systemizácia SR podľa Nomenclature des Unites Territorial Statistique (NUTS) je nasledovná:

Tabuľka 1: Územná systemizácia SR podľa NUTS

Jednotka	Počet	Územný celok
NUTS I	1	Slovensko
NUTS II	4	Bratislavský kraj Západné Slovensko Stredné Slovensko Východné Slovensko
NUTS III	8	kraje Slovenska
NUTS IV	79	okresy Slovenska
NUTS V	2 883	obce Slovenska

Hlavné mesto Slovenska – Bratislava sa nachádza na juhozápade štátu v tesnej blízkosti hraníc s Rakúskom a Maďarskom.

5.2 GEOGRAFICKÝ POPIS

Slovenská republika leží v strede Európy medzi zemepisnými súradnicami 47°44' a 49°37' severnej geografickej šírky a medzi 16°50' a 22°34' východnej geografickej dĺžky. Hraničí s 5 štátmi: Českou republikou, Poľskom, Maďarskom, Rakúskom a Ukrajinou. Celková dĺžka hraníc je 1672 km, z toho: s Maďarskom 668,6 km, Poľskom 547,1 km, Českou republikou 251,8 km, Rakúskom 106,0 km a Ukrajinou 98,5 km.

Slovensko má 5,379 mil. obyvateľov. Rozprestiera sa na rozlohe 4 903 347 ha, z toho tvorí poľnohospodárska pôda 2 439 408 ha (49,9%), lesná pôda 2 002 130 ha (40,7%), vodné plochy 92 931 ha (1,9%), zastavané plochy 222 475 ha (4,4%) a ostatné plochy 146 403 ha (3,1%). Priemerná hustota osídlenia je 109,9 obyvateľa/km².

Slovensko je z geografického hľadiska značne rozmanitá a pestrá krajina. Z veľkej časti sa rozprestiera na hornatom a členitom území. Vysočiny a hory pokrývajú 60% územia, nížiny 40%. Nadmorská výška sa pohybuje v rozpätí od 94 m nad m. (obec Streda nad Bodrogom) až 2655 m nad m. (Gerlachovský štít).

Z celoeurópskeho hľadiska má charakter podhorskej až horskej krajiny.

Výškové stupne povrchu SR:

Nížiny	94 – 300 m nad m. (20 045 km ² = 41%)
Nízke vysočiny	301 – 750 m nad m. (22 089 km ² = 45%)
Stredné vysočiny	751 – 1500 m nad m. (6 350 km ² = 13%)
Vysoké vysočiny	1501 – 2655 m nad m. (552 km ² = 1%)

Vodstvo - na území Slovenska je hustá riečna sieť predovšetkým horského charakteru a jeho územím prechádza hlavné európske rozvodie medzi Čiernym a Baltickým morom. Prevažná väčšina územia je odvodňovaná Dunajom do Čierneho mora, len malá časť na severe patrí do povodia poľských riek tečúcich do Baltického mora. Celková dĺžka tokov dosahuje 44 943 km. Najväčšou riekou je Dunaj (cca 2000 m³/sec.), najdlhšou riekou je Váh (367,2 km). Na Slovensku je pramenný potenciál vody cca 400 m³/sec., ale územím preteká cca 3300 m³/sec. Slovensko má pomerne veľké zásoby podzemných a minerálnych vôd, ktoré sú ale plošne nerovnomerne rozložené. Objem zásob podzemných vôd sa odhaduje na 35 mld. m³ vody.

Potenciál využiteľných zdrojov a zásob podzemných vôd predstavuje 76 080 l/s, z čoho sa využíva 13 398 l/s. Najväčšie zásoby podzemných vôd sa nachádzajú na Žitnom ostrove pozdĺž Dunaja.

Lesy pokrývajú podstatnú časť územia (cca 41%) a sú dôležitým ekostabilizačným faktorom. Lesnatosťou patrí Slovensko na 4. miesto v Európe. Takmer 57 % lesov predstavujú listnaté lesy a 43% ihličnaté. Z celkovej výmery lesov patrí 40-45% medzi lesy poloprirodné, ktoré sa prirodzene obnovujú a ich druhové zloženie sa len málo odlišuje od pôvodných lesov.

5.3 KLIMATICKÉ POMERY

Podnebíum patrí SR do mierneho klimatického pásma, pričom podnebie je výrazne ovplyvňované nadmorskou výškou a typom reliéfu. V porovnaní so západne ležiacou Českou republikou a Rakúskom sa klíma Slovenska prejavuje výraznejšími kontinentálnymi rysmi. Zimy sú chladnejšie o 3⁰C a letá teplejšie o 2⁰C, pričom tento rozdiel narastá od západu na východ. V nížinách dosahuje priemerná ročná teplota 9 až 10 ⁰C, kým v horských oblastiach (nad 2500 m nad morom) iba -3,7 ⁰C. Rastom nadmorskej výšky sa teplota znižuje v priemere o 0,5 ⁰C na každých 100 m.

Juh Slovenska dostáva asi 2000 hodín slnečného svitu, zatiaľ čo severozápad len asi 1600 hodín. Priemerný ročný zrážkový úhrn na celom území je 743 mm, pričom 65% tejto hodnoty sa vyparí a zostávajúcich 35% predstavuje odtok. Snehová pokrývka nie je stabilná a zimy v nižších polohách sú často bez trvalej snehovej pokrývky.

Celosvetové zmeny klímy sa prejavujú v dlhodobom trende zmien teploty a zrážok i na území SR, pričom v dlhodobom pozorovaní sa nárast teploty prejavil o 1⁰C a pokles ročných zrážok o 10-15%. Na druhej strane však nastáva v zrážkovej činnosti vyššia intenzita v kratšom časovom intervale, čo spôsobuje výskyty povodní.

5.4 GEOLÓGIA

Geologicky územie SR patrí k sústave Západných Karpát a len z malej časti Východných Karpát. Samotné Západné Karpaty sa členia na vnútorné (geologicky staršie) tvorené hlavne vyvrelými horninami (Slovenské Rudohorie, Kremnické a Štiavnické vrchy) a na vonkajšie (mladšie), tvorené hlavne žulami a vápencami), tvoriace základ Vysokých a Nízkyh Tatier, Veľkej a Malej Fatry. Vo vnútri Karpatskej sústavy sa vytvorili rozsiahle nížiny (Malá Podunajská nížina - na západe územia SR) a Veľká Podunajská nížina – z ktorej malá časť zasahuje východ územia SR). Aj z toho dôvodu je územie SR geomorfologicky pestré a povrch členitý. Celá Karpatská sústava vznikla vrásnením Álp.

5.5 PÔDNY FOND

5.5.1 VÝMERA PÔDY

Celková výmera územia SR je 4 903 tisíc ha. Poľnohospodársky pôdny fond tvorí polovicu tejto výmery (49,8 %) pričom výmera predstavuje 2 439 408 ha z čoho je 59,4 % ornej. V nadmorskej výške nad 500 m n.m. sa nachádza 29 % poľnohospodárskeho pôdneho fondu a nad 700 m 14,4 %. Hospodári sa aj v nadmorskej výške viac ako 1 400 m n.m. (17 584 ha p.p) aj keď len v obmedzenej miere. Celkove na 1 obyvateľa pripadá 0,44 ha poľnohospodárskej a 0,28 ha ornej pôdy. Priemerná výmera lesnej pôdy je 0,37 ha. Spolu na 1 obyvateľa to predstavuje 0,83 ha pôdy.

Tabuľka 2 – Štruktúra a výmery pôdy v ha (r. 2001)

Výmera spolu	4 903 347	podiel v %
poľnohospodárska pôda spolu	2 439 408	50
v tom: orná pôda	1 441 164	29
chmeľnice	647	0
vínice	27 370	1
záhrady	77 509	2
ovocné sady	18 301	0
trvalé trávne porasty	874 417	18
lesná pôda	2 002 130	40
vodné plochy	92 931	2
zastavané plochy	222 475	5
ostatné plochy	146 403	3

zdroj: ÚGKK SR, 2002

5.5.2 PRODUKČNÝ POTENCIÁL POĽNOHOSPODÁRSKÝCH PÔD

Produkčný potenciál pôd SR sa hodnotí bodovými hodnotami relatívnej bonity (zahraničný ekvivalent - index produktivity). Je v rozpätí od 1 do 100 bodov, pričom lepšie pôdy majú vyššiu bodovú hodnotu. Bodová hodnota sa určuje na základe BPEJ (bonitovaná pôdno-ekologická jednotka) príslušnej pôdy, ktorá sa odvodzuje z hodnotenia klímy, pôdneho typu, pôdotvorného substrátu, zrnitosti, obsahu skeletu, hĺbky pôdy, svahovitosti a expozície svahu.

Najvyššiu hodnotu 100 bodov má černoziem na spraši, stredne ťažká, hlboká viac ako 60 cm, s priaznivým vodným režimom, v teplom, mierne vlhkom klimatickom regióne na rovine.

Najnižšej hodnote 6 bodov zodpovedá pôda na príkrych svahoch (nad 30 %) vo veľmi nepriaznivých klimatických podmienkach, pokrytá trávny porastom.

Národný priemer bodovej hodnoty výnosovosti všetkých pôd v SR je 33 bodov.

5.5.3 SÚČASNÝ STAV KVALITY A OHROZENIA PÔD

Súčasný stav kvality pôdneho krytu SR je výsledkom stáročného prirodzeného vývoja a súčasne je aj produktom človeka.

Fyzikálna degradácia pôdy

Erózia pôdy

Najzávažnejším problémom poľnohospodárskych pôd SR je vodná erózia. Ohrozuje asi 1 360 tis. ha (asi 55 %) poľnohospodárskych pôd.

Tabuľka 3: Výmery najviac erózne ohrozených poľnohospodárskych pôd

Stupeň ohrozenia	celkom PP		z toho OP		TTP	
	%	ha	%	ha	%	ha
stredne ohrozené pôdy	19,0	475 784,6	24,2	362 467,4	13,3	113 317,2
silno ohrozené pôdy	17,4	435 179,6	15,1	226 638,2	24,6	208 541,4
extrémne ohrozené pôdy	18,0	449 844,5	4,2	62 171,8	45,6	387 672,7

Zdroj: VÚPOP

Potenciál veternej erózie pôdy je v SR relatívne nízky. Extrémne ohrozovaných je len 1,3 % poľnohospodárskych pôd; na 0,4 % výmery prebieha vysoká intenzita veternej erózie; strednou intenzitou je ohrozovaných 4,8% výmery.

Zhutnenie pôd

Relatívne veľký rozsah dosahuje zhutnenie poľnohospodárskych pôd SR. Reálne je zhutnených asi 192 tis. ha poľnohospodárskych pôd. Procesy zhutnenia potenciálne prebiehajú na ďalších 457 tis. ha poľnohospodárskych pôd. V dôsledku zhutnenia sa výrazne znižujú produkčné a súčasne aj neprodukčné funkcie pôdy. Akcelerácia zhutňovania našich pôd súvisí s využívaním ťažkej techniky a s nesprávnym obhospodarovaním pôd.

Zamokrené pôdy

Na výmere cca 560 000 ha sú poľnohospodárske pôdy trvalo ovplyvnené vysokou hladinou podzemnej vody, z čoho v súčinnosti s ich nepriaznivým zrnitostným zložením (vysoký obsah ílových častíc) vyplýva ich menej vhodná štruktúra, náchylnosť na zhutnenie, nízka priepustnosť pre vodu. Vstup na tieto pozemky je časovo oneskorený.

Najrozsiahlejšie plochy týchto pôd sú na časti Východoslovenskej nížiny, ktorá bezprostredne susedí s Ukrajinou.

Extrémne ľahké pôdy

Do tejto skupiny patria pôdy extrémne ľahké, piesočnaté až hlinitopiesočnaté s obsahom zrnitostnej frakcie < 0,01 mm 0-20 % s malou vododržnosťou, ktoré sú najviac ohrozované suchom. Poľnohospodársku výrobu na takýchto pôdach je možné zabezpečiť len s vynaložením zvýšených nákladov. Výmera týchto pôd je cca 85 000 ha.

Oblasť s uvedenými charakteristikami pôdy sa nachádza najmä v časti Záhorskej nížiny v prihraničnej oblasti s Českou republikou.

Skeletovité pôdy

Pôdy silne skeletovité s obsahom skeletu v povrchovom a podpovrchovom horizonte 50 % a viac. Vysoký obsah skeletu v ornici týchto pôd sťažuje ich obrábanie. Výmera týchto pôd je asi 710 000 ha.

Pôdy flyšového pásma

Jedná sa o pôdy málo produkčné, vyvinuté na minerálne chudobných flyšových substrátoch (striedanie bridlíc a nevápenatých pieskovcov). Pôdy flyšového pásma majú zníženú stabilitu fyzikálnych a chemických vlastností s vysokou náchylnosťou na nadmernú degradáciu a s tým súvisiacimi negatívnymi dôsledkami ako je zhutnenie podorničnej vrstvy, zníženie priepustnosti pre vodu a pod. Uvedené pôdy sa nachádzajú na výmere cca 430 000 ha.

Chemická degradácia pôd**Acidifikácia pôd**

Acidifikácia sa dotýka značnej výmery pôd SR okrem karbonátových pôd Podunajskej roviny. Celková výmera, na ktorej sa môže prejavovať so zvýšenou intenzitou je asi 425 tis. ha (v okolí priemyselných centier).

Napráva je vápnením, ktoré je v súčasnosti pod úroveň potreby a sa preto kyslosť pôd mierne zvyšuje. Väčší rozsah acidifikácie pôd zatiaľ nezaznamenávame vďaka silnému zníženiu hlavne emisií SO₂ priemyslom (z 569 tis. ton v r. 1989 na 178 tis. ton v r. 1998), ale aj zásluhou zníženia spotreby minerálnych hnojív v SR.

Obsah humusu v pôde

Prejavom chemickej degradácie pôd môže byť aj znižovanie množstva a kvality humusu v pôde a tiež znižovanie obsahu pohotových a potenciálnych živín v pôde. Obidve formy degradácie (často nazývané aj drancovaním pôdy) sa týkajú predovšetkým poľnohospodárskych a najmä orných pôd.

V bilancii hnojenia pôd organickými hnojivami sa odhaduje najmenej 30%-ný deficit (z hľadiska potreby organických látok).

Kontaminácia pôd

Znečistenie pôd plošne nepostihuje veľké územia SR. Znečistenie nadlimitne postihuje približne 30 tis. ha poľnohospodárskych pôd, pričom indikačné hodnoty znečistenia boli zistené pre ďalších asi 150 tis. ha poľnohospodárskych pôd. Kontaminované pôdy sú v oblastiach priemyselných centier, ktoré majú hlavný podiel na ich znečistení. Tieto pôdy sú využívané na pestovanie technických plodín.

Biologická degradácia pôd

Deficit organických a minerálnych hnojív, nesprávne striedanie plodín, zlé spracovanie pôdy, to všetko spolu s eróziou, zhutňovaním, acidifikáciou i alkalizáciou a znečistením pôd zhoršuje život v pôde, ktorý je rozhodujúcou funkčnou jednotkou pôdy (bez nej pôda nie je pôdou). Jej stupeň a rozsah však zatiaľ nie je presne kvantifikovaný.

Kaly z čistiarní odpadových vôd

Jedným zo zdrojov organickej hmoty a živín sú stabilizované kaly z ČOV. Aplikáciu kalov z ČOV na pôdu určuje zákon č. 118/2003 o aplikácii čistiarenských kalov a dnových sedimentov na pôdu. Postup pri určovaní dávky kalu a jeho aplikácii vychádza zo stanovených podmienok (vyhovujúce pôdne podmienky vrátane obsahu ťažkých kovov a organických kontaminantov, dávky dusika - max. 170 kg.ha⁻¹/rok, obsah znečisťujúcich látok v kale, maximálne zaťaženie pôdy znečisťujúcimi látkami z kalov, podmienky vhodných pozemkov a pôdných vlastností). Uvedený zákon plne implementuje Smernicu 86/278/EEC.

Ochrana pôdy

Kvalitatívne i kvantitatívne je ochrana poľnohospodárskej pôdy legislatívne zakotvená v zákone č. 307/1992 o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu.

V intenciách Európskej pôdnej politiky a Svetovej pôdnej politiky boli v roku 2002 vládou SR prijaté Zásady štátnej pôdnej politiky.

5.6 VLASTNÍCTVO PÔDY

Vlastníctvo pôdy je v SR vo veľkej miere rozdrobené a ešte stále prebieha proces obnovy evidencie vlastníctva pozemkov. Vzhľadom na tzv. „uhorský systém dedenia“ je predmetom obnovy evidencie 12,5 mil. evidovaných pôdných pozemkov s priemernou výmerou 0,45 ha a s priemerným podielom 12-15 spoluvlastníkov. Pre riešenie tohto stavu boli pred niekoľkými rokmi prijaté príslušné právne predpisy. Z celkovej výmery 2,4 mil. ha poľnohospodárskej pôdy je 52% evidovaných na listoch vlastníctva s nasledovným členením: vo vlastníctve fyzických osôb 1 054 128 ha (43,2%), vo vlastníctve právnických osôb 110 932 ha (4,5%) a vo vlastníctve štátu 99 415 ha (4%). Z celkovej výmery lesnej pôdy (viac ako 2 mil. ha) je na listoch vlastníctva evidovaných 64% pôdy v nasledovnom členení: vo vlastníctve fyzických osôb 444 707 ha (22,2%), vo vlastníctve právnických osôb 265 308 ha (13,3%), vo vlastníctve štátu 544 980 ha (27,3%). Pôdu nezistených vlastníkov a štátnu pôdu spravuje Slovenský pozemkový fond. Definitívna registrácia vlastníckych práv k pozemkom by mala byť ukončená v roku 2010.

Z výsledkov štatistického zisťovania „Štrukturálny cenzus fariem 2000“ vyplýva, že poľnohospodárske podniky v SR sa vyznačujú vysokým podielom prenajatej pôdy (cca 95%) a na vlastnej poľnohospodárskej pôde hospodári (cca 5%) subjektov.

5.7 EVIDENCIA POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY PODĽA UŽÍVATELSKÝCH VZŤAHOV

V SR sa v súčasnosti intenzívne pracuje na Evidencii využívania poľnohospodárskej pôdy podľa užívateľských vzťahov – tzv. LPIS, ktorý bude nedeliteľnou súčasťou Integrovaného administratívneho a kontrolného systému. LPIS bude využívaný aj pre administráciu a kontrolu opatrení z Plánu rozvoja vidieka, ktoré sa dotýkajú pôdy a majú plošný charakter podpory.

5.8 POZEMKOVÉ ÚPRAVY

Zákonom SNR č.330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, v znení neskorších predpisov sa upravili podmienky na výkon pozemkových úprav, ako jediného komplexného organizačného nástroja usporiadania pozemkového vlastníctva. Obsahom pozemkových v zmysle tohoto zákona je racionálne priestorové usporiadanie pozemkového vlastníctva v určitom území a ostatného nehnuteľného poľnohospodárskeho a lesného majetku s ním spojeného, v súlade s požiadavkami a podmienkami ochrany životného prostredia a tvorby územného systému ekologickej stability, s funkciami poľnohospodárskej krajiny a prevádzkovo-ekonomickými hľadiskami moderného poľnohospodárstva a lesného hospodárstva.

Spravidla sa vykonávajú naraz v celom katastrálnom území, ktoré tvorí obvod pozemkových úprav. Ak sa tým nezmarí účel pozemkových úprav môžu byť niektoré pozemky z úprav vyňaté (ktoré sú vyhradené pre obranu štátu, vodohospodárske diela, pásma hygienickej ochrany vodných zdrojov, diaľnice, cesty, železnice, cintoríny, stavebné pozemky, národné parky a iné chránené územia). Orgánmi štátnej správy pre pozemkové úpravy sú pozemkové úrady a Ministerstvo pôdohospodárstva SR. Účastníkmi pozemkových úprav sú vlastníci a užívatelia pozemkov a vlastníci ostatného pôdohospodárskeho nehnuteľného majetku. Okrem nich aj oprávnené osoby podľa osobitného predpisu a fyzické a právnické osoby, ktorých vlastnícke práva môžu byť pozemkovými úpravami dotknuté ako aj Slovenský pozemkový fond, ktorý vykonáva práva vlastníka nehnuteľností vo vlastníctve štátu a zastupuje neznámych vlastníkov pozemkov.

Po prijatí zákona o pozemkových úpravách sa v roku 1992 začali pozemkové úpravy v 82 katastrálnych územiach Slovenska. Suma finančných prostriedkov vyčlenených pre pozemkové úpravy v rokoch 1992 –1999 zo štátneho rozpočtu SR predstavuje čiastku 1016 mil. Sk. Celková potreba doriešenia vlastníckych vzťahov a vykonania projektov pozemkových úprav je vo všetkých 3503 katastrálnych územiach. Suma potrebná pre realizáciu projektov pozemkových úprav vo všetkých katastrálnych územiach predstavuje sumu 40 mld. Sk.

Počas spracovávanía úvodných podkladov sa zistil taký rozsah nezrovnalostí v evidencii pozemkového vlastníctva, že bolo treba prerušiť väčšinu projektov pozemkových úprav začatých z dôvodov potreby usporiadania vlastníckych pomerov a odstránenia prekážok ich výkonu vyvolaných historickým vývojom pred účinnosťou zákona o pozemkových úpravách.

Práce na časti projektov pozemkových úprav boli tak zastavené v štádiu úvodných podkladov (register pôvodného stavu – RPS). V projektoch pozemkových úprav sa pokračovalo iba v 20 katastrálnych územiach. Tie sú v súčasnosti už ukončené alebo sú v štádiu ukončovania. Do katastra nehnuteľností je zapísaných resp. sa zapisuje 11 projektov pozemkových úprav.

V priebehu budúcich rokov by prakticky na celom území Slovenska mali byť vykonané pozemkové úpravy. Ide o proces dlhodobý a finančne náročný. V tomto roku sa ukončuje obnova evidencie vlastníctva pozemkov ako základný predpoklad pozemkových úprav. V súčasnosti sa projekty pozemkových úprav vykonávajú na výmere cca 123 tis. ha v 109 katastrálnych územiach, čo reprezentuje 2,4 % z územia, kde je potrebné pozemkové úpravy vykonať. Tieto projekty a ich realizácia by mali usporiadať pozemky a vykonať s tým súvisiace terénne, komunikačné, vodohospodárske, protierózne, ekologické a iné opatrenia. Vzhľadom na to, že jedným z najdôležitejších podkladov pozemkových úprav sú Územné systémy ekologickej stability (ÚSES), budúce priestorové usporiadanie by malo zohľadniť požiadavky ochrany životného prostredia a krajiny tvorby. ÚSES je zabezpečenie takej priestorovej štruktúry navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečí rozmanitosť podmienok a foriem života v prírodnej krajine, kde predstavujú hlavne biocentrá (sústredenie najvyšších hodnôt), biokoridory (línie spájajúce takéto centrá) a rôzne interakčné prvky. Realizácia pozemkových úprav na výmere cca 2 400 000 ha poľnohospodárskej pôdy tiež predpokladá, že z tejto výmery bude 2 – 8% vyčlenených do ostatných plôch zabezpečujúcich ekologické, dopravné a iné prvky územia. Ak zoberieme priemernú hodnotu 5%, predstavuje to viac ako 120 000 ha pôdy. Z toho vyplýva, že aj pozemkové úpravy sa budú podieľať na extenzifikácii poľnohospodárstva.

5.9 VIDIECKOSŤ KRAJINY

Tabuľka 4: Hustota obyvateľstva podľa krajov

Kraj, SR	Rozloha v km ²	Obyvateľstvo k 31.12	Hustota obyvateľstva na km ²	Počet obcí	
				spolu	z toho mestá
Bratislavský	2 053	599 042	291,8	72	7
Trnavský	4 148	550 918	132,8	249	16
Trenčiansky	4 502	604 917	134,4	276	18
Nitriansky	6 343	712 312	112,3	350	15
Žilinský	6 788	692 434	102,0	315	18
Banskobystrický	9 455	661 343	69,9	516	24
Prešovský	8 993	791 335	88,0	666	23
Košický	6 753	766 650	113,5	439	17
SR spolu	49 035	5 378 951	109,9	2 883	138

Zdroj: ŠU SR (údaje za rok 2001)

Priemerná hustota obyvateľstva v SR je 109,9 obyvateľov na km². Na úrovni krajov - NUTS III má najnižšiu hustotu osídlenia Banskobystrický kraj (69,9) a Prešovský kraj (88) a najvyššiu Bratislavský kraj (291,8) - s osobitným postavením v rámci SR.

Vidieckosť územia¹ (základom sú obce s hustotou osídlenia menšou ako 100 obyv. na km²)

Tabuľka 5 : Triedenie na úrovni krajov – NUTS III a NUTS II)

Územie	Rozloha v km ²		Podiel z celkovej výmery	Obyvateľstvo		Podiel z celkového počtu obyv.
	spolu	vidiecke regióny		spolu	vidiecke regióny	
SR spolu	49 035	37 605	76,7	5 398 657	1 617 941	29,9
Bratislavský kraj	2 053	1 096	53,4	616 982	47 875	7,8
Trnavský kraj	4 148	2 742	66,1	551 287	172 303	32,2
Trenčiansky kraj	4 502	3 090	68,6	609 288	152 922	25,1
Nitriansky kraj	6 343	4 676	73,7	715 841	261 658	36,6
Západné Slovensko NUTS II	14 993,0	10 508	70,1	1 876 416	586 883	31,3
Žilinský kraj	6 788	5 155	75,9	692 582	215 183	31,1
Banskobystrický kraj	9 455	8 198	86,7	662 932	287 456	43,4
Stredné Slovensko NUTS II	16 243	13 353	82,2	1 355 514	502 639	37,1
Prešovský kraj	8 993	7 355	81,8	784 451	255 434	32,6
Košický kraj	6 753	5 293	78,4	765 294	225 110	29,4
Východné Slovensko NUTS II	15 746	12 648	80,3	1 549 745	480 544	31,0

SR bez bratislavského kraja	46982	36 509	77,7	4 781 675	1 570 066	32,8
------------------------------------	--------------	---------------	-------------	------------------	------------------	-------------

Bratislavský kraj (Cieľ 2)	2 053	1 096	53,4	616 982	47 875	7,8
Bratislava – NUTS IV	368	0	0	448 292	0	0
Malacky – NUTS IV	949	770,3	81,2	63 925	25 564	40,0
Pezinok – NUTS IV	375	152,5	40,7	54 036	9 305	17,2
Senec – NUTS IV	361	173,3	48,0	50 729	13 006	25,6

Zdroj údajov: Bilancia pohybu obyvateľstva v SR podľa obcí r.1999 – ŠU SR

¹ OECD triedenie pre účely medzinárodného porovnávania podľa podielu obyvateľstva vo vidieckych obciach

5.9.1 CHARAKTERISTIKA VIDIECKYCH OBLASTÍ

Podľa jednotnej metodiky OECD a EÚ (EUROSTAT) vidiecky priestor na lokálnej úrovni NUTS-V zahŕňa obce s hustotou nižšou ako 100 obyvateľov na km². K 31.12.1999 vidiecke oblasti tvorilo 2 241 takýchto obcí, t.j. 78 % z celkového počtu 2 878 obcí SR.

Stupeň vidieckosti je podľa metodiky OECD daný podielom obyvateľstva žijúceho vo vidieckych obciach. Regióny (okresy) s podielom obyvateľstva žijúceho vo vidieckych obciach vyšším ako 50% sú uvedené ako okresy s výrazne vidieckym charakterom. Sú to okresy „**prevažne vidiecke**“. Okresy, kde vo vidieckych obciach žije od 15% do 50% obyvateľstva sú definované ako okresy so skôr vidieckym charakterom. Sú to okresy „**prechodné**“. Okresy, kde vo vidieckych oblastiach žije menej ako 15% obyvateľstva sú charakterizované ako „**prevažne urbanizované**“.

Vychádzajúc z územno-správneho členenia na úrovni okresov (NUTS-IV) má v skutočnosti - okrem dvoch veľkých miest Bratislava a Košice, ktoré tvoria 9 okresov - ostatná časť územia (70 okresov) vidiecky charakter s hustotou osídlenia 97 obyvateľov na km². Túto regionálnu úroveň sme určili z dôvodu hlbšej charakteristiky vidieckych území na základe dostupných štatistických údajov.

Na základe uvedenej charakteristiky žije na Slovensku v „prevažne vidieckych“ okresoch 48% obyvateľstva, v okresoch „prechodných“ 40% obyvateľstva a v okresoch „prevažne urbanizovaných“ 12% obyvateľstva.

Prevažne vidiecke oblasti tvoria 59,5% rozlohy Slovenskej republiky. Nachádza sa v nich 62,8% poľnohospodárskej pôdy a 55,9% lesov.

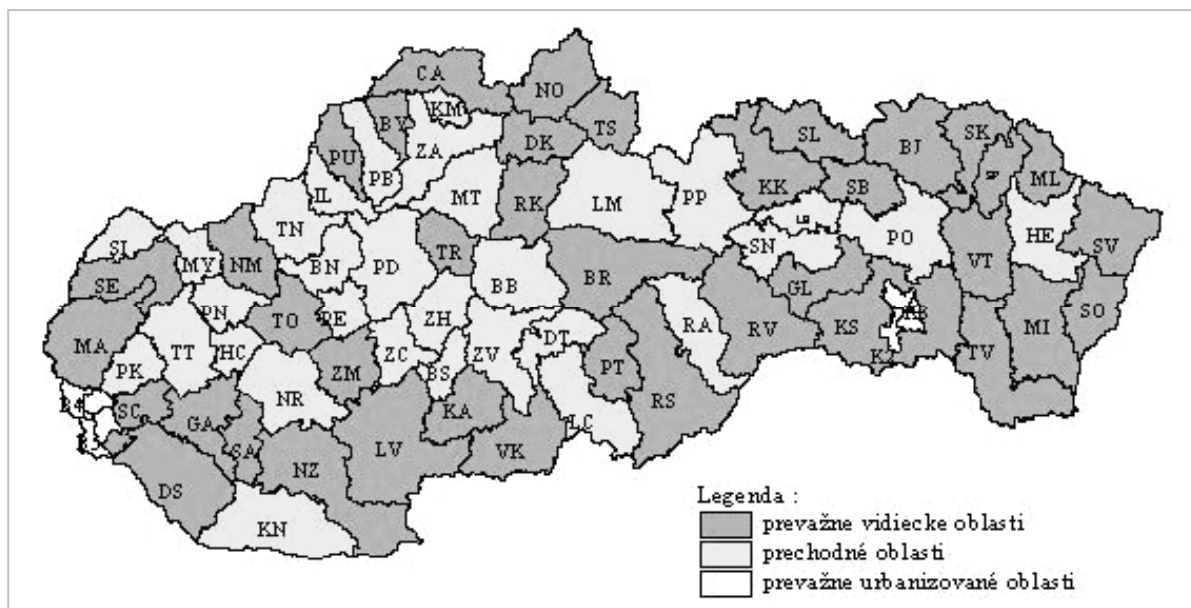
Na základe uvedených kritérií a analýzy demografických ukazovateľov na Slovensku je možné zo 79 okresov zaradiť medzi :

- **prevažne urbanizované** - 9 okresov. Sú to mestá Bratislava (5 okresov) a Košice (4 okresy). Okrem krajských miest sa väčšina malých a stredne veľkých miest (5 – 50 tis. obyvateľov) nachádza vo vidieckych oblastiach,
- **prevažne vidiecke** - 39 okresov (*Malacky, Senec, Dunajská Streda, Galanta, Senica, Nové Mesto n/Váhom, Púchov, Levice, Nové Zámky, Šaľa, Topoľčany, Zlaté Moravce, Bytča, Čadca, Dolný Kubín, Námestovo, Ružomberok, Turčianske Teplice, Tvrdošín, Brezno, Krupina, Poltár, Rimavská Sobota, Veľký Krtíš, Bardejov, Kežmarok, Medzilaborce, Sabinov, Snina, Stará Ľubovňa, Stropkov, Svidník, Vranov n/Topľou, Gelnica, Košice-okolie, Michalovce, Rožňava, Sobrance, Trebišov*),
- **prechodné** - 31 okresov (*Pezinok, Hlohovec, Piešťany, Skalica, Trnava, Bánovce n/Bebravou, Ilava, Myjava, Partizánske, Považská Bystrica, Prievidza, Trenčín, Komárno, Nitra, Kysucké Nové Mesto, Liptovský Mikuláš, Martin, Žilina, Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Detva, Lučenec, Revúca, Zvolen, Žarnovica, Žiar n/Hronom, Humenné, Levoča, Poprad, Prešov, Spišská Nová Ves*).

Za vidiecke sídla sa všeobecne tiež považujú sídla, ktoré nemajú štatút mesta a majú určitý charakter a typ osídlenia, ekonomickú štruktúru, založenú na poľnohospodárstve a lesníctve, menej rozvinutú infraštruktúru a nízku hustotu obyvateľstva. Štatisticky sú to sídla do 5 000 obyvateľov.

Štatistický úrad SR eviduje 2 878 sídiel, z ktorých je 2 745 (95,2%) prevažne vidieckych sídiel a 138 mestských sídiel. Väčšina slovenských sídiel sú dediny, z ktorých má 1979 do 1 000 obyvateľov a z nich má 1 210 dedín menej než 500 obyvateľov.

Kategorizácia sídiel podľa OECD

Tabuľka 6: Veľkostná štruktúra miest a obcí

Veľkostná skupina	Počet obcí a miest	% počet obyvateľov SR	% podiel z počtu sídiel SR
do 200 obyvateľov	381	0,90	13,24
201 - 500	829	5,32	28,81
501 - 1000	769	10,16	26,72
1001 – 2000	533	13,94	18,50
2001 - 5000	244	13,35	8,46
medzisúčet do 5000	2 756	43,67	95,76
5001 – 10 000	50	6,61	1,74
10 001 - 20 000	31	8,26	1,08
20 001 – 50 000	30	16,64	1,04
50 001 – 100 000	9	12,13	0,31
nad 100 000	2	12,91	0,07
spolu	2 878	100,00	100,00

Zdroj: Konceptia územného rozvoja Slovenska, MŽP SR, 1999

Poznámka: Údaj o počte obcí a miest spolu je uvádzaný číslom 2 878 do roku 2000 a po tomto roku môže byť údaj iný (rok 2001 – 2883 obcí, rok 2003-2899) ako dôsledok rozdelenia obcí.

5.9.2 DEMOGRAFICKÁ SITUÁCIA

Úroveň sociálneho rozvoja charakterizuje viacero ukazovateľov, medzi ktoré patrí aj demografická situácia a zloženie obyvateľstva. Pre demografický vývoj je charakteristický znižujúci sa prirodzený prírastok obyvateľstva a starnutie populácie.

Tabuľka 7: Základné demografické charakteristiky

Územie	Počet obyvateľov (osoby)		z toho žien (osoby)		Rozloha (km ²)		Hustota obyv. na km ²		Počet obcí	
	1997	2001	1997	2001	1997	2001	1997	2001	1997	2001
SR spolu	5 387 650	5 378 951	2 765 645	2 776 486	49 034	49 033	110	110	2 875	2 883
Mestské regióny	693 565	664 130	364 843	363 021	639	610	1 079	1 131	2	2
Vidiecke regióny	4 694 085	4 714 821	2 400 802	2 413 465	48 395	48 423	95	97	2 873	2 881

Zdroj: VÚEPP a ŠÚSR

V roku 2001 žilo na Slovensku 5 378,9 tisíc obyvateľov, z toho 2 767 tisíc žien. V skladbe obyvateľstva podľa pohlavia prevláda ženská zložka, keď na tisíc žien pripadalo 944 mužov (v roku 1997 to bolo 948).

Z národnostného zloženia popri majoritnej slovenskej populácii (86 %), trvale žijú na Slovensku obyvatelia ďalších 9 národností, z ktorých sú významnejšie zastúpené menšiny maďarská (10 %), rómska (1,8 %) a česká (1 %). V 13 južných okresoch Slovenska je podiel maďarskej národnosti vyše 20 %.

Tabuľka 8: Populačný vývoj

Územie	Počet obyvateľov k 31.12.					Medziročný pokles - rast v %			
	r.1997	r.1998	r.1999	r.2000	r.2001	1998/97	1999/98	2000/99	2001/00
SR spolu	5 387 650	5 393 382	5 398 657	5 402 547	5 378 951	100,1	100,1	100,1	99,6
Mestské regióny	693 565	691 488	690 166	689 425	664 130	99,7	99,8	99,9	96,3
Vidiecke regióny	4 694 085	4 701 894	4 708 491	4 713 122	4 714 821	100,2	100,1	100,1	100,0

Zdroj: VÚEPP a ŠÚSR

Populačný vývoj SR, daný medziročným indexom zmeny počtu obyvateľov, má v priemere stagnujúci priebeh (definovaný od -0,5 do 1 %). Údaje o počtoch živonarodených a zomretých osôb v priebehu roka dokumentujú spomaľovanie reprodukcie obyvateľstva, čo vedie k ďalšiemu zníženiu prirodzeného prírastku obyvateľstva. Z demografického hľadiska priaznivý vývoj zaznamenáva len oblasť severného a východného Slovenska, čo súvisí jednak s vysokým podielom rómskeho etnika (*Kežmarok, Levoča, Vranov n/T, Revúca, Gelnica, Sabinov, Spišská Nová Ves*) a vysokou religiozitou tu žijúceho obyvateľstva. Prirodzený prírastok obyvateľstva sa v 20 okresoch tejto oblasti pohybuje od 2 do 10 % - (najviac *Námestovo a Kežmarok*).

Tabuľka 9: Vývoj pohybu obyvateľstva (relatívne údaje)

Územie	Celkový prírastok/ úbytok					Prírastok/úbytok sťahovaním					Prirodzený prírastok/úbytok				
	na 1 000 obyvateľov														
	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001
S R spolu	1,62	1,06	0,98	0,72	0,03	0,32	0,24	0,27	0,27	0,19	1,30	0,82	0,71	0,45	-0,16
Mestské regióny	-0,41	-3,00	-1,55	-1,07	-1,34	-0,79	-2,97	-1,29	-0,77	-0,73	0,23	-0,03	-0,26	-0,31	-0,61
Vidiecke regióny	1,97	1,66	1,35	0,98	0,22	0,52	0,71	0,50	0,42	0,32	1,62	1,06	0,85	0,56	-0,09

Zdroj: VÚEPP a ŠÚSR

Mierny úbytok obyvateľstva sťahovaním v posledných štyroch rokoch možno pozorovať najmä na východe Slovenska v okresoch: *Medzilaborce, Stará Ľubovňa, Humenné, Svidník, Sabinov, Poprad, Bardejov, Gelnica*, v strednej časti Slovenska v okresoch: *Detva, Tvrdošín, Námestovo, Žiar nad Hronom* a v západnej časti len v 2 okresoch: *Ilava a Prievidza*.

Stále pokračuje spomaľovanie reprodukcie obyvateľstva, keď pokles úmrtnosti nedokáže vykompenzovať pokles pôrodnosti. Výsledkom je ďalšie zhoršenie reprodukčných mier a vekového zloženia obyvateľstva. Pokračuje proces starnutia populácie, dôkazom čoho je zvýšenie priemerného veku a zhoršenie indexu starnutia. Slovensko sa zatiaľ svojou vekovou štruktúrou zaraďuje medzi 10 európskych krajín s najmladším obyvateľstvom, avšak znižovanie pôrodnosti a rast počtu obyvateľstva nad 65 rokov môže znamenať posun do dolnej časti rebríčka.

Podiel obyvateľstva v predproduktívnom veku sa v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi ďalej znížil a dosiahol 19,2 % z celkového počtu obyvateľstva, kým v r. 1997 bol ešte 21 %. Zníženie počtu mladých ľudí je alarmujúce hlavne v mestských regiónoch, kde podiel predproduktívneho obyvateľstva je v priemere na úrovni 16 %. Počet obyvateľov v produktívnom veku v porovnaní s rokom 1997 vzrástol o 2,7 % a tvorí tak podiel 63 %. Podiel obyvateľstva v produktívnom veku je nižší vo vidieckych regiónoch (62,3) ako v mestských (65,6 %). Výraznejšie sa zvýšil podiel poproduktívneho obyvateľstva, pričom na zvýšení sa podieľali ženy oveľa väčšou mierou ako muži. Podiel poproduktívneho obyvateľstva v priemere 18 % je o niečo málo vyšší v mestských regiónoch, kde badať v priebehu rokov aj vyšší nárast.

Zvlášť nepriaznivý pomer medzi predproduktívnom a poproduktívnou zložkou populácie (index starnutia vyšší ako 100) je takmer v polovici vidieckych regiónov (33 okresov). Z mestských regiónov je tento nepriaznivý pomer len za Bratislavu (I-V). Najvyšší index starnutia majú stále 2 okresy na východnom Slovensku *Medzilaborce a Sobrance*, 2 okresy stredného Slovenska *Turčianske Teplice a Poltár*, a 6 okresov na západnom Slovensku - *Myjava, Nové Mesto n/V., Nové Zámky, Komárno, Piešťany, Levice* (od 115 do 139).

Vplyvom úbytku detskej zložky populácie a rastom počtu osôb v poproduktívnom veku sa ďalej zvyšuje aj priemerný vek obyvateľstva. Kým v roku 1997 bol priemerný vek za SR 35,1 v roku 2000 už dosiahol hodnotu 36,0. Viac ako polovica vidieckych regiónov (spolu 37) je nad priemerom SR.

5.9.3 SOCIÁLNO-EKONOMICKÁ ÚROVEŇ VIDIECKYCH REGIÓNOV

5.9.3.1 ZAMESTNANOSŤ

Od roku 1998 sa na vývoji zamestnanosti začalo výrazne prejavovať spomalenie dynamiky hospodárskeho rastu. Likvidácia pracovných miest v dôsledku transformačných a reštrukturalizačných procesov nebola kompenzovaná vytváraním nových pracovných miest v ozdravených častiach hospodárstva. Pre celú ekonomiku je charakteristická vysoká miera nezamestnanosti a nízka tvorba nových pracovných miest. Vo vidieckych regiónoch je situácia výrazne horšia ako v urbanizovaných.

Tabuľka 10: Vývoj ekonomicky aktívnej populácie

Územie	Ekonomicky aktívna populácia					Index 2001/97
	1997	1998	1999	2000	2 001	
SR spolu	2 606 810	2 662 356	2 694 634	2 696 341	2 704 980	103,8
Mestské regióny	355 956	376 265	366 672	372 584	352 073	98,9
Vidiecke regióny	2 250 854	2 299 830	2 294 500	2 323 757	2 352 907	104,5

Zdroj: VÚEPP a ŠÚ SR

Miera ekonomickej aktivity v SR je relatívne vysoká - 50 % a v porovnaní s rokom 1997 sa zvýšila o 1,5 %. Za obdobie rokov 1997-2001 vzrástol počet ekonomicky aktívnych obyvateľov (o 3,8 %). Sú okresy, kde bol zaznamenaný značný pokles ekonomicky aktívnej populácie - hlavne na strednom Slovensku (-5%) v okresoch *Banská Štiavnica, Banská Bystrica a Revúca*. Najpočetnejšiu skupinu

pracujúcich tvoria zamestnanci. Podiel zamestnancov vidieckych regiónov na celkovej zamestnanosti v SR je 79 % a 87 % je podiel ekonomicky aktívnych obyvateľov.

V roku 2001 v organizáciách s 20 a viac zamestnancami bol priemerný počet zamestnancov 1 287,1 tisíc, čo znamená medziročný pokles o 3 % a v porovnaní s rokom 1997 o 12 %. Pokles zamestnanosti za štyri roky bol výraznejší vo vidieckych regiónoch ako v mestských. Za päť rokov od r.1997, poklesla zamestnanosť najmä v hlavných odvetviach hospodárstva - v poľnohospodárstve (30 %) a priemysle (14 %).

Tabuľka 11: Vývoj celkovej zamestnanosti

Územie	r.1997	r.1998	r.1999	r.2000	r.2001	Index 2001/97
SR spolu	1 454 753	1 439 421	1 355 280	1 326 570	1 287 081	88,5
Mestské regióny	293 123	295 974	286 375	277 818	273 817	93,4
Vidiecke regióny	1 154 155	1 137 547	1 064 170	1 043 262	1 013 264	87,8

Zdroj: VÚEPP a ŠÚ SR

Napriek medziročnému poklesu zamestnancov z priemyslu si v štruktúre zamestnanosti podľa odvetví stále udržiavajú najvyšší podiel odvetvia priemyslu, najmä priemyselná výroba (vo vidieckych regiónoch 31%). Vidiecke regióny s prevládajúcou zamestnanosťou v priemysle sú okresy západného Slovenska *Púchov, Ilava, Bytča, Myjava, Prievidza a Partizánske* – viac ako 50 % celkovej zamestnanosti. Najvyšší podiel zamestnaných v stavebníctve majú okresy *Žilina a Liptovský Mikuláš* na strednom Slovensku.

Zamestnanosť v poľnohospodárstve, vrátane lesníctva poklesla vo vidieckych regiónoch v porovnaní s rokom 1997 o tretinu. Najvyšší (až 50-ný %) pokles zamestnanosti v pôdohospodárstve za štyri roky bol v 5 vidieckych okresoch na východe Slovenska: *Trebišov, Svidník, Medzilaborce, Sabinov, Spišská Nová Ves..* Dochádza k zvyšovaniu využívania sezónnej práce. Napriek neustálemu poklesu zamestnanosti, poľnohospodárstvo a lesníctvo stále ešte ponúka v určitých regiónoch najviac pracovných príležitostí. Spolu v 16 okresoch bola zamestnanosť v poľnohospodárstve viac ako 15 %. Z celkového počtu zamestnancov v jednotlivých okresoch je najvyšší (viac ako 25 %) podiel priemerného evidenčného počtu pracovníkov z odvetvia pôdohospodárstvo v 4 okresoch stredného Slovenska: *Turčianske Teplice, Krupina, Veľký Krtíš, Poltár* a v 3 okresoch na východe *Sobrance, Košice-okolie, Medzilaborce*.

Tabuľka 12: Vývoj zamestnanosti v pôdohospodárstve

Územie	Zamestnanci poľnohospodárstva a lesníctva					Index 2000/97
	r.1997	r.1998	r.1999	r.2000	r.2001	
SR spolu	135 486	125 442	107 760	95 812	89 778	66,3
%podiel na celk.zam.	9,3	8,7	8,0	7,2	6,98	-
Mestské regióny	2 623	2 154	1 592	1 127	1 032	39,3
%podiel na celk.zam.	0,9	0,7	0,6	0,4	0,38	-
Vidiecke regióny	132 445	122 965	105 931	94 452	88 746	67,0
%podiel na celk.zam.	11,5	10,8	10,0	9,1	8,76	-

Zdroj: VÚEPP a ŠÚ SR

5.9.3.2 NEZAMESTNANOSŤ

Ekonomická schopnosť regiónu zvyčajne súvisí s jeho podielom na tvorbe HDP a počtom nezamestnaných. Podľa podielu HDP, ktorý sa oficiálne sleduje len na krajskej úrovni, má najvyššiu ekonomickú výkonnosť Trnavský a Banskobystrický kraj, okrem Bratislavského kraja s osobitným

postavením v rámci SR. Druhým najviac využívaným ukazovateľom v EÚ pre hodnotenie úrovne regiónov je miera nezamestnanosti. Slovensko v tomto ukazovateli značne prevyšuje priemer EÚ (8,7%). V priemere za vidiecke regióny v r.2001 už hranica nezamestnanosti prekročila 20 %. Na Slovensku je výrazná dlhodobá nezamestnanosť a regionálna diferenciácia nezamestnanosti.

Miera nezamestnanosti je vypočítavaná ako podiel disponibilného počtu evidovaných nezamestnaných k počtu ekonomicky aktívnych za predchádzajúci rok. V r.2001 malo viac ako polovica - 37 vidieckych okresov mieru nezamestnanosti vyššiu ako 20 %. Okresy s najvyššou mierou nezamestnanosti sú najviac zastúpené na východe Slovenska a na juhu stredného Slovenska. Hranicu 30 % prekračujú 4 okresy na východe (*Michalovce, Sobrance, Trebišov, Rožňava*) a 3 na strednom Slovensku (*Veľký Krtíš, Rimavská Sobota, Revúca*).

Tabuľka 13: Vývoj miery nezamestnanosti

Územie	Miera nezamestnanosti za disponibilný počet evidovaných nezamestnaných (%)				
	1997	1998	1999	2000	2001
SR spolu	12,5	15,6	19,2	17,9	18,6
Mestské regióny	5,4	6,8	9,2	8,8	8,2
Vidiecke regióny	13,3	17,0	20,8	19,6	20,3

Zdroj: VÚEPP a ŠÚ SR

Počet nezamestnaných sa od roku 1999 stále pohybuje nad polmiliónovou hranicou. Podľa štatistických zisťovaní vykonávaných Národným úradom práce, počet evidovaných nezamestnaných ku koncu roka 2001 dosiahol 533 652 čo je o 27 tis. osôb (t.j. 5 %) viac v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka. Za päť rokov (1997-2001) v priemere vzrástol počet evidovaných nezamestnaných o 50 %. Z hľadiska vývoja poľnohospodárskej nezamestnanosti vidieť za roky 1998 – 2000 stúpajúci trend a od roku 2001 je zaznamenaný pokles. V roku 2001 poklesol podiel nezamestnaných z poľnohospodárstva a lesníctva v priemere na 11 % a nad hranicou 20 % ostalo sedem okresov: *Krupina, Turčianske Teplice, Veľký Krtíš, Detva a Brezno* na strednom Slovensku a *Levoča, Gelnica* na východe SR.

Osobitne vysoká je nezamestnanosť mladých ľudí. V štruktúre nezamestnaných podľa veku sa skupina nezamestnaných vo veku 20-24 rokov stala číselne aj relatívne najväčšou skupinou nezamestnaných. K 31. decembru 2001 dosiahol počet nezamestnaných v tejto skupine 98,6 tis., čo predstavuje 18,5 % Celková nezamestnanosť mladých ľudí do 29 rokov veku koncom roku 2001 tvorila tretinu evidovaných nezamestnaných. Táto nezamestnanosť je do značnej miery ovplyvnená aj demografickým vývojom, nakoľko v dôsledku vysokej demografickej vlny zo 70-tych rokov vzrástol najmä počet obyvateľov vo vekovej skupine 20-24 ročných.

Podľa dosiahnutej kvalifikácie v štruktúre nezamestnaných najvyšší podiel tvoria vyučení a so základným vzdelaním. Vo vidieckych regiónoch to bolo v roku 2001 36 %, resp. 29 %, čo je vyšší podiel ako v mestských regiónoch. Podiel nezamestnaných bez ukončeného základného vzdelania je najvyšší v okresoch s najvyšším podielom rómskeho obyvateľstva na východnom Slovensku: *Gelnica, Spišská Nová Ves, Levoča, Kežmarok*. Nezamestnaní s dosiahnutým vyšším vzdelaním (úplným stredným a vysokoškolským) majú vyššie zastúpenie v mestských regiónoch ako vo vidieckych. Z vidieckych regiónov majú najvyššie zastúpenie v okresoch stredného Slovenska *Banská Bystrica a Zvolen* a v okresoch *Nitra a Trenčín* na západe SR.

Jedným z mimoriadne nepriaznivých fenoménov na našom trhu práce je dlhodobá nezamestnanosť (viac ako 1 rok). Počet týchto nezamestnaných koncom roku 2001 dosiahol 219,7 tisíc, čo je 41,2 % podiel z evidovaných nezamestnaných. Situácia vo vývoji dlhodobej nezamestnanosti sa začala zhoršovať od roku 1997, keď ich podiel koncom roku 1997 dosiahol 37,9 %, v roku 1998 38,2 % a rast výrazne pokračoval až na úroveň 43,6 % koncom roku 1999 (231 tis.). Tento trend sa podarilo čiastočne stlmiť až rozhodnutím o vytváraní verejnoprospešných prác pre dlhodobo nezamestnaných. Preto dlhodobá nezamestnanosť v závere roka 2000 dosiahla 221 tis. osôb a zo všetkých nezamestnaných tvorila 43,2 % a ďalej mierne klesá. Dlhodobá nezamestnanosť sa prejavuje najvýraznejšie v tých regiónoch, v ktorých je vysoká miera

nezamestnanosti. Okresy s najvyšším podielom dlhodobo nezamestnaných (okolo 50 %) sú na východe: *Košice okolie, Spišská Nová Ves a Michalovce*. V rámci dlhodobej nezamestnanosti už možno pozorovať nárast veľmi dlhodobej nezamestnanosti. Je veľkým negatívom, že priemerná dĺžka evidencie nezamestnaných dosahuje už viac ako 14 mesiacov. Znamená to, že v priemere je každý nezamestnaný v SR nezamestnaný dlhodobo a medzinárodný štandard dlhodobej nezamestnanosti je pritom iba 12 mesiacov.

Hlavnou príčinou celkovej nezamestnanosti je pokles dynamiky ekonomického rastu a pokles efektívnej výkonnosti slovenského hospodárstva. Nezamestnanosť ovplyvňuje aj sezónny charakter niektorých odvetví, najmä poľnohospodárstva, lesníctva, stavebníctva a služieb súvisiacich s turistickým ruchom. Prevažná väčšina zamestnancov vykonávajúcich práce sezónneho charakteru v týchto odvetviach je mimo sezóny vedená v evidencii úradov práce. Dôvody vysokej nezamestnanosti hlavne v okresoch východného a južnej časti stredného Slovenska sú: vysoký podiel rómskeho obyvateľstva, nízka vzdelanostná úroveň, slabo rozvinutá infraštruktúra, výrazný deficit priemyselnej výroby a znižujúci sa podiel poľnohospodárskej výroby.

5.9.3.3 ÚROVEŇ MIEZD

Dosahovaná úroveň priemerných mesačných miezd je výsledkom viacerých faktorov. V rozhodujúcej miere je ovplyvnená štruktúrou podnikateľských subjektov a ich ekonomickou silou. Výška mzdy a zamestnanosť v zásade predurčujú životný štandard skupiny produktívneho obyvateľstva, tvoriaceho v jednotlivých regiónoch 55 % až 64 % populácie. Za päť rokov od roku 1997 sa úroveň priemerných mesačných miezd za všetky podniky a organizácie národného hospodárstva SR (s výnimkou malých organizácií do 19 zamestnancov) zvýšila z 9 339 Sk na 12 764 Sk v roku 2001 (index rastu 136,7). Najviac vzrástli priemerné mzdy v Bratislave až o 49 %, zatiaľ čo vo vidieckych regiónoch priemerne o 33 %. V porovnaní s priemerom SR je mzda v 70 vidieckych okresoch o 1,7 tisíc Sk nižšia a v porovnaní s mestskými až o 5 tisíc. Osobitné postavenie má Bratislava, kde je mzda o 58 % vyššia oproti priemeru SR. Okresy s najnižšou mzdou v hospodárstve celkom sú na východe *Sobrance a Stropkov* (8,9 tisíc). Spolu v 17 vidieckych okresoch priemerná mesačná mzda v r.2001 nedosahovala ani 10 000 Sk.

V odvetví pôdohospodárstva bola v roku 2001 priemerná mesačná mzda zamestnancov v organizáciách s 20 a viac zamestnancami 10 193 Sk. Od roku 1997 sa zvýšila o 37 %. V porovnaní s priemernou mzdou v celom hospodárstve predstavuje mzda v poľnohospodárstve (vrátane lesníctva) iba 80 %. Nízke priemerné mzdy v poľnohospodárstve sú výsledkom najmä nízkej dôchodkovosti rezortu. Ovplyvňuje ich aj značná nerovnomernosť potreby práce v určitých obdobiach roka a nízka technická úroveň výroby.

5.9.3.4 PODNIKATELSKÉ AKTIVITY

Rozvoj súkromného podnikania v SR závisí predovšetkým od priebehu privatizácie. Vývoj za posledné 4 roky možno hodnotiť na základe štatistických údajov, podľa ktorých hospodárske organizácie v súkromnom vlastníctve v r.1997 predstavovali 52 362 a v roku 2001 počet 62 038, čo je nárast o 18,5 %. Súkromní podnikatelia (fyzické osoby) k 31.12.1997 boli v počte 277 202 a v rovnakom období r.2001 ich bolo 303 506, čo je viac o 9,5 %. Koncentrácia podnikateľských subjektov v jednotlivých regiónoch SR je indikátorom prosperity regiónu.

Tabuľka 14: Vývoj podnikateľskej aktivity

Územie	Podiel fyzických osôb na 100 ekonomicky aktívnych				
	r.1997	r.1998	r.1999	r.2000	r.2001
S R spolu	10,63	11,11	11,11	11,00	11,22
Mestské regióny	15,00	15,13	15,20	14,97	16,23
Vidiecke regióny	9,86	10,34	10,46	10,36	10,47

Zdroj: VÚEPP a ŠÚ SR

Vo vidieckych regiónoch v r.2001 podnikalo spolu 246 365 fyzických osôb - predstavujúcich živnostníkov, slobodné povolania a samostatne hospodáriacich roľníkov - čo je v porovnaní s rokom 1997 nárast o 11 %. Na tomto náraste sa podieľala hlavne skupina živnostníkov. Na vidieku dôležitú podnikateľskú funkciu zohrávajú transformované poľnohospodárske družstvá, súkromne hospodáriaci roľníci, ale aj drobní podnikatelia v ostatných odvetviach, najmä v obchode a v službách. Významným faktorom rozvoja podnikania na vidieku je jeho alokácia vo vzťahu k hlavným dopravným ťahom a k blízkosti miest. Aj preto v celkovej podnikateľskej aktivite vychádzajú najhoršie východné okresy *Medzilaborce a Sobrance*, ako aj okresy z južnej časti stredného Slovenska *Krupina a Poltár*.

5.9.3.5 INFRAŠTRUKTÚRA

Rozvoj infraštruktúry je impulzom ďalšieho ekonomického i sociálneho rozvoja regiónov. Nedostatočná kvalitatívna úroveň technickej infraštruktúry limituje celkový ekonomický rozvoj vidieckych území.

Tabuľka 15: Prehľad indikátorov technickej infraštruktúry za r.2000

Územie	Podiel obyvateľov napojených na:		Hustota cestnej siete v m/km ²	Počet obyv. na 1 byt.telefón	Podiel plynofikovaných. obcí
	verejný vodovod	verejnú kanalizáciu			
SR spolu	82,90	54,70	489,6	4,3	69,2
Mestské regióny	99,8	95,88	1244,67	2,8	100,0
Vidiecke regióny	80,4	48,70	480,1	4,7	69,2

Zdroj: VÚEPP a ŠÚ SR

Najdôležitejším problémom je napojenie malých obcí na verejnú vodovodnú a kanalizačnú sieť. Čo sa týka celkovej napojenosti na vodovodnú sieť situácia je pomerne priaznivá a do roku 2005 sa predpokladá 85 % podiel obyvateľstva zásobovaných z verejných vodovodov. V súčasnosti je vodou z verejných vodovodov zásobovaných 80,4 % obyvateľov vidieckych regiónov. Z regionálneho hľadiska je zásobovanie vodou z verejných vodovodov veľmi rozdielne. Celkove je najhoršia situácia na východnom Slovensku, kde bez verejných vodovodov je až 52 % obcí, zväčša vo veľkostnej kategórii do 500 obyvateľov. Na juhu stredného Slovenska 50 % obcí nemá vybudovaný verejný vodovod, pričom až na 70 % sú to obce do 500 obyvateľov. Nepriaznivejšia je však situácia v napojenosti na verejnú kanalizáciu. Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizáciu je za vidiecke regióny len 48,7 %. Do r.2005 sa plánuje dosiahnuť za SR 57 % podiel obyvateľov bývajúcich v odkanalizovaných domoch. Veľmi nízky podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizáciu (do 30%) je v okresoch *Námestovo a Čadca* na severe stredného Slovenska, v okresoch *Košice okolie a Trebišov* na východe Slovenska, ale aj na západnom Slovensku v okresoch *Komárno a Zlaté Moravce*.

Z celkového počtu obcí je na Slovensku plynofikovaných 69,2 %. Využívanie plynu ako paliva nie je vo vidieckych sídlach samozrejmosťou vzhľadom na vysokú investičnú náročnosť budovania plynovodných sietí. Aj preto sú viacej plynofikované obce v nížinných regiónoch ako horských. Plynofikované horské obce sa nachádzajú v oblastiach s potrebou ochrany životného prostredia. Na vidieku by bolo vhodné vyššie využívanie alternatívnych zdrojov energie. Ďalším problémom ostáva dobudovanie dopravnej a telekomunikačnej infraštruktúry. Okresy s nadpriemernou technickou vybavenosťou územia sú zároveň produkčne i sídelne rozvinuté a naopak podvybavené okresy zaostávajú v komplexnom rozvoji za priemerom SR.

5.10 POĽNOHOSPODÁRSTVO**5.10.1 PODIEL POĽNOHOSPODÁRSTVA NA UKAZOVATEĽOCH NÁRODNEJ EKONOMIKY**

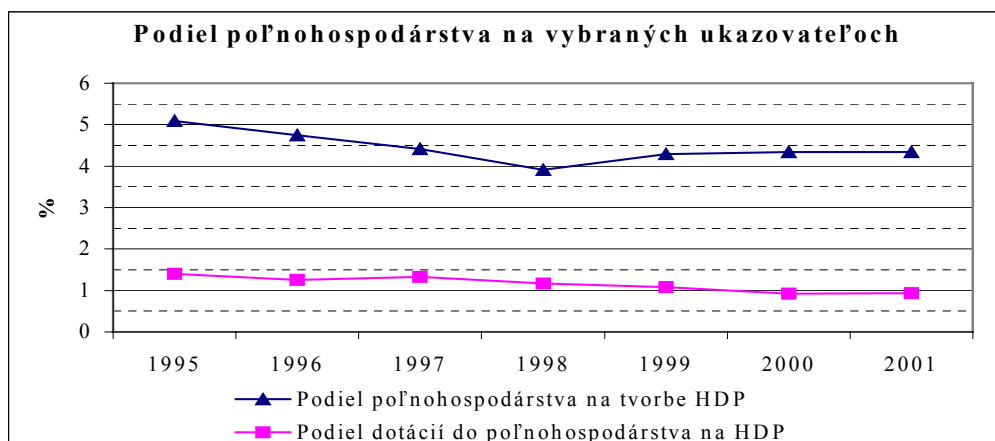
Počas transformačného procesu sa zrýchlil pokles podielu agrárneho sektoru na ukazovateľoch národného hospodárstva. V porovnaní s rokom 1989 sa znížilo zastúpenie pôdohospodárstva na hrubom domácom produkte z 9,3 % na 4,9 %. Hrubá poľnohospodárska produkcia klesla za uvedené obdobie o 44,8 %, z toho rastlinná produkcia o 50,1 % a živočíšna produkcia o 40,0 %. Prekážkou lepšieho využívania výrobného potenciálu odvetvia je najmä zníženie spotreby potravín na jedného obyvateľa SR, ako aj problémy s umiestnením poľnohospodárskych výrobkov na zahraničných trhoch v dôsledku obmedzených možností podpory exportu.

Tabuľka 16: Poľnohospodárstvo v národnej ekonomike SR

	1990	1992	1997	1999	2000	2001
Hrubý domáci produkt – (stále ceny r. 1995) (mld. Sk)	599,2	478,5	615,9	653,3	667,7	689,8
Podiel agro-potravinárskeho sektoru na HDP (%)	7,37	6,22	5,13	4,88	4,93	4,89
Hrubá poľnohospodárska produkcia (s. c. 1995) (mld. Sk)	79,1	56,3	56,0	51,4	45,1	49,56
v tom hrubá rastlinná produkcia	34,9	26,6	23,3	24,4	17,8	22,19
hrubá živočíšna produkcia	44,1	29,7	32,7	27,0	27,3	27,37

Premene: Publikácie a materiály Štatistického úradu SR

Graf 1: Ekonomické ukazovatele

Prameň: ŠÚ SR

5.10.2 VÝVOJ VÝROBNEJ ŠTRUKTÚRY A INVESTIČNÉHO MAJETKU**5.10.2.1 RASTLINNÁ VÝROBA**

Štruktúra výroby sa postupne prispôsobuje k dopytu na trhu. Na ornej pôde sa zvyšuje zastúpenie obilnín, olejnin a zeleniny a klesajú plochy krmovín, zemiakov, kukurice a strukovín. Stúpajú plochy trvalých trávnych porastov a znižuje sa podiel chmeľníc, viníc a sádov.

Rentabilita rastlinnej výroby sa oproti r. 1990 zvýšila (s dotáciami i bez nich), kým v živočíšnej výrobe prevládala v celom období stratovosť, ktorá bola obzvlášť hlboká v rokoch 1991 – 1993.

Tabuľka 17: Vývoj výmery a produkcie hlavných plodín na ornej pôde

Výmera (tis. ha):	1990	1998	1999	2000	2001
Obilie	776	860	733,2	812,4	825,6
Olejníny	71	140	225,8	173,9	180,7
Cukrová repa	51	35	34,5	31,7	31,5
Zemiaky	55	29	26,8	27,0	26,2
Produkcia (tis. t):					
Obilie	3617	3488	2829	2201	3212
Olejníny	141	236	378	260	372
Cukrová repa	1581	1331	1405	961	1287
Zemiaky	779	412	385	419	323

Prameň: ŠÚ SR. Definitívne údaje o úrode plodín SR.

5.10.2.2 ŽIVOČÍŠNA VÝROBA

V chove hovädzieho dobytku je pre obdobie rokov 1990 – 2001 charakteristické trvalým poklesom počtov chovaných zvierat, sprevádzaný zmenou plemennej štruktúry zvyšovaním podielu mliečnych úžitkových typov v chovoch, vzostupom mliečnej úžitkovosti zvierat, pri znižovaní počtu dojníc. Najvýraznejšou technologickou zmenou v živočíšnej výrobe sa stáva prechod na voľné ustajnenie zvierat. V chove ošípaných produkcia po počiatočnom prudkom poklese stagnuje a nepokrýva ani domácu spotrebu. Vývoj v chove hydiny má pozitívny trend. V živočíšnej výrobe pretrvávajú nedostatky vo výžive, kŕmnej technike a ošetrovaní zvierat, čo spôsobuje nevyužívanie ich úžitkových a reprodukčných schopností.

Tabuľka 18: Vývoj počtu hospodárskych zvierat a produkcie živočíšnych výrobkov

	1990	1998	1999	2000	2001	Index 2001/ 1990
Počty hosp. zvierat (tis. ks)						
Hovädzí dobytok	1 563	704	665	646	645	41,26
z toho kravy	549	284	274	271	273	49,66
Ošípané	2 521	1 593	1 562	1 488	1 469	58,29
Hydina	16 478	13 117	12 247	13 580	13 612	82,60
Produkcia základných živočíšnych výrobkov						
Jatočný HD (ž. hm.) (tis. t)	213	104	90	80	63	29,77
Jatočné ošípané (ž. hm.) (tis. t)	376	267	259	241	225	59,92
Jatočná hydina (ž. hm.) (tis. t)	116	111	118	112	121	103,58
Mlieko kravské (mil. l)	1 920	1 142	1 073	1 067	1 114	58,01
Vajcia konzumné (mil. ks)	1 983	1 544	1 166	1 095	1 158	58,40

Prameň: ŠÚ SR, Súpis hosp. zvierat, Živočíšna výroba a predaj výrobkov prvovýroby.

5.10.2.3 BUDOVY A STAVBY

Počet objektov na ustajnenie hospodárskych zvierat má trvalo klesajúcu tendenciu, najmä u hovädzieho dobytku. Neuspokojivá je situácia v stave a kapacite technologických zariadení na uskladňovanie exkrementov hospodárskych zvierat.

Došlo k poklesu skladovacích a spracovateľských kapacít pričom výrazný pokles zaznamenal počet manipulačných skladov na primárnu pozberovú úpravu ovocia a zeleniny.

5.10.2.4 STROJE A ZARIADENIA

Tendencie vývoja technickej základne poľnohospodárstva sú výrazne poznamenané zastarávaním celkového stavu technického parku v dôsledku veľmi pomalého tempa jeho obnovy. Takmer všetky skupiny dosahujú priemerný vek nad 10 rokov, napr. kolesové traktory 13,5 rokov, kombajny 13,1 rokov, samohybné rezačky 13,1 rokov. Novou technikou v porovnaní s ostatnými plodinami je momentálne najlepšie vybavený zber cukrovej repy.

5.10.3 VÝVOJ PODNIKATELSKEJ ŠTRUKTÚRY

Štruktúra podnikateľských subjektov v poľnohospodárstve, službách a v potravinárstve je v neustálom pohybe. Po zmenách v deväťdesiatych rokoch si aj v súčasnosti družstevné podniky zachovali dominantné postavenie v poľnohospodárstve, hoci ich podiel na celkovej výmere poľnohospodárskej pôdy klesol. Pokračovalo zvyšovanie počtu obchodných spoločností, najmä spoločností s ručením obmedzeným v dôsledku privatizácie štátnych majetkov a poklesu poľnohospodárskych družstiev. Tým vzrástla aj výmera pôdy v ich obhospodarovaní.

5.10.3.1 PODNIKOVÁ ŠTRUKTÚRA

V transformačnom procese sa rozšírili uplatnené právne formy podnikania, uskutočnila sa transformácia vlastníctva družstiev a privatizácia štátnych majetkov. Priemerná koncentrácia podnikov sa znížila.

Reštrukturalizáciu podnikovej sféry ovplyvnilo stratové hospodárenie odvetvia v rokoch 1991-2000. Novozaložené subjekty uprednostnili v podmienkach vysokej rizikovosti poľnohospodárskej najmä právne formy s nižšou mierou osobnej zodpovednosti za záväzky podniku.

Tabuľka 19: Vývoj výmery a počtu fariem na poľnohospodárskej pôde

	Počet subjektov			Poľnohos. pôda (tis. ha)			Priem. výmera (ha)		
	1990	1994	2001	1990	1994	2001	1990	1994	2001
Družstvá	681	961	715	1691	1531	1131	2484	1593	1582
Spol. s ručením obmedzeným	0	98	627	0	64	550	0	650	877
Akciové spoločnosti	0	29	94	0	37	173	0	1271	1842
Štátne podniky	73	211	-	371	425	-	5083	2016	:
Iné formy právnických osôb	-	59	86	-	20	35	:	333	406,9
Právnické osoby celkom	754	1359	1522	2062	2077	1889	2735	1528	1241
Fyzické osoby registrované	2437	7572	5473	6	115	215	2,6	15,2	39,2
Podniky spolu	3191	8931	6995	2068	2191	2104	648,1	245,4	300,8
Neregistrované fyzické osoby	-	-	62213	-	-	55	-	-	0,9

Pramene: Centrálna databáza MP SR za rok 1990 a publikácie Štatistického úradu SR (Poľnohospodársky census za rok 1994, Štruktúrálny census fariem SR za rok 2001).

Farmy neregistrovaných fyzických osôb predstavujú domácnosti s poľnohospodárskou výrobou, ktoré splnili minimálne limity pre zaradenie do Agrocenzusu.

Registrované fyzické osoby podnikajú zvyčajne v právnej forme samostatne hospodáriaci roľník (SHR), iné právne formy majú zanedbateľný význam (živnostníci a osoby so slobodným povoláním). Počet SHR má klesajúci trend pri súbežnom raste obrábanej poľnohospodárskej pôdy. SHR celkom hospodária rentabilne a časť subjektov zvyšuje podnikovú koncentráciu. Zanikajú najmä menšie hospodárstva, ktoré začali hospodáriť bez reálnych predpokladov pre úspešné hospodárenie.

V posledných rokoch sa zrýchľuje úbytok družstevných podnikov. Uvoľnenú pôdu od družstiev v ekonomickom úpadku preberajú fungujúce i novozaložené podniky. Na poľnohospodársku výrobu v hlavnej činnosti sa zameriava len 1 štátny podnik, ktorý sa špecializuje na chov koní.

5.10.3.2 VÝROBNÉ ZAMERANIE FARIEM

V skupine registrovaných fariem prevládajú špecializované podniky (71%). Najviac je rozšírená špecializácia na poľné plodiny (44,6%) a pasúci sa dobytok. Medzi nešpecializovanými podnikmi sa nachádzajú najmä subjekty, ktoré majú zmiešanú rastlinnú a živočíšnu výrobu (16,9%) alebo zmiešanú rastlinnú výrobu (7%). Väčšina neregistrovaných fariem fyzických osôb prevádzkuje zmiešané hospodárstvo.

Tabuľka 20: Počet fariem podľa zamerania poľnohospodárskej výroby

	Registrované farmy spolu	Právnické osoby	Fyzické osoby Registrované	Fyzické osoby Neregistrované
Celkom	7 510	1 636	5 874	63 528
Špecializované na poľné plodiny	3 348	485	2 863	9 615
Špecializované na záhradníctvo	74	17	57	49
Špecializované na trvalé kultúry	247	50	197	1279
Špecializované na pasúci sa dobytok	1 214	314	900	11688
Špecializované na zvieratá kŕmené jadrom	448	116	332	3029
Zmiešaná rastlinná výroba	524	129	395	10935
Zmiešaná živočíšna výroba	324	94	230	9822
Zmiešaná rastlinná a živočíšna výroba	1 267	413	854	16949
Neklasifikované farmy	64	18	46	162

Zdroj: Štrukturálny census fariem SR 2001.

5.10.3.3 ŠTRUKTÚRA VLASTNÍCTVA

Prevažná väčšina poľnohospodárskej pôdy je v individuálnom vlastníctve a registrované podniky (okrem celkom drobných SHR) hospodária na prenajatej pôde. Prechod k individuálnemu využívaniu pôdy brzdia extrémne rozdrobené vlastnícke pomery a zdĺhavý proces identifikácie a prevodu vlastníctva poľnohospodárskej pôdy. Po realizácii reštitúcií ostalo pod správou Slovenského pozemkového fondu 600 tis. ha poľnohospodárskej pôdy predstavujúcich väčšinou pôdu neidentifikovaných individuálnych vlastníkov, t. j. štvrtinu poľnohospodárskej pôdy SR prenajíma podnikateľom štátna inštitúcia.

Spôsob transformácia vlastníctva družstiev prinášala fragmentáciu aj v ostatnom poľnohospodárskom majetku.

Tabuľka 21: Počet vlastníkov ostatného poľnohospodárskeho majetku v právnických osobách

	Počet podnikov	Počet vlastníkov na 1 podnik	Počet vlastníkov na 100 ha p.p.	Vlastné imanie na 1 vlastníka (tis. Sk) ¹⁾
Podniky spolu	1190	133	8,9	302
Družstvá spolu	665	219	13,3	261
Obchodné spoločnosti spolu	523	24	1,8	707

Zdroj: CD MP SR. Informačné listy právnických osôb za rok 2001

Poznámka: ¹⁾ vlastné imanie podľa účtovnej evidencie podnikov v roku 2001.

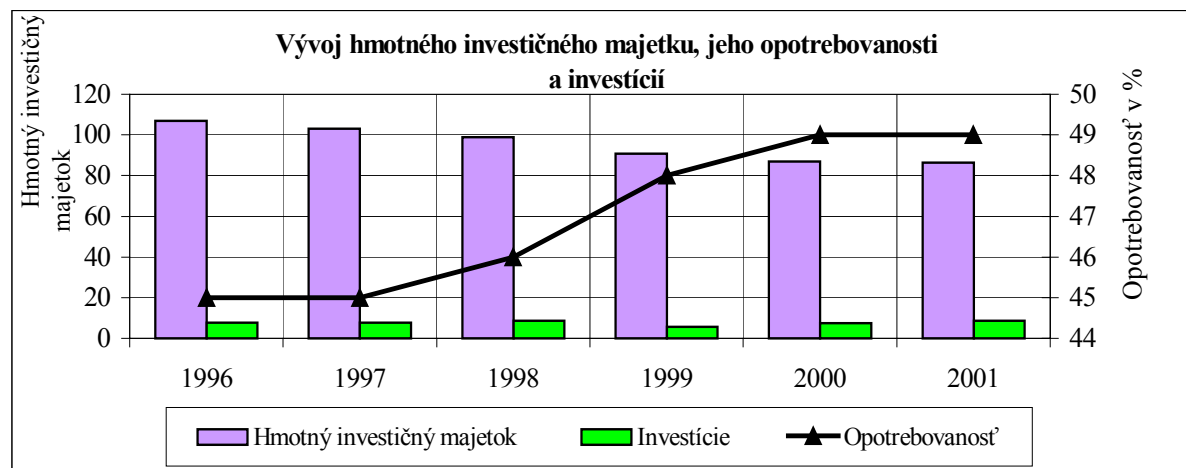
Transformácia vlastníctva v družstvách mala vplyv aj na priemerný počet vlastníkov v obchodných spoločnostiach, nakoľko niektoré obchodné spoločnosti vznikli z družstiev zmenou právnej formy podnikania. Prevažná väčšina obchodných spoločností má niekoľkých vlastníkov alebo len jedného vlastníka (s. r. o. s jedným zakladateľom).

5.10.3.4 INVESTIČNÝ MAJETOK

V rokoch 1990-2001 sa znížila výška investičného majetku na 1 ha poľnohospodárskej pôdy o 23,1 % Hodnota majetku v poľnohospodárstve a poľnohospodárskych službách má stále klesajúci trend aj keď

v období rokov 2000 –2001 medziročne klesla len minimálne (o 0,6 %). Prispela k tomu zvýšená investičná aktivita o 15,1 % najmä v kategórii strojov, zariadení a dopravných prostriedkov. Pod vplyvom zvýšenia investícií sa zastavil rast opotrebovanosti majetku v poľnohospodárstve a jeho službách. Nárast investičnej aktivity v roku 2001 je výsledkom zlepšenia finančnej situácie podnikov a podporovania prístupu poľnohospodárskych výrobcov k úverovým zdrojom.

Graf 2: Kapitálová vybavenosť

Prameň: ŠÚ SR

5.10.4 ĽUDSKÉ ZDROJE

5.10.4.1 POČET ZAMESTNANCOV

Trend poklesu počtu zamestnancov v poľnohospodárstve pokračoval aj v roku 2001 i keď miernejším tempom ako v predchádzajúcom roku.

V organizáciách s 20 a viac zamestnancami pracovalo v rastlinnej a živočíšnej výrobe 73 484 fyzických osôb (priemerný evidenčný počet), resp. 72 811 prepočítaných zamestnancov.

Podľa výberového zisťovania pracovných síl ŠÚ SR (VZPS) pracovalo v poľnohospodárstve 106,4 tis. osôb.

Tabuľka 22: Vývoj zamestnanosti v poľnohospodárstve

	r.1993	r. 2000	r. 2001
zamestnanosť v poľnohospodárstve	180 762	79 384	73 484

zdroj: Zelená správa, MP SR, 2001

Tabuľka 23: Podiel počtu zamestnancov v podnikoch podľa právnych foriem

Právna forma	Počet zamestnancov v roku 2000	Podiel v %	Počet zamestnancov spolu v roku 2001	Podiel v %
Poľnohospodárske družstvá	55 773	70,4	51 167	69,6
Štátne majetky	222	0,3	123	0,2
Obchodné spoločnosti	21 663	27,3	20 815	28,3
Príspevkové organizácie	1 563	2,0	1 378	1,9
Spolu	79 221	100,0	73 483	100,0

Zdroj: Štvrťročný štatistický výkaz o práci (práca 2-04), CD MP SR, r. 2000, 2001, organizácie nad 20 zamestnancov.

5.10.4.2 VZDELANIE ZAMESTNANCOV

Zmeny v štruktúre pracujúcich z hľadiska vzdelania sa prejavili najmä vzrastom podielu vyučených pracujúcich, vysokoškolsky vzdelaných, najmä žien a pracovníkov s vyšším odborným vzdelaním, najmä mužov a naopak poklesom podielu pracovníkov so základným vzdelaním, ktorý bol výraznejší ako pokles podielu pracovníkov so stredným vzdelaním.

Medziročné zmeny zamestnancov, z hľadiska vekového zloženia charakterizuje pokles počtu zamestnancov, hlavne vo veku medzi 35-49 rokov, čo sa prejavilo aj v najväčšom znížení podielu tejto vekovej skupiny na celkovej zamestnanosti. Napriek tomu v tomto vekovom rozpätí, hlavne od 45-49 rokov, pracovalo aj naďalej najviac osôb. Priaznivo sa vyvíjal podiel najmladších zamestnancov a zamestnancov vo veku 30-34 rokov.

Tabuľka 24:Štruktúra vzdelania pracujúcich v poľnohospodárstve v %

	r. 2000	r.2001
základné	19,7	16,0
vyučení	51,8	56,7
úplné stredné s maturitou	24,3	22,5
vyššie odborné	0,2	0,4
vysokoškolské	4,0	4,4

zdroj: Zelená správa, MP SR, 2001

5.10.4.3 MZDY V POĽNOHOSPODÁRSTVE

Tabuľka 25: Vývoj priemerných nominálnych mesačných miezd v Sk

	r. 1989	r. 2000	r. 2001
Poľnohospodárstvo spolu	3 410	9076	9 842
Priemysel	3 189	12 718	14 013
Národné hospodárstvo spolu	3 194	11 864	12 931

Zdroj: Zelená správa, MP SR, 2001

V porovnaní s rokom 2000 došlo v roku 2001 v poľnohospodárstve k zvýšeniu priemernej mesačnej nominálnej mzdy o 8,4%. Podobný trend bol zaznamenaný aj v priemysle, kde zmena priemernej nominálnej mesačnej mzdy predstavovala 10,2 %. Stúpajúci trend vývoja priemerných nominálnych mesačných miezd v národnom hospodárstve sa prejavil zvýšením o 8,9%.

Mzdy v poľnohospodárstve stále viac zaostávajú za priemerom mzdy v národnom hospodárstve . Mzdová parita v roku 2001 dosahovala 76,1 % .

5.10.5 ZNEVÝHODNENÉ OBLASTI**Hodnotenie poľnohospodárskej pôdy na základe systému Bonitovaných pôdno- ekologických jednotiek (BPEJ)**

Podkladom pre hodnotenie poľnohospodárskej pôdy (územia) sú výsledky z „Bonitácie poľnohospodárskeho pôdneho fondu SR“, ktoré obsahujú poznatky viacerých vedných odborov vyúsťujúcich do podkladov pre kategorizáciu poľnohospodárskych stanovištných podmienok z prírodného, produkčného, ekologického a ekonomického hľadiska. Východným podkladom bol prieskum pôd a vlastný bonitačný prieskum v teréne v detailných mapových meritkách.

Základnou mapovacou a oceňovacou jednotkou bonitačnej sústavy je Bonitovaná pôdno – ekologická jednotka (BPEJ). Je to špecifický územný celok, ktorý má v dôsledku vzájomného pôsobenia jednotlivých zložiek prírodného prostredia konkrétne agroekologické vlastnosti, prejavujúce sa určitou hodnotou produkčného potenciálu. Čo znamená, že je možné ku každej BPEJ priradiť údaje o ekonomickom efekte, ktorý je na danom stanovišti za daných prírodných podmienok v určitom období dosahovaný. Sústava zahŕňa všetky charakteristické vlastnosti jednotlivých vzájomne odlišných stanovišť.

Bonitačná oceňovacia sústava obsahuje v súčasnom období 6266 BPEJ pre 3503 katastrálnych území. Každá konkrétna BPEJ je vyčlenená na základe podrobného vyhodnotenia parametrov o klíme, klasifikačného zaradenia pôdy, charakteristiky geologických substrátov, zrnitosti, skeletovitosti, vodného a vzdušného režimu pôd, hĺbky pôdných profilov, svahovitosti pozemkov a ich expozície a pod.

BPEJ sú označované 7 miestnym číselným kódom:

- 1.a 2. číslica vyjadruje príslušnosť ku klimatickému regiónu daného sumou teplôt nad 10° C, priemernou ročnou teplotou, priemerným ročným úhrnom zrážok, pravdepodobnosťou suchých vegetačných období, vlhových podmienok a pod.
- 3.a 4. číslica predstavuje kód hlavnej pôdnej jednotky, ktorá je charakterizovaná genetickým pôdnym typom (černozeme, hnedozeme a pod.),
- 5. číslica predstavuje kód svahovitosti povrchu a expozíciu svahu ku svetovým stranám,
- 6. číslica predstavuje kód skeletovitosti (kamenitosti) a hĺbky pôdy
- 7. číslica vyjadruje kód zrnitosti pôdy (piesočnaté, hlinité, ílovité a pod.).

Pre indikáciu produkčnej schopnosti pôdy boli použité výnosy hlavných poľnohospodárskych plodín pestovaných v SR (obiloviny, kukurica, cukrovka, zemiaky, repka, krmné plodiny a trávne porasty) na základe výsledkov dlhodobého sledovania vplyvu pôdno-klimatických podmienok pre všetky BPEJ.

Údaje o dlhodobých výnosoch pre dané pôdno klimatické podmienky boli poskytnuté špecializovanými výskumnými pracoviskami rastlinnej výroby. Zároveň boli stanovené a uplatnené koeficienty zníženia týchto základných výnosov pre prípad extrémne kamenitých pôd, pre svahy a ich expozíciu k juhu v teplých, suchých regiónoch a k severu v chladných, vlhkých regiónoch.

Podiel jednotlivých plodín v štruktúre plodín pre jednotlivé BPEJ zodpovedá optimálnym agroekologickým zásadám (napr. nemožnosti pestovania niekoľko rokov po sebe zemiaky na jednom pozemku, cukrovka je zastúpená v repárskej oblasti, zemiaky v zemiakárskej oblasti, na plytkých pôdach v horskej oblasti a v zamokrených ťažkých pôdach sú výhradne trávny a pod.).

Na základe dlhodobých relácií tržných plodín stanovil Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva tržné ceny jednotlivých plodín. Ceny objemových krmív boli odvodené z tržných cien krmnej pšenice a jačmeňa. Prevodovým mostíkom bol obsah metabolizovanej energie v jednotlivých krmivách. Pomocou týchto cien a hektárových výnosov plodín bola vyjadrená hodnota produkcie na ha pre jednotlivé BPEJ. Na druhej strane boli na základe dlhodobého sledovania vlastných nákladov na hlavné poľnohospodárske plodiny vyjadrené náklady na 1 ha, potrebné na dosiahnutie daného výnosu plodiny. Bola využitá korelácia medzi priemernými nákladmi a ha výnosmi danej plodiny. Objemy vstupov (hlavne dávky hnojív) zodpovedajúce tendenciám znižovania negatívneho vplyvu poľnohospodárstva na životné prostredie. Tiež bolo zohľadnené zvýšenie nákladov na hospodárenie na svahoch a pôdach kamenitých pomocou koeficientov, stanovených pre jednotlivé plodiny.

Rozdiel medzi hodnotou produkcie z 1 ha v Sk pri danej štruktúre plodín a daných ha výnosoch a súhrnom vstupov pre ich výrobu bol nazvaný Hrubý ročný rentový efekt, ktorý bol základom pre stanovenie úradnej ceny poľnohospodárskej pôdy.

Základným triediacim kritériom, ktorým sa vymedzovali znevýhodnené oblasti SR je zaradenie druhov BPEJ do skupín, ktorým je priradená ceny poľnohospodárskej pôdy v príslušnom katastrálnom území, resp. konkrétnej užívateľskej výmery.

Pre účely diferenciacie poľnohospodárskej pôdy bolo stanovených celkom 20 skupín ceny pôdy (SCP) s cenovým rozpätím od 120 tis. Sk/ha do 5 tis. Sk/ha. Kritériom pre zaradenie poľnohospodárskej pôdy do znevýhodnených oblastí bola SCP 1-15 s hornou hranicou 52 800 Sk/ha v SCP 15.

Kritériam pre zaradenia poľnohospodárskej pôdy do horských oblastí zodpovedala SCP 1-9 (5000-21000 Sk/ha), pre ostatné znevýhodnené oblasti SCP 9-13 (21001-40500 Sk/ha), oblastiam so špecifickými nevýhodami SCP 12-15 (40501-52800 Sk/ha) a nezaradenej pôde do LFA SCP 16-20 (52801-120000 Sk/ha).

V SR sa v znevýhodnených oblastiach nachádza 67,2% poľnohospodárskej pôdy čo predstavuje výmeru 1 639 292 ha

5.10.6 EKOLOGICKÉ POĽNOHOSPODÁRSTVO

Ekologický spôsob poľnohospodárstva sa začal rozvíjať na Slovensku v roku 1991 a systém hospodárenia sa zo začiatku usmerňoval podľa Pravidiel ekologického poľnohospodárstva, ktoré vychádzali zo zásad a princípov IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements).

Zmena v právnom výkone ekologického poľnohospodárstva nastala v roku 1998, keď bol prijatý zákon o ekologickom poľnohospodárstve a výrobe biopotravín (č.224/1998).

V roku 1995 bola prijatá *Koncepcia ekologického poľnohospodárstva na Slovensku*, ktorá v súbore opatrení usmerňuje vývoj ekologického poľnohospodárstva do roku 2010. Jedným z opatrení je i vytvoriť podmienky pre rozvoj ekologického poľnohospodárstva tak, aby v roku 2010 dosiahol jeho podiel 4-6% z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy t.j. 100-150 tisíc ha.

V roku 2001 bolo v systéme ekologického poľnohospodárstva zaradených cca 60 000 ha poľnohospodárskej pôdy, z toho 21 000 ha ornej pôdy, 150 ha ovocných sádov a vinogradov a 38 850 ha trvalých trávnych porastov, na ktorých hospodári 90 poľnohospodárskych subjektov. Medzi hlavné pestované plodiny, na ktoré bol vydaný certifikát o bioprodukte, patria obilniny, olejniný, hrach, čakanka, liečivé rastliny.

Tabuľka 26: Vývoj ekologického poľnohospodárstva

Rok	Celkový počet ekologicky hospodáriacich subjektov	Celková výmera ekologicky obhospodarovanej plochy	Ekologicky obhospodarovaná plocha v %
1995	33	17 750 ha	0,72
1997	46	27 800	1,13
1999	89	58 520	2,45
2001	90	60 000	2,5

Z pohľadu komplexnosti ekologického poľnohospodárstva je v systéme nedostatočne zastúpená spracovateľská infraštruktúra. Väčšina základných surovín je vyvážaná do krajín EÚ.

Inštitucionálne zabezpečenie systému ekologického poľnohospodárstva predstavujú:

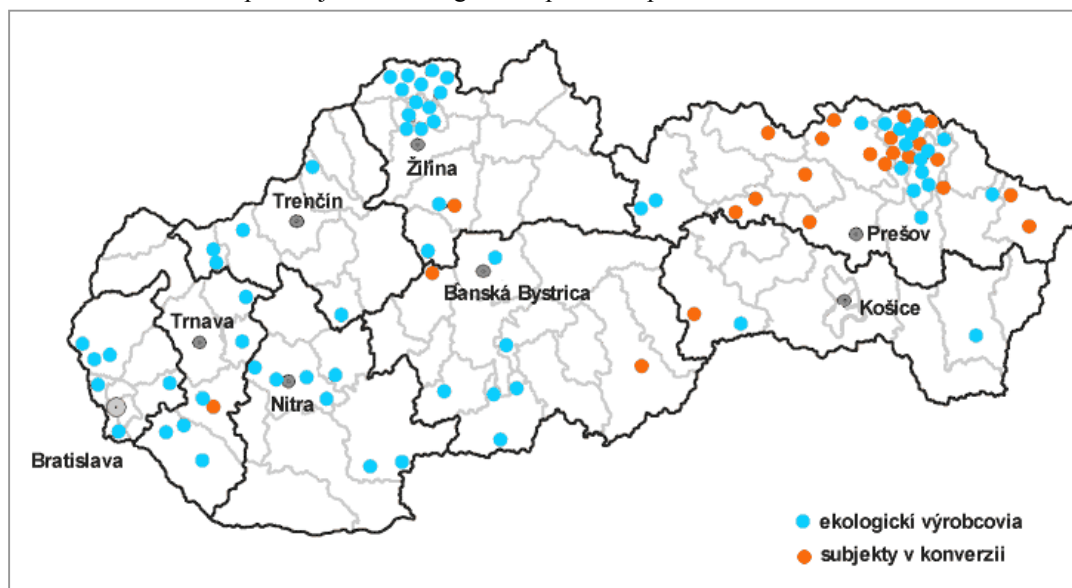
Ministerstvo pôdohospodárstva SR – tvorba koncepcií, legislatívny a dotačný rámec.

ÚKSÚP – Ústredný kontrolný skúšobný ústav poľnohospodárstva -(v zmysle zákona 224/1998 vykonáva superinšpekciu, kontrolu a certifikáciu, vedie evidenciu)

Naturalis – zväz inšpektorov ekologického poľnohospodárstva, kontrola subjektov na základe akreditácie pre výkon kontroly ekologického poľnohospodárstva.

Popri slovenských inšpektoroch sú na Slovensku aktívne zahraničné inšpekčné organizácie.

Mapa subjektov ekologického poľnohospodárstva v roku 2001

5.10.7 FARMY NEREGISTROVANÝCH FYZICKÝCH OSÔB (POLOSAMOZÁSOBITELSKÉ FARMY)

Údaje o neregistrovaných fyzických osobách sú získané z Poľnohospodárskeho censusu za referenčné obdobie od 1.11.2000 do 31.10.2001. Medzi neregistrované farmy patria tie domácnosti, ktoré spĺňajú nasledovné kritériá:

- a/ výmera obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy je najmenej 0,5 ha
- b/ výmera intenzívnych plodín je najmenej 1500 m²
- c/ výmera vinohradov je najmenej 500 m² alebo 300 koreňov v súvislej výsadbe
- d/ počet hospodárskych zvierat je 1 ks hovädzieho dobytku, alebo 2 ks ošípaných, alebo 4 ks oviec alebo kôz alebo 50 ks hydiny
- e/ počet kožušinových zvierat je najmenej 100 ks, alebo 100 ks králikov, alebo 5 včelstiev.

Za členov farmy sa považujú osoby 16 ročné a staršie, ktorá v referenčnom období pravidelne vykonávali na farme poľnohospodárske práce a boli:

- a/ rodinní príslušníci bez zamestnaneckého vzťahu k farme
- b/ rodinní príslušníci, ktorí sú v zamestnaneckom vzťahu k farme
- c/ ostatní členovia farmy, ktorí nepatria do príbuzenstva, ale pracujú na farme, bez ohľadu na to, či sú v zamestnaneckom vzťahu k farme alebo nie.
- d/ osoby, ktoré sa v čase zisťovania dočasne nezdržovali na farme, ale v priebehu zisťovaného obdobia vykonávali činnosť na farme.

5.10.7.1 ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O NEREGISTROVANÝCH FARMÁCH

V referenčnom období na Slovensku existovalo celkovo 71 038 fariem z čoho 90 % t.j. 63 528 tvorili neregistrované farmy.

Neregistrované farmy sa členili na farmy bez poľnohospodárskej pôdy (1 315) a na farmy s poľnohospodárskou pôdou (62 213). Obhospodarovali 55 281 ha poľnohospodárskej pôdy s priemernou výmerou 0,89 ha na farmu.

Tabuľka 27: Veľkostné intervaly neregistrovaných fariem

	Výmera poľnohospodárskej pôdy						
	do 0,5 ha	0,5001 – 1 ha	1,0001 – 5 ha	5,0001 – 10 ha	10,0001 – 50 ha	50,0001 – 100 ha	Spolu
Počet fariem	32 384	14 734	13 799	1 004	285	7	62 213
% podiel fariem na celkovom počte	52,05 %	23,68 %	22,18 %	1,62 %	0,46 %	0,01 %	100,00%
Výmera v ha	6 584	10 644	26 735	6 631	4 261	426	55 281
% fariem na celkovej výmere	11,91 %	19,25 %	48,36 %	12,00 %	7,71 %	0,77 %	100,00%

Zdroj: ŠCF SR 2001

Z uvedenej tabuľky vyplýva, že najviac neregistrovaných fariem 32 384 (t.j. 52,05 % z celkového počtu fariem) hospodári na výmere do 0,5 ha poľnohospodárskej pôdy. Najviac pôdy pripadá na skupinu fariem, ktorí hospodária na výmere od 1 ha do 5 ha. Celková výmera v tejto skupine je 26 735 ha (t.j. 48,36 % z celkovej výmery za neregistrované farmy).

Neregistrované farmy vyrábajú prevažne pre vlastnú potrebu (89 %), len zvyšok fariem predáva tú časť produkcie, ktorú nespotrebuje. Hlavnou činnosťou na farmách je poľnohospodárstvo, v rámci poľnohospodárstva prevádzkujú väčšinou zmiešané hospodárstvo. Menej ako 1 % fariem (424 jednotiek) dostávalo dotácie na rok 2001, dotovaná bola živočíšna výroba.

Mapa : Počet neregistrovaných fariem za jednotlivé kraje (NUTS 3).

Počet neregistrovaných fariem za jednotlivé kraje

Nitriansky kraj	15 193	■
B. Bystrický kraj	11 116	■
Košický kraj	8 980	■
Prešovský kraj	8 299	■
Žilinský kraj	8 140	■
Trnavský kraj	7 354	■
Trenčiansky kraj	2 524	□
Bratislavský kraj	1 922	□

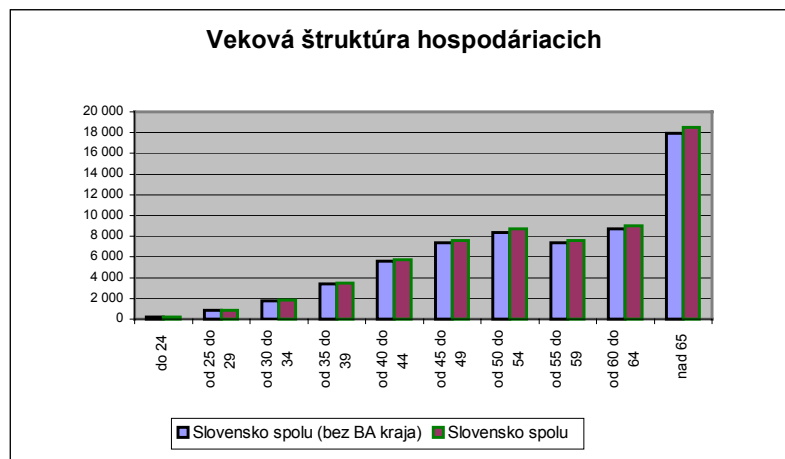
Na neregistrovaných farmách najviac hodín odpracovali hospodáriaci, muži nad 60 až 65 rokov, ktorí žiadnu ekonomickú aktivitu mimo hospodárenia nemajú a poberajú dôchodok. Peňažný príjem za prácu na farme nedostávajú. Najvyššie vzdelanie majú základné, alebo stredné bez maturity. Poľnohospodárske vzdelanie nedosiahli.

Priemerná neregistrovaná farma na Slovensku má 3 členov: hospodáriaci (84 % muži), manžel(ka) (94 % žena) dieťa (62 % muž).

5.10.7.2 VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA ČLENOV FARMY

Celkový počet osôb na neregistrovaných farmách dosahoval 159 980, z toho počet hospodáriacich bol 63 528. Z celkového počtu 18,36 % predstavovali osoby staršie ako 65 rokov a 47,36% osoby staršie ako 50 rokov. Priemerný vek členov farmy bol 47,14 rokov. Najvyšší priemerný vek dosiahli hospodáriaci, a to 56,23 rokov. Z nich 55 % mal viac ako 55 rokov.

Graf 3: Vekovú štruktúru neregistrovaných farmárov

5.10.7.2 EKONOMICKÁ AKTIVITA MIMO HOSPODÁRENIA

Ekonomická aktivita mimo hospodárenia sa delí na:

1. ekonomickú aktivitu v poľnohospodárstve
2. ekonomickú aktivitu mimo poľnohospodárstva
3. žiadnu ekonomickú aktivitu.

Do prvej skupiny patria osoby, ktoré vykonávajú činnosť aj mimo svojej farmy v pracovnom pomere na inej farme. Do druhej skupiny patria osoby, ktoré vykonávajú činnosť aj mimo svojej farmy v nepoľnohospodárskom podniku. Tretiu skupinu tvoria osoby, ktoré nie sú ekonomicky aktívne a poberajú rôzne sociálne dávky alebo nemajú žiaden príjem mimo príjmu z farmy.

U hospodáriacich tretia skupina má najväčšie zastúpenie t.j. žiadna ekonomická aktivita mimo hospodárenia (57,06 %). Do tejto skupiny patria osoby, ktoré poberajú dôchodok (83 %), sociálne dávky a rôzne podpory (11 %), prípadne nemajú žiadne príjmy mimo hospodárenia (6 %).

Tabuľka 28: Ekonomická aktivita mimo hospodárenia na farme

Ekonomická aktivita mimo hospodárenia	Spolu SR	
	počet hospodáriacich	% zastúpenie
v poľnohospodárstve	5 561	8,75 %
mimo poľnohospodárstva	21 717	34,18 %
žiadna	36 250	57,06 %
SPOLU	63 528	100,00 %

Príjmy mimo hospodárenia na farme

Členovia farmy dostávali príjmy mimo hospodárenia: z hlavného zamestnania 43,31%, a z dôchodkov 34,37%. Hlavné zamestnanie vo väčšine prípadov je zamestnanie mimo poľnohospodárstva. Najmenší podiel na príjmoch mimo hospodárenia má vedľajšie zamestnanie 0,53%.

Tabuľka 29: Štruktúra príjmov samozásobiteľských fariem

Príjmy mimo hospodárenia na farme	Počet hospodáriacich	% podiel
Žiadne	2 229	3,51 %
z hlavného zamestnania	25 285	39,80 %
z vedľajšieho zamestnania	302	0,48 %
z hlavného a vedľajšieho zamestnania	859	1,35 %
Dôchodok	29 971	47,18 %
dôchodok a zamestnanie	832	1,31 %
Iné	4 050	6,38 %
SPOLU ZA SLOVENSKO	63 528	100,00 %

Členovia farmy do 24 rokov väčšinou buď majú príjmy z hlavného zamestnania mimo poľnohospodárstva, alebo nemajú žiadne príjmy. Od 25 do 54 rokov prevládajú príjmy z hlavného zamestnania a nad 55 rokov dostávajú väčšinou len dôchodok.

Členovia farmy, ktorí nemajú žiadne príjmy mimo hospodárenia a ktoré dostávajú len dôchodok, majú väčšinou len základné vzdelanie. Osoby, ktoré majú hlavné alebo vedľajšie príjmy, prípadne iné príjmy mimo hospodárenia majú väčšinou stredné vzdelanie bez maturity. Charakteristickým znakom je, že nemajú poľnohospodárske vzdelanie.

5.10.8 PODPORNÁ POLITIKA V AGROPOTRAVINÁRSKOM SEKTORE

Výdaje štátneho rozpočtu prostredníctvom Ministerstva pôdohospodárstva sa porovnaní v rokoch 2000 a 2001 medziročne znížili o 2 242 mil. Sk z toho dotácie na podporu podnikateľských subjektov v poľnohospodárstve a potravinárstve o 2 186 mil. Sk. Celkové výdavky na zabezpečenie koncepcie poľnohospodárskej a potravinovej politiky (t.j. vrátane nenávratných výdajov fondov, daňových úľav a zahraničných zdrojov) sa znížili o 1 875 mil.

Tabuľka 30: Použité zdroje v agropotravinárstve (bežné ceny) (v mil.Sk)

ZDROJE	2000	2001
Ministerstvo pôdohospodárstva	12 540	10 298
– dotácie	11 277	9 091
– všeobecné služby (kapitola rozpočtu priamo)	1 263	1 207
Štátne fondy	3 252	4 930 ²⁾
– dotácie z rozpočtu pre ŠFTR	694	-
– nenávratné prostriedky zo štátnych fondov	1 427	1 719
– pôžičky zo štátnych fondov (ŠFTR, ŠPFPP)	1 729	2 994
Ostatné inštitúcie	1 709	1 782
– MF SR (daňové úľavy) ¹⁾	1 494	1 564
– zahraničné zdroje (PHARE a vzdel. progr.)	215	218
Zdroje spolu	17 501	17 010
Zdroje bez návratných pôžičiek z fondov	16 038	14 163

Prameň: MP SR, ŠFTR, ŠPFPP, ŠFOZPPF a vlastné prepočty

¹⁾ na spotrebnej dani z motorovej nafty (vratka)

²⁾ vrátane intervencie cenových rozdielov dovezeného obilia

Medziročné zníženie výdavkov štátneho rozpočtu na podporu poľnohospodárstva a potravinárstva súvisí s tým, že oproti roku 2000, kedy boli do poľnohospodárstva vložené štátne prostriedky na elimináciu vplyvu extrémne suchého počasia, rezort poľnohospodárstva dostal v roku 2001 iba bežný objem finančných prostriedkov. Tento bol však o 2 599 mil. Sk nižší ako sa predpokladalo pre rok 2001 v koncepcii poľnohospodárstva a potravinárstva SR do roku 2005.

Celková podpora poľnohospodárstva a potravinárstva (vrátane podpory zo štátnych fondov) mala nasledovnú štruktúru a tendenciu vývoja:

Tabuľka 31: Podpora rozvoja programov zo štátneho rozpočtu a štátnych fondov (bežné ceny)(v mil. Sk)

	2000	2001	Index 2001/2000
Hospodárenie na pôde v znevýhodnených oblastiach	3 364	3 254	96,7
Podpora obstarania kapitálových vstupov	2 279	2 830	124,2
Dotácie na prevádzkové vstupy	348	375	107,8
Podpora environmentálnych opatrení	825	678	82,2
Podpora všeobecných služieb	1 492	1 308	87,7
Podpora rozvoja vidieka	56	97	173,2
Zúrodňovacie opatrenia	617	373	60,4

Prameň: MP SR

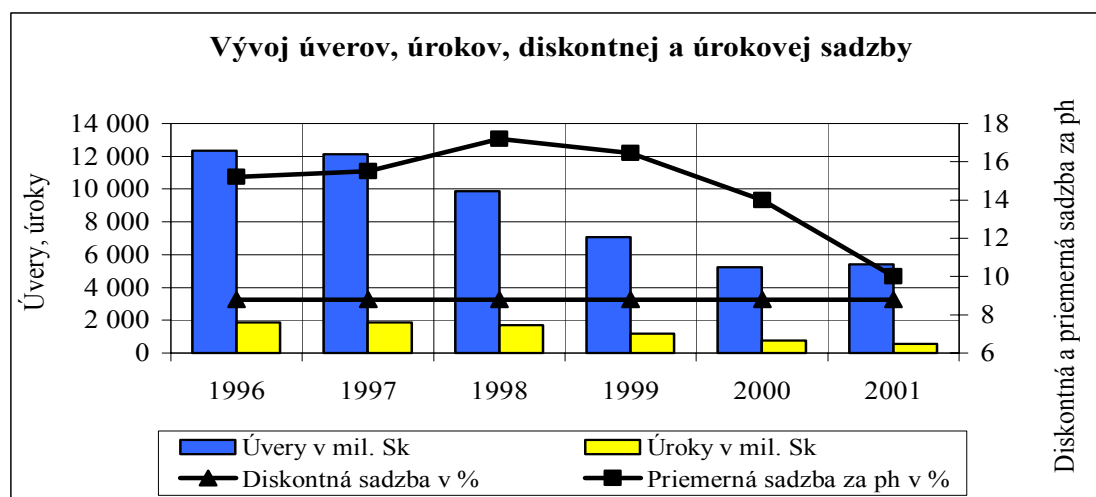
5.10.8.1 OPATRENIA V OBLASTI DANÍ, ÚVEROV A POISTENIA

Realizované opatrenia v oblasti *daní* v poľnohospodárstve (nižšia daňová sadzba dane z príjmov, odpočet straty, vrátenie pomernej časti motorovej nafty), ostali v platnosti aj pre rok 2001. Medziročné zvýšenie daňovej úľavy vyplývalo z nárastu mernej spotreby motorovej nafty a zvýšenie odvedených daní do štátneho rozpočtu poľnohospodárskymi podnikmi (9,9 %) zo zlepšenia hospodárskeho výsledku. Fyzické osoby, vykonávajúce poľnohospodársku činnosť (SHR), si mohli uplatniť osobitný spôsob zdaňovania príjmov *formou paušálnej dane*.

Od 1.7. 2001 nadobudol účinnosť zákon č.239/2001 Z.z. o *spotrebnej dani z minerálnych olejov* s výnimkou niektorých paragrafov, ktoré pre poľnohospodárov platia od roku 2002. Jedná sa o nové poňatie zákona, v ktorom sa deklaruje režim tzv. „daňového skladu“ v súvislosti so zdaňovaním minerálnych olejov.

Zvýšilo sa čerpanie *úverov* a objem úverovej istiny stúpol o 5,2 %. Nové úvery, poskytnuté v roku 2001 (3 mld. Sk) boli takmer dvakrát vyššie ako rok predtým.

Graf 4

Tabuľka 32: Prehľad podpory v rokoch 1995-2001

Podpora rozvoja programov zo ŠR a štátnych fondov (v mil. Sk) (bežné ceny)
(agregácia dotačných titulov)

	Obdobie 1995 - 1997			Obdobie 1998 - 2001			2001		Obdobie 1995 - 2001		
	celkom	ročne	%	celkom	ročne	%	celkom	%	celkom	ročne	%
Hospodárenie na pôde v znevýhodnených oblastiach	10 275	3 425	54,6	13 314	3 329	39,7	3 254	36,5	23 589	3 370	45,1
Podpora obstarania kapitálových vstupov	1 781	594	9,5	8 654	2 164	25,8	2 830	31,7	10 435	1 491	19,9
Dotácie na prevádzkové vstupy	854	285	4,5	1 260	315	3,8	375	4,2	2 114	302	4,0
Podpora environmentálnych opatrení	233	78	1,2	1 646	412	4,9	678	7,6	1 879	268	3,6
Podpora všeobecných služieb	4 713	1 571	25,1	6 394	1 599	19,1	1 308	14,7	11 107	1 587	21,2
Podpora rozvoja vidieka	75	25	0,4	235	59	0,7	97	1,1	310	44	0,6
Zúrodňovacie opatrenia	876	292	4,7	2 043	511	6,1	373	4,2	2 919	417	5,6
Spolu	18 806	6 269	100,0	33 546	8 387	100,0	8 915	100,0	52 352	7 479	100,0

Prehľad podpôr podľa vecného zamerania v rokoch 1995 - 2001 v mil. Sk (podľa metodiky OECD)

Zameranie	Obdobie 1995-1997			Obdobie 1998-2001			2001		Obdobie 1995-2001		
	celkom	ročne	%	celkom	ročne	%	celkom	%	celkom	ročne	%
A. Podpora trhových cien	4 855	1 618	13,6	14 601	3 650	22,6	-3 150	-35,1	19 456	2 779	19,4
B. Priame platby	13 915	4 638	39,1	21 697	5 424	33,6	6 214	69,2	35 612	5 087	35,6
C. Podpora viazaná na používanie vstupov	10 955	3 652	30,8	16 705	4 176	25,9	4 015	44,7	27 660	3 951	27,6
D. Podpora viazaná na obmedzenie vstupov (ekológia)	67	22	0,2	138	35	0,2	40	0,4	205	29	0,2
E. Podpora viazaná na celkové príjmy fariem	410	137	1,2	3 929	982	6,1	200	2,2	4 339	620	4,3
F. Podpora všeobecných služieb	5 393	1 798	15,2	7 418	1 855	11,5	1 658	18,5	12 811	1 830	12,8
- v tom výskum a vývoj	1 671	557	4,7	2 403	601	3,7	474	5,3	4 074	582	4,1
- v tom poľnohospodárke školstvo	651	217	1,8	423	106	0,7	79	0,9	1 074	153	1,1
Celkové transfery	35 595	11 865	100	64 488	16 122	100	8 977	100	100 083	14 298	100

Prehľad čerpania dotačných prostriedkov v rokoch 1995 - 2001 v mil. Sk (bežné ceny)
(podľa dotačných titulov)

	Obdobie 1995 - 1997			Obdobie 1998 - 2001			2001		Obdobie 1995 - 2001		
	celkom	ročne	%	celkom	ročne	%	celkom	%	celkom	ročne	%
Dotácie v znevýhodnených oblastiach	9 878	3 293	43,8	13 277	3 319	40,1	3 578	39,8	23 155	3 308	41,6
Stabilizácia chovu oviec a hovädzieho	397	132	1,8	726	182	2,2	194	2,2	1 123	160	2
Výroba tabaku	20	7	0,1	61	15	0,2	0	0	81	12	0,1
Trvalá zmena kultúry	121	40	0,5	254	64	0,8	129	1,4	375	54	0,7
Agroturistika	75	25	0,3	189	47	0,6	72	0,8	264	38	0,5
Ekológia	76	25	0,3	153	38	0,5	21	0,2	229	33	0,4
Bonifikácia úrokov	310	103	1,4	245	61	0,7	157	1,7	555	79	1
Osivá a sadivá	3 851	1 284	17,1	5 915	1 479	17,9	1 256	14	9 766	1 395	17,5
Genofond rastlinnej výroby	226	75	1	286	72	0,9	70	0,8	512	73	0,9
Genofond živočíšnej výroby	479	160	2,1	715	179	2,2	232	2,6	1 194	171	2,1
Historické a spoločensky významné akcie	264	88	1,2	321	80	1	78	0,9	585	84	1,1
Podpora kvality mlieka	2 419	806	10,7	3 935	984	11,9	1 057	11,8	6 354	908	11,4
Ozdravovanie chovu	198	66	0,9	1 378	345	4,2	94	1	1 576	225	2,8
Investičná výstavba	3 746	1 249	16,6	4 901	1 225	14,8	1 764	19,6	8 647	1 235	15,5
Závlahy	375	125	1,7	508	127	1,5	184	2	883	126	1,6
Proexport	14	5	0,1	206	52	0,6	94	1	220	31	0,4
SR spolu	22 574	7 525	100	33 127	8 282	100	8 980	100	55 701	7 957	100

5.11 LESNÉ HOSPODÁRSTVO**5.11.1 LESNÝ PÔDNY FOND**

Lesný pôdny fond (LPF) tvoria lesné pozemky, ktoré sa trvalo určili na plnenie funkcií lesov. Podľa súhrnných informácií Lesníckeho informačného centra Lesoprojektu Zvolen je výmera LPF k 31.12. 2001 spolu 2 006 438 ha, z toho výmera porastovej pôdy (PP) – plochy LPF porastenej drevinami je 1 927 388 ha.

Tabuľka 33: Údaje o vývoji a súčasnom stave výmer Lesného pôdneho fondu a porastovej pôdy:

Druh	Vývoj výmery lesného pôdneho fondu a porastovej pôdy, rok / ha						
	1970	1980	1990	1993	1996	1997	2001
LPF	1 918 571	1 952 656	1 976 538	1 989 982	1 987 909	1 990 603	2 006 438
PP	1 826 564	1 861 642	1 921 705	1 928 318	1 923 719	1 919 911	1 928 388

Prameň: Lesoprojekt Zvolen

5.11.2 ZÁKLADNÉ MAKROEKONOMICKÉ UKAZOVATELE

Podiel hrubého domáceho produktu (HDP) vytvoreného lesným hospodárstvom (LH) na celkovom HDP SR neustále klesá a pohybuje sa pod úrovňou 1% (1990 – 0,97%, 2001 - 0,54%). Vytvorená hodnota úžitkov verejnoprospešných funkcií lesov je však ocenená 2-3 vyššie ako úžitkov produkčných, ale doteraz tieto nie sú predmetom trhu a na tvorbe HDP sa preto nepodieľajú. Na surovínovej základni LH je postavený drevospracujúci priemysel, ktorého podiel na HDP je približne 8%. Obstarané investície v lesnom hospodárstve sa od roku 1990 pohybujú od 0,36 – 0,19% z celkových investícií v SR. Miera investovania klesla z 20,48% v roku 1990 na 11,63% v roku 2001.

Tabuľka 34: Vývoj vybraných ukazovateľov lesného hospodárstva vo vzťahu k hospodárstvu SR

Ukazovateľ	Merná jednotka (m.j.)	Rok					
		1990		1999		2001	
		m.j.	%	m.j.	%	m.j.	%
Hrubý domáci produkt v bežných cenách	mld. Sk	278,5	100,0	815,3	100,0	964,6	100
z toho: lesné hospodárstvo		2,7	0,97	5,1	0,88	5,1	0,69
Investície	mil. Sk	69 741	100,00	277 000	100,00	330 300	100
z toho: lesné hospodárstvo		553	0,36	523	0,21	6600	0,19
Zamestnanci	počet	2 459 000	100,00	1 988 000	100,0	2 124 000	100,00
z toho: lesné hospodárstvo		36 316	1,47	23 754	1,30	22 000	1,21
Priemerná mesačná mzda	Sk	3 278	100,00	10 728	100,0	12 365	100,00
z toho: lesné hospodárstvo		3 419	105,91	9 629	86,53	10 684	87,29

Prameň: Lesoprojekt Zvolen, ŠÚ SR

Vzťah lesného hospodárstva k štátnemu rozpočtu

- V rokoch 1990 – 2001 dotácie do lesného hospodárstva prichádzali z viacerých zdrojov: zo štátneho rozpočtu a zo Štátneho fondu zveľaďovania lesa SR. Objem dotácií v roku 2001 poklesol v porovnaní s rokom 1990 absolútne na 49,6%. V roku 1990 pokrývali dotácie 23,28% nákladov výroby v lesnom hospodárstve SR, v roku 2001 len 5,7%. Lesy SR v porovnaní s okolitými štátmi (SRN, Rakúsko, ČR) majú v priemere na ha najmenší objem dotácií, pričom uvedené krajiny majú podiel ekonomicky najlukratívnejšej dreviny (smrek) v zastúpení drevín v porastoch na neporovnateľne vyššej úrovni.

Tabuľka 35: Podiel štátu na finančnom výsledku LH štátneho a neštátneho sektora formou priamej podpory

Ukazovateľ	Skutočnosť roku / mil. Sk			
	1990	1993	1997	2001
Tržby a výnosy bez dotácií	3524	5 332	8 904	9 460
Náklady	4 326	5 732	9 141	9 623
Strata bez vplyvu dotácií (-)	802	400	237	163
Dotácie na lesnícku činnosť	1 007	491	382	396
Rozdiel (zisk) (+)	205	91	145	176

Prameň: Lesoprojekt Zvolen

5.11.3 VLASTNÍCTVO A UŽÍVANIE LESOV

Významnou súčasťou reforiem po roku 1989 bola transformácia vlastníckych vzťahov k lesom, ktorá spočívala v prinavracaní vlastníctva pôvodným vlastníkom. Vlastníka lesného pozemku, resp. lesa, nemožno vždy stotožňovať s užívateľom (obhospodarovateľom) lesa, ktorý je nositeľom povinnosti pri hospodárení v lesoch vyplývajú z príslušných ustanovení legislatívnych predpisov. Ak vlastníka les prenajme, alebo vloží ako účasť do nejakého podniku, obhospodarovanie so súvisiacimi povinnosťami preberá užívateľ. Lesné pozemky, ktorých vlastníctvo nie je úplne identifikované alebo doložené a o vydanie ktorých, oprávnené osoby zatiaľ neprejavili záujem zaberajú 137 tis. ha (6,9 % LPF SR). Vo vlastníctve štátu bolo k 31.12.2001 42,4 % lesného pôdneho fondu SR.

Z celkovej výmery lesnej pôdy je na listoch vlastníctva evidovaných 64% v nasledovnom členení: o vlastníctve fyzických osôb 444 707 ha (22,2%), vo vlastníctve právnických osôb 265 308 ha (13,3%) a vo vlastníctve štátu 544 980 ha (27,3%)

Užívateľ lesov je povinný riadiť sa ustanoveniami príslušných právnych predpisov. K 31.12.2001 je v zatiaľ užívaní neštátneho sektora 35,5% LPF, pričom sa predpokladá že tento podiel bude v najbližších rokoch usporiadaním vlastníctva ďalej narastať.

Tabuľka 36: Štruktúra vlastníctva a užívania porastovej pôdy (lesné pozemky s lesnými porastami, vrátane holín určených na zalesnenie) k 31. 12. 2001

Kategória	Druh vlastníctva (užívania)							Spolu
	Štátne	Súkromné	Spoločenstevné	Cirkevné	Poľnohospodárske družstvá	Obecné	Neznáme	
Vlastníctvo	816 343	282 659	469 571	61 703	2 271	187 495	107 346	1 927 388
	42,4	14,7	24,4	3,2	0,1	9,7	5,6	100
Užívanie	1 171 575	138 635	399 387	45 834	4 644	167 313	-	1 927 388
	60,8	7,2	20,7	2,4	0,2	8,7	-	100

Zdroj: Správa o lesnom hospodárstve SR 2001

5.11.4 PRACOVNÍCI

V lesnom hospodárstve trvalo pracuje približne 22 tis. zamestnancov a ich počet postupne klesá (1990 – 36 tis., 1997 – 27 tis., 1998 – 24 tis.). Mimo toho sa počas sezónnych prác, najmä v čase jarneho zalesňovania, v lesnom hospodárstve zamestnáva viac ako 10 tis. sezónnych pracovníkov. Okrem toho je v lesníctve registrovaných viac než 4 000 živnostníkov.

5.11.5 POĽOVNÍCTVO

V r. 2001 bolo evidovaných 1 772 poľovných revírov na celkovej výmere 4 442 556 ha (lesný aj poľnohospodársky pôdny fond). Hlavnými druhmi poľovnej zveri je zver jelenia, srnčia, diviacia, muflónia, danielia, zajačia a bažantia. Lov zveri, ktorá je chránená v zmysle zákona č.543/2002 o ochrane prírody a krajiny (napr. medveď, kamzik) je regulovaný v spolupráci s MŽP SR.. Poľovníctvom sa regulujú škody spôsobené zverou na lesnom hospodárstve i poľnohospodárstve (v r. 2001 to bolo skoro 12,3 mil.Sk). Poľovné revíry SR patria medzi vyhľadávané v rámci strednej Európy najmä z dôvodu bohatej biodiverzity a fauny a zastúpenia takých druhov, ktoré sú už vo väčšine krajín západnej Európy vyhynuté.

5.12 VODNÉ HOSPODÁRSTVO

V roku 2001 malo vodné hospodárstvo podiel na tvorbe HDP 10,7%. Toto odvetvie zamestnáva 14,2 tis. pracovníkov. Ich priemerná mesačná mzda dosiahla 13 129 Sk.

Celková dĺžka vodných tokov a kanálov dosahuje dĺžku 44 943 km. Najväčšou riekou je Dunaj (cca 2000 m³/sec.), najdlhšou riekou je Váh (367,2 km). Na Slovensku je pramenný potenciál vody cca 400 m³/sec., ale územím preteká cca 3300 m³/sec. Podstatná časť vody povrchových vodných zdrojov priteká na Slovensko zo susedných štátov – Rakúska, Českej republiky a Ukrajiny a len malá časť pramení na našom území (14%). Vodný fond prameniáci na území SR má tiež široký rozptyl od vysokohorského, cez stredohorské, až po nížinné.

Správcami rozhodujúcej časti povrchových tokov v dĺžke 29 338 km je Slovenský vodohospodársky podnik, š.p. Banská Štiavnica. Vodné toky sú so svojimi povodiami na ploche 49 015 km² rozdelené na 4 oblastné povodia – Dunaja, Váhu, Hrona a Bodrogu s Hornádom so svojimi správami. Uvedené podniky povodí zabezpečujú aj úpravu tokov a reguláciu vody v nádržiach. Správcami drobných vodných tokov (18 079 km) sú aj organizácie lesného hospodárstva, pričom tieto organizácie zabezpečujú aj ich údržbu

Vodné toky majú v dĺžke 7 898 km upravené brehy a na dĺžke 2 769 km majú vybudované ochranné hrádze pred povodňami, čím sa zabezpečuje plocha pred storočnými vodami (Q 100) na výmere 3 984 km². Je vybudovaných 1 120 km umelých kanálov a 6 892 km odvodňovacích kanálov. Funkčné závlahy sú zabezpečované na výmere 298 365 ha.

Vzhľadom na klimatické zmeny sa čoraz častejšie vyskytujú povodňové prietoky ohrozujúce stavby, hodnoty i životy. Nepriaznivé vodné pomery reguluje 54 veľkých vodných nádrží s celkovým ovládateľným objemom 1 890 mil. m³ vody. Z nich 7 slúži pre zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou.

Zdroje podzemných vôd sú rozložené nerovnomerne v závislosti od geologických pomerov. Prírodné zásoby podzemných vôd predstavujú v SR 146,7 m³/s, z ktorých je 51,7% využiteľných. Najvýznamnejšie regióny výskytu podzemných vôd sú v Podunajskej nížine (56%), tiež vo východo- a stredoslovenskom regióne. Vplyvom rozkolísaných zrážkových pomerov dochádza k redukcii zásob podzemných vôd.

5.12.1 POVODNE

Klimatická zmena má za následok čoraz väčší výskyt lokálnych, ale aj regionálnych povodní, ktoré majú vážne následky na tieto oblasti.

V r. 2001 bolo povodňami postihnutých 379 obcí, pričom bolo zaplavených 22 993 ha prevažne poľnohospodárskej pôdy. Povodne okrem toho poškodili majetky občanov, obcí i poľnohospodárov. Škody u poľnohospodárov predstavovali 19,7 mil. Sk. Najväčšie škody boli spôsobené v regióne Prešovského a Žilinského kraja. V roku 2002 bolo celkovo postihnutých 144 obcí a miest. Zaplavených bolo 2970 domov, z toho 560 bolo značne poškodených. Došlo aj k strate na živote jedného obyvateľa. Zaplavené bolo 8 678 ha územia z toho 1 234 ha v intravilánoch obcí. K veľkým škodám došlo na komunikáciách, na vodných tokoch, rozvodných sieťach a v poľnohospodárstve.

Podrobný prehľad o škodách je uvedený v tabuľke č.37.

V dôsledku opakujúcich sa povodní na určitých vodných tokoch sa javí ako nevyhnutné vykonanie úprav povodí vodných tokov a ich revitalizácia vo vzťahu k ekologickej stabilite územia.

Tabuľka 37: Kvantifikácia škôd spôsobených povodňami v roku 2002 (v tis. Sk)

	Náklady na				Škody na majetku						Škody spolu	Náklady a škody celkom
	záchranné práce	v tom:		zabezpečovacie práce	štátu	obyvateľov spolu	v tom na domoch, bytoch a byt. zariadení	obcí	v tom na miestnych komunikáciách	iných subjektov		
		mzdy	činnosť pov. orgánov									
Kraje spolu	34 968	8 476	0	0	9 011	114 235	71 946	247 564	135 871	36 864	407 674	442 642
z toho:												
Bratislavský	10 062	2 354			7 030	60 410	48 310	54 708	32 548	30 500	152 648	162 710
Trnavský	10 880	4 606				13 150	2 280	850	562	3 000	17 000	27 880
Trenčiansky	33	25						6 820	2 400		6 820	6 853
Nitriansky	668	298			1 461	2 000	720	5 012	1 872	2 271	10 744	11 412
Žilinský	2 403	203			520	7 576	5 695	45 814	20 907		53 910	56 313
Bansko-bystrický	3 851	703				14 410	4 945	51 445	34 098	60	65 915	69 766
Prešovský	4 323	175				11 263	5 392	71 069	33 806	900	83 232	87 555
Košický	2 748	112				5 426	4 604	11 846	9 678	133	17 405	20 153
Rezorty spolu	7 880	1 745	110	50 135	797 641	0	0	0	0	350 000	1 147 641	1 205 656
z toho:												
MP SR	240	110	110	50 135	521 229	0	0	0	0	350 000	871 229	921 604
z toho:												
Poľnohosp.										350 000	350 000	350 000
vodné hosp.	240	110		49 743	449 324						449 324	499 307
lesné hosp.				392	71 905						71 905	72 297
CELKOM	42 848	10 221	110	50 135	806 652	114 235	71 946	247 564	135 871	386 864	1 555 315	1 648 298

5.13 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE**5.13.1 MONITORING ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA**

Koncepcia monitorovania systému životného prostredia územia SR prijatá uznesením vlády SR č. 449/1992, definuje monitoring životného prostredia ako "systematické, dôsledne v čase a priestore definované pozorovanie presne určených charakteristík zložiek životného prostredia, alebo ich vplyvov na pôsobiacich, ktoré s určitou mierou vypovedacej schopnosti reprezentujú sledovanú oblasť a súhrne potom väčší celok".

Monitoring životného prostredia SR je realizovaný na troch úrovniach:

- celoplošný monitoring,
- regionálny monitoring,
- lokálny resp. účelový monitoring.

Celoplošný monitorovací systém životného prostredia je členený podľa sledovanej zložky do čiastkových monitorovacích systémov (ovzdušie, voda, biota, odpady, osídlenie, využitie územia, geologické faktory, pôda, lesy, cudzorodé látky v potravinách a krmivách, záťaž obyvateľstva faktormi prostredia, žiarenie a fyzikálne polia, meteorológia a klimatológia).

Informácie získané v jednotlivých čiastkových monitorovacích systémoch sa stávajú súčasťou Informačného monitorovacieho systému. Jedným z výstupov informačného systému sú i Správy o stave životného prostredia (komplexné znenie uvedenej správy v anglickej verzii a tiež správy za predchádzajúce roky možno nájsť na www.sazp.sk v časti Magazines - SoE.

5.13.2 KVALITA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Dlhodobá exploatácia prírodných zdrojov, znečisťovanie jednotlivých zložiek životného prostredia, nedomyšlené zásahy do krajiny, zastaralosť výrobných technológií, nedostatočná infraštruktúra a iné javy zapríčinili zhoršený stav kvality životného prostredia, prejavujúcej sa rozličným stupňom devastácie a ohrozenosti v jednotlivých regiónoch SR, ako aj nepriaznivým dopadom na zdravie človeka, ekosystémov i ekonomiky vôbec. Rozoznávame 5 stupňov **kvality životného prostredia**.

Tabuľka 38: Rozloha a podiel kategórií kvality ŽP

Kategória	km ²	%
I. a II. stupeň (prostredie vysokej úrovne alebo prostredie vyhovujúce)	33 414	68,1
III. stupeň (prostredie mierne narušené)	3 289	6,7
IV. stupeň (prostredie narušené)	10 287	21,0
V. stupeň (prostredie silne narušené)	2 044	4,2

Tabuľka 39: Najviac ohrozené regióny SR

- Bratislavský	- Stredopovažský
- Trnavsko-galantský	- Strednogemerský
- Hornonitriansky	- Košický
- Hornopovažský	- Strednozemplínsky
- Strednopoľský.	

Z jednotlivých odvetví národného hospodárstva na kvalitu životného prostredia najviac vplýva priemysel zastúpený predovšetkým v uvedených ohrozených regiónoch SR. Medzi významnejších znečisťovateľov patrí aj poľnohospodárstvo. Ide hlavne o podiel poľnohospodárstva na emisiách skleníkových plynov, stupeň poškodzovania pôd škodlivými látkami, eróziu, vypúšťanie odpadových vôd a pod..

5.13.3 OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY

Tabuľka 40: Prehľad chránených území v Slovenskej republike podľa kategórií

Kategória	Počet (stav k 1.4.2002)	Výmera chránených území (CHÚ) v ha	Výmera ochranných pásíem (OP) v ha
Chránené krajinné oblasti	14	525 547	---
Národné parky	9	317 821	276 379
Chránené areály	189	7 001,1997	2 263,2476
Prírodné rezervácie	376	11 766,7217	243,4022
Národné prírodné rezervácie	231	85 905,4584	3 296,9989
Prírodné pamiatky	230	1 531,5489	207,5711
Národné prírodné pamiatky	60	58,9381	26,6225

Zdroj: MŽP SR

Celková výmera národných parkov a CHKO tvorí 22,8 % územia SR. Celková výmera maloplošných chránených území vrátane ich ochranných pásíem (3.-5. stupňa ochrany) tvorí 2,3 % územia.

5.13.4 SVETOVÉ PRÍRODNÉ A KULTÚRNE DEDIČSTVO

Do Zoznamu svetového prírodného a kultúrneho dedičstva UNESCO sú zapísané 4 objekty kultúrneho dedičstva a 2 objekty prírodného dedičstva. Súčasne je navrhnutých 8 objektov kultúrneho a 6 objektov prírodného dedičstva.

5.13.5 NATURA 2000

K hlavným faktorom ovplyvňujúcim ďalšie smerovanie ochrany prírody patrí tiež realizácia princípov sústavy NATURA 2000 v záujme vytvorenia európskej siete osobitne chránených území.

V súčasnom období prebieha podľa zákona č.543/2002 o ochrane prírody a krajiny v gestorstve MŽP SR vymedzovanie a následne vyhlásenie území podľa

- smernice Rady č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov (známa tiež ako smernica o vtákoch),
- smernice Rady č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín (známa tiež ako smernica o biotopoch).

Smernica o vtákoch

V rámci prvého návrhu bolo do chránených vtáčích území zaradených 38 lokalít s priemernou rozlohou 30 968 ha (min.60 ha – max.128 014 ha). Celková plocha navrhovaných vtáčích území predstavuje rozlohu 1 236 545 ha čo je 25,2% rozlohy územia Slovenskej republiky. Táto plocha je postupne korigovaná a záverečný návrh bude predložený službám Komisie v druhej polovici roku 2003.

Z navrhovanej plochy je 387 305 ha poľnohospodárskej pôdy pričom je predbežná dohoda, že na uvedených plochách budú subjekty poľnohospodárskej výroby realizovať povinne základnú schému agroenvironmentálnej podpory.

Smernica o biotopoch

V súčasnosti prebieha proces finalizácia výsledného návrhu chránených biotopov a druhov. V súčasnom návrhu je zaradených približne 400 území, ktoré pokrývajú približne 10,5% územia Slovenska, pričom prekryv so súčasným stavom chránených území je 75% a ich prekryv s navrhovaným chráneným vtáčím územím je približne 65%. Z celkovej plochy týchto území sa poľnohospodárskej pôdy dotýka cca 170 000 ha. Na týchto plochách by mali poľnohospodárske subjekty povinne realizovať opatrenie o ochrane biotopov poloprírodných a prírodných trávnych porastov z Agroenvironmentálnej podpory.

5.14 DOPAD POĽNOHOSPODÁRSTVA NA ZLOŽKY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA**5.14.1 OVZDUŠIE A GLOBÁLNA KLÍMA**

Znečisťovanie ovzdušia a z neho vyplývajúca klimatická zmena predstavuje jeden z najvýznamnejších environmentálnych problémov ľudstva. Prijatie Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy (pre SR je platný od roku 1994) má za cieľ dosiahnuť stabilizáciu koncentrácií skleníkových plynov v atmosfére na úrovni, ktorá ešte nevyvoláva nebezpečné antropogénne interferencie s klimatickým systémom.

Poľnohospodárske výrobné postupy sú producentom skleníkových plynov, hlavne metánu (CH_4), oxidu dusného (N_2O), v menšej miere oxidu uhličitého (CO_2), haldonovaných uhlíkovodíkov a produkujú tiež amoniak (NH_3).

Emisie metánu (CH_4)

Medzi najväčších producentov metánu patrí poľnohospodárstvo (živočišna výroba) - veľkochovy hovädzieho dobytku a ošípaných. Metán vzniká ako priamy produkt látkovej výmeny u bylinožravcov (enterická fermentácia) a ako produkt odbúravania živočišných exkrementov. V roku 1996 bol podiel poľnohospodárstva 35% (109 tis. ton) na celkovej tvorbe metánu.

Tento podiel neustále klesá vzhľadom na znižovanie stavov hospodárskych zvierat, čomu nasvedčuje rok 1999, kedy sa z poľnohospodárstva vyprodukovalo 64 tis. ton metánu a rok 2000, v ktorom sa z poľnohospodárskej činnosti emitovalo 62,5 tis. ton metánu. Celkový podiel poľnohospodárstva na bilancii skleníkových plynov predstavoval v roku 2000 8%.

Tabuľka 41: Počty hospodárskych zvierat v SR v rokoch 1991- 2001

	1991	1992	1993	1994	1995
HD	1 397 000	1 182 000	993 000	916 200	929 000
Ošípané	2 428 000	2 269 000	2 179 000	2 037 400	2 076 000
Ovce	531 000	572 000	411 400	397 000	428 000
Hydina	13 866 000	13 267 000	12 234 000	14 246 000	13 382 000
Kone	13 000	12 000	11 000	10 000	10 000

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
HD	891 991	803 398	704 792	665 100	646 100	644 900
Ošípané	1 985 223	1 809 868	1 592 599	1 562 100	1 488 400	1 469 400
Ovce	418 823	417 337	536 199	340 300	348 000	358 400
Hydina	14 147 177	14 221 713	13 116 796	12 247 400	13 580 000	13 611 600
Kone	9 722	9 533	9 550	9 000	10 000	8 000

Zdroj: ŠÚ SR, Zelená správa, MP SR, 2002

Tabuľka 42: Emisie metánu v rokoch 1990-1999 (v tis. ton)

	1990	1991	1992	1993	1994
Celkové emisie CH₄ (v SR)	322	294	268	250	244
z toho:					
Poľnohospodárstvo	135	118	103	88	83
- Enterická fermentácia	116	100	87	73	69
- Živočíšne odpady	19	18	16	15	14
ostatné zdroje:					
Fugitívne emisie	68	62	55	57	57
Odpady	98	96	94	90	91
Energetika	85	77	69	68	68
Procesy v priemysle	7	6	7	6	6
Lesné požiare	3	3	3	3	3

	1995	1996	1997	1998	1999
Celkové emisie CH₄ (v SR)	248	254	241	223	222
z toho:					
Poľnohospodárstvo	85	81	74	67	64
- Enterická fermentácia	71	67	62	56	54
- Živočíšne odpady	14	14	12	11	10
ostatné zdroje:					
Fugitívne emisie	60	63	64	62	62
Odpady	91	100	91	85	88
Energetika	70	72	73	71	71
Procesy v priemysle	6	6	X	X	X
Lesné požiare	3	1	X	X	X

X- nezistený údaj

Zdroj: Tretia národná správa o zmene klímy, MŽP SR, 2001

Emisie oxidu dusného (N₂O)

V porovnaní s inými skleníkovými plynmi mechanizmus emisií a zachytov oxidu dusného nie je celkom preskúmaný. Prezentované hodnoty sú zaťažené značným stupňom neistoty.

Hlavným zdrojom oxidu dusného je poľnohospodárstvo (rastlinná výroba) - prebytky minerálneho dusíka v pôde (dôsledok intenzívneho hnojenia) a nepriaznivý vzdušný režim pôd (zhutnenie pôd). V roku 1996 bol podiel poľnohospodárstva 70% (5,5 tis. ton) na celkovej tvorbe oxidu dusného. Priemerná spotreba hnojív od začiatku 90. rokov klesla (90 kg N/ha v roku 1990, 30 kg N/ha v roku 1994 a 40 kg N/ha v roku 1998) pričom produkcia oxidu dusného z poľnohospodárstva sa rapídne znižuje vzhľadom na podstatný pokles používania hnojív.

Tabuľka 43: Spotreba priemyselných hnojív v rokoch 1990 - 2001

	M. j.	1990	1993	1995	1996
Spotreba NPK	t	581 811	95 009	102 233	111 078
- poľnohospodárska pôda	kg.ha ⁻¹	239,7	41,6	45,0	48,9
- orná pôda	kg.ha ⁻¹	400,8	66,2	71,6	78,2
Spotreba maštalného hnoja	t.ha⁻¹	X	6,69	5,58	5,33

	M. j.	1997	1998	1999	2000	2001
Spotreba NPK	t	132 988	119 417	89 083	101 329	117 335
- poľnohospodárska pôda	kg.ha ⁻¹	57,0	51,2	40,1	46,6	53,9
- orná pôda	kg.ha ⁻¹	91,1	81,8	65,8	83,1	96,2
Spotreba maštalného hnoja	t.ha⁻¹	3,3	3,5	3,1	3,2	3,5

X- nezistený údaj

Zdroj: VUEPP, Zelená správa, 2002

Tabuľka 44: Emisie oxidu dusného v rokoch 1990-1999 (v tis. ton)

	1990	1991	1992	1993	1994
Celkové emisie N₂O	18,9	16,1	14,1	11,8	11,9
Poľnohospodárstvo	16,2	13,5	11,8	9,6	9,0
Energetika	0,8	0,7	0,7	0,6	0,7
Procesy v priemysle	1,9	1,8	1,6	1,3	2,1
Odpady	0,07	0,07	0,05	0,04	0,04

	1995	1996	1997	1998	1999
Celkové emisie N₂O	12,5	10,3	10,3	9,8	8,9
Poľnohospodárstvo	9,4	9,3	9,1	8,6	7,7
Energetika	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9
Procesy v priemysle	2,3	1,2	0,3	0,2	0,2
Odpady	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04

Zdroj: Tretia národná správa o zmene klímy, MŽP SR, 2001

Emisie oxidu uhličitého (CO₂)

Podiel poľnohospodárstva na tvorbe oxidu uhličitého, ktorý sa dostáva do ovzdušia je hlavne pri konverzii lúk a lesných plôch na ornú pôdu (v rokoch 1956 až 1990 to bolo 90 000 ha). Metodikou IPCC bola stanovená priemerná emisia CO₂ z konverzie trávnatých plôch rovná približne 500 Gg/rok. Poľnohospodárstvo je však oproti iným oblastiam tvorby emisií oxidu uhličitého zanedbateľným producentom.

Záchyty CO₂ - lesné porasty sa v značnej miere podieľajú na záchytoch atmosferického oxidu uhličitého. Slovenská republika má takmer 41 % lesných plôch, ročný záchyt emisií CO₂ je v súčasnosti viac ako 5 000 Gg.

Tabuľka 45: Emisie oxidu uhličitého v rokoch 1988-1999 (v tis. ton)

		1988	1990	1991	1992	1993	1994
Emisie	Energetika	53 753	55 724	49 487	45 731	42 907	39 802
	Doprava	4 500	5 070	4 426	4 116	4 029	4 189
	Procesy v priemysle	3 000	3 882	2 945	3 161	3 093	3 249
Záchyty	Lesné ekosystémy	- 3 938	- 4 257	- 4 257	- 4 257	- 4 257	- 5 116
	Hospodárske lesy	- 3 938	- 4 013	- 4 013	- 4 013	- 4 013	- 4 461
	Konverzia lúk	-	462	462	462	462	462
	Odlesňovanie	-	317	317	317	317	126
	Zalesňovanie	-	- 1 753	- 1 753	- 1 753	- 1 753	- 1 773
	Lesné požiare	-	730	730	730	730	530
	Celkové emisie CO₂	59 606	59 606	52 432	48 892	46 000	43 051
	Čisté emisie CO₂	57 180	50 007	46 466	43 574	39 816	41 235

		1995	1996	1997	1998	1999
Emisie	Energetika	41 062	41 620	41 803	40 089	41 326
	Doprava	4 216	4 164	4 591	4 950	4 821
	Procesy v priemysle	3 408	3 249	3 354	3 505	3 549
Záchyty	Lesné ekosystémy	- 5 116	- 5 281	X	X	X
	Hospodárske lesy	- 4 461	- 4 256	X	X	X
	Konverzia lúk	462	462	X	X	X
	Odlesňovanie	126	111	X	X	X
	Zalesňovanie	- 1 773	- 1 776	X	X	X
	Lesné požiare	530	187	X	X	X
	Celkové emisie CO₂	44 470	44 877	45 157	43 594	44 875
	Čisté emisie CO₂	40 644	40 644	41 072	41 911	42 248

X – nezistený údaj

Zdroj: Tretia národná správa o zmene klímy, MŽP SR, 2001

Emisie amoniaku (NH₃)

Poľnohospodárstvo (živočišna výroba) má dominantné postavenie v tvorbe emisií amoniaku (viac ako 97 %). Rozhodujúcim producentom je chov hospodárskych zvierat, predovšetkým jeho intenzívna forma. Vzhľadom na klesajúce počty hospodárskych zvierat klesá i produkcia amoniaku. Priemerná koncentrácia zvierat na plochu poľnohospodárskej pôdy v SR predstavuje iba 0,5 VDJ.ha⁻¹.

Tabuľka 46: Emisie amoniaku v rokoch 1990-2001 (v tis. ton)

	1990	1991	1995	1997	1998	1999	2000	2001
Poľnohospodárstvo	62,9	59,2	41,2	38,4	33,9	30,9	34,9	35,1

Znečisťovanie ovzdušia emisiami amoniaku je v SR od 1.1.2000 finančne postihované. Platná legislatíva v ochrane ovzdušia stanovuje poplatkovú povinnosť 2 000 Sk/t/rok (48,1 EUR) vyprodukovaných emisií amoniaku. Emisné faktory pre amoniak pri chove hospodárskych zvierat stanovuje vyhláška Ministerstva životného prostredia SR. Celkové vypočítané emisie je možné percentuálne znížiť pri aplikácii nízko emisných techník (injekťaz pri aplikácii hnojív, zaoranie hnojív do 6 hodín po aplikácii, zakrytie a utesnenie nádrží, modifikované podmienky ustajnenia, nastavenie proteínov v kŕmnej dávke).

Emisie prchavých organických látok (Volatile organic compounds)

Prchavé organické zlúčeniny prispievajúce k tvorbe fotochemického smogu používané v poľnohospodárstve pri aplikácii chemických prípravkov na ošetrovanie rastlín sa podieľajú na celkovej tvorbe týchto emisií 0,5 %.

5.14.2 VODA

Znečistenie z poľnohospodárskych zdrojov ovplyvňuje povrchové aj podzemné vody. Je to hlavne spôsobené dusičnanmi, pesticídmi, únikom zo silážnych štiav.

Hlavnými zdrojmi dusičnanov sú minerálne hnojivá, priesaky z chovov dobytka, predovšetkým zvieračie exkrementy. Dusičnany môžu spôsobovať eutrofizáciu vôd a kontaminovať podzemné vody, ohrozovať kvalitu vody na pitie.

Rezíduá pesticídov v rôznych častiach vody môžu mať často vplyv na biodiverzitu špeciálne v prípadoch že aquatické ekosystémy ale tiež terestriálne ekosystémy sú spojené s vodou. Sú tiež potenciálnou hrozbou pre kvalitu vody, čo vedie k narastaniu výdavkov pre zásobovanie pitnou vodou. Poľnohospodárske aktivity majú významné vplyvy na kvantitu vody používanej na závlahy. Obzvlášť neúmerne čerpanie môže znižovať vodnú hladinu a parciálne tiež zvyšovať salinizáciu pôdy. Odvodnenie a závlahy porušujú prírodné stanovištia hlavne mokrade. Navyše poľnohospodárstvo môže prispievať k povodňam pretože niektoré poľnohospodárske praktiky znižujú infiltráciu vody v pôde a zvyšujú odtok (zhrutnenie pôd, odkryté pôdy, odstraňovanie živých plotov).

Znečisťovanie vôd dusičnanmi z poľnohospodárskej činnosti

V znečisťovaní povrchových a podzemných vôd z poľnohospodárskych činností prevláda znečistenie plošné z aplikácie hnojív a pesticídov voči znečisteniu bodovému (farmy živočišnej výroby, skládky hnojív a pod.).

Reálny stav znečisťovania vodných zdrojov dusičnanmi v SR**Povrchové vody**

V žiadnom z povrchových zdrojoch nepresahuje obsah dusičnanov 10 mg NO₃/l.

Podzemné vody

Tabuľka 47: Obsah dusičnanov v podzemných vodách

Oblasť SR	Obsah dusičnanov			
	15 - 30 mg/l	30 - 50 mg/l	nad 50 mg/l	Spolu
	počet studní	počet studní	počet studní	počet studní
Západné Slovensko	150	63	25	238
Severné Slovensko	36	10	2	48
Stredné Slovensko	13	6	2	21
Východné Slovensko	67	14	4	85
Spolu	266	93	33	392

Zdroj: VUVH, 1999

Nitrátová smernica

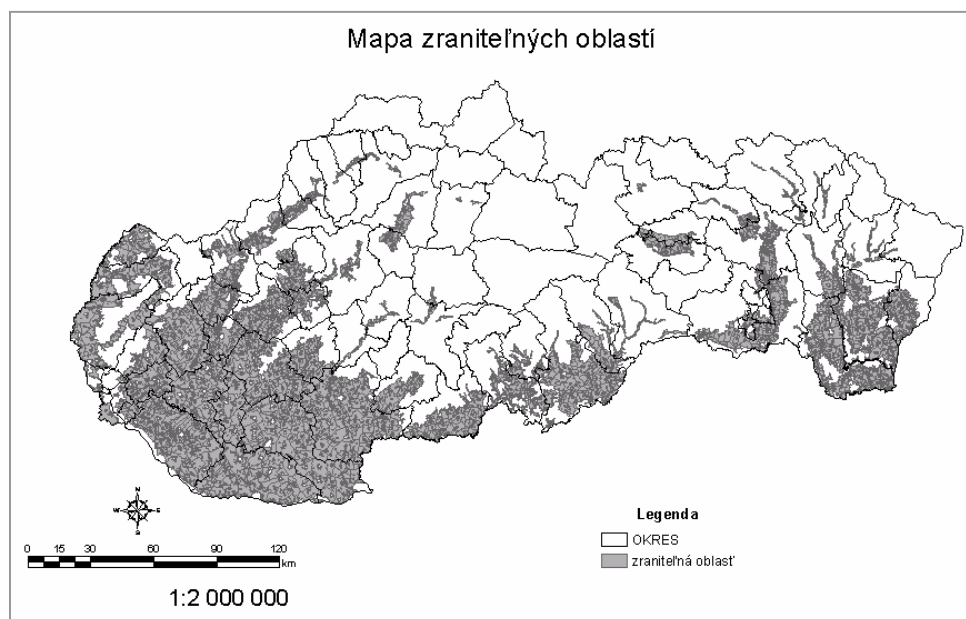
Pre potreby implementácie Smernice 91/676/EEC týkajúcej sa ochrany vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov bola v roku 1999 spracovaná štúdia "Ochrana vodných zdrojov pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskej činnosti" (VUPOP Bratislava).

Táto štúdia bilancovala výsledky údajových fondov pre celé územie SR:

- Klasifikácia intenzity hnojenia (minerálne hnojivá)
- Klasifikácia hnojenia dusíkom vo forme organických hnojív
- Hodnotenie potenciálu znečisťovania vodných zdrojov vodnou eróziou
- Hodnotenie potenciálu tvorby dusičnanov v pôde

Postup pri aproximácii Smernice 91/676/EEC:

- vypracovanie Kódexu správnej poľnohospodárskej praxe - ochrana vôd - v roku 2001 vypracovalo Ministerstvo pôdohospodárstva SR na základe podkladov nitrátovej smernice Kódex.
- legislatívny predpis SR – podmienky nitrátovej smernice boli legislatívne zakotvené do zákona č.184/2002 o vodách, ktorý vypracovalo Ministerstvo životného prostredia SR. Vodný zákon definuje zraniteľné oblasti ako poľnohospodársky využívané územia, ktoré sa odvodňujú do povrchových vôd alebo podzemných vôd, pričom koncentrácia dusičnanov v podzemných vodách je vyššia ako 50 mg.l⁻¹, alebo by táto hodnota mohla byť prekročená, ak by sa neurobili potrebné opatrenia na zamedzenie tohto trendu
- vyčlenenie zraniteľných území - v máji 2003 predložilo Ministerstvo životného prostredia na pripomienkovanie návrh právneho predpisu, ktorým sa ustanovujú citlivé a zraniteľné oblasti SR. Za citlivé oblasti sa navrhujú vodné útvary povrchových vôd, ktoré sa nachádzajú na území Slovenskej republiky. Za zraniteľné oblasti sa navrhujú územia, v ktorých sa zabezpečuje zvýšená ochrana povrchových a podzemných vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov. Na mape je znázornený návrh zraniteľných oblastí a celková plocha predstavuje cca 30% výmery poľnohospodárskych pôd SR.
- vypracovanie Akčného programu na zabezpečenie ochrany vodných zdrojov - vodný zákon stanovuje časovosť pre vypracovanie Akčného programu – termín je september 2003.

Eutrofizácia vôd

Prejavom znečistenia a tým zhoršenia kvality povrchových vôd je eutrofizácia, spôsobujúca zvýšenie koncentrácie biogénnych prvkov, najmä fosforu a dusíka vo vodách a v pôde, pričom prioritné postavenie má fosfor, ktorý sa do povrchových vôd dostáva z priemyselných hnojív.

Spotreba priemyselných hnojív v roku 2001 sa v porovnaní s rokom 2000 zvýšila a dosiahla 51,5 kg čistých živín na hektár poľnohospodárskej pôdy. Priemyselnými hnojivami sa v roku 2000 hnojilo v priemere na 79,1% ornej pôdy.

Tabuľka 48: Spotreba NPK na 1 ha poľnohospodárskej pôdy v SR za obdobie 1986 - 2001 (kg čistých živín)

Skupina hnojív	Spotreba						
	1986	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Dusíkaté hnojivá	91,3	91,6	62,8	39,5	28,4	29,1	30,6
Fosforečné hnojivá	78,7	69,0	30,7	12,6	7,2	7,1	7,8
Draselné hnojivá	81,4	79,1	29,6	11,8	6,0	5,9	6,6
Spolu	151,4	239,1	123,1	63,9	41,6	42,1	45,0

Skupina hnojív	Spotreba					
	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Dusíkaté hnojivá	32,8	37,7	38,3	29,4	33,4	37,4
Fosforečné hnojivá	8,8	10,5	9,6	4,8	7,3	8,8
Draselné hnojivá	7,3	8,8	8,0	5,9	5,9	7,7
Spolu	48,9	57,0	55,9	40,1	46,6	53,9

Zdroj: VÚEPP, Zelená správa, MP SR, 2002

Vzhľadom na rapidný pokles používania hnojív sa znížil i podiel poľnohospodárstva na eutrofizácii.

Závlahy a odvodnenie

Najväčšia časť realizácie budovanie melioračných zariadení v SR bola uskutočnená v rokoch 1960 - 1990. Celkový stav funkčných melioračných zariadení k roku 2002 je cca 280 000 ha, ktorý má následkom nedostatočnej údržby postupne klesajúcu tendenciu. Ich hlavným cieľom bolo upraviť vodný a vzdušný režim pôd pre stabilizáciu úrod.

Tabuľka 49: Hlavné melioračné zariadenia v SR (ha)

Kraj	Vybudované závlahy	Vybudované odvodnenie
Bratislavský kraj	40 256	14 779
Trnavský kraj	105 935	34 026
Trenčiansky kraj	11 940	34 072
Nitriansky kraj	100 859	39 818
Žilinský kraj	5 412	53 944
Banskobystrický kraj	23 628	80 716
Prešovský kraj	5 093	75 530
Košický kraj	26 968	125 615
Spolu	320 091	458 500

Zdroj: SVP š.p., OZHM, 2002

Odvodnenie bolo realizované odvodňovacími kanálmi, priekopami a drenážnymi systémami. V súčasnom období sa uskutočňuje pasportizácia odvodňovacích zariadení a mnohé budú na základe zhodnotenia navrhnuté na zrušenie. Problémy sú však i u tých, ktoré majú opodstatnenie, vzhľadom na nedostatok finančných prostriedkov sa nedostatočne realizuje údržba, čo sa prejavuje na poľnohospodárskych pôdach.

Závlahové systémy boli budované prevažne ako doplnkové, ktorých hlavným cieľom bolo vzhľadom na nerovnomerné rozdelenie zrážok vo vegetačnom období, dopĺňať vlhový deficit. Ojedinelo boli budované hnojovicové závlahy. Vo väčšej miere boli budované špeciálne závlahy (kvapkové a bodové) hlavne pre zavlažovanie ovocných sádov a vinogradov.

Vzhľadom na nedostatok finančných prostriedkov u poľnohospodárskych subjektov sa závlahy v poslednom období využívajú v malej miere (asi 20%). Kritická je i situácia v údržbe hlavných závlahových zariadení, ale tiež v zavlažovacej technike, ktorá je značne zastaralá. Je snahou sfunkčniť závlahové sústavy v najproduktívnejších oblastiach SR (Podunajská a Východoslovenská nížina) aj vo väzbe na predpokladané klimatické zmeny. (V roku 2000 sú v dôsledku extrémneho sucha škody na poľnohospodárskej produkcii odhadované zatiaľ na viac ako 11 mld. Sk. Zavlažovanie sa čiastočne podieľalo na zmiernení škôd, ale vzhľadom na jeho nefunkčnosť v niektorých oblastiach SR sa nemohlo využiť v plnej miere).

V SR sú vybudované dostatočné predpoklady na správnu realizáciu melioračných opatrení a to jednak na výskumnej základni, poradenstve ako i zručnosti prevádzkovateľov systémov a poľnohospodárov, ktorí sú pravidelne zaškoľovaní.

Negatívne vplyvy meliorácií

Vo viacerých prípadoch budovania odvodňovacích systémov v minulosti boli porušené prírodné stanovištia a hlavne mokrade. Likvidáciou týchto prírodných biotopov boli porušené ekologické systémy čo sa prejavilo i v poľnohospodárskej činnosti. Je snahou uvedené systémy revitalizovať aj prostredníctvom Agroenvironmentálneho programu SR.

V SR sa nachádzajú ojedinelé lokality zasolených pôd. Tieto však nie sú prejavom zavlažovania, ale geochemických faktorov a prejavujú sa v územia (hlavne južného Slovenska) kde je výskyt mineralizovaných vôd.

Negatívom spôsobovaným závlahami je skôr používanie vôd III. a IV. kvality čistoty (podmienene vhodné pre závlahy) a tým spôsobená kontaminácia pôd.

Ochrana vodných zdrojov

Chránené vodohospodárske oblasti

V SR je vyhlásených 10 chránených vodohospodárskych oblastí z celkovou plochou 69 420 ha, pričom výmera poľnohospodárskeho pôdneho fondu je 30 850 ha a 32 898 ha lesného pôdneho fondu.

Pásma hygienickej ochrany vodných zdrojov

- 1 138 pásiem hygienickej ochrany zdrojov podzemných vôd,
- 70 pásiem hygienickej ochrany zdrojov povrchových vôd,
- 7 pásiem hygienickej ochrany zdrojov vodárenských nádrží,

Plocha pásiem hygienickej ochrany je viac ako 850 000 ha.

Poľnohospodárstvo a chránené územia vôd

Poľnohospodársky využívané plochy predstavujú výmeru asi 250 000 ha z chránených území.

5.14.3 PÔDA

Dôsledné uvedenie si multifunkčného významu pôdy je primárnou súčasťou individuálneho a spoločenského vedomia spoločnosti a všetkých tých, ktorí nesú zodpovednosť za ochranu a správne využívanie pôdy.

Tabuľka 50: Stav výmery pôdy (roky 1998 - 2001)

Druh pozemku	Stav výmery pôdy k 31.12.1998 (tis. ha)	Stav výmery pôdy k 31.12.1999 (tis. ha)	Stav výmery pôdy k 31.12.2000 (tis. ha)	Stav výmery pôdy k 31.12.2001 (tis. ha)
POĽNOHOSPODÁRSKA PÔDA	2 443,6	2 442,2	2 440,7	2 439,4
Z toho: orná pôda	1 469,2	1 460,6	1 450,5	1 441,2
TTP	848,2	856,4	865,2	874,4
vinice	28,4	28,0	27,7	27,4
sady	19,0	18,6	18,8	18,3
záhrady	77,8	77,7	77,6	77,5
chmeľnice	1,0	0,9	0,8	0,6

Zdroj: Zelená správa, MP SR, 2000, 2002

Priemerná výmera poľnohospodárskej pôdy na 1 obyvateľa je 0,46 ha; priemerná výmera lesnej pôdy činí 0,37 ha. Spolu pripadá na 1 obyvateľa 0,83 ha pôdy.

Tabuľka 51: Produkčný potenciál poľnohospodárskych pôd

Produkčná skupina	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Zastúpenie v %	9,2	19,6	20,0	7,9	13,0	13,5	9,6	5,2	2,0

1. vysoko produkčné pôdy; 2. veľmi produkčné pôdy; 3. produkčné pôdy; 4. stredne produkčné pôdy; 5. menej produkčné pôdy; 6. málo produkčné pôdy; 7. veľmi málo produkčné pôdy; 8. menej vhodné pôdy pre poľnohospodársku výrobu; 9. nevhodné pôdy pre poľnohospodársku výrobu.

Z hodnotenia vyplýva len priemerná poľnohospodárska produkčná kapacita pôd.

Produkčný potenciál pôd SR sa hodnotí bodovými hodnotami relatívnej bonity (zahraničný ekvivalent - index produktivity). Je v rozpätí od 1 do 100 bodov, pričom lepšie pôdy majú vyššiu bodovú hodnotu. Bodová hodnota sa určuje na základe BPEJ (bonitovaná pôdno-ekologická jednotka)

príslušnej pôdy, ktorá sa odvodzuje z hodnotenia klímy, pôdneho typu, pôdotvorného substrátu, zrnitosti, obsahu skeletu, hĺbky pôdy, svahovitosti a expozície svahu. Územie SR má na základe vykonaného komplexného pôdneho prieskumu stanovených viac ako 6260 BPEJ.

Súčasný stav kvality a ohrozenia pôd

Súčasný stav kvality pôdneho krytu SR je výsledkom stáročného prirodzeného vývoja a súčasne je aj produktom človeka.

Fyzikálna degradácia pôdy

Erózia pôdy

Najzávažnejším problémom poľnohospodárskych pôd SR je vodná erózia. Ohrozuje asi 1 360 tis. ha (asi 55 %) poľnohospodárskych pôd.

Tabuľka 52: Výmery najviac erózne ohrozených poľnohospodárskych pôd

Stupeň ohrozenia	celkom PP		z toho OP		TTP	
	%	ha	%	ha	%	ha
stredne ohrozené pôdy	19,0	475 784,6	24,2	362 467,4	13,3	113 317,2
silno ohrozené pôdy	17,4	435 179,6	15,1	226 638,2	24,6	208 541,4
extrémne ohrozené pôdy	18,0	449 844,5	4,2	62 171,8	45,6	387 672,7

Zdroj: VÚPOP

Potenciál veternej erózie pôdy je v SR relatívne nízky. Extrémne ohrozovaných je len 1,3 % poľnohospodárskych pôd; na 0,4 % výmery prebieha vysoká intenzita veternej erózie; so strednou intenzitou je ohrozovaných 4,8% výmery.

Zhutnenie pôd

Relatívne veľký rozsah dosahuje zhutnenie poľnohospodárskych pôd SR. Reálne je zhutnených asi 192 tis. ha poľnohospodárskych pôd. Procesy zhutnenia potenciálne prebiehajú na ďalších 457 tis. ha poľnohospodárskych pôd. V dôsledku zhutnenia sa výrazne znižujú produkčné a súčasne aj neprodukčné funkcie pôdy. Akcelerácia zhutňovania našich pôd súvisí s využívaním ťažkej techniky a s nesprávnym obhospodarovaním pôd.

Zamokrené pôdy

Na výmere cca 560 000 ha sú poľnohospodárske pôdy trvalo ovplyvnené vysokou hladinou podzemnej vody, z čoho v súčinnosti s ich nepriaznivým zrnitostným zložením (vysoký obsah ílových častíc) vyplýva ich menej vhodná štruktúra, náchylnosť na zhutnenie, nízka priepustnosť pre vodu. Vstup na tieto pozemky je časovo oneskorený.

Najrozsiahlejšie plochy týchto pôd sú na časti Východoslovenskej nížiny, ktorá bezprostredne susedí s Ukrajinou.

Extrémne ľahké pôdy

Do tejto skupiny patria pôdy extrémne ľahké, piesočnaté až hlinitopiesočnaté s obsahom zrnitostnej frakcie < 0,01 mm 0-20 % s malou vododržnosťou, ktoré sú najviac ohrozované suchom. Poľnohospodársku výrobu na takýchto pôdach je možné zabezpečiť len s vynaložením zvýšených nákladov. Výmera týchto pôd je cca 85 000 ha.

Oblasť s uvedenými charakteristikami pôdy sa nachádza najmä v časti Záhorskej nížiny v prihraničnej oblasti s Českou republikou.

Skeletovité pôdy

Pôdy silne skeletovité s obsahom skeletu v povrchovom a podpovrchovom horizonte 50 % a viac. Vysoký obsah skeletu v ornici týchto pôd sťažuje ich obrábanie. Výmera týchto pôd je asi 710 000 ha.

Pôdy flyšového pásma

Jedná sa o pôdy málo produkčné, vyvinuté na minerálne chudobných flyšových substrátoch (striedanie bridlíc a nevápenatých pieskovcov). Pôdy flyšového pásma majú zníženú stabilitu fyzikálnych a chemických vlastností s vysokou náchylnosťou na nadmernú degradáciu a s tým súvisiacimi negatívnymi dôsledkami ako je zhutnenie podorničnej vrstvy, zníženie priepustnosti pre vodu a pod. Uvedené pôdy sa nachádzajú na výmere cca 430 000 ha.

Chemická degradácia pôd

Acidifikácia pôd

Acidifikácia sa dotýka značnej výmery pôd SR okrem karbonátových pôd Podunajskej roviny. Celková výmera, na ktorej sa môže prejavovať so zvýšenou intenzitou je asi 425 tis. ha (v okolí priemyselných centier).

Napráva je vápnením, ktoré je v súčasnosti pod úroveň potreby a sa preto kyslosť pôd mierne zvyšuje. Väčší rozsah acidifikácie pôd zatiaľ nezaznamenávame vďaka silnému zníženiu hlavne emisií SO₂ priemyslom (z 569 tis. ton v r. 1989 na 178 tis. ton v r. 1998), ale aj zásluhou zníženia spotreby minerálnych hnojív v SR.

Obsah humusu v pôde

Prejavom chemickej degradácie pôd môže byť aj znižovanie množstva a kvality humusu v pôde a tiež znižovanie obsahu pohotových a potenciálnych živín v pôde. Obidve formy degradácie (často nazývané aj drancovaním pôdy) sa týkajú predovšetkým poľnohospodárskych a najmä orných pôd.

V bilancii hnojenia pôd organickými hnojivami sa odhaduje najmenej 30%-ný deficit (z hľadiska potreby organických látok).

Kontaminácia pôd

Znečistenie pôd plošne nepostihuje veľké územia SR. Znečistenie nadlimitne postihuje približne 30 tis. ha poľnohospodárskych pôd, pričom indikačné hodnoty znečistenia boli zistené pre ďalších asi 150 tis. ha poľnohospodárskych pôd. Kontaminované pôdy sú v oblastiach priemyselných centier, ktoré majú hlavný podiel na ich znečistení. Tieto pôdy sú využívané na pestovanie technických plodín.

Biologická degradácia pôd

Deficit organických a minerálnych hnojív, nesprávne striedanie plodín, zlé spracovanie pôdy, to všetko spolu s eróziou, zhutňovaním, acidifikáciou i alkalizáciou a znečistením pôd zhoršuje život v pôde, ktorý je rozhodujúcou funkčnou jednotkou pôdy (bez nej pôda nie je pôdou). Jej stupeň a rozsah však zatiaľ nie je presne kvantifikovaný.

Kaly z čistiarní odpadových vôd

Jedným zo zdrojov organickej hmoty a živín sú stabilizované kaly z ČOV. Aplikáciu kalov z ČOV na pôdu určuje zákon č.188/2003 o aplikácii čistiarenských kalov a dnových sedimentov na pôdu. Postup pri určovaní dávky kalu a jeho aplikácii vychádza zo stanovených podmienok (vyhovujúce pôdne podmienky vrátane obsahu ťažkých kovov a organických kontaminantov, dávky dusíka - max. 170 kg.ha⁻¹/rok, obsah znečisťujúcich látok v kale, maximálne zaťaženie pôdy znečisťujúcimi látkami z kalov, podmienky vhodných pozemkov a pôdných vlastností). Uvedený zákon plne implementuje Smernicu 86/278/EEC.

Ochrana pôdy

Kvalitatívne i kvantitatívne je ochrana poľnohospodárskej pôdy legislatívne zakotvená v zákone č. 307/1992 o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu.

V intenciách Európskej pôdnej politiky a Svetovej pôdnej politiky boli v roku 2002 vládou SR prijaté Zásady štátnej pôdnej politiky.

5.14.4 BIODIVERZITA

V roku 1997 bola vládou SR schválená Národná stratégia ochrany biodiverzity. Stratégia vychádza z Dohovoru o biologickej rozmanitosti (SR k dohovoru pristúpila v roku 1993 s platnosťou roka 1994) a má nasledovné riadiace princípy:

- biodiverzita sa musí chrániť v celej šírke - prednostne in-situ
- umelo vyvolaný úbytok biodiverzity sa musí kompenzovať v najvyššej možnej miere
- diverzita krajiny sa musí zachovať, aby sa zachovala variabilita foriem života na všetkých úrovniach
- prírodné zdroje sa musia vždy využívať trvalo udržateľným spôsobom
- každý musí byť zodpovedný za ochranu biodiverzity a jej udržateľné využívanie.

Stratégia stanovuje celkovo 24 cieľov a v ich rámci 143 strategických smerov na ochranu biodiverzity SR. Na ňu nadväzuje prvý akčný plán na roky 1998 – 2010, odsúhlasený uznesením vlády SR zo 4. augusta 1998 č. 515.

V roku 1998 bola vypracovaná Národná správa o ochrane biodiverzity na Slovensku, ktorá je prvou správou predloženou SR podľa článku 26 Dohovoru. Správa podáva stručný prehľad o biodiverzite SR, vrátane jej stavu, identifikuje procesy, ktoré ovplyvňovali biodiverzitu, opisuje opatrenia, ktoré boli prijaté na ochranu biodiverzity in-situ a ex-situ.

CHRÁNENÉ ÚZEMIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY**Ochrany prírody a krajiny**

Na území SR sa nachádza 9 národných parkov, 14 chránených krajinných oblastí, 189 chránených areálov, 376 prírodných rezervácií, 231 národných prírodných rezervácií, 230 prírodných pamiatok, 60 národných prírodných pamiatok (stav k 1.4.2002, MŽP SR).

Celková výmera osobitne chránených častí prírody (NP, CHKO, PR, NPR, PP, NPP, CHA – 2 až 5 stupeň ochrany) v Slovenskej republike je 1 144 622,663 ha, čo predstavuje 23,3% územia štátu. Dva národné parky a dve chránené krajinné oblasti sú zaradené do Svetovej siete biosférických rezervácií programu UNESCO Človek a biosféra. Dvanásť lokalít je zaradených do zoznamu medzinárodne významných mokradí podľa Ramsarského dohovoru a 4 lokality sú zaradené do zoznamu svetového prírodného a kultúrneho dedičstva.

Poľnohospodárstvo a chránené územia prírody a krajiny

Prevažnú časť chráneného územia tvoria lesy. Poľnohospodársky využívané plochy zaberajú výmeru asi 35 000 ha z chránených území. Spôsob hospodárenia (obmedzujúce podmienky) v týchto oblastiach je stanovený zákonom NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny.

ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY

Podľa zákona NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny - územný systém ekologickej stability je taká celopriestorová štruktúra navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Základ tohto systému predstavujú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky nadregionálneho, regionálneho alebo miestneho významu.

Na zabezpečenie územného systému ekologickej stability sa vypracúva:

- a) Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability Slovenskej republiky ako dokument určený na stratégiu ochrany rozmanitosti podmienok a foriem života v štáte,
- b) projekt regionálneho územného systému ekologickej stability ako dokument určený na ochranu rozmanitosti podmienok a foriem života v určitom regióne,
- c) projekt miestneho územného systému ekologickej stability ako dokument určený na ochranu rozmanitosti podmienok a foriem života na miestnej úrovni.

Táto dokumentácia je podkladom pri spracúvaní :

- územnoplánovacej dokumentácie,
- lesného hospodárskeho plánu a súhrnného lesného hospodárskeho plánu,
- smerného vodohospodárskeho plánu,
- plánu rekultivácie,
- projektu geologických prác,
- plánu výstavby diaľnic a ciest,
- programu odpadového hospodárstva,
- projektu pozemkových úprav.

5.14.5 HODNOTENIE VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Posudzovanie vplyvov na životné prostredie (EIA) je v legislatíve SR upravené:

- zákonom NR SR č.127/1994 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, ktorý sa mení a dopĺňa zákonom NR SR č. 391/2000 Z.z..
- vyhláškou Ministerstva životného prostredia SR č.52/1995 Z.z. o zozname odborne spôsobilých osôb na posudzovanie vplyvov na životné prostredie (osoby uvedené na zozname sú akreditované Ministerstvom životného prostredia SR) .

Zákomom NR SR č.127/1994 Z.z. v znení neskorších predpisov, bol do legislatívy SR zavedený účinný systém prognózovania a komplexného hodnotenia očakávaných vplyvov (pozitívnych i negatívnych) na životné prostredie pre určené druhy stavieb, zariadení a činností, a to ešte v štádiu pred povolením ich realizácie podľa osobitných predpisov.

Zákon stanovil postup pri komplexnom odbornom a verejnom posudzovaní pripravovaných stavieb, zariadení a iných činností určených podľa tohto zákona pred rozhodnutím o ich povolení podľa osobitných predpisov, ako aj pri hodnotení návrhov niektorých rozvojových koncepcií (§ 35) a všeobecne záväzných právnych predpisov z hľadiska ich predpokladaného vplyvu na životné prostredie.

Podľa prílohy č. 1 zákona NR SR č. 391/2000 Z.z., uvádzame nasledovné činnosti, objekty, zariadenia a ich prahové hodnoty, ktoré podliehajú posudzovaniu v oblasti poľnohospodárskej a lesnej výroby a v oblasti potravinárskeho priemyslu

Tabuľka 53: EIA

Činnosti, objekty a zariadenia		Prahové hodnoty	
		Časť A (povinné hodnotenie)	Časť B (zist'ovacie konanie)
Objekty pre intenzívnu živočíšnu výrobu, vrátane depónií a vedľajších produktov s kapacitou	- hospodárskych zvierat		od 100 stojísk
	- ošípaných	nad 2000 miest (nad 30 kg) alebo 750 prasníc	od 200 miest do 2000 miest (nad 30 kg) alebo 750 miest prasníc
	- hydiny	nad 85 000 miest brojlerov alebo 40 000 miest nosníc	od 55 000-85 000 miest brojlerov alebo 25 000 - 40 000 miest nosníc
Intenzívny chov rýb			bez limitu
Melioračné zásahy (odvodnenie, závlahy, protierózna ochrana pôd, pozemkové úpravy, lesnícko-technické meliorácie)		nad 500 ha	od 10 ha do 500 ha
Objekty na skladovanie pesticídov, kvapalných a suspendovaných priemyselných hnojív		nad 10 t	
Kafilérie a veterinárne asanačné ústavy		bez limitu	
Ťažba rašeliny		nad 200 000 t/rok alebo nad 20 ha ťažobného priestoru	Do 200 000 t/rok alebo od 3 do 20 ha ťažobného priestoru
Odlesňovanie a zalesňovanie za účelom zmeny na iný typ využitia krajiny		nad 10 ha	od 5 ha do 10 ha
Návrhy na využitie neobrábaných alebo poloprirodných oblastí na intenzívne poľnohospodárske účely			bez limitu
Návrhy na reštrukturalizáciu vidieckych usadlostí			bez limitu

Potravinársky priemysel

Činnosti, objekty a zariadenia		Prahové hodnoty	
		Časť A (povinné hodnotenie)	Časť B (zist'ovacie konanie)
Pivovary, sladovne vinárske závody a výrobné nealkoholických nápojov			bez limitu
Bitútky, mäsokombináty, hydínarske závody			bez limitu
Priemyselné zariadenia na výrobu škrobu		nad 50 000 t/rok vstupnej suroviny	do 50 000 t/rok vstupnej suroviny
Cukrovary (výroba a rafinovanie cukru)		nad 150 000 t/rok vstupnej suroviny	do 150 000 t/rok vstupnej suroviny
Priemyselná výroba cukroviniek a sirupov			bez limitu
Lievovary		nad 10 000 t/rok suroviny	
Tukový priemysel (výroba rastlinných tukov a olejov)		nad 20 000 t/rok výrobkov	do 20 000 t/rok výrobkov
Mliekárne a priemyselné výrobné mliečnych výrobkov			bez limitu
Priemyselné zariadenia na spracovanie rýb a výrobu rybieho oleja			bez limitu
Konzervárne a baliarne živočíšnych a rastlinných výrobkov			nad 100 t/rok výrobkov
Ostatné špeciálne technológie potravinárskeho priemyslu			nad 100 t/rok výrobkov
Ostatné biotechnológie			bez limitu

5.14.6 INTEGROVANÁ PREVENCIA A KONTROLA ZNEČIŠŤOVANIA (IPPC)

Zákon o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania bude prijatý v roku 2003 (gestor MŽP SR).

Subjekty na ktoré sa IPPC vzťahuje budú musieť požiadať Úrad integrovaného povoľovania o vydanie integrovaného povolenia. Integrované povolenie bude súhrnným povolením za všetky zložky životného prostredia (ovzdušie, voda, odpady, ochrana prírody a krajiny, pôda, ochrana zdravia) a bude zohľadňovať i hľadiská najlepších dostupných technológií.

V rámci poľnohospodárstva a potravinárstva sa bude dotýkať nasledovných zariadení:

- bitúnky s kapacitou porážky väčšou ako 50 ton za deň
- zariadenia na úpravu a spracovanie za účelom výroby potravín alebo krmív:
 - z živočíšnych surovín (okrem mlieka) s výrobnou kapacitou väčšou ako 75 ton hotových výrobkov za deň
 - rastlinných surovín s výrobnou kapacitou väčšou ako 300 ton hotových výrobkov za deň (v priemere za štvrt'rok)
- zariadenia na úpravu a spracovanie mlieka, kde množstvo odobraného mlieka je väčšie ako 200 ton za deň (v priemere za rok)
- zariadenia na zneškodňovanie alebo zhodnocovanie tiel zvierat a živočíšneho odpadu s kapacitou spracovania väčšou ako 10 ton za deň
- zariadenia na intenzívny chov hydiny alebo ošípaných majúce priestor pre viac ako
 - 40 000 kusov hydiny
 - 2 000 kusov ošípaných (nad 30 kg) alebo
 - 750 kusov prasníc

5.15 POPIS SÚČASNÝCH POLITÍK

Ku komplexnému prehľadu súčasného stavu uvádzame i stručný popis politík, prostredníctvom ktorých sú realizované jednotlivé oblasti. Tieto politiky sa týkajú oblastí rozvoja vidieka, poľnohospodárstva a potravinárstva, lesného a vodného hospodárstva, dôležitou je aj oblasť usporiadania pozemkového vlastníctva. V tejto časti uvádzame hlavné ciele týchto politík a ich rozvojové zamerania.

5.15.1 OBLASŤ ROZVOJA VIDIEKA

Koncepcia rozvoja vidieka v Slovenskej republike (prijatá v roku 1998)

Základný cieľ koncepcie :

Zabezpečiť primeranú životnú úroveň a zlepšenie kvality života vidieckeho obyvateľstva, dostatok pracovných príležitostí a primeraných príjmov prostredníctvom rozvoja ekonomických aktivít v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva, vodného hospodárstva, spracovateľského priemyslu, tradičných remesiel, služieb a turistiky, vytváranie vhodnej sociálnej klímy, ochrany a tvorby zdravého životného prostredia.

Koncepcia má 4 základné oblasti rozvoja vidieka:

1. Ekonomika a zamestnanosť
2. Ochrana a tvorba životného prostredia
3. Rozvoj ľudských zdrojov
4. Rozvoj vedecko-výskumnej základne

5.15.2 OBLASŤ POĽNOHOSPODÁRSTVA A POTRAVINÁRSTVA

Koncepcia agrárnej a potravinovej politiky do roku 2005 (prijatá v roku 2000).

Ciele a priority agrárnej a potravinovej politiky SR:

Strednodobým cieľom agrárnej politiky je posilnenie efektívnosti a konkurencieschopnosti agro-potravinárskeho sektora tak, aby sa dosiahlo primerané využitie domácich výrobných faktorov, ako aj výhod medzinárodného obchodu s rešpektovaním environmentálnych a sociálnych funkcií poľnohospodárstva.

K tomu je potrebné :

- urýchlenie reštrukturalizácie podnikateľskej sféry poľnohospodárstva a potravinárskej výroby,
- posilnenie marketingovej a finančnej infraštruktúry agro-potravinárskeho sektora,
- podpora modernizácie a technologickej inovácie v poľnohospodárskej prvovýrobe a v priemysle spracovania potravín,
- vytvorenie a implementácia inštitucionálnej bázy na realizáciu trhovej intervencie, priamych podpôr a dozoru nad potravinovým trhom, kompatibilnej s *acquis communautaire* v oblasti spoločnej organizácie trhu a regulácie vnútorného trhu a sfunkčnenie týchto organizácií tak, aby mohli po získaní plného členstva v EÚ prevziať úlohy, ktoré z neho vyplývajú.

Piliere agrárnej a potravinovej politiky, programy a nástroje:

Pilier I. Trhové režimy na rozhodujúce komodity.

Program 1 – Organizovanie trhu vybraných komodít.

Program 2 – Zlepšenie podmienok agrárneho zahraničného obchodu.

Pilier II. Podpora hospodárenia v horších výrobných podmienkach.

Program 1 – Podpora znevýhodnených oblastí.

Program 2 – Chov oviec a kôz.

Pilier III. Modernizácia a diverzifikácia v poľnohospodárstve.

Program 1 – Modernizácia a diverzifikácia v poľnohospodárstve.

Program 2 – Modernizácia a reštrukturalizácia v potravinárstve.

Program 3 – Podpora realizácie vlastníckych práv.

Program 4 – Podpora urýchlenia reštrukturalizácie podnikateľských subjektov.

Pilier IV. Všeobecné služby a príprava na vstup do EÚ.

Program 1 – Všeobecné služby pre poľnohospodárstvo a potravinárstvo.

Program 2 – Rozvoj ľudských zdrojov v poľnohospodárstve a potravinárstve.

Program 3 – Príprava na vstup do EÚ.

Pilier V. Environmentálne opatrenia.

Program 1 – Agroenvironmentálny program.

Program 2 – Environmentálne investície.

5.15.3 OBLASŤ LESNÉHO HOSPODÁRSTVA:

Koncepcia lesníckej politiky do roku 2005 (prijatá v roku 2000)

Programové ciele lesníckej politiky do roku 2005 možno konkretizovať nasledovne:

- riešenie zásadných problémov správy a užívania lesov na Slovensku v záujme zabezpečenia trvalých úžitkov pre ich vlastníkov a plnenia verejnoprospešných funkcií,
- zmierňovanie a odstraňovanie dôsledkov pôsobenia významných antropogénnych škodlivých činiteľov, najmä imisií z domácich a zahraničných zdrojov na lesy,
- optimálne využívanie produkčných schopností lesov – osobitne ťažbových možností so zámerom vytvoriť dostatok finančných zdrojov na krytie nákladov v pestovnej činnosti, ale aj pre obnovu a správu hmotného a nehmotného investičného majetku, zlepšiť hmotné a sociálne podmienky zamestnancov pracujúcich v lesnom hospodárstve,
- vytváranie dodatočných dôchodkových zdrojov formou doplnkovej činnosti v lesnom hospodárstve a spoplatnením verejnoprospešných služieb, udržať zamestnanosť a zabezpečiť stabilitu a rozvoj vidieka v regiónoch s významným zastúpením lesov,
- posilňovanie dozoru nad hospodárením v lesoch a zvýšiť podľa finančných možností úroveň ich obhospodarovania a ochrany, prehodnotenie a racionalizácia činnosti v hospodárskej úprave lesov, poradenstve, vede a výskume a inštitucionálne dobudovanie lesníctva,
- rozvinutie medzinárodných vzťahov a kompatibilita v základných otázkach lesníctva s krajinami Európskej únie.

Piliere usporiadania vlastníctva, správy lesného pôdneho fondu, obhospodarovania a ochrany lesov:

Pilier I. – Usporiadanie vlastníctva, správy a náhrad za využívanie lesných pozemkov.

Program 1 – Vlastníctvo, správa lesných pozemkov, nutný nájom a úhrada nákladov za obmedzovanie vlastníckych vzťahov. Doriešenie správy lesných ciest.

Program 2 – Združovanie vlastníkov neštátnych lesov, právne usporiadanie pozemkových spoločenstiev a obhospodarovanie nedostatočne obhospodarovávaných lesov vlastníkov neštátnych lesov.

Program 3 – Stabilizácia štátneho podniku Lesy SR Banská Bystrica.
Inštitucionálne vybavenie lesníctva.

Pilier II. – Obhospodarovanie a ochrana lesov.

- Program 1 – Obnova a výchova lesných porastov.
- Program 2 – Zalesňovanie poľnohospodársky nevyužitelných pôd.
- Program 3 – Ťažba a ťažbovo-výrobné technológie, sprístupňovanie lesných porastov.
- Program 4 – Netradičné využívanie lesných produktov, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka.
- Program 5 – Monitoring zdravotného stavu lesov a ich ochrana, оздравné opatrenia v lesoch poškodených imisiami.

Pilier III. – Zvýšenie efektívnosti v lesnom hospodárstve, stabilizácia sociálnej politiky.

- Program 1 – Znižovanie nákladov a zvyšovanie tržieb – úhrada verejnoprospešných služieb.
- Program 2 – Drevo – surovina 21. storočia, spoločná koncepcia lesníckej a drevárskej politiky.

Pilier IV. – Harmonizácia lesníckej legislatívy, inštitucionálne usporiadanie.

5.15.4 OBLASŤ VODNÉHO HOSPODÁRSTVA

Koncepcia vodohospodárskej politiky do roku 2005 (prijatá v roku 2000)

Hlavné ciele vodohospodárskej politiky sú:

- zabezpečenie pitnej vody,
- zabezpečenie vody na ďalšie hospodárske účely,
- prevencia a zmierňovanie následkov povodní a obdobia sucha,
- ochrana životného prostredia.

Pre ciele vodohospodárskej politiky, ktorými sa realizujú vodohospodárske záujmy v povodí, vyžadujú koordináciu odborných vodohospodárskych činností – služieb a premietajú sa zvlášť do nasledujúcich okruhov činností:

- starostlivosť o vodné toky a regulácia ich režimu,
- optimalizácia riadenia vodohospodárskych sústav a riadenie odtokov v povodí,
- riešenie preventívnych protipovodňových opatrení,
- starostlivosť o podzemné zdroje vody,
- uspokojovanie potrieb užívateľov vody v trvale udržateľných medziach,
- zaistenie bezpečnej a spoľahlivej funkcie vodohospodárskych diel,
- vodohospodárske, lesnícke a poľnohospodárske opatrenia v oblasti starostlivosti o odtokové pomery
- v krajine a v oblasti regulácie vodného režimu v pôde.

5.15.5 OBLASŤ POZEMKOVÝCH ÚPRAV

Koncepcia usporiadania pozemkového vlastníctva v Slovenskej republike.

Koncepcia má nasledovne oblasti:

- Obnova a aktualizácia evidencie pozemkového vlastníctva
- Využívanie pozemkového vlastníctva
- Rekonštrukcia pozemkového vlastníctva - Legislatívne opatrenia
- Pozemkové úpravy

5.16 SWOT ANALÝZA

Silné stránky	Slabé stránky
▪ Diverzita a kvalita krajiny, hory a veľa ďalších črt bohatého kultúrneho a prírodného prostredia majú veľkú rekreačnú hodnotu ▪ Hustá a relatívne stabilná štruktúra osídlenia napomáha k udržaniu silnej sociálnej štruktúry vo vidieckych oblastiach, chráni silnú folklórnu kultúru a môže pôsobiť ako ohniskový bod pre budúci rozvoj obchodu a infraštruktúry. ▪ Veľký rozsah hodnotného environmentálneho majetku a kultúrneho dedičstva vo vidieckych oblastiach je chránený a riadený. ▪ Veľké časť farmárskej produkcie je koncentrovaná vo veľkých subjektoch, ktoré by mali byť zodpovedné za zavedenie konkurencieschopnejšieho farmárskeho systému ▪ Veľký počet menších súkromných fariem predstavujú silní komerční výrobcovia a proces štrukturálnej zmeny smerom k väčším subjektom sa zdá byť reálny. ▪ Mladá veková štruktúra a vysoko kvalifikovaný stav poľnohospodárskej pracovnej sily, hlavne v produkcii potravín.	▪ Stagnujúci produkčný systém fariem, charakterizovaný zastaralými a opotrebenými budovami, zariadením a vybavením. ▪ Životnosť sub- štandardov, zastaralé a nespoľahlivé vybavenie budov a technológií v niektorých sektoroch potravinárskeho spracovateľského priemyslu ▪ Nedostatok záujmu/investícií do možností zvyšovania pridanej hodnoty v oblasti spracovania potravín ▪ Veľmi slabo rozvinuté prepojenia medzi stupňami výroby, zberom, uskladňovaním, spracovaním a distribúciou v dodávateľskom reťazci. ▪ Fragmentácia a rozptýlené vlastníctvo lesov. ▪ Nesolventnosť farmárskych subjektov. ▪ Odchod ľudí z vidieka v niektorých oblastiach znižuje ľudské zdroje a vytvára nepriaznivú demografickú štruktúru. ▪ Slabo rozvinuté odborné a profesionálne znalosti vidieckej populácie vo všeobecnosti. ▪ Slabo rozvinutý trh s pôdou a malý pokrok v registrácií súkromného vlastníctva pôdy. Nerealisticky nízky prenájom farmárskej pôdy. ▪ Nedostatočne rozvinutá finančná infraštruktúra, ktorá nie je prispôbená špecifickým podmienkam a potrebám farmárčenia a spracovania potravín. ▪ Slabo rozvinuté formy sociálneho kapitálu pre efektívne riadenie spolupracujúcich fariem. ▪ Nedostatok prepojenia medzi vlastníckmi lesnej pôdy v riadení tohto multifunkčného zdroja.

	▪ Nedostatočne mechanizovaný zber produktov lesa a spracovanie dreva ▪ Slabo rozvinutý samosprávny sektor vo vidieckych oblastiach ▪ Slabo vyvinuté kapacity pre plánovanie “zdola nahor” a implementáciu lokálnych rozvojových projektov vo vidieckych oblastiach. ▪ Nedostatok prepojenia verejných intervencií, ktoré sa vzťahujú/ alebo ovplyvňujú vidiecke oblasti. ▪ Vidiecka pracovná sila neprimerane závislá na konjunktúre alebo recesii ekonomiky ▪ Nedostatok regionálnych podnikov, ktoré sú založené alebo napojené na využívanie lokálnych zdrojov ▪ Nedostatočné využívanie vidieckych zdrojov so značným ekonomickým potenciálom ▪ Vidiecke oblasti dostávajú nerovný podiel investícií na Slovensku ▪ Zamestnanosť verejného sektora je neprimerane koncentrovaná v Bratislavskom regióne ▪ Nedostatočné zabezpečenie technických, verejných a sociálnych služieb vo vidieckych obecných samosprávach ▪ Slabo rozvinuté komunikačné a transportné siete medzi vidieckymi oblasťami a externými trhmi ▪ Izolácia viac vzdialených obyvateľov vidieka od zamestnanosti v mestských oblastiach a služieb ▪ Nechránenosť niektorých vidieckych oblastí a poľnohospodárskych systémov pred povodňami ▪ Nedostatočná ochrana lesov pred požiarmi a inými nebezpečenstvami ▪ Nechránenosť životného prostredia pred niektorými nepriaznivými dopadmi z farmárskej činnosti
--	---

Príležitosti	Ohrozenia
▪ Udržanie kultúrneho rázu krajiny pokračujúcimi činnosťami v obhospodarovaní pôdy. ▪ Kompletná aproximácia požiadaviek EÚ vo všetkých výrobných odvetviach na poli európskej kvality a hygienických smerníc pre vstup na trh EÚ ▪ Zlepšená konkurencieschopnosť potravinárskeho priemyslu v spojení so zvýšenou kvalitou potravinárskych výrobkov, použitím systematického zavádzania systém manažmentu kvality nadväzujúc na ISO normy v ostatných odvetviach potravinárskeho priemyslu, ▪ Diverzifikácia ekonomickej základne vidieckych oblastí, hlavne zavádzaním odvetví ponúkajúcich priestor pre finalizáciu a predaj na tuzemských a zahraničných trhoch (malotonážne a technické plodiny, chov oviec, chov malých zvierat, atď.) ▪ Budovanie zariadení v prírodnom prostredí, napr. pre turistiku a voľnočasové aktivity, ▪ Ekologické poľnohospodárstvo.	▪ Sociálne odlúčenie vidieka ▪ Problémy vytvorené rozmachom spoločenstiev vzdialených od regiónu ▪ Neschopnosť vytvoriť regionálnu fyzickú infraštruktúru na dostatočnej úrovni, tak aby bol umožnený všeobecný ekonomický a sociálny rozvoj regiónu.

6. POPIS NAVRHovANEJ STRATÉGIE, JEJ KVANTIFIKOVANÝCH CIEĽOV, VYBRANÝCH PRIORÍT ROZVOJA VIDIEKA A ZAHRNUTEJ ZEMEPISNEJ PLOCHY

(Druhá pomlčka článku 43(1) nariadenia (ES) č. 1257/1999)

6.1 PRIORITA PLÁNU

Vzhľadom na koordinovaný postup rozvoja vidieckych oblastí má Plán jednu prioritu, ktorá je rovnaká s prioritou Sektorového operačného programu Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka:

Multifunkčné poľnohospodárstvo a udržateľný rozvoj vidieka

6.2 STRATÉGIA PLÁNU

Základný rámec plánu rešpektuje možnosť použitia časti prostriedkov na priame platby. Táto čiastka v súlade s článkom 33 h nariadenia 1257/1999 bola na tento účel vyčlenená.

Stratégia PRV ďalej vychádza zo SWOT analýzy a stavia na logických rámcoch, ktoré z analýzy vyplývajú.

V rámci uvedeného zámeru je stratégia orientovaná na:

- zachovanie poľnohospodárstva v znevýhodnených oblastiach,
- zlepšenie príjmovej situácie poľnohospodárov hlavne v menej priaznivých oblastiach a tým pôsobiť proti ich odchodu z týchto oblastí.
- udržanie prírodného potenciálu krajiny a ochrana biodiverzity realizáciou stanovených poľnohospodárskych postupov,
- prispôbovanie sa normám Spoločenstva v oblasti ochrany životného prostredia, hygieny a welfare zvierat,
- rozvoj konkurencieschopnej a environmentálne šetrnej poľnohospodárskej a lesníckej výroby,
- zvýšenie úrovne kvality spracovania, pridanej hodnoty, marketingu a rozvoja produktov poľnohospodárskej výroby,
- vytváranie podmienok pre stabilizáciu osídlenia vidieckeho priestoru,
- realizáciu opatrení prispievajúcich k ochrane poľnohospodárskej pôdy a majetku,
- stabilizáciu vlastníckych štruktúr v poľnohospodárstve a lesníctve a rozvoj trhu s pôdou,
- zvýšenie absorpčnej kapacity cez odborné vzdelávanie a poradenstvo.

Princípy stratégie

V zmysle všeobecných podmienok stratégia rešpektuje základné princípy celkovej politiky EÚ:

- udržateľný rozvoj - zachovanie a obnova prírodného bohatstva, kultúrneho rázu a ekologickej stability krajiny a zvýšenie environmentálneho povedomia občanov a ich zapojovanie sa do rozhodovacieho procesu,
- rovnaké príležitosti - rovnaké príležitosti pre mužov a ženy sú rešpektované v jednotlivých opatreniach,
- dlhodobý účinok - posúdenie efektívnosti vynaložených prostriedkov v rámci dlhšieho obdobia,
- partnerstvo - princíp uplatňovaný pri tvorbe a implementácii plánu,
- internacionalizácia - podpora vstupu zahraničných subjektov,
- informačná spoločnosť - podpora prepojenia a informovanosti v jednotlivých smeroch.

Pre úspešnú realizáciu stratégie Plánu Ministerstvo pôdohospodárstva SR zabezpečí:

- dostatočné národné zdroje pre spolufinancovanie projektov,
- koordináciu zainteresovaných subjektov s cieľom splniť predpokladané výstupy, výsledky a dopady vzťahujúce sa na ciele Plánu,
- kvalitný kontrolný systém, ktorý vylúči prípady nehospodárneho využívania finančných prostriedkov,
- informovanosť verejnosti a potenciálnych žiadateľov o možnostiach podpory.

6.3 OPERAČNÉ CIELE , OPATRENIA A OČAKÁVANÝ DOPAD

Operačné ciele	Stratégia – nástroj k dosiahnutiu cieľov	Kvantifikácia operačných cieľov v období 2004-2006
Zvýšiť produktivitu práce a konkurencieschopnosť podnikov pri zachovaní ochrany životného prostredia	INVESTÍCIE DO POĽNOHOSPODÁRSKÝCH PODNIKOV	65 projektov v oblasti Cieľa 2 zameraných na modernizáciu poľnohospodárskych podnikov
Zvýšiť úroveň odborného vzdelávania a poskytnúť subjektom pôsobiacim v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka potrebné znalosti	VZDELÁVANIE	30 vzdelávacích aktivít (kurz, seminár, workshop) v oblasti Cieľa 2.
Zachovať poľnohospodárstvo v znevýhodnených oblastiach	ZNEVÝHODNENÉ OBLASTI	Udržať hospodárenie na výmere 1,6 mil. ha v znevýhodnených oblastiach a podporiť kompenzačnými platbami v priemernej sume 47 Euro/ha 2000 poľnohospodárskych subjektov
Zaviesť poľnohospodárske výrobné postupy na ochranu a zlepšenie životného prostredia.	AGROENVIRONMENTÁLNA PODPORA	Na 12 % poľnohospodárskej pôdy (300 000 ha - prioritne v oblastiach Natura 2000) realizovať poľnohospodárske postupy šetriace životné prostredie, Na 5% poľnohospodárskej pôdy (120 000 ha) realizovať ekologické poľnohospodárstvo
Zvýšiť konkurencieschopnosť a kvalitu výrobkov pri znižovaní negatívnych dopadov na životné prostredie.	ZLEPŠENIE SPRACOVANIA A PREDAJNOSTI POĽNOHOSPODÁRSKÝCH VÝROBKOV	90 projektov v oblasti Cieľa 2 na modernizáciu a rekonštrukciu výrobných zariadení
Zvýšiť konkurencieschopnosť a zlepšiť spracovanie a odbyt lesných produktov a zvýšiť ekologickú hodnotu lesných majetkov	LESNÉ HOSPODÁRSTVO	30 projektov v oblasti Cieľa 2 na zlepšenie pracovných podmienok a ekologizáciu lesov
Posilniť ekologickú stabilitu krajiny	ZALESŇOVANIE POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY	Zalesniť 2400 ha poľnohospodárskej pôdy
Podpora prispôsobenia a rozvoja vidieckych oblastí	▪ POZEMKOVÉ ÚPRAVY ▪ PORADENSKÉ SLUŽBY ▪ POLOSAMOZÁSOBITEĽSKÉ FARMY ▪ PLNENIE NORIEM SPOLOČENSTVA ▪ ODBYTOVÉ ORGANIZÁCIE ▪ PROTIPOVODŇOVÉ OPATRENIA ▪ Príplatky k priamym platbám	20 projektov súvisiacich s pozemkovými úpravami, 30 poradenských projektov, 3500 polosamozásobiteľských fariem, 500 projektov na plnenie noriem, 20 odbytových organizácií výrobcov, 20 projektov proti povodňam navýšenie priamych platieb o 20% z PRV

6.4 INTEGRÁCIA NÁSTROJOV

Integrovaný prístup k riešeniu rozvoja vidieka je realizovaný v dvoch rovinách:

- v samotnom Pláne rozvoja vidieka
- v súčinnosti so Sektorovým operačným programom Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka a Jednotným programovým dokumentom Bratislava Cieľ 2

Plán rozvoja vidieka obsahuje opatrenia s horizontálnou pôsobnosťou:

- ZNEVÝHODNENÉ OBLASTI
- AGROENVIRONMENTÁLNA PODPORA
- ZALESŇOVANIE POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY
- PODPORA PRE POLOSAMOZÁSOBITELSKÉ FARMY
- PODPORA NA SPLNENIE NORIEM SPOLOČENSTVA
- ODBYTOVÉ ORGANIZÁCIE VÝROBCOV
- Technická pomoc
- Príplatky k priamym platbám

a opatrenia realizované v Cielí 2:

- Investície do poľnohospodárskych podnikov
- Vzdelávanie
- Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych výrobkov
- Lesné hospodárstvo
- Opatrenia podľa čl.33
 - Pozemkové úpravy
 - Poradenské služby
 - Obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami a zavádzanie vhodných nástrojov na prevenciu

Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka obsahuje opatrenia v Cielí 1

- Investície do poľnohospodárskych podnikov
- Vzdelávanie
- Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych výrobkov
- Lesné hospodárstvo
- Rybné hospodárstvo (financované cez FIFG)
- Opatrenia podľa čl.33
 - Pozemkové úpravy
 - Poradenstvo
 - Renovácia a rozvoj obcí a zachovanie dedičstva vidieka
 - Diverzifikácia poľnohospodárskych činností
 - obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami a zavádzanie vhodných nástrojov na prevenciu
- Technická pomoc

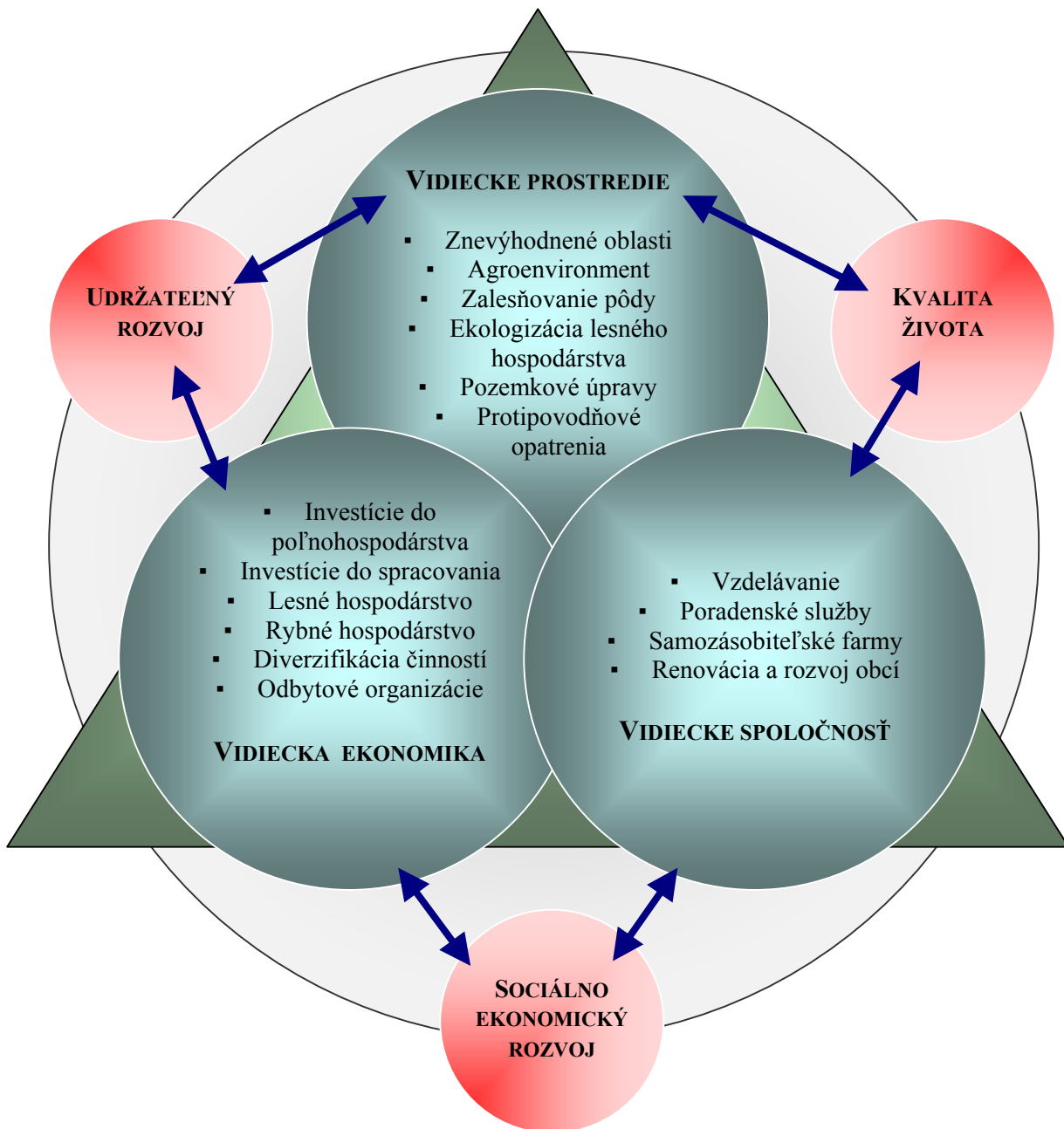
Jednotný programový dokument Bratislava Cieľ 2 – je ďalším konzistentným programom vo väzbe na nariadenie 1257/1999. Tento program je v riadení Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR a v oblasti Cieľa 2 bude prostredníctvom ERDF podporovať:

- opatrenia podľa čl.33
 - renovácia a rozvoj obcí a zachovanie dedičstva vidieka (6.odrážka)
 - diverzifikácia poľnohospodárskych činností (7.odrážka)

Opatrenia, ktoré sú navrhované v PRV a v SOP majú rovnaký obsah, aby mohli byť vykonávané horizontálne samozrejme v rámci daných finančných podmienok.

Obrázok ilustruje prepojenia medzi jednotlivými zložkami vidiekeho priestoru (prostredie, ekonomika, spoločnosť), opatreniami a environmentálnymi, ekonomickými a sociálnymi oblasťami. Aj z tohto vyobrazenia vyplýva plnenie stanovnej priority Plánu –

Multifunkčné poľnohospodárstvo a udržateľný rozvoj vidieka

6.5 ZOHLADNENIE MEDZINÁRODNÝCH ZÁVÄZKOV

Navrhovaná stratégia plne akceptuje záväzky, ku ktorým pristúpila Slovenská republika a ktoré sa premietli do právneho systému.

Medzinárodné dohody:

Dohovor o biologickej diverzite (Rio de Janeiro 1992)
Dohovor o mokradiach medzinárodného významu (Ramsar 1971)
Dohovor UNESCO o ochrane svetového a kultúrneho dedičstva (1972)
Kjotsky protokol (1998)

Dohody Spoločenstva:

Natura 2000 (smernice 79/409/EEC a 92/43/EEC)
Nitrátová smernica (91/676/EEC)
IPPC smernica (96/61/EC)
(implementácia uvedených smerníc je podrobne popísaná v časti Popis súčasnej situácie – životné prostredie).

6.6 OBLASTI ZAHRNUTÉ DO OSOBITNÝCH ÚZEMNÝCH OPATRENÍ

Plán rozvoja vidieka má nasledovnú pôsobnosť pre opatrenia:

- Opatrenie 1 - Investície do poľnohospodárskych podnikov - oblasť Cieľa 2
- Opatrenie 2 - Vzdelávanie - oblasť Cieľa 2
- Opatrenie 3 - ZNEVÝHODNENÉ OBLASTI - Horizontálne (oblasti Cieľa 1 a 2)
- Opatrenie 4 - AGROENVIRONMENTÁLNA PODPORA - Horizontálne (oblasti Cieľa 1 a 2)
- Opatrenie 5 - Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych výrobkov - oblasť Cieľa 2
- Opatrenie 6 - Lesné hospodárstvo - oblasť Cieľa 2
- Opatrenie 7 - ZALESŇOVANIE POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY - Horizontálne (oblasti Cieľa 1 a 2)
- Opatrenie 8 - Pozemkové úpravy - oblasť Cieľa 2
- Opatrenie 9 - Poradenské služby - oblasť Cieľa 2
- Opatrenie 10 - PODPORA PRE POLOSAMOZÁSOBITELSKÉ FARMY - Horizontálne (oblasti Cieľa 1 a 2)
- Opatrenie 11 - PODPORA NA SPLNENIE NORIEM SPOLOČENSTVA - Horizontálne (oblasti Cieľa 1 a 2)
- Opatrenie 12 - ODBYTOVÉ ORGANIZÁCIE VÝROBCOV - Horizontálne (oblasti Cieľa 1 a 2)
- Opatrenie 13 - Obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami a zavádzanie vhodných nástrojov na prevenciu - oblasť Cieľa 2
- Opatrenie 14 - Technická pomoc
- Opatrenie 15 – PRÍPLATKY K PRIAMYM PLATBÁM – Horizontálne (oblasti Cieľa 1 a 2)

Znevýhodnené oblasti

Vymedzené znevýhodnené oblasti predstavujú výmeru 1 628 165 ha čo predstavuje 33,2% z celkovej rozlohy územia SR a 66,77% z výmery poľnohospodárskej pôdy.

Iné oblasti

V rámci implementácie nitrátovej smernice bolo v prvom návrhu vymedzených do zraniteľných oblastí 30% poľnohospodárskych pôd (cca 800 000ha).

Natura 2000 – implementáciou smernica o vtákoch je navrhovaných vymedziť za chránené územia na ploche 1 236 545 ha čo predstavuje 25% z rozlohy štátu a pokrýva 387 305 ha poľnohospodárskych pôd. Smernica o habitatoch, ktorej plochy sa značne prekrývajú s vtáčimi územiami, sa dotýka cca 170 000 ha poľnohospodárskej pôdy.

6.7 ČASOVÝ HARMONOGRAM A ČERPANIE

Všetky navrhované opatrenia budú realizované počas celej programovacej doby (2004-2006).

7. HODNOTENIE UVÁDZAJÚCE OČAKÁVANÝ HOSPODÁRSKY, ENVIRONMENTÁLNY A SOCIÁLNY DOPAD (tretia pomlčka článku 43(1) nariadenia (ES) č. 1257/1999)

Táto časť analyzuje celkový ekonomický, environmentálny a sociálny vplyv, ktorý môže implementáciou plánu nastať.

Sekcia uvádza dopad cieľov podľa priority a zameraní špecifikovaných v Sekcii 6, ktoré poskytujú kvantifikáciu. Detailnejšie úvahy špecifických cieľov jednotlivých opatrení, indikátorov a dopadov, ktoré boli použité na monitorovanie vplyvu sú uvedené v nasledovných tabuľkách. Indikatívne dopady a ďalšie kvantifikované údaje sú vo formáte podľa Commission Working Paper VI/12006/00.

TABUĽKY ODHADOV

Poznámka: výška verejných výdajov, výška investícií je uvádzaná v mil. Euro

	Požadované informácie		2004	2005	2006
Všeobecná tabuľka	Priemerná podpora EAGGF	v oblastiach Cieľa 1	80 %	80 %	80 %
		v oblasti Cieľa 2	50 %	50 %	50 %
	Výška verejných výdajov	Celkovo	139,721	152,830	162,754
		z toho EAGGF	108,200	118,300	125,800

	Požadované informácie		2004	2005	2006
Investície do poľnohospodárskych podnikov	Počet užívateľov (subjektov)		20	20	25
	Celková výška investícií		2,746	3,012	3,276
	Priemerná výška podpory		55 %	55%	55%
	Výška verejných výdajov	Celkovo	1,505	1,651	1,795
		z toho EAGGF	0,7525	0,8225	0,8975

	Požadované informácie		2004	2005	2006
Vzdelávanie	Počet vzdelávacích aktivít		8	10	12
	Počet konečných užívateľov		80	100	120
	Počet vzdelávacích dní na osobu		1	1	1
	Výška verejných výdajov	Celkovo	0,310	0,330	0,360
		z toho EAGGF	0,155	0,165	0,180

	Požadované informácie		2004	2005	2006
Znevýhodnené oblasti	Počet užívateľov (subjektov)		2000	2000	2000
	Počet hektárov		1,6 mil.	1,6 mil.	1,6 mil.
	Výška verejných výdajov	Celkovo	76,554	76,554	76,554
		z toho EAGGF	60,974	60,974	60,974
	Podiel LFA s ekologickým obmedzením		n	n	n

	Požadované informácie		2004	2005	2006
Agroenvironmentálna podpora	Počet užívateľov (subjektov)		80	120	300
	Počet hektárov		100 000	200 000	300 000
	Priemerná výška podpory (Euro/ha)		120	120	120
	Ekologické poľnohospodárstvo	Počet subjektov	70	100	120
		Počet hektárov	50 000	90 000	110 000
	Výška verejných výdajov	Celkovo	11,827	19,257	29,331
		z toho EAGGF	9,462	15,406	23,465

	Požadované informácie		2004	2005	2006
Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych výrobkov	Počet projektov		25	30	35
	Celková výška investícií		13,60	15,00	16,30
	Priemerná výška podpory		40 %	40 %	40 %
	Výška verejných výdajov	Celkovo	5,44	6,00	6,52
		z toho EAGGF	2,04	2,25	2,445

	Požadované informácie		2004	2005	2006
Lesné hospodárstvo	Počet projektov investičných		5	5	6
	Počet projektov neinvestičných		4	5	5
	Počet hektárov		3000	5000	5000
	Výška verejných výdajov	Celkovo	0,166	0,1836	0,1988
		z toho EAGGF	0,0516	0,0569	0,0613

	Požadované informácie		2004	2005	2006
Zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy	Počet užívateľov		60	80	100
	Počet hektárov		600	800	1000
	Výška verejných výdajov	Celkovo	0,864	1,152	1,440
		z toho EAGGF	0,6912	0,9216	1,152

	Požadované informácie		2004	2005	2006
Pozemkové úpravy	Počet projektov		5	7	8
	Počet hektárov		3000	3500	4000
	Výška verejných výdajov	Celkovo	0,378	0,416	0,454
		z toho EAGGF	0,189	0,208	0,227

	Požadované informácie		2004	2005	2006
Poradenstvo	Počet poradenských projektov		8	10	12
	Počet konečných užívateľov		80	100	120
	Výška verejných výdajov	Celkovo	0,310	0,330	0,360
		z toho EAGGF	0,155	0,165	0,180

	Požadované informácie		2004	2005	2006
Polosamozásobiteľské farmy	Počet podporených fariem		1000	1000	1500
	Počet hektárov		700	700	900
	Výška verejných výdajov	Celkovo	1,000	2,000	3,500
		z toho EAGGF	0,750	1,500	2,625

	Požadované informácie		2004	2005	2006
Plnenie noriem Spoločenstva	Počet užívateľov (subjektov)		100	200	200
	Výška verejných výdajov	Celkovo	18,539	19,089	14,461
		z toho EAGGF	15,000	15,445	11,700

	Požadované informácie		2004	2005	2006
Odbytové organizácie výrobcov	Počet organizácií		5	10	5
	Počet zapojených poľnohospodárov		25	50	25
	Výška verejných výdajov	Celkovo	0,500	1,500	1,900
		z toho EAGGF	0,400	1,200	1,520

	Požadované informácie		2004	2005	2006
Obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami	Počet projektov		5	7	8
	Priemerná výška podpory		50 %	50 %	50 %
	Výška verejných výdajov	Celkovo	0,188	0,208	0,220
		z toho EAGGF	0,094	0,104	0,110

	Požadované informácie		2004	2005	2006
Príplatky k priamym platbám	Výška verejných výdajov	Celkovo	21,64	23,66	25,16
		z toho EAGGF	17,085	18,679	19,863

Predpokladaný environmentálny vplyv:

Opatrenia uvedené v Pláne zabezpečia a zlepšia stav životného prostredia. Opatrenia, ktoré prinášajú zisk majú v podmienkach povinnosť dodržiavania minimálnych štandardov ochrany životného prostredia, hygieny a welfare zvierat. Aj keď je umožnené niektorým aktivitám prechodné obdobie do roku 2008 na dobudovanie hlavne uskladňovacích kapacít pre faremné hnojivá, je to záruka, že farmy budú po tomto období plne rešpektovať ochranu životného prostredia. K tomu napomáha opatrenie Plnenie noriem Spoločenstva. Opatrenia ako Agroenvironmentálna podpora, Zalesňovanie poľnohospodárskych pôd a Znevýhodnené oblasti vytvárajú maximálny predpoklad na udržanie kultúrnej krajiny, posilnenie biodiverzity a ochranu zložiek životného prostredia.

Predpokladaný ekonomický vplyv:

Príplatky k priamym platbám umožnia poľnohospodárskym subjektom zvýšený príjem a tým lepšie podmienky pre konkurencieschopnosť.

Poľnohospodári môžu byť ovplyvnení podmienkami ostatných opatrení a mechanizmami podpory dvomi spôsobmi:

- Ak budú dostatočne pripravení na absorbovanie finančných nástrojov podpory, umožní im to zvýšený príjem a realizáciu investícií na modernizáciu a lepšiu konkurencieschopnosť, znížovanie výrobných nákladov a lepšie pracovné podmienky.
- Nedostatok prístupného kapitálu na realizáciu projektov, môže mať za následok stagnáciu a nekonkurencieschopnosť, čo sa negatívne prejaví na príjmoch a celkovom postavení podniku.

Investičné aktivity (Investície do poľnohospodárskych podnikov, Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych výrobkov, Lesné hospodárstvo) majú za cieľ pri rešpektovaní podmienok ochrany životného prostredia, znížovanie výrobných nákladov a zvyšovanie produktivity čo nedáva predpoklad na vytváranie nových pracovných miest, skôr naopak. Tvorbu nových pracovných miest umožňujú niektoré environmentálne aktivity, ale v menšom množstve. Dominantným pre tvorbu nových pracovných miest je opatrenie Diverzifikácia činností, podporované cez Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka. Dôležitou oblasťou sú však nepriamo vytvárané pracovné príležitosti napr. cez opatrenie Plnenie noriem Spoločenstva, ktoré bude vyžadovať rozsiahle stavebné činnosti.

Ekonomickým prínosom môžu byť dobre fungujúce Odbytové organizácie výrobcov. K zvýšenému počtu sezónnych pracovníkov môže prispieť Zalesňovanie poľnohospodárskych pôd a Protipovodňové aktivity.

K zlepšeniu povedomia, informovanosti a k zvyšovaniu zručností má napomôcť vzdelávanie subjektov vidieka. Spolu s poradenskými aktivitami môže zlepšovať sociálne prostredie. Na zlepšenie sociálneho prostredia a taktiež pre ďalší ekonomický rozvoj je zameraná podpora polosamosobiteľských fariem.

Je však veľmi obtiažne identifikovať rozsah, ktorý môže plán so svojimi opatreniami celkovo spôsobiť vo vidieckej ekonomike, na ktorú pôsobí veľké množstvo ďalších dôležitých faktorov.

8. INDIKATÍVNA CELKOVÁ FINANČNÁ TABUĽKA

(v mil. EURO – stále ceny roku 1999)

Opatrenie	2004			2005			2006			SPOLU		
	Verejné výdavky	EAGGF	Súkromné výdavky	Verejné výdavky	EAGGF	Súkromné výdavky	Verejné výdavky	EAGGF	Súkromné výdavky	Verejné výdavky	EAGGF	Súkromné výdavky
Investície do poľnohospodárskych podnikov	1,505	0,7525	1,241	1,651	0,8255	1,361	1,795	0,8975	1,481	4,951	2,4755	4,083
Vzdelávanie	0,310	0,155	0	0,330	0,165	0	0,360	0,180	0	1,000	0,500	0
Znevýhodnené oblasti	76, 554	60, 974	0	76, 554	60, 974	0	76, 554	60, 974	0	229, 662	182, 922	0
Agroenvironmentálna podpora	11,827	9,462	0	19,257	15,406	0	29,331	23,465	0	60,415	48,333	0
Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych výrobkov	5,44	2,04	8,16	6,00	2,25	9,00	6,52	2,445	9,78	17,96	6,735	26,94
Lesné hospodárstvo	0,166	0,0516	0,1356	0,1836	0,0569	0,1494	0,1988	0,0613	0,1632	0,5484	0,1698	0,4482
Zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy	0,864	0,6912	0	1,152	0,9216	0	1,440	1,1520	0	3,456	2,7648	0
Pozemkové úpravy	0,378	0,189	0	0,416	0,208	0	0,454	0,227	0	1,248	0,624	0
Poradenské služby	0,310	0,155	0	0,330	0,165	0	0,360	0,180	0	1,000	0,500	0
Polosamozásobiteľské farmy	1,000	0,750	0	2,000	1,500	0	3,500	2,625	0	6,500	4,875	0
Plnenie noriem Spoločenstva	18,539	15,000	0	19,089	15,445	0	14,461	11,700	0	52,089	42,145	0
Odbytové organizácie výrobcov	0,500	0,400	0	1,500	1,200	0	1,900	1,520	0	3,900	3,120	0
Obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami	0,188	0,094	0	0,208	0,104	0	0,220	0,110	0	0,616	0,308	0
Technická pomoc	0,500	0,400	0	0,500	0,400	0	0,500	0,400	0	1,500	1,200	0
Príplatky k priamym platbám	21,64	17,085	0	23,66	18,679	0	25,16	19,863	0	70,46	55,627	0
SPOLU	139,721	108,200	9,5366	152,830	118,300	10,510	162,754	125,800	11,424	455,305	352,30	31,47

SPRIEVODNÉ OPATRENIA

Opatrenie	2004			2005			2006			SPOLU		
	Verejné výdavky	EAGGF	Súkromné výdavky	Verejné výdavky	EAGGF	Súkromné výdavky	Verejné výdavky	EAGGF	Súkromné výdavky	Verejné výdavky	EAGGF	Súkromné výdavky
Znevýhodnené oblasti	76, 554	60, 974	0	76, 554	60, 974	0	76, 554	60, 974	0	229, 662	182, 922	0
Agroenvironmentálna podpora	11,827	9,462	0	19,257	15,406	0	29,331	23,465	0	60,415	48,333	0
Zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy	0,864	0,6912	0	1,152	0,9216	0	1,440	1,1520	0	3,456	2,7648	0
SPOLU	89,245	71,127	0	96,963	77,302	0	107,325	85,591	0	293,533	234,02	0

OPATRENIA ČL. 33

Opatrenie	2004			2005			2006			SPOLU		
	Verejné výdavky	EAGGF	Súkromné výdavky	Verejné výdavky	EAGGF	Súkromné výdavky	Verejné výdavky	EAGGF	Súkromné výdavky	Verejné výdavky	EAGGF	Súkromné výdavky
Pozemkové úpravy	0,378	0,189	0	0,416	0,208	0	0,454	0,227	0	1,248	0,624	0
Poradenské služby	0,310	0,155	0	0,330	0,165	0	0,360	0,180	0	1,000	0,500	0
Polosamozásobiteľské farmy	1,000	0,750	0	2,000	1,500	0	3,500	2,625	0	6,500	4,875	0
Plnenie noriem Spoločenstva	18,539	15,000	0	19,089	15,445	0	14,461	11,700	0	52,089	42,145	0
Odbytové organizácie výrobcov	0,500	0,400	0	1,500	1,200	0	1,900	1,520	0	3,900	3,120	0
Obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami	0,188	0,094	0	0,208	0,104	0	0,220	0,110	0	0,616	0,308	0
Technická pomoc	0,500	0,400	0	0,500	0,400	0	0,500	0,400	0	1,500	1,200	0
Priplatky k priamym platbám	21,64	17,085	0	23,66	18,679	0	25,16	19,863	0	70,46	55,627	0
SPOLU	43,055	34,073	0	47,703	37,701	0	46,555	36,625	0	137,313	108,399	0

SÚHRNNÁ FINANČNÁ TABUĽKA

(v mil. EUR – stále ceny roku 1999)

Rok	Celkové výdavky	celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAGGF	ŠR SR	
2004	149,257	139,721	108,200	31,521	9,536
2005	163,340	152,830	118,300	34,530	10,510
2006	174,178	162,754	125,800	36,954	11,424
2004-2006	486,775	455,305	352,300	103,005	31,470

(v mil. EUR – bežné ceny)

Rok	Celkové výdavky	celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAGGF	ŠR SR	
2004	164,780	154,252	119,453	34,799	10,528
2005	183,921	172,087	133,206	38,881	11,834
2006	199,956	186,841	144,418	42,423	13,115
2004-2006	548,657	513,180	397,077	116,103	35,477

Deflátor 2004 – 1,104

2005 – 1,126

2006 – 1,148

9. POPIS OPATRENÍ NA VYKONANIE PLÁNOV
(piata pomlčka článku 43(1) nariadenia (ES) č. 1257/1999)

- Opatrenie 1 - Investície do poľnohospodárskych podnikov - oblasť Cieľa 2
Opatrenie 2 - Vzdelávanie - oblasť Cieľa 2
Opatrenie 3 - ZNEVÝHODNENÉ OBLASTI - Horizontálne (oblasti Cieľa 1 a 2)
Opatrenie 4 - AGROENVIRONMENTÁLNA PODPORA - Horizontálne (oblasti Cieľa 1 a 2)
Opatrenie 5 - Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych výrobkov - oblasť Cieľa 2
Opatrenie 6 - Lesné hospodárstvo - oblasť Cieľa 2
Opatrenie 7 - ZALESŇOVANIE POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY - Horizontálne (oblasti Cieľa 1 a 2)
Opatrenie 8 - Pozemkové úpravy - oblasť Cieľa 2
Opatrenie 9 - Poradenské služby - oblasť Cieľa 2
Opatrenie 10 - PODPORA PRE POLOSAMOZÁSOBITELSKÉ FARMY - Horizontálne (oblasti Cieľa 1 a 2)
Opatrenie 11 - PODPORA NA SPLNENIE NORIEM SPOLOČENSTVA - Horizontálne (oblasti Cieľa 1 a 2)
Opatrenie 12 - ODBYTOVÉ ORGANIZÁCIE VÝROBCOV - Horizontálne (oblasti Cieľa 1 a 2)
Opatrenie 13 - Obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami a zavádzanie vhodných nástrojov na prevenciu - oblasť Cieľa 2
Opatrenie 14 - Technická pomoc
Opatrenie 15 - PRÍPLATKY K PRIAMYM PLATBÁM – horizontálne (oblasti Cieľa 1 a 2)

9.1 OPATRENIE 1: INVESTÍCIE DO POĽNOHOSPODÁRSKÝCH PODNIKOV

Súlad: Kapitola I, články 4,5,6,7 nariadenia Rady (ES) č.1257/1999

Kategorizácia intervenčnej oblasti

- 11 Poľnohospodárstvo
111 Investície do poľnohospodárskych podnikov

Odôvodnenie:

Na základe Analýzy vývoja a súčasného stavu poľnohospodárstva v SR možno konštatovať, že dopady transformácie hospodárstva boli na poľnohospodárstvo silnejšie ako na iné odvetvia národného hospodárstva.

V živočíšnej výrobe pretrvávajú nedostatky vo výžive, kŕmnej technike a ošetrovaní zvierat, čo spôsobuje nevyužívanie ich úžitkových a reprodukčných schopností. U väčšiny chovov hospodárskych zvierat bolo obdobie 90-tych rokov charakteristické poklesom stavov, v súčasnosti však dochádza k stabilizácii a miernemu zvyšovaniu stavov.

Počet objektov na ustajnenie hospodárskych zvierat má trvalo klesajúcu tendenciu, najmä u hovädzieho dobytku. Mnohé z ustajňovacích objektov nespĺňajú podmienky ochrany životného prostredia a welfare zvierat.

Budovy a stavby

Významnou mierou došlo k poklesu skladovacích a spracovateľských kapacít. Výrazný pokles zaznamenal počet manipulačných skladov na primárnu pozberovú úpravu ovocia a zeleniny a objektov úzko spojených s produkciou živočíšnej výroby. V mnohých prípadoch sú nevyhovujúce pracovné podmienky.

Stroje a zariadenia

Tendencie vývoja technickej základne poľnohospodárstva sú výrazne poznamenané zastarávaním celkového stavu technického parku v dôsledku veľmi pomalého tempa jeho obnovy. Väčšina strojov a zariadení je morálne aj fyzicky opotrebovaných. Celková opotrebovanosť techniky v rastlinnej výrobe prevažuje 70% a priemerný vek strojov sa približuje k 11-tim rokom. Z hľadiska zvýšenia rentability výroby ale aj ochrany životného prostredia je potrebná primeraná obnova techniky. Popísaná situácia sa prejavuje na celom území Slovenskej republiky teda aj v oblastiach Cieľa 2.

Hlavný cieľ:

Zvýšiť produktivitu práce a konkurencieschopnosť podnikov pri zachovaní ochrany životného prostredia

Špecifické ciele:

- znížiť výrobné náklady a zlepšiť pracovné podmienky na farmách,
- zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskej výroby,
- zaviesť nové technológie šetrnejšie k životnému prostrediu,
- zvýšiť úroveň hygienických podmienok a welfare zvierat.

Aktivity:

- modernizácia, rekonštrukcia a výstavba zariadení v chovoch zvierat,
- modernizácia a obstaranie technologického vybavenia v chovoch zvierat,
- výstavba a rekonštrukcia skladovacích kapacít hnojív,
- modernizácia a obstaranie zariadení vo výrobe krmív,
- modernizácia a obstaranie technologického vybavenia na skladovanie a spracovanie hnojív,
- obstaranie strojov a zariadení na vyvážanie a aplikáciu hnojív,
- obstaranie strojov, zariadení a technológií na činnosti v rastlinnej výrobe,
- modernizácia technického a technologického vybavenia poľnohospodárskych fariem,
- výstavba zariadení na zhodnocovanie biomasy a využívanie alternatívnych zdrojov energie.

Kritériá spôsobilosti:

Projekty musia preukázať:

- súlad poľnohospodárskej produkcie s požiadavkami príslušnej legislatívy,
- splnenie minimálnych štandardov v oblasti životného prostredia, hygieny a starostlivosti o zvieratá najneskôr na konci realizácie investície alebo na konci prechodného obdobia, ktoré bolo pre subjekt stanovené, ale nie neskôr ako do konca roku 2008,
- životaschopnosť subjektu žiadajúceho o podporu na konci realizácie investície,
- že nezvyšujú produkciu s nezabezpečeným odbytom *

Poznámka:

**Investičná podpora nebude poskytnutá investíciám, ktorých cieľom je zvyšovanie objemu výroby nad možnosti normálneho odbytu na trhu (čl.6 nariadenia Rady (ES) č.1257/1999.*

Geografická alokácia:

Oblasť Cieľa 2 – Bratislavský kraj

Užívatelia/ koneční príjemcovia podpory:

Subjekty podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe, podniky poľnohospodárskych služieb.

V prípade mladých poľnohospodárov môže byť príjemcom:

fyzická osoba – poľnohospodár, ktorý môže mať najviac 40 rokov

právnická osoba – poľnohospodár, ktorý vedie príslušný podnik a nemá viac ako 40 rokov

Druh a výška podpory

Druh podpory: priama nenávratná dotácia

Spôsob financovania: podielové financovanie

Typ investície: zisková

Výška podpory (podľa čl.331 nariadenia 1257/1999)

do 60% uznateľných nákladov v znevýhodnených oblastiach
(z toho 50% - EAGGF, 50% -SR)

do 50% uznateľných nákladov v ostatných oblastiach
(z toho 50% - EAGGF, 50% -SR)

Výška podpory
pre mladých
farmárov:

do 65% uznateľných nákladov v znevýhodnených oblastiach
(z toho 50% - EAGGF, 50% -SR)
do 55% uznateľných nákladov v ostatných oblastiach
(z toho 50% - EAGGF, 50% -SR)

Výška uznateľných

nákladov na 1 projekt min. 0,05 mil EUR
max. 1,00 mil.EUR

Finančný rámec opatrenia 1

(v mil. EUR - stále ceny roku 1999)

Rok	Celkové výdavky	celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAGGF	ŠR SR	
2004	2,746	1,505	0,7525	0,7525	1,241
2005	3,012	1,651	0,8255	0,8255	1,361
2006	3,276	1,795	0,8975	0,8975	1,481
2004-2006	9,034	4,951	2,4755	2,4755	4,083

V Ciele 2 sa nachádza 84 887 ha poľnohospodárskej pôdy, z toho v znevýhodnených oblastiach 40 841 ha (48%). (t.z, že 44 47 ha (52%) poľnohospodárskej pôdy je mimo LFA).

9.2 OPATRENIE 2: VZDELÁVANIE

Súladi: kapitola III, článok 9 nariadenia Rady (ES) č.1257/1999

Kategorizácia intervenčnej oblasti

- 11 Poľnohospodárstvo
- 113 Odborné vzdelávanie v poľnohospodárstve
- 12 Lesné hospodárstvo
- 128 Odborné vzdelávanie v lesnom hospodárstve

Odôvodnenie:

Rozvoj ľudských zdrojov vo vidieckych oblastiach je základným predpokladom pre udržanie osídlenia a vytváranie nových pracovných miest pre trvalo udržateľný vidiecky rozvoj. Rozvoj a špecializácia výroby si vyžaduje primeranú úroveň všeobecného, technického a ekonomického vzdelania osôb pôsobiacich v agropotravinárskom a lesníckom sektore, a to predovšetkým v oblasti nových prístupov v riadení, výrobe a marketingu. Zároveň je potreba vyvíjať osobitné úsilie v oblasti ich vzdelávania a informovania o metódach nepoškodzujúcich životné prostredie. Vzdelávanie a školenia udržia a zvýšia kvalitu podnikateľských subjektov, vitalitu vidieckych oblastí a podporia rozvoj obcí. Podpora rozvoja vidieka prostredníctvom školení umožní užívateľom podieľať sa, ako i prispievať k rozvoju svojich regiónov, napomôže riešiť nedostatky i zvýšiť kvalitu života. Toto opatrenie bude podporovať realizáciu ďalších opatrení.

Zvýšenie kapacity Slovenskej republiky zúčastňovať sa na podporných programoch EÚ si vyžaduje zlepšenie súčasných schopností a nadobudnutie nových.

Hlavný cieľ:

Zvýšiť úroveň odborného vzdelávania a poskytnúť subjektom pôsobiacim v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka potrebné znalosti

Špecifické ciele:

- zvýšiť informovanosť a vzdelanosť konečných užívateľov podpôr,
- zaviesť nové metódy v poľnohospodárskych, spracovateľských a lesníckych podnikoch,
- udržať existujúce a vytvoriť nové pracovné miesta,
- zlepšiť ochranu životného prostredia

Aktivity:

Realizácia vzdelávacej aktivity (kurz, seminár, workshop a pod.)

- vzdelávacia aktivita musí byť zameraná na:

- kvalitatívne preorientovanie výroby (podnikateľské plány, štúdie uskutočniteľnosti),
- nové technológie v poľnohospodárskej a lesníckej výrobe (BAT),
- ekonomiku podnikateľského subjektu, riadenie ekonomicky životaschopného podniku,
- ochranu životného prostredia, uplatňovanie výrobných praxí v súlade s ochranou životného prostredia, hygienických noriem a welfare zvierat,
- poľnohospodárske postupy chrániace životné prostredie (agroenvironment),
- alternatívne podnikanie vo vidieckych oblastiach,
- spoluprácu a rozvoj podnikov,
- informačné technológie

Nepodporovateľné oblasti:

- vzdelávacie aktivity, ktoré sú súčasťou programov poľnohospodárskeho a lesníckeho vzdelávania na úrovni stredoškolskej alebo vyššej.

Kritériá spôsobilosti:

Preukázateľnosť akreditácie vzdelávacej aktivity

Geografická alokácia:

Oblasť Cieľa 2 – Bratislavský kraj

Užívatelia:

Súkromné a verejné vzdelávacie inštitúcie (bez alokácie)

Koneční užívatelia:

Subjekty poľnohospodárskej prvovýroby a spracovania poľnohospodárskych produktov, lesníckej prvovýroby (z Cieľa 2).

Druh a výška podpory

Druh podpory: priama nenávratná dotácia

Spôsob financovania: plné financovanie

Typ investície: nezisková

Výška podpory do 100% uznateľných nákladov (z toho 50% - EAGGF, 50% -SR)

Výška uznateľných

nákladov : min. 0,0015 mil EUR

max. 0,050 mil.EUR

Finančný rámec opatrenia 2

(v mil. EUR - stále ceny roku 1999)

Rok	Celkové výdavky	celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAGGF	ŠR SR	
2004	0,31	0,31	0,155	0,155	0
2005	0,33	0,33	0,165	0,165	0
2006	0,36	0,36	0,180	0,180	0
2004-2006	1,000	1,000	0,500	0,500	0

9.3 OPATRENIE 3: ZNEVÝHODNENÉ OBLASTI

Súladi: kapitola V, články 13-21 nariadenia Rady (ES) č.1257/1999

Odôvodnenie

Pokračujúca poľnohospodárska činnosť v horších prírodných podmienkach a v oblastiach s ostatnými a so špecifickými nevýhodami je základným predpokladom na udržanie osídlenia týchto oblastí s prijateľnými príjmami vidieckeho obyvateľstva, udržanie kultúrnej krajiny, ktorá slúži celej spoločnosti a tiež udržanie biodiverzity území, na ktorých je realizovaná poľnohospodárska činnosť pri dodržiavaní stanovených podmienok. Slovenská republika je prevažne hornatá krajina a má tiež veľa území s málo produkčnými pôdami a pôdami, ktoré majú špecifické znevýhodnenia (zamokrené pôdy, piesčité pôdy a skeletovité pôdy).

Hlavný cieľ

Zachovať poľnohospodárstvo v znevýhodnených oblastiach

Špecifické ciele

- udržať charakter krajiny slúžiacej celej spoločnosti,
- zachovať a podporovať udržateľné systémy hospodárenia, ktoré rešpektujú ochranu životného prostredia.
- zabezpečiť primerané príjmy poľnohospodárov a prispieť k stabilizácii vidieckej populácie,
- zamedziť vyludňovaniu vidieckych oblastí,

Znevýhodnené oblasti:

- A. Horské oblasti (čl.18)
- B. Ostatné znevýhodnené oblasti (čl.19)
- C. Oblasť so špecifickými nevýhodami (čl.20)

Vymedzenie znevýhodnených oblastí

Vymedzenie znevýhodnených oblastí je stanovené podľa rámcových kritérií nariadenia Rady (ES) č.1257/1999, čl.17-21 s prihliadnutím na prírodné, ekonomické a demografické podmienky Slovenskej republiky. Základnou územnou jednotkou pre zaradenie poľnohospodárskej pôdy do znevýhodnených oblastí je obec (NUTS 5).

9.3.1 HORSKÉ OBLASTI (označenie H)

Do horských oblastí sú zaradené obce, ktoré spĺňajú jedno z nasledovných kritérií :

- Priemerná nadmorská výška obce väčšia alebo rovná 700 m n.m.
- Priemerná nadmorská výška obce väčšia alebo rovná 600 m n.m. a menšia ako 700 m n.m.
- Svahovitosť územia obce väčšia alebo rovná 20 % (11,18°) na ploche väčšej ako 50 % územia obce
- Priemerná nadmorská výška obce väčšia alebo rovná 500 m n. m. a menšia ako 600 m n. m. v kombinácii so svahovitosťou obce väčšou ako 15 % (8,31°) na ploche väčšej ako 50 % územia obce

Charakteristika horských oblastí

Poľnohospodárska pôda zaradená do horských oblastí v nadmorskej výške nad 700 m sa nachádza v strednej časti severného Slovenska, kde priemerná teplota za vegetačné obdobie predstavuje 10° C a počet dní s teplotou nad 5° C je 182 dní.

Horské oblasti s nadmorskou výškou nad 600 m sa nachádzajú vo východnej a západnej časti severného Slovenska, kde priemerná teplota za vegetačné obdobie predstavuje 11° C a počet dní s teplotou nad 5° C je 202 dní.

Oblasť s nadmorskou výškou nad 500 m predstavujú okrajové územie horských oblastí, kde priemerná teplota za vegetačné obdobie predstavuje 13° C a počet dní s teplotou nad 5° C je 208 dní.

9.3.2 OSTATNÉ ZNEVÝHODNENÉ OBLASTI (označenie O)

Do ostatných znevýhodnených oblastí sú zaradené obce, ktoré súčasne spĺňajú nasledovné kritériá :

- Výnosovosť poľnohospodárskej pôdy je menšia ako 80 % národného priemeru (27 bodov) alebo zastúpenie trvalých trávnych porastov a krmovín na poľnohospodárskej pôde obce - je väčšie alebo rovné ako 50 % a počet VDJ/ha na týchto plochách je menší ako 1 alebo výnos (úroda) obilia je menšia ako 80 % národného priemeru (3,89 t/ha)
- Hustota obyvateľstva je menšia ako 72 obyvateľov na km²,
- Podiel pracovníkov v pôdohospodárstve na ekonomicky aktívnom obyvateľstve je väčší alebo rovný ako 8 %

Charakteristika ostatných znevýhodnených oblastí

Pre vymedzenie ostatných znevýhodnených oblastí bol použitý bodový systém hodnotenia produktivity prírodného prostredia podľa výnosovosti pôdy/ha kde najúrodnejším pôdam bola priradená hodnota 100 bodov vyjadrujúca maximálnu výnosovosť (vyjadrená hrubým ročným rentovým efektom - HRRE). V princípe tento systém vychádza z normatívneho ekonomického ocenenia bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek (BPEJ), ako rozdiel medzi normatívnymi príjmami z rastlinnej výroby a normatívnymi nákladmi vynaloženými na ich dosiahnutie vyjadrený hrubým ročným rentovým efektom v Sk/ha (HRRE).

Výnosovosť pôdy v tomto prípade je integrálnym ukazovateľom pôdno-klimatických a ekonomických podmienok.

Použitý bodový systém hodnotenia výnosovosti pôdy je v značnej miere totožný so systémom uplatňovaným v Rakúsku a Nemecku.

Tabuľka 54: Charakteristické ukazovatele výnosovosti pôd SR

	HRRE/ha	Výnosovosť/ha
Minimálna výnosovosť	-1 071 Sk/ha	= 6 bodov
Maximálna výnosovosť	7 214 Sk/ha	= 100 bodov
Priemerná výnosovosť	1 296 Sk/ha	= 33 bodov
Úroveň 80 % národného priemeru	1 037 Sk/ha	= 27 bodov

Kritériálnou hodnotou pre zaradenie poľnohospodárskej pôdy do ostatných znevýhodnených oblastí bolo 27 bodov, predstavujúcich 80 % národného priemeru.

9.3.3 OBLASTI SO ŠPECIFICKÝMI NEVÝHODAMI (označenie S)

Do oblastí so špecifickými nevýhodami sú zaradené obce, na území ktorých sú:

- Zamokrené pôdy na výmere väčšej alebo rovnjej 50 % výmery poľnohospodárskej pôdy,
- Pôdy extrémne suché na výmere väčšej alebo rovnjej 50 % výmery poľnohospodárskej pôdy,
- Skeletovité pôdy na výmere väčšej alebo rovnjej 50 % výmery poľnohospodárskej pôdy,
- Pôdy flyšového pásma,
- Málo produkčné pôdy s výnosovosťou do 27 b. (80 % národného priemeru),
- Pôdy s výnosovosťou od 27 b. do 33 bodov.

Charakteristika pôd v oblastiach so špecifickými nevýhodami**Zamokrené pôdy:**

Ide o hydromorfne pôdy s výraznými glejovými znakmi, trvalo ovplyvnené vysokou hladinou podzemnej pôdy, z čoho v súčinnosti s ich nepriaznivým zrnitostným zložením (vysoký obsah ílových častíc) vyplýva ich menej vhodná štruktúra, náchylnosť na zhutnenie, nízka priepustnosť pre vodu.

Sprievodným znakom glejových procesov je vznik redukčných a anaeróbnych podmienok nepriaznivých pre rozvoj pôdných mikroorganizmov, čo sa nepriaznivo odráža v rozklade organických látok a kolobehu živín. Tieto vlastnosti majú za následok zvýšené náklady na agrotechniku (vysoký orbový odpor). Časté zamokrenie obmedzuje prístup techniky na pozemky, čo sťažuje dodržiavanie agrotechnických termínov (tzv. minútové pôdy).

Zlé infiltračné vlastnosti týchto pôd a extrémne zhutnenie, zapríčinené ich nepriaznivou štruktúrou, vysokým obsahom ílu a nepriepustným podorničím spôsobujú v depersných plochách v jerných mesiacoch v extrémnych prípadoch až zaplavenie, ktoré znemožňuje prístup agrotechniky, skracuje sa efektívne vegetačné obdobie a vznikajú aj priame škody na porastoch ozimín.

Typickým predstaviteľom týchto pôd je oblasť Východoslovenskej nížiny, ktorá bezprostredne susedí s Ukrajinou.

Pôdy extrémne suché

Do tejto skupiny patria pôdy extrémne ľahké, piesočnaté až hlinitiopiesočnaté s obsahom zrnitostnej frakcie $< 0,01$ mm 0-20 % s malou vododržnosťou, ktoré sú najviac ohrozované suchom. Poľnohospodársku výrobu na takýchto pôdach je možné zabezpečiť len s vynaložením zvýšených nákladov.

Oblasť s uvedenými charakteristikami pôdy sa nachádza prevážne v prihraničnej oblasti s Českou republikou.

Skeletovité pôdy

Pôdy silne skeletovité s obsahom skeletu v povrchovom a podpovrchovom horizonte 50 % a viac. Vysoký obsah skeletu v ornici týchto pôd sťažuje ich obrábanie, zvyšuje náklady na pohonné hmoty a údržbu poľnohospodárskej mechanizácie.

Pôdy flyšového pásma

Pôdy málo produkčné, vyvinuté na minerálne chudobných flyšových substrátoch (striedanie bridlíc a nevápenatých pieskocov). Dominantnými faktormi nižšej produkčnej schopnosti pôd flyšového pásma je nepriaznivé zrnitostné zloženie, štruktúra pôdy, priepustnosť pôdy pre vodu (pôdy sú málo priepustné a ľahko sa rozplavujú), kyslá pôdná reakcia, nízky obsah a kvalita humusu. Pôdy flyšového pásma majú zníženú stabilitu fyzikálnych a chemických vlastností s vysokou náchylnosťou na nadmernú degradáciu a s tým súvisiacimi negatívnymi dôsledkami ako je zhutnenie podorničnej vrstvy, zníženie priepustnosti pre vodu a pod. Prevážna väčšina flyšového pásma má nedostatočný obsah prístupného fosfóru, nízku biologickú aktivitu a nízku sorpčnú schopnosť. Zúrodňovacie zásahy na týchto pôdach vyžadujú špecifický a ekonomicky nákladnejší prístup.

Máloprodukčné pôdy do 27 bodov

Jedná sa o máloprodukčné pôdy tých okresov, ktoré nespĺňajú demografické kritériá, ale ich bodová hodnota je pod úrovňou 80 % národného priemeru. Z hľadiska geografického ide o oblasti, kde má poľnohospodárstvo nezastupiteľný význam pre rozvoja vidieka.

Pôdy s výnosnosťou od 27 b. do 33 bodov

V danom prípade jedná sa o aplikáciu kritérií, ktorých cieľom je vyrovnať rozdiely medzi súčasným stavom a návrhom LFA (do úrovne národného priemeru SR 33 bodov) z toho dôvodu, že poľnohospodárstvo v týchto oblastiach má dlhodobé špecifické postavenie v rámci SR a je nevyhnutné ho podporovať pre udržiavanie krajiny a trvalo udržateľný rozvoj, resp. ako rekreačné zázemie a pre rozvoj turistiky. Pričom aj aplikáciou tohto kritéria dôjde oproti súčasnému stavu k celkovému zníženiu zaradenej pôdy do LFA o cca 11 tis. ha.

Homogenizácia znevýhodnených oblastí

Vzhľadom na rozmanitosť prírodných podmienok SR a nesúrodý charakter oblastí vzniknutých na základe uvedených kritérií a v súlade s odporúčaním Európskej komisie vytvoriť ucelené celky znevýhodnených oblastí bola vykonaná homogenizácia týchto oblastí v dôsledku čoho do znevýhodnených oblastí boli zaradené aj niektoré obce, ktoré jednoznačne nespĺňajú kritériá pre jednotlivé typy znevýhodnenia (H, O).

Tabuľka 55: Súhrnný prehľad LFA

LFA - spolu	Poľnohospodárska pôda		Orná pôda		Trvalé trávne porasty		Obce	
	ha	%	ha	%	ha	%	počet	%
Horské oblasti	720 508	29,5	185 337	11,8	535 171	61,2	1 049	36,4
Ostatné znevýhodnené oblasti	510 523	20,9	309 300	19,8	201 222	23,0	743	25,8
Oblasti so špecifickými nevýhodami	397 135	16,3	293 699	18,8	103 436	11,8	498	17,3
LFA celkom	1 628 165	66,8	788 336	50,4	839 829	96,0	2 290	79,4
Nezaradená pôda do LFA	811 243	33,2	776 655	49,6	34 588	4,0	593	20,6
SR celkom	2 439 408	100,0	1 564 991	100,0	874 417	100,0	2 883	100,0

LFA – Cieľ1	Poľnohospodárska pôda		Orná pôda		Trvalé trávne porasty		Obce	
	ha	%	ha	%	ha	%	počet	%
Horské oblasti	720 508	29,5	185 337	11,8	535 171	61,2	1 049	36,4
Ostatné znevýhodnené oblasti	477 492	19,6	282 636	18,1	194 856	22,3	718	24,9
Oblasti so špecifickými nevýhodami	389 325	16,0	286 502	18,3	102 823	11,8	487	16,9
LFA celkom	1 587 325	65,1	754 476	48,2	832 849	95,2	2 254	78,2
Nezaradená pôda do LFA	767 196	31,5	733 646	46,9	33 550	3,8	552	19,1
Cieľ 1 - Celkom	2 354 521	96,5	1 488 122	95,1	866 3999	99,1	2 806	97,3

LFA – Cieľ2	Poľnohospodárska pôda		Orná pôda		Trvalé trávne porasty		Obce	
	ha	%	ha	%	ha	%	počet	%
Horské oblasti	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Ostatné znevýhodnené oblasti	33 031	1,4	26 664	1,7	6 367	0,7	25	0,9
Oblasti so špecifickými nevýhodami	7 810	0,3	7 196	0,5	613	0,1	11	0,4
LFA celkom	40 841	1,7	33 861	2,2	6 980	0,8	36	1,2
Nezaradená pôda do LFA	44 047	1,8	43 008	2,7	1 038	0,1	41	1,4
Cieľ 2 - Celkom	84 887	3,5	76 869	4,9	8 018	0,9	77	2,7

Tabuľka 56: Podrobná kvantifikácia znevýhodnených oblastí SR

		LFA SR				Cieľ 1				Cieľ 2			
		pp	op	ttp	počet obcí	pp	op	ttp	počet obcí	pp	op	ttp	počet obcí
nad 700 m n.m	H1	341 486	75 481	266 005	389	341 486	75 481	266 005	389	0	0	0	0
nad 600 m n.m	H2	169 119	50 403	118 716	241	169 119	50 403	118 716	241	0	0	0	0
svahovitost' nad 20%	H3	148 313	35 376	112 937	324	148 313	35 376	112 937	324	0	0	0	0
nad 500 m n.m + nad 15%	H4	61 590	24 077	37 513	95	61 590	24 077	37 513	95	0	0	0	0
Horské oblasti		720 508	185 337	535 171	1 049	720 508	185 337	535 171	1 049	0	0	0	0
výnosovosť do 17 b. (obec)	O11	63 647	22 453	41 194	99	63 647	22 453	41 194	99	0	0	0	0
výnosovosť do 22 b. (obec)	O12	58 273	32 489	25 784	85	56 239	31 312	24 927	83	2 034	1 176	857	2
výnosovosť do 27 b. (obec)	O13	65 112	44 441	20 671	85	61 320	41 432	19 889	81	3 792	3 010	783	4
TTP + krmoviny	O2	51 385	34 802	16 584	60	46 274	31 266	15 008	56	5 112	3 536	1 576	4
obilniny	O3	59 817	51 838	7 979	67	37 724	32 896	4 828	52	22 093	18 942	3 151	15
výnosov. do 27 b. (okres, kraj)	O4	212 288	123 278	89 011	347	212 288	123 278	89 011	347	0	0	0	0
Ostatné znevýhodnené oblasti		510 523	309 300	201 222	743	477 492	282 636	194 856	718	33 031	26 664	6 367	25
zamokrené pôdy	S1	207 514	162 932	44 581	240	204 485	160 370	44 115	237	3 029	2 562	467	3
suché pôdy	S2	30 317	27 202	3 115	22	28 498	25 406	3 092	19	1 820	1 797	23	3
skeletovité pôdy	S3	63 548	37 786	25 762	97	61 991	36 278	25 714	95	1 557	1 509	48	2
pôdy flyšového pásma	S4	3 293	2 541	753	5	3 293	2 541	753	5	0	0	0	0
výnosovosť do 27 b.	S5	70 955	45 912	25 043	102	70 695	45 652	25 043	101	260	260	0	1
výnosovosť do 33 b.	S6	21 507	17 325	4 182	32	20 362	16 256	4 106	30	1 145	1 069	76	2
Oblasti so špecifickými nevýhodami		397 135	293 699	103 436	498	389 325	286 502	102 823	487	7 810	7 196	613	11
LFA spolu		1 628 165	788 336	839 829	2 290	1 587 325	754 476	832 849	2 254	40 841	33 861	6 980	36
Pôda nezaraďená do LFA		811 243	776 655	34 588	593	767 196	733 646	33 550	552	44 047	43 008	1 038	41
SR spolu		2 439 408	1 564 991	874 417	2 883	2 354 524	1 488 399	866 399	2 806	84 887	76 869	8 018	77

Kritériá spôsobilosti

Žiadateľ o vyrovnávací príspevok v znevýhodnenej oblasti musí spĺňať nasledujúce podmienky:

- vlastniť alebo mať prenajatú pôdu minimálne na obdobie 5 rokov,
- na celej výmere poľnohospodárskeho podniku realizovať podmienky správnej poľnohospodárskej praxe (príloha č.2), výnimka môže byť poskytnutá na prechodné obdobie (nie však dlhšie ako do roku 2008) pre vybudovanie kapacít na uskladňovanie živočíšnych hnojív za podmienky, že subjekt realizuje Opatrenie 11 - Podpora splnenie noriem Spoločenstva a Opatrenie 1 – Investície do poľnohospodárskych podnikov (pre Bratislavský kraj podľa tohto Plánu), (pre oblasti cieľa 1 zo Sektorového operačného programu Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka.).
- realizovať poľnohospodársku činnosť po dobu minimálne 5 rokov od prvej platby vyrovnávacieho príspevku, s výnimkou prípadov vyššej moci,
- hospodáriť na ploche minimálne 3 ha poľnohospodárskej pôdy v znevýhodnenej oblasti (LFA), v prípadoch hospodárenia v územiach národných parkov, alebo chránených krajinných oblasti je požadovaná minimálna výmera 2 ha, v prípade hospodárenia v rámci ekologického poľnohospodárstva sa požaduje minimálna výmera 1 ha,
- dodržiavať ustanovenie Smernice Rady č. 96/23/EC (o kontrolných opatreniach niektorých látok a ich reziduí v živých zvieratách a živočíšnych produktoch) a 96/22 EC o zákaze používania istých látok s hormonálnym alebo tyreostatickým účinkom a látok beta-mimetik pri špekuláciách so živočíchmi) v rozsahu uvedenom v zákone o veterinárnej starostlivosti,
- predložiť žiadosť o poskytnutie platby na predpísanom formulári a v termíne, ktorý stanoví Platobná agentúra,
- viesť podrobné záznamy o hospodárení potrebné pre kontrolu a monitoring,
- mať dobré pracovné zručnosti na realizáciu opatrenia.

Geografická alokácia:

Opatrenie má horizontálnu pôsobnosť a bude realizované v územiach, ktoré boli uznané za znevýhodnené oblasti.

Užívatelia:

Subjekty poľnohospodárskej prvovýroby

Druh podpory	priama nenávratná dotácia
Typ investície	nezisková
Forma podpory	vyrovnávací príspevok na ha poľnohospodárskej pôdy

Výška podpory	100% uznateľných vyrovnávacích príspevkov pre jednotlivé LFA (z toho v oblastiach cieľa 1 - 80% EAGGF, 20% - SR, v oblasti cieľa 2 - 50% EAGGF, 50% -SR)
----------------------	--

9.3.4 VÝŠKA VYROVNÁVACIEHO PRÍSPEVKU:

Vyrovnávacie príspevky sú stanovené na ha poľnohospodárskej pôdy a sú diferencované podľa jednotlivých typov znevýhodnených oblastí.

Základné platby pre jednotlivé znevýhodnené oblasti:

Oblasť LFA	Základná platba na ha
Horské oblasti	66,60 Euro
Ostatné znevýhodnené oblasti	34,56 Euro
Špecificky znevýhodnené oblasti	22,77 Euro

Výpočet základných platieb pre jednotlivé znevýhodnené oblasti je uvedený v Prílohe č. 4.1

V horských oblastiach budú platby diferencované nasledovne:

H1 - priemerná nadmorská výška obce väčšia alebo rovná 700 m n.m.

- 110 % základnej platby pre horskú oblasť = 73,27 Euro/ha

H2 - priemerná nadmorská výška obce väčšia alebo rovná 600 m n.m. a menšia ako 700 m n. m.

- 100 % základnej platby pre horskú oblasť = 66,60 Euro/ha

H3 – svahovitosť územia obce väčšia alebo rovná 20 % (11,18°) na ploche väčšej alebo rovnnej ako 50% územia obce

- 90 % základnej platby pre horskú oblasť = 59,93 Euro/ha

H4 - priemerná nadmorská výška obce väčšia alebo rovná 500 m n.m. a menšia ako 600 m n. m. v kombinácii so svahovitosťou obce väčšou alebo rovnou ako 15 % (8,31°) na ploche väčšej alebo rovnnej ako 50% územia obce

- 75 % základnej platby pre horskú oblasť = 49,96 Euro/ha

V ostatných znevýhodnených oblastiach budú platby diferencované nasledovne:

O1/1 - výnosovosť pôd obce nižšia ako 17 bodov

- 140 % základnej platby pre ostatné znevýhodnené oblasti = 48,39 Euro/ha

O1/2 - výnosovosť pôd obce vyššia alebo rovná ako 17 bodov a nižšia ako 22 bodov

- 120 % základnej platby pre ostatné znevýhodnené oblasti = 41,48 Euro/ha

O1/3 - výnosovosť pôd obce vyššia alebo rovná ako 22 bodov a nižšia ako 27 bodov

- 100 % základnej platby pre ostatné znevýhodnené oblasti = 34,56 Euro/ha

O2 - zastúpenie trvalých trávnych porastov a krmovín obce vyššie alebo rovné ako 50 %

- 70 % základnej platby pre ostatné znevýhodnené oblasti = 24,20 Euro/ha

O3 - výnos (úroda obilia) obce menšia ako 80 % národného priemeru

- 55 % základnej platby pre ostatné znevýhodnené oblasti = 19,00 Euro/ha

O4/1 – priemerná výnosovosť pôd Banskobystrického kraja nižšia ako 27 bodov

- 120 % základnej platby pre ostatné znevýhodnené oblasti = 41,48 Euro/ha

O4/2 – priemerná výnosovosť pôd okresov Bardejov, Humenné, Medzilaborce, Snina, Stropkov, Svidník, Vranov nad Topľou nižšia ako 27 bodov

- 130 % základnej platby pre ostatné znevýhodnené oblasti = 44,92 Euro/ha

O4/3 – priemerná výnosovosť pôd okresu Košice-okolie nižšia ako 27 bodov

- 100 % základnej platby pre ostatné znevýhodnené oblasti = 34,56 Euro/ha

V oblastiach so špecifickými nevýhodami budú platby diferencované nasledovne:

S1 – zastúpenie zamokrených pôd na poľnohospodárskej pôde obce väčšie alebo rovné ako 50%

- 90 % základnej platby pre oblasti so špecifickými nevýhodami = 20,50 Euro/ha

S2 – zastúpenie pôd extrémne suchých na poľnohospodárskej pôde obce väčšie alebo rovné ako 50%

- 55 % základnej platby pre oblasti so špecifickými nevýhodami = 12,52 Euro/ha

S3 – zastúpenie skeletovitých pôd na poľnohospodárskej pôde obce väčšie alebo rovné ako 50%

- 125 % základnej platby pre oblasti so špecifickými nevýhodami = 28,46 Euro/ha

S4 – obce flyšového pásma

- 85 % základnej platby pre oblasti so špecifickými nevýhodami = 19,34 Euro/ha

S5 – málo produkčné pôdy obce s výnosovosťou do 27 bodov

- 130 % základnej platby pre oblasti so špecifickými nevýhodami = 29,59 Euro/ha

S6 – pôdy obce s výnosovosťou vyššou alebo rovnou ako 27 bodov a nižšou ako 33 bodov

- 95 % základnej platby pre oblasti so špecifickými nevýhodami = 21,63 Euro/ha

Tabuľka 57: Prehľad o kompenzačných platbách

LFA spolu

	H	H1	H2	H3	H4						
Kompenzácia (%)		110.00	100.00	90.00	75.00						
kompenzácia (Euro/ha)		73.27	66.60	59.93	49.96						
výmera (ha)	720 508	341 486	169 119	148 313	61 590						
Spolu (tis. Euro)	48 250	25 020	11 264	8 889	3 077						
	O	O1 spolu	O1/1	O1/2	O1/3	O2	O3	O4 spolu	O4/1	O4/2	O4/3
Kompenzácia (%)			140.00	120.00	100.00	70.00	55.00		120.00	130.00	100.00
kompenzácia (Euro/ha)			48.39	41.48	34.56	24.20	19.00		41.48	44.92	34.56
výmera (ha)	510 523	187 032	63 647	58 273	65 112	51 385	59 817	212 288	100 330	104 127	7 830
Spolu (tis. Euro)	19 237	7 747	3 080	2 417	2 250	1 243	1 137	9 110	4 161	4 678	271
	S	S1	S2	S3	S4	S5	S6				
Kompenzácia (%)		90.00	55.00	125.00	85.00	130.00	95.00				
kompenzácia (Euro/ha)		20.50	12.52	28.46	19.34	29.59	21.63				
výmera (ha)	397 135	207 514	30 317	63 548	3 293	70 955	21 507				
Spolu (tis. Euro)	9 071	4 254	380	1 809	64	2 100	465				

Slovenská republika	LFA
Výmera (ha)	1 628 165
Spolu (tis.Euro)	76 557

Cieľ 1

	H	H1	H2	H3	H4						
Kompenzácia (%)		110.00	100.00	90.00	75.00						
kompenzácia (Euro/ha)		73.27	66.60	59.93	49.96						
výmera (ha)	720 508	341 486	169 119	148 313	61 590						
Spolu (tis. Euro)	48 250	25 020	11 264	8 889	3 077						
	O	O1 spolu	O1/1	O1/2	O1/3	O2	O3	O4 spolu	O4/1	O4/2	O4/3
Kompenzácia (%)			140.00	120.00	100.00	70.00	55.00		120.00	130.00	100.00
kompenzácia (Euro/ha)			48.39	41.48	34.56	24.20	19.00		41.48	44.92	34.56
výmera (ha)	477 492	181 206	63 647	56 239	61 320	46 274	37 724	212 288	100 330	104 127	7 830
Spolu (tis. Euro)	18 478	7 532	3 080	2 333	2 119	1 120	717	9 110	4 161	4 678	271
	S	S1	S2	S3	S4	S5	S6				
kompenzácia %		90.00	55.00	125.00	85.00	130.00	95.00				
kompenzácia Euro/ha		20.50	12.52	28.46	19.34	29.59	21.63				
výmera ha	390 438	204 485	28 498	61 991	3 293	70 695	21 475				
objem prostr. tis. Euro	8 933	4 192	357	1 764	64	2 092	465				

Cieľ 1	LFA
výmera ha	1 588 438
Spolu (tis. Euro)	75 661

Financovanie v Ciele 1 = 75 660,845 **tis.Euro**

(z toho 80% - EAGGF = 60 528,676 tis.Euro

20% - SR = 15 132,169 tis. Euro

Cieľ 2

	H	H1	H2	H3	H4						
Kompenzácia (%)		110.00	100.00	90.00	75.00						
kompenzácia (Euro/ha)		73.27	66.60	59.93	49.96						
výmera (ha)	0	0	0	0	0						
Spolu (tis. Euro)	0	0	0	0	0						
	O	O1 spolu	O1/1	O1/2	O1/3	O2	O3	O4 spolu	O4/1	O4/2	O4/3
Kompenzácia (%)			140.00	120.00	100.00	70.00	55.00		120.00	130.00	100.00
kompenzácia (Euro/ha)			48.39	41.48	34.56	24.20	19.00		41.48	44.92	34.56
výmera (ha)	33 031	5 826	0	2 034	3 792	5 112	22 093	0	0	0	0
Spolu (tis. Euro)	759	215	0	84	131	124	420	0	0	0	0
	S	S1	S2	S3	S4	S5	S6				
Kompenzácia (%)		90.00	55.00	125.00	85.00	130.00	95.00				
kompenzácia (Euro/ha)		20.50	12.52	28.46	19.34	29.59	21.63				
výmera (ha)	7 810	3 029	1 820	1 557	0	260	32				
Spolu (tis. Euro)	138	62	23	44	0	8	1				

Cieľ 2	LFA
výmera ha	40 841
Spolu (tis. Euro)	896

Financovanie v Cielí 2 = **896,490 tis.Euro**

(z toho 50% - EAGGF = 448,245 tis.Euro

50% - SR = 448,245 tis. Euro

Finančný rámec opatrenia 3

(v mil. EUR –stále ceny r.1999)

Rok	Celkové výdavky	celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAGGF	ŠR SR	
2004	76, 554	76, 554	60, 974	15, 580	0
2005	76, 554	76, 554	60, 974	15, 580	0
2006	76, 554	76, 554	60, 974	15, 580	0
2004-2006	229, 662	229, 662	182, 922	46, 740	0

9.4 OPATRENIE 4: AGROENVIRONMENTÁLNA PODPORA

Súlad Kapitola VI, články 22-24nariadenia Rady č.1257/1999

Odôvodnenie

Agroenvironmentálna podpora je snahou o integráciu agrárnej a environmentálnej politiky s cieľom ekologizácie hospodárenia v poľnohospodárskej krajine, ochrany základných zložiek životného prostredia, biologickej rozmanitosti, prírodného a kultúrneho dedičstva. Návrh vychádza z analýzy environmentálnej situácie v poľnohospodárstve Slovenskej republiky spracovanej v rámci prípravy návrhu opatrenia.

Hlavný cieľ

Zaviesť poľnohospodárske výrobné postupy na ochranu a zlepšenie životného prostredia.

Špecifické ciele

- podporiť poľnohospodárstvo a pastevné hospodárstvo primeranej intenzity priateľské k životnému prostrediu,
- obnoviť ekologickú stabilitu poľnohospodárskej krajiny prostredníctvom ochrany a obnovy sietí ekostabilizačných prvkov,
- zachovať krajinné a historické dedičstvo na poľnohospodárskych plochách,
- začleniť plánovanie ochrany životného prostredia do poľnohospodárskej praxe,
- prispieť k zlepšeniu socio-ekonomického rozvoja vidieka prostredníctvom agroenvironmentálnych platieb za environmentálne priaznivý manažment krajiny

Agroenvironmentálna podpora má dve časti:

1. **Dobrovoľná časť** – subjekty poľnohospodárskej prvovýroby vstupujú do podpory dobrovoľne a vyberajú si realizáciu jednotlivých opatrení na základe podmienok územia a možnej kombinovateľnosti opatrení.
2. **Povinná časť** – subjekty poľnohospodárskej prvovýroby nachádzajúce sa v územiach zaradených do Natura 2000 sú povinné realizovať:
 - základnú schému pre orné pôdy a trvalé trávne porasty v oblastiach chránených vtáčích území (smernica č.409/1979 o ochrane voľne žijúceho vtáctva),
 - ochranu biotopov poloprírodných a prírodných trvalých trávnych porastov v oblastiach habitatov (smernica č.43/1992 o ochrane prirodzených stanovišť voľne žijúcich živočíchov a rastlín) a základnú schému pre orné pôdy, ak sa tieto v území nachádzajú.
 - v prípadoch prekryvania vtáčích a habitatových území platí dodržiavanie prísnejších podmienok opatrenia pre habitaty.
 - Ostatné opatrenia realizujú dobrovoľne.

9.4.1 POPIS OPATRENÍ AGROENVIRONMENTÁLNEJ PODPORY

1. Základná schéma
2. Ochrana proti erózii na ornej pôde
3. Ochrana proti erózii vo vinohradoch
4. Ochrana proti erózii v ovocinárstve
5. Zatrávňovanie ornej pôdy
6. Ochrana biotopov poloprírodných a prírodných trávnych porastov
7. Nelesná drevinová vegetácia
8. Ochrana vodných a mokradových biotopov
9. Chov a udržanie ohrozených druhov zvierat
10. Ekologické poľnohospodárstvo

9.4.1.1 ZÁKLADNÁ SCHÉMAPredmet podpory:

Obhospodarovanie poľnohospodárskych úžitkových pôd (ornej pôdy, trvalých trávnych porastov) podniku podľa nasledujúcich podmienok.

Podmienky podpory:

1. Obhospodarovanie celej úžitkovej pôdy podniku
2. Zaťaženosť pôdy – hustota max 2,0 VDJ/ ha úžitkovej pôdy a min. 0,3 VDJ/ha TTP
3. Orné pôdy
 - Obmedzenie podielu intenzívnych kultúr (kukurica, pšenica, repa, na max. 50% osevného postupu
 - Dodržiavanie zásad používania agrochemikálií
 - Celoplošne vylúčiť používanie agrochemikálií – výnimkou je lokálna aplikácia za účelom potlačania expanzívnych druhov rastlín alebo premnoženie škodcov (potrebné potvrdenie kontrolného úradu)
 - Dodržiavanie limitov a zásad hnojenia
 - celkové aplikované množstvo ročnej dávky všetkých dusíkatých hnojív nesmie presiahnuť 80% maxima, ktoré stanovuje Kódex správnej poľnohospodárskej praxe t. z. do 135 kg N/ha rok.

- Limity dusíkatých hnojív pre jednotlivé plodiny na ornej pôde

Plodina	Max.dávka N (kg.ha ⁻¹)		Plodina	Max.dávka N (kg.ha ⁻¹)	
	Oblasť 1	Oblasť 2		Oblasť 1	Oblasť 2
pšenica ozimná	125	87	zemiaky	120	70
pšenica jarná	110	60	skoré zemiaky	110	60
jačmeň jarný	85	50	strukoviny	135	90
jačmeň ozimný	110	60	repka olejná	135	90
raž	100	56	slnečnica	105	70
ovos	80	45	silážna kukurica	135	90
triticale	110	65	ozimné miešanky	90	50
kukurica	135	70	d'atelinotrávy 2. r.	95	60
krmna repa	135	65	trávy na or. pôde	130	90
krmna kapusta	135	65	mak	80	40
cukrová repa	130	90	ľan	50	25

* oblasť 1 – pôdy mimo znevýhodnených oblastí

* oblasť 2 – pôdy v znevýhodnených oblastiach

- Limity ostatných hnojív (P, K) na základe výsledkov agrochemického skúšania pôd.
4. Trvalé trávne porasty
 - Zachovanie výmery TTP počas celej doby záväzku
 - Dodržiavanie limitov a hodnôt hnojenia
 - celkové aplikované množstvo ročnej dávky všetkých dusíkatých hnojív nesmie presiahnuť 80% maxima, ktoré stanovuje Kódex správnej poľnohospodárskej praxe t. z. do 135 kg N/ha rok.

TTP	Max.dávka N (kg.ha ⁻¹)
3 využitia	135
2 využitia	70

- Limity ostatných hnojív (P, K) na základe výsledkov agrochemického skúšania pôd.
- Dodržiavanie zásad používania agrochemikálií
 - Celoplošne vylúčiť používanie agrochemikálií – výnimkou je lokálna aplikácia za účelom potlačania expanzívnych druhov rastlín alebo premnoženia škodcov (potrebné potvrdenie kontrolného úradu)
 - Údržba pravidelne využívaných trvalých trávnych plôch, vrátane odstraňovania náletu drevín
- 5. Aplikovať príslušnú schému ekostabilizačne významných typov ekosystémov v krajine, ako sú nelesná drevinová vegetácia, vodné a mokradové biotopy.
- 6. Aplikovať schému protieróznej ochrany na pôdach, ktoré sú ohrozené eróziou.
- 7. Zrieknutie sa používania kalov z čistiarní odpadových vôd a dnových sedimentov na celej výmere podniku.
- 8. Vedenie povinných záznamov pre hnojenie, ochranu rastlín, obrábanie pôdy a prípadných ďalších stanovených záznamov.

Platby:

Orná pôda - 35,00 EUR/ha

Trvalé trávne porasty – 39,78 EUR/ha

9.4.1.2 OCHRANA PROTI ERÓZII NA ORNEJ PÔDEPredmet podpory:

Ochrana proti erózii na vybratých orných pôdach podniku podľa stanovených podmienok

Podmienky podpory:

1. Účasť na základnej podpornej schéme
2. Dodržiavať stabilizačné oševné postupy:
 - v oševnom postupe pestovať minimálne 6 plodín z toho 4 hlavné plodiny, z toho podiel ozimín minimálne 30% a viacročných krmovín minimálne 10 %,
 - pestovať minimálne 10 % medziplodín (kapustovité medziplodiny, kultúrny slez, slnečnica, facélia, biela horčica, proso, pohánka a ďalšie),
 - zabezpečiť pri oseve minimálne 70%-nú pokrývnosť pôdy v jeseni a v zime (obdobie od 15.10 do 1.3).
3. Dodržiavať z ekologického hľadiska prijateľnú veľkosť honu:
 - pri väčších výmerách (nad 30 ha) rozdeliť hon na menšie bloky 10 širokými pásmami obsiatymi d'atelinotrávami, trávami na semeno, alebo inou odlišnou plodinou od plodiny na hlavnom hone a prilahlých susedných honoch,
4. Realizovať biologickú ochranu proti vodnej erózii
 - Zatrávnenie ornej pôdy okolo vodných tokov a mokradí (podľa príslušnej schémy pre zatrávňovanie)
5. Realizovať biologickú ochranu proti veternej erózii
 - Udržiavanie ochranných línii a pásov nelesnej drevinovej vegetácie (podľa príslušnej schémy pre nelesnú drevinovú vegetáciu)

Platby: Stabilizačný oševný postup – 65,85 EUR/ha

Prijateľná veľkosť honu – 29,32 EUR/ha

9.4.1.3 OCHRANA PROTI ERÓZII VO VINOHRADOCHPredmet podpory:

Ochrana proti erózii na plochách vinohradov podľa stanovených podmienok

Podmienky podpory:

1. Účasť na základnej podpornej schéme pre ornú pôdu a TTP
2. Pokrytie pôdy (mulčovanie trávou, zatrávnenie, pokrytie slamou alebo senom, mulčovanie kôrou) v každej druhej uličke od 1.11. do 30.04. alebo hospodárenie na terasách
3. Hlásenie mimoriadnych opatrení na pôde (odstraňovanie a výsadba, zúrodňovacie práce) pre ich realizáciu na kontrolnom úrade

Platby: (na ha chránenej (pokrytej)pôdy)

Pri svahovitosti do 20%	48,19 EUR/ha
Pri svahovitosti od 21% do 40%	57,36 EUR/ha
Pri svahovitosti nad 40%	68,83 EUR/ha

Pri hospodárení na terasách je platba podľa nasledujúcej vyššej svahovitosti.

9.4.1.4 OCHRANA PROTI ERÓZII V OVOCINÁRSTVEPredmet podpory:

Ochrana proti erózii na plochách ovocných sádov podľa stanovených podmienok

Podmienky podpory:

1. Účasť na základnej podpornej schéme pre ornú pôdu a TTP
2. Pokrytie pôdy (mulčovanie trávou, zatrávnenie, pokrytie slamou alebo senom, mulčovanie kôrou) v každej druhej uličke minimálne 10 mesiacov v roku alebo hospodárenie na terasách
3. Hlásenie mimoriadnych opatrení na pôde (hlbkové kyprenie, odstraňovanie a výsadba, zúrodňovacie práce) pred ich realizáciou na kontrolnom úrade

Platby: (na ha chránenej (pokrytej) pôdy)

Pri svahovitosti do 20%	48,19 EUR/ha
Pri svahovitosti nad 20%	57,36 EUR/ha

9.4.1.5 ZATRÁVNŔOVANIE ORNEJ PÔDYPredmet podpory:

Premena ornej pôdy na trvalý trávny porast podľa stanovených podmienok

Podmienky podpory:

1. Účasť na základnej podpornej schéme
2. Konverziu ornej pôdy na trvalé trávne porasty realizovať na
 - ornej pôde na svahoch so sklonom viac ako 10%
 - ornej pôde v zaplavovaných oblastiach
 - ornej pôde okolo vodných tokov a mokradí v min. šírke 5 m
3. Po zatrávnení pôdy predložiť doklad o výmere zatrávnenej pôdy vydaný príslušným úradom do 30.júna kalendárneho roku
4. Na zatrávnenej pôde realizovať následne obhospodarovanie podľa základnej schémy pre trvalé trávne porasty

Platby: 97,81 EUR/ha

9.4.1.6 OCHRANA BIOTOPOV POLOPRÍRODNÝCH A PRÍRODNÝCH TRVALÝCH TRÁVNÝCH PORASTOVPredmet podpory:

Obhospodarovanie vybratých plôch poloprírodných a prírodných trávnych porastov nachádzajúcich sa na území podniku podľa stanovených podmienok

Medzi druhovo bohaté trvalé trávne porasty patria:

- A. *Teplé a suchomilné trvalé trávne porasty*
- B. *Mezofilné trvalé trávne porasty*
- C. *Vlhkomilné a slatinné trvalé trávne porasty*
- D. *Vysokohorské trvalé trávne porasty*

Podmienky podpory:

A. Pre teplé a suchomilné trávne porasty

- Zaťaženosť pôdy – hustota max 0,6 VDJ/ ha - min. 0,3 VDJ/ha TTP
- Úplne vylúčiť používanie minerálnych hnojív a hnojovice. Max. dávka organických hnojív 50 kg N 1x za 2 roky
- Celoplošne vylúčiť používanie chemických prípravkov – výnimkou je lokálna aplikácia za účelom potlačania expanzívnych druhov rastlín (potrebné potvrdenie kontrolného úradu)
- Lúky pravidelne kosiť maximálne 2 krát ročne pričom prvú kosbu realizovať v termínoch od 16.júna (stupeň 1) resp. 1.júla (stupeň 2) – podľa stanovenia odbornej organizácie
- Pásienky spásat' šetrnou pastvou t.z. dodržať max stanovený počet ks VDJ/ha a dodržiavať zásady šetrného košarovania (min. plocha na 1VDJ – 10m², pravidelné denné prekladanie košiarov)
- Pasenie realizovať pod dozorom pastiera

B Pre mezofilné trávne porasty

- Zaťaženosť pôdy – hustota max 0,6 VDJ/ ha - min. 0,3 VDJ/ha TTP
- Úplne vylúčiť používanie minerálnych hnojív a hnojovice. Max. dávka organických hnojív 50 kg N 1x za 2 roky
- Celoplošne vylúčiť používanie chemických prípravkov – výnimkou je lokálna aplikácia za účelom potlačania expanzívnych druhov rastlín (potrebné potvrdenie kontrolného úradu)
- Lúky pravidelne kosiť maximálne 2 krát ročne pričom prvú kosbu realizovať v termínoch koniec júna (stupeň 1) resp. koniec júla (stupeň 2) – podľa stanovenia
- Pásienky spásat' šetrnou pastvou t.z. dodržať max stanovený počet ks VDJ/ha a dodržiavať zásady šetrného košarovania (min. plocha na 1VDJ – 10m², pravidelné denné prekladanie košiarov)
- Pasenie realizovať pod dozorom pastiera

C. Pre vlhkomilné a slatinné trávne porasty

- Zaťaženosť pôdy – hustota max 0,6 VDJ/ ha - min. 0,3 VDJ/ha TTP
- Úplne vylúčiť používanie minerálnych hnojív a hnojovice. Taktiež úplne vylúčiť dodatočné hnojenie organickými hnojivami.
- Celoplošne vylúčiť používanie chemických prípravkov – výnimkou je lokálna aplikácia za účelom potlačania expanzívnych druhov rastlín (potrebné potvrdenie kontrolného úradu)
- Lúky pravidelne kosiť nasledovným spôsobom:
 - vlhké lúky maximálne 2 krát ročne pričom prvú kosbu realizovať v termíne od konca júna do konca júla a druhú 6.týždňov po 1.kosbe
 - bezkolencové lúky kosiť raz za rok v termíne august, september
 - slatinné lúky kosiť raz za rok v termíne júl, august (najmenšie zamokrenie)
- Pásienky spásat' šetrnou pastvou t.z. dodržať max stanovený počet ks VDJ/ha a zvieratá nekošarovať
- Pasenie realizovať pod dozorom pastiera

D. Pre vysokohorské trávne porasty

- Zaťaženosť pôdy – hustota max 0,6 VDJ/ ha - min. 0,3 VDJ/ha TTP
- Úplne vylúčiť používanie minerálnych hnojív a hnojovice. Max. dávka organických hnojív 50 kg N 1x za 2 roky.
- Celoplošne vylúčiť používanie chemických prípravkov – výnimkou je lokálna aplikácia za účelom potlačania expanzívnych druhov rastlín (potrebné potvrdenie kontrolného úradu)
- Lúky kosiť maximálne 1 krát ročne po dozretí semien trávnych druhov
- Pásienky spásat' šetrnou pastvou t.z. dodržať max stanovený počet ks VDJ/ha a dodržiavať zásady šetrného košarovania (min. plocha na 1VDJ – 10m², pravidelné denné prekladanie košiarov) pričom košarovať len v nižších polohách
- Pasenie realizovať pod dozorom pastiera

Platby: 123,70 EUR/ha

9.4.1.7 NELESNÁ DREVINOVÁ VEGETÁCIAPredmet podpory:

Ochrana a starostlivosť o prírodné a poloprírodné ekostabilizačné prvky (poľnohospodárska účelová zeleň) nachádzajúce sa na území podniku podľa stanovených podmienok

Nelesnou drevinovou vegetáciou sú vetrolamy, stromoradia, solitéry, spoločenstvá krovín, živé ploty, biocentrá, biokoridory a interakčné prvky

Podmienky podpory:

1. Účasť na základnej podpornej schéme
2. Udržiavať a obnovovať poľnohospodársku účelovú zeleň na území podniku
 - prerezávku porastov (odstraňovanie suchých stromov a kríkov) uskutočňovať pravidelných cykloch v priemere raz za 5 rokov
 - pri prerezávke likvidovať na stanovišti nepôvodné a agresívne druhy drevín
 - obnovu porastov zabezpečiť výsadbou pôvodných druhov stromov a kríkov
3. Dodržiavať zásady a priestorové limity kultivácie pôdy a aplikácie agrochemikálií
 - pri kultivácii ornej pôdy nechávať okolo nelesnej drevinovej vegetácie 5 m široký okraj s bylinnou vegetáciou, ktorú je potrebné kosiť min.1 krát ročne
 - neaplikovať hnojenie a chemické prípravky vo vzdialenosti 5 m od porastov nelesnej drevinovej vegetácie
4. Novozakladané plochy nelesnej drevinovej vegetácie realizovať len v súlade s vypracovaným projektom pozemkových úprav len z miestne a stanovištne príslušných domácich drevín.

Platby:

na ornú pôdu: 152,88 EUR/ha
alebo 76,44 EUR/km NDV 5,0 m širokej

na trvalé trávne porasty: 85,67 EUR/ha
alebo 42,84 EUR/ha NDV 5,0 m širokej

9.4.1.8 OCHRANA VODNÝCH A MOKRAĎOVÝCH BIOTOPOVPredmet podpory:

Ochrana a starostlivosť o vodné a mokraďové biotopy nachádzajúce sa v území podniku podľa stanovených podmienok.

Vodné a mokraďové biotopy sú prameniská, vodné toky, kanály, nádrže, štrkoviská, jazerá, mokrade

Podmienky podpory:

1. Účasť na základnej podpornej schéme
2. Na ornej pôde
 - Znížiť vodnú eróziu a znečistenie vôd splavovaním ornej pôdy zatrávením ornej pôdy okolo vodných a mokraďových biotopov v šírke 5 m podľa schémy pre zatravňovanie ornej pôdy
 - Udržiavať zatrávené pásy kosením min.1 krát ročne a zberom pokosenej hmoty
3. Na trvalých trávnych porastoch
 - Zamedziť znečisteniu vodných a mokraďových biotopov pasúcimi sa zvieratami – budovanie oplôtkových systémov vo vzdialenosti 1,5 m od hranice vegetácie týchto biotopov
 - zabezpečiť kosenie ľahkými mechanizmami každoročne či v dvojročných intervaloch v čase preschnutia pôdy (august)
4. Na plochách pôvodných mokradí, ktoré boli v minulosti neúčelne odvodnené, je možná ich obnova na základe projektu pozemkových úprav.

Platby:

Orná pôda 128,10 EUR/ha

Trvalé trávne porasty 74,34 EUR/ha

9.4.1.9 CHOV A UDRŽANIE OHROZENÝCH DRUHOV ZVIERATPredmet podpory:

Chov a udržanie ohrozených druhov a plemien hospodárskych zvierat dlhodobo chovaných na území SR

Podmienky podpory:

1. Účasť na základnej podpornej schéme
2. Podpora sa vzťahuje na:
 - Ovce - pôvodná valaška
 - východofrízská ovca
 - Kone - hucul
 - lipican
 - nónius
 - furioso
 - arabský kôň
 - norik muránskeho typu
 - slovenský športový pony
 - Hydina – hus tešedíkovská
 - kačica biela pekinská
 - sliepka – rodajlenka červená
 - oravka
3. Chovateľ musí byť zaradený do platného chovného programu pre príslušné plemeno. Chovný program je vedený príslušnou uznanou chovateľskou organizáciou (vydané potvrdenie).

(Ovce – Zväz chovateľov oviec a kôz, Kone – Zväz chovateľov koní alebo Uznaná chovateľská organizácia, Hydina – Výskumný ústav živočíšnej výroby)

4. Zápis hospodárskych zvierat v plemennej knihe príslušného chovu (potvrdenie)
(*limit počtu chovaných samíc musí byť v súlade s prílohou č.1 nariadenia 445/2002)

Platba na zviera:

Bahnica -	24,09 EUR/ks
Kobyľa -	450,0 EUR/ks
Hus -	2,07 EUR/Ks
Kačica -	1,84 EUR/ks
Sliepka -	1,38 EUR/ks

9.4.1.10 EKOLOGICKÉ POĽNOHOSPODÁRSTVO

Predmet podpory:

Ekologické obhospodarovanie ucelenej časti alebo celej plochy poľnohospodárskej pôdy podniku podľa zákona, o ekologickom poľnohospodárstve a výrobe biopotravín a vykonávacieho predpisu, ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o ekologickom poľnohospodárstve a výrobe biopotravín. (v súlade s nariadením č. 2092/91 EEC o ekologickom poľnohospodárstve v znení jeho doplnkov)

Zákon o ekologickom poľnohospodárstve stanovuje

- a) *práva a povinnosti fyzických a právnických osôb, ktoré*
 1. *vyrábajú bioprodukty alebo zberajú voľne rastúce rastliny a ich časti, alebo tieto spracúvajú a vyrábajú z nich biopotraviny*
 2. *uvádzajú do obehu bioprodukty a biopotraviny*
- b) *všeobecné pravidlá ekologickej poľnohospodárskej výroby a výroby biopotravín*
- c) *pravidlá výkonu odbornej kontroly uplatňovanej v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby a výroby biopotravín*

Za ekologicky hospodáriaci podnik je uznaný ten podnik, ktorý má najneskôr do 31.januára 1.roku záväzného obdobia uzatvorenú platnú dohodu s kontrolnou organizáciou ekologického poľnohospodárstva.

Podmienky podpory:

- Používať hnojenie organickými hnojivami, zeleným hnojením, zvyškami rastlín a prírodnými anorganickými hnojivami (podľa zoznamu povolených hnojív, ktoré je možné použiť v systéme ekologickej výroby a ktoré ministerstvo vydáva každoročne vo Vestníku MP SR)
- Na ochranu rastlín používať biologické prípravky a mechanické spôsoby regulujúce množstvo burín a škodlivých činiteľov a organizmov (podľa zoznamu povolených prípravkov na ochranu rastlín, ktoré ministerstvo vydáva každoročne vo Vestníku MP SR)
- Nepoužívať rastliny, ktoré sú výsledkom genetických manipulácií (na celej výmere podniku)
- Dodržiavať stanovené zaťaženie plôch počtom VDJ (min.0,35 VDJ/ha – max 2,0 VDJ/ha). Výnimka povolená pre oblasti, v ktorých je podpora predpísaná úradom pre ochranu životného prostredia (potrebný doklad úradu životného prostredia).

- Obhospodarovat' samostatné časti podniku a plochy oddelene pre ekologickú výrobu a konvenčnú výrobu a oddelenie viesť hospodárenie
- Dodržiavanie stavov dobytku oddelene pre ekologické a konvenčné časti výroby
- Pestovanie rôznych kultúr hospodárskeho roka na ekologickej časti a na konvenčnej časti
- Zrieknutie sa uskladňovania nepovolených prostriedkov
- Zrieknutie sa použitia kalov z čistiarní odpadových vôd a kompostov z týchto kalov
- Správy o vykonanej kontrole (potrebný doklad od kontrolnej organizácie)
- Vedenie a evidovanie povinných záznamov

Platby:

V období konverzie (2 roky)

- Orná pôda: 137,67 EUR/ha
- Ovocné sady a vinohrady 183,56 EUR/ha
- Zelenina, liečivé, koreninové a aromatické rastliny - 229,45 EUR/ha

Trvalé trávne porasty:

- pri zaťažení väčšom ako 0,35 VDJ/ha - 91,78 EUR/ha
- pri zaťažení do alebo rovnom 0,35 VDJ/ha - 36,71 EUR/ha

podporovateľné sumy pre TTP sa prenasobujú nasledovnými indexmi:

Index 1,0 - pre lúky (s min. 2 a viac kosbami)

pre pasienky (najmenej s 2 využitiami, spásanie a kosenie)

Index 0,6 - lúky s 1 kosbou, s produkciou hmoty na podstielku, ostatné pastviny,
vysokohorské lúky

V období po konverzii

- Orná pôda: - 68,83 EUR/ha
- Ovocné sady a vinohrady - 91,78 EUR/ha
- Zelenina, liečivé, koreninové a aromatické rastliny - 114,72 EUR/ha

Trvalé trávne porasty:

- pri zaťažení väčšom ako 0,35 VDJ/ha - 45,89 EUR/ha
- pri zaťažení do alebo rovnom 0,35 VDJ/ha - 18,36 EUR/ha

podporovateľné sumy pre TTP sa prenasobujú nasledovnými indexmi:

Index 1,0 - pre lúky (s min. 2 a viac kosbami)

pre pasienky (najmenej s 2 využitiami, spásanie a kosenie)

Index 0,6 - lúky s 1 kosbou, s produkciou hmoty na podstielku, ostatné pastviny,
vysokohorské lúky

Kritériá spôsobilosti:

Poberateľ podpory musí:

- hospodáriť s celou výrobnou jednotkou, na ktorej plochy žiada o podporu, v Slovenskej republike.
- hospodáriť na ploche minimálne 3 ha, v chránených oblastiach 2 ha a v ekologickom poľnohospodárstve je povolená minimálna plocha 1 ha,
- vstupovať do programu s ucelenou časťou plochy podniku a v prípade ak nevstupuje s celou výmerou, minimálna veľkosť ucelenej plochy pre účasť je 3 ha, v chránených oblastiach 2 ha a v ekologickom poľnohospodárstve 1 ha, ak nie je v jednotlivých podporných schémach stanovené inak.
- preukázať pri účasti na opatrení len s časťou plochy podniku že:
 - je to hospodársky samosprávna časť podniku a
 - nebude obmedzený integrovaný chod a kontrola a
 - neodporujú tomu stanovené ciele a podmienky opatrenia.
- realizovať povinne predpísané opatrenia na územiach Natura 2000,
- na celej výmere poľnohospodárskeho subjektu uplatňovať podmienky správnej poľnohospodárskej praxe (podľa prílohy 2), výnimka môže byť poskytnutá na prechodné obdobie (nie však dlhšie ako do roku 2008) pre vybudovanie kapacít na uskladňovanie živočíšnych hnojív za podmienky, že subjekt realizuje Opatrenie 11 - Podpora splnenie noriem Spoločenstva tohto plánu a Opatrenie 1 – Investície do poľnohospodárskych podnikov (pre Bratislavský kraj podľa tohto Plánu) (pre oblasti cieľa 1 zo Sektorového operačného programu Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka).
- vlastniť alebo mať prenajatú pôdu minimálne na obdobie 5 rokov,
- predložiť žiadosť o poskytnutie podpory spolu so spracovaným projektom,
- prijať záväzky definované agroenvironmentálnymi opatreniami na obdobie najmenej 5 rokov od prvej platby, s výnimkou prípadov vyššej moci,
- absolvovať minimálne 20 hodinový školiaci kurz o agroenvironmentálnom programe, absolvovanie kurzu musí byť uskutočnené do konca 1.roku trvania záväzku,
- viesť podrobné záznamy o hospodárení potrebné pre kontrolu a monitoring,
- mať dobré pracovné zručnosti na realizáciu opatrenia.

Zmena plôch alebo záväzkov počas záväzného obdobia

Keď počas platnosti záväzku daného ako podmienka na udelenie podpory príjemca prevedie všetok alebo časť svojho majetku na inú osobu, táto môže prevziať záväzok na zvyšok obdobia. Ak sa tak neuskutoční, príjemca celú udelenú podporu vráti. (čl.30 nariadenia 445/2002)

Zväčšenie plôch počas doby trvania záväzku je možné ak:

- rozšírenie má nepochybný prínos vzhľadom k príslušnému opatreniu,
- je to odôvodnené v zmysle povahy záväzku, dĺžky zostávajúceho obdobia a veľkosti plochy,
- neznižuje účinnosť kontroly dodržiavania podmienok pre poskytnutie podpory,
- veľkosť zväčšenej plochy musí byť značne menšia než pôvodná plocha a nie väčšia ako 2 ha. (čl.31 nariadenia 445/2002)
- podpora pre prirátané plochy je na základe písomnej žiadosti a je odsúhlasená platobnou agentúrou.

Pri zmenených plochách alebo okolnostiach zmeny hospodárenia, na ktoré nemá poberateľ podpory žiadny vplyv (napr. pozemkové úpravy) prijímajú sa potrebné opatrenia, aby sa záväzky mohli prispôbiť novej situácii. Ak toto prispôbenie nie je možné, záväzok prestane platiť a nevyžaduje sa náhrada za obdobie, počas ktorého nebol záväzok účinný (čl.32 nariadenia 445/2002).

Všeobecné rámcové zásady

Všeobecné rámcové zásady pre poskytovanie podpôr tvoria integrovanú súčasť tohto opatrenia a sú stanovené pre jednotlivé podporované opatrenia.

Kombinácie, kumulácie

Kombinačné možnosti jednotlivých opatrení na tej istej ploche sú stanovené v kombinačnej tabuľke.

Geografická alokácia:

Opatrenie má horizontálnu pôsobnosť (oblasti Cieľa 1 a 2)

Užívatelia:

Subjekty poľnohospodárskej prvovýroby

Druh podpory	priama nenávratná dotácia
Typ investície	nezisková
Forma podpory	platba na ha poľnohospodárskej pôdy resp. VDJ

Výška podpory 100% uznateľných platieb pre jednotlivé opatrenia
(z toho v oblastiach cieľa 1 - 80% EAGGF, 20% - SR,
v oblasti cieľa 2 - 50% EAGGF, 50% -SR)

Výška platby

Podpora za agroenvironmentálne záväzky sa bude vyplácať ročne.

Pre každý typ opatrenia sú vypočítané paušálne platby na ha pôdy alebo VDJ na základe: ušlého príjmu, dodatočných nákladov vzniknutých v dôsledku prijatých záväzkov príp. motivačných platieb. Výška podpory bude pre jednotlivé typy opatrení regulovaná. Platí nasledovná horná hranica podpory na ha poľnohospodárskej pôdy do 450 Euro/ha.

Finančný rámec opatrenia 4:

(v mil. EUR - stále ceny roku 1999)

Rok	Celkové výdavky	celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAGGF	ŠR SR	
2004	11,827	11,827	9,462	2,365	0
2005	19,257	19,257	15,406	3,851	0
2006	29,331	29,331	23,465	5,866	0
2004-2006	60,415	60,415	48,333	12,082	0

Tabuľka 58: Súhrnný prehľad platieb podľa jednotlivých opatrení (Agroenvironmentálna podpora)

Opatrenie		Platba	
		EURO/ha,(ks)	
Základná schéma	pre ornú pôdu	35,00	
	pre TTP	39,78	
Ochrana proti erózii na ornej pôde	osevný postup	65,85	
	veľkosť honu	29,32	
Ochrana proti erózii vo vinohradoch	svahovitosť do 20%	48,19	
	od 21% - 40%	57,36	
	nad 40%	68,83	
Ochrana proti erózii v ovocinárstve	svahovitosť do 20%	48,19	
	nad 20%	57,36	
Zatrávňovanie ornej pôdy		97,81	
Ochrana biotopov poloprírodných a prírodných trvalých trávnych porastov		123,70	
Nelesná drevinová vegetácia	na ornej pôde	152,88	
	na TTP	85,67	
Ochrana vodných a mokrad'ových biotopov	na ornej pôde	128,10	
	na TTP	74,34	
Chov a udržanie ohrozených druhov zvierat	bahnica	24,09	
	kobyľa	450,00	
	hus	2,07	
	kačica	1,84	
	sliepka	1,38	
Ekologické poľnohospodárstvo	V konverzii	orná pôda	137,67
		ovocné sady a vinohrady	183,56
		zelenina	229,45
		TTP nad 0,35 VDJ/ha	91,78
		do 0,35 VDJ/ha	36,71
	Po konverzii	orná pôda	68,33
		ovocné sady a vinohrady	91,78
		zelenina	114,72
		TTP nad 0,35 VDJ/ha	45,89
		do 0,35 VDJ/ha	18,36

Podrobný prehľad o výpočte platieb pre jednotlivé typy opatrení je uvedený v Prílohe č.4.2

Kombinačná tabuľka pre Agroenvironmentálnu podporu

Kľúč: **A** Kombinácia možná
X Kombinácia nemožná
0 Kombinácia nerelevantná

Kombinácia opatrení		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		Základná schéma	Ochrana proti erózii			Konverzia ornej pôdy na TTP	Poloprírodné a prírodné biotopy TTP	Nelesná drevinová vegetácia	Vodné a mokraďové biotopy	Ohrozené chovy	Ekologické poľnohospodárstvo
			Orná pôda	Vinohrady	Ovocné sady						
1	Základná schéma	-	A	A	A	A	A	A	A	0	x
2	Ochrana proti erózii na ornej pôde	A	-	A	A	A	A	A	A	0	A
3	Ochrana proti erózii vo vinohradoch	A	A	-	A	A	A	A	A	0	A
4	Ochrana proti erózii v ovocinárstve	A	A	A	-	A	A	A	A	0	A
5	Konverzia ornej pôdy na TTP	A	A	A	A	-	A	A	A	0	A
6	Poloprírodné a prírodné biotopy TTP	A	A	A	A	A	-	A	A	0	A
7	Nelesná drevinová vegetácia	A	A	A	A	A	A	-	A	0	A
8	Vodné a mokraďové biotopy	A	A	A	A	A	A	A	-	0	A
9	Ohrozené chovy	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0
10	Ekologické poľnohospodárstvo	x	A	A	A	A	A	A	A	0	-

9.4.2 PREHĽAD O INŠTITUCIONÁLNO M ZABEZPEČENÍ AGROENVIRONMENTÁLNEJ PODPORY

Implementačná autorita: Pôdohospodárska platobná agentúra

Projektové zabezpečenie: pre realizáciu príslušných zvolených opatrení musí mať žiadateľ spracovaný projekt (textová a grafická časť),

Vzdelávanie: doklad o absolvovaní povinného vzdelávacieho kurzu vydá vzdelávacia inštitúcia, ktorá bude tento kurz realizovať prostredníctvom vzdelávacieho opatrenia

Minimálne štandardy vo vzťahu k životnému prostrediu, hygiene a welfare zvierat: dodržiavanie podmienok vyplýva z jednotlivých legislatívnych predpisov SR. V Prílohe 1 sú popísané príslušné orgány.

Správna poľnohospodárska prax: dodržiavanie podmienok vyplýva z príslušných legislatívnych predpisov a ďalších ustanovení Kódexu. V Prílohe 2 – spôsoby zisťovania konformity – je uvedená príslušná odborná kontrolná inštitúcia.

Oblasť hnojenia a používania agrochemikálií: evidenciu v zmysle príslušnej legislatívy vedie UKSUP

Erózia pôdy: Potvrdenie o erodovateľnosti pôdy vydá správca GIS o pôdach SR – Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy

Zatravnňovanie ornej pôdy: potvrdenie o zatravnení pôdy vydá príslušná Správa katastra nehnuteľností
Zloženie regionálne vhodných trávnych zmesiek potvrdí Botanický ústav SAV.
Informáciu o lokalizácii jaskýň potvrdí Správa slovenských jaskýň.

Biotopy poloprírodných a prírodných trvalých trávnych porastov: Potvrdenie o výskyte týchto biotopov dáva správca Informačného systému trávinných biotopov - DAPHNE Inštitút aplikovanej ekológie – po prevzatí Štátna ochrana prírody

Ochrana vodných a mokradových biotopov: Potvrdenie o výskyte vodného biotopu dáva príslušné Povodie. Mokradové biotopy potvrdzuje Štátna ochrana prírody.

Udržiavanie a chov ohrozených zvierat: Splnenie podmienok zaradenia do chovného programu dáva príslušná uznaná chovateľská organizácia. Ovce – Zväz chovateľov oviec a kôz, Kone – Zväz chovateľov koní alebo Uznaná chovateľská organizácia, Hydina – Výskumný ústav živočíšnej výroby.

Ekologické poľnohospodárstvo: Potvrdenie o vykonanej kontrole vydáva UKSUP alebo ním poverená (akreditovaná) organizácia.

9.5 OPATRENIE 5: ZLEPŠENIE SPRACOVANIA A PREDAJNOSTI POĽNOHOSPODÁRSKÝCH VÝROBKOV

Súlad: Kapitola VII, články 25,26,27,28 nariadenia Rady (ES) č.1257/1999

Kategorizácia intervenčnej oblasti

11 Poľnohospodárstvo

114 Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov

Odôvodnenie:

V spracovaní poľnohospodárskych produktov patrí medzi najväčšie problémy najmä zastaralá, fyzicky a morálne opotrebovaná technológia spracovania surovín, nízka produktivita práce, hygiena a sanitácia a nedostatok finančných prostriedkov. V súvislosti s tým sú potrebné najmä investície do nákupov resp. obnovy technologických zariadení a na celkovú modernizáciu prevádzok (napriek tomu, že už niektoré odpovedajú základným predpisom EÚ) k dosiahnutiu vyššej kvality ich produkcie, dosiahnutiu a udržaniu konkurencieschopnosti a pokrytia požiadaviek trhu. V mnohých prevádzkach je potrebné dobudovať hygienické slučky. Veľkým nedostatkom je oblasť ochrany životného prostredia hlavne v čistení odpadových vôd a likvidácii odpadov. Zlepšenie si vyžaduje i marketing spracovaných produktov a informačné systémy pre marketing výrobkov.

Hlavný cieľ:

Zvýšiť konkurencieschopnosť a kvalitu výrobkov pri znižovaní negatívnych dopadov na životné prostredie.

Špecifické ciele:

- znížiť výrobné náklady a zlepšiť pracovné podmienky,
- zvýšiť kvalitu výrobkov,
- zaviesť nové technológie šetrnejšie k životnému prostrediu,
- zvýšiť úroveň hygienických podmienok a welfare zvierat,
- znížiť negatívne dopady na životné prostredie.

Aktivity:

- modernizácia a rekonštrukcia výrobných zariadení,
- výstavba a obstaranie nehnuteľného majetku s výnimkou kúpy pôdy,
- obstaranie nových technológií vrátane programového vybavenia počítačmi,
- zlepšenie monitorovania kvality výrobkov,
- zlepšenie monitorovania zdravotných podmienok,
- zlepšenie pracovných podmienok,
- rekonštrukcia a zlepšenie hygienicko-sanitárnych režimov,
- rekonštrukcia a výstavba technológií na ochranu životného prostredia (čistenie vôd, odpady a pod),
- vypracovanie marketingových plánov.

Do aktivít sú tiež zahrnuté:

všeobecné náklady ako sú poplatky architektom, projektantom, štúdie uskutočniteľnosti, získanie patentov a povolení do výšky 12% uznateľných nákladov.

Nepodporované aktivity:

- investície na úrovni maloobchodu,
- investície pre spracovanie alebo marketing výrobkov z tretích krajín,

Kritériá spôsobilosti:

Projekty musia preukázať:

- súlad produkcie s požiadavkami príslušnej legislatívy ,
- splnenie minimálnych štandardov v oblasti životného prostredia, hygieny a starostlivosti o zvieratá najneskôr na konci realizácie investície alebo na konci prechodného obdobia, ktoré bolo pre subjekt stanovené, ale nie neskôr ako do konca roku 2008,
- dostatočné dôkazy, že pre príslušné produkty možno nájsť normálne trhové odbytiská,
- životaschopnosť subjektu žiadajúceho o podporu,
- že prispievajú k zlepšeniu situácie v danom sektore základnej poľnohospodárskej výroby a záruku podielu na výslednom ekonomickom prínose pre výrobcov takýchto základných výrobkov.

Geografická alokácia:

Oblasť Cieľa 2 – Bratislavský kraj

Užívatelia/ koneční príjemcovia podpory:

Fyzické a právnické osoby spracovávajúce poľnohospodárske produkty.

Druh a výška podpory

Druh podpory: priama nenávratná dotácia

Spôsob financovania: podielové financovanie

Typ investície: zisková

Výška podpory: do 40% uznateľných nákladov (z toho 37,5% - EAGGF, 62,5% -SR – podľa článku 29 ods.4 písmeno b) (ii) nariadenia č.1260/1999)

Výška uznateľných

nákladov na 1 projekt: min. 0,125 mil EUR
max. 1,00 mil.EUR

Finančný rámec opatrenia 5:

(v mil. EUR - stále ceny roku 1999)

Rok	Celkové výdavky	celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAGGF	ŠR SR	
2004	13,60	5,44	2,04	3,40	8,16
2005	15,00	6,00	2,25	3,75	9,00
2006	16,30	6,52	2,445	4,075	9,78
2004-2006	44,90	17,96	6,735	11,225	26,94

9.6 OPATRENIE 6: LESNÉ HOSPODÁRSTVO

Súladi: Kapitola VIII, články 29,30,32 nariadenia Rady (ES) č.1257/1999

Kategorizácia intervenčnej oblasti

12 Lesné hospodárstvo

Odôvodnenie:

Lesy plnia dôležitú úlohu pri ochrane a zachovávaní základnej ekologickej rovnováhy, hlavne pokiaľ ide o pôdu, vodné zdroje, klímu, faunu a flóru. Lesy sú významnou súčasťou vidieckeho priestoru a podstatnou mierou ovplyvňujú jeho udržateľný rozvoj. Lesnícke opatrenia prispievajú k rozvoju ekonomického a sociálneho potenciálu vidieckeho priestoru, podporujú vyvážené plnenie produkčných a mimoprodukčných funkcií. Úroveň hospodárenia v lesoch ovplyvňuje celý rad iných odvetví a zvyšuje potenciál využitia krajiny. Hlavne v lesoch, ktoré podliehajú určitému stupňu ochrany je udržanie ekologickej stability prvoradým cieľom. Hospodárenie v lesoch prispieva k rozvoju pracovných príležitostí na vidieku. Prispôbovanie lesníckeho sektoru novým podmienkam vyžaduje podporu vhodných investícií pre jeho zabezpečenie konkurencieschopnosti v globálnych podmienkach. Podpora poskytne rozvojové príležitosti tým subjektom, ktoré nie sú schopné kryť náklady spojené so zabezpečovaním verejnoprospešných funkcií, alebo v dôsledku neočakávaných strát spôsobených kalamitami a inými prírodnými živlami. Podpora združovania vlastníkov malých výmer lesných pozemkov umožní efektívnejší a ekologickejší spôsob obhospodarovania.

Na území Bratislavského kraja sa nachádza 3,7% lesov z celkovej výmery lesov SR.

9.6.1 Investície na rozvoj produkcie a spracovania surového dreva a odbytu lesnej produkcie**Kategorizácia intervenčnej oblasti**

12 Lesné hospodárstvo

121 Investície do lesa

122 Zlepšenie zberu, spracovania a odbytu lesných produktov

123 Propagácia nových výstupov pre využitie a odbyt lesných produktov

Hlavný cieľ:

Zvýšiť konkurencieschopnosť a zlepšiť spracovanie a odbyt lesných produktov

Špecifické ciele:

- znížiť výrobné náklady a zlepšiť pracovné podmienky,
- zaviesť nové technológie šetrnejšie k životnému prostrediu,
- zlepšiť menežment,
- vytvoriť nové pracovné miesta.,

Aktivity:

- obstaranie strojov a zariadení na opravu a údržbu lesnej dopravnej siete (súvisiaca s ťažbou),
- výstavba lesnej dopravnej siete (súvisiaca s ťažbou),
- obstaranie strojov a zariadení na prvotné spracovanie surového dreva (s obmedzením na operácie pred priemyselným spracovaním),
- obstaranie strojov a zariadení na dopravu, približovanie a nakladanie dreva a ostatných lesných produktov,
- obstaranie zariadení a technológií na zber a spracovanie ostatných lesných produktov,
- obstaranie strojov a zariadení pre lesné škôlky,
- spracovanie marketingových projektov,
- zavedenie informačných sietí vrátane výpočtovej techniky.

Nepodporovateľné oblasti:

- les alebo iná lesná pôda vo vlastníctve štátu, podniky vo vlastníctve štátu,
- lesy a podniky vo vlastníctve právnických osôb s 50 a viac percentným podielom štátu.

Kritériá spôsobilosti:

Projekty musia preukázať:

- súlad produkcie s požiadavkami príslušnej legislatívy,
- životaschopnosť subjektu žiadajúceho o podporu,

Geografická alokácia

Oblasť Cieľa 2 – Bratislavský kraj

Užívatelia/ koneční príjemcovia podpory:

Súkromní vlastníci lesov alebo ich združenia, nájomcovia lesov a ich združenia, obce a ich združenia, podniky lesníckych služieb.

Druh a výška podpory

Druh podpory: priama nenávratná dotácia

Spôsob financovania: podielové financovanie

Typ investície: zisková

Výška podpory: do 40% uznateľných nákladov (z toho 15% - EAGGF, 85% -SR) – podľa článku 29 ods.4 písmeno b) (ii) nariadenia č.1260/1999

Výška uznateľných

nákladov na 1 projekt: min. 0,005 mil EUR

max. 0,50 mil.EUR

Finančný rámec podopatrenia 6.1:

(v mil. EUR – stále ceny roku 1999)

Rok	Celkové výdavky	celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAGGF	ŠR SR	
2004	0,226	0,0904	0,0136	0,0768	0,1356
2005	0,249	0,0966	0,0149	0,0847	0,1494
2006	0,272	0,1088	0,0163	0,0925	0,1632
2004-2006	0,747	0,2988	0,0448	0,2540	0,4482

9.6.2 Trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov a ich dlhodobý rozvoj**Kategorizácia intervenčnej oblasti**

12 Lesné hospodárstvo

121 Investície do lesa

125 Reprodukcia lesného potenciálu poškodeného prírodnými katastrofami a požiarom a zavádzanie príslušných ochranných nástrojov

127 Zlepšenie/udržiavanie ekologickej stability lesov

Hlavný cieľ:

Zvýšiť ekologickú hodnotu lesných majetkov

Špecifické ciele:

- zlepšiť menežment lesa,

- realizovať protierozívne opatrenia,
- obnoviť potenciál lesa po následkoch živelných pohrôm a požiarov,
- znížiť rozsah škôd spôsobených živelnými pohromami a požiarimi,

Aktivita:

- realizovanie činností spojených s prípravou pôdy pre obnovu lesa,
- výsadba - prirodzená alebo umelá obnova lesa,
- zlepšenie starostlivosti o mladé lesné kultúry a zabezpečenie výchovy (starostlivosti) lesných porastov,
- výstavba, rekonštrukcia a údržba lesných ciest a chodníkov (verejnoprospešného charakteru),
- odstraňovanie následkov kalamít a požiarov,
- realizácia ochranných opatrení na zamedzenie škôd (kalamity, povodne, imisie, požiare),
- realizácia protipovodňových opatrení na vodných tokoch, hradenie bystrín, zakladanie brehových porastov, likvidácia erózných škôd,

Kritériá spôsobilosti:

Projekty musia preukázať:

- súlad s podmienkami príslušnej legislatívy,
- súlad s lesným hospodárskym plánom
- schválenie odborným lesným hospodárom,

Geografická alokácia

Oblasť Cieľa 2 – Bratislavský kraj

Užívatelia/ koneční príjemcovia podpory:

Vlastníci lesov (vrátane štátnych lesov) a podniky lesníckych služieb.

Druh a výška podpory

Druh podpory: priama nenávratná dotácia
 Spôsob financovania: plné financovanie
 Typ investície: nezisková
 Výška podpory: do 100% uznateľných nákladov (z toho 50% - EAGGF, 50% -SR)

Výška uznateľných

nákladov na 1 projekt: min. 0,001 mil EUR
 max. 0,25 mil.EUR

Finančný rámec podopatrenia 6.2

(v mil. EUR – stále ceny roku 1999)

Rok	Celkové výdavky	celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAGGF	ŠR SR	
2004	0,076	0,076	0,038	0,038	0
2005	0,084	0,084	0,042	0,042	0
2006	0,090	0,090	0,045	0,045	0
2004-2006	0,250	0,250	0,125	0,125	0

9.7 OPATRENIE 7: ZALESŇOVANIE POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY**Odôvodnenie**

Program zalesňovania poľnohospodárskych pôd je súčasťou koncepčného dokumentu lesníckej politiky a v súlade s opatreniami EÚ je zameraný na podporu lesníctva, ktoré má prispieť k obnove a rozvoju ekologických a sociálnych funkcií lesov vo vidieckych oblastiach. Pôda označovaná ako poľnohospodársky nevyužívaná a navrhovaná na zalesnenie v dlhodobom horizonte predstavuje v súčasnosti výmeru približne 23 000 ha.

Opatrenie bude podporovať zalesňovanie poľnohospodárskych pôd tak, aby bola výsadba prispôbená miestnym (stanovištným) podmienkam a aby táto výsadba bola v súlade s požiadavkami trvalého rozvoja životného prostredia.

Hlavný cieľ

Posilniť ekologickú stabilitu krajiny

Špecifické ciele

- znížiť eróziu pôdy,
- prispieť k diverzifikácii poľnohospodárskej výroby,

Aktivity:

- náklady na manuálne alebo mechanizované založenie (výsadbu) lesného porastu vrátane doplnenia strát po prvom zalesnení,
- poskytovanie ročnej platby na ha zalesnenej plochy v priebehu 5 rokov od prvého zalesnenia, na pokrytie nákladov za udržiavanie lesných kultúr,
- poskytovanie ročnej prémie na ha zalesnenej plochy na pokrytie strát príjmov spôsobených zalesnením maximálne do 20 rokov od zalesnenia pre poľnohospodárov, ktorí obrábali pôdu pred jej zalesnením.
- vypracovanie realizačných projektov na zalesnenie poľnohospodársky nevyužívaných pôd,

Kritériá spôsobilosti :

Podpora na zalesnenie poľnohospodárskej pôdy môže byť poskytnutá:

- ak je výsadba v súlade s miestnymi podmienkami a zlučiteľná so životným prostredím,
- len subjektom vlastniacim poľnohospodársku pôdu, alebo subjektom, ktoré majú pôdu v dlhodobom prenájme (min. na 20 rokov) a majú k zalesneniu súhlas vlastníka pôdy,
- ak sú vysadené porasty počas celej doby podpory riadne ošetrované,

Špecifické kritériá :

- výmera poľnohospodárskej pôdy určenej na zalesnenie predstavuje v rámci jedného projektu minimálne 0,3 ha a maximálne 10 ha, pričom kratšia strana zalesňovanej plochy musí mať šírku minimálne 50 m.
- zalesňovanie rýchlorastúcimi druhmi drevín znamená, že rubná doba musí byť kratšia ako 15 rokov,
- pre účely zalesnenia rýchlorastúcimi drevinami podpora bude pokrývať len náklady na založenie (výsadbu) porastu,
- v prípade zalesnenia poľnohospodárskej pôdy, ktorá je vo vlastníctve verejných organizácií, podpora pokrýva iba náklady na založenie porastu.

Definícia poľnohospodára (podľa podmienok článku 27 nariadenia č.445/2002 pre účely druhej pomlčky druhého pododseku článku 31(1):

Pre účel získania prémie za zalesňovanie je „poľnohospodár“ definovaný nasledovne:

„právnická alebo fyzická osoba, ktorá dva predchádzajúce roky podstatnú časť pracovnej činnosti realizovala v poľnohospodárskej výrobe a významná časť jej príjmu (min.25%) pochádzala z poľnohospodárskej výroby.

Nepodporované aktivity

- podpora sa neposkytuje na výsadby plantáží vianočných stromčekov, okrasných drevín.

Geografická alokácia

Opatrenie má horizontálnu pôsobnosť (oblasti Cieľa 1 a 2)

Užívatelia

Vlastníci poľnohospodárskej pôdy.

Druh a výška podpory

Druh podpory: priama nenávratná dotácia

Spôsob financovania: plné financovanie

Typ investície: nezisková

Výška podpory do 100% uznateľných nákladov
(z toho v oblastiach Cieľa 1 80% - EAGGF, 20% -SR
v oblasti Cieľa 2 50% - EAGGF, 50% -SR)

Výška platieb: 1000 Euro/ha/rok - náklady na výsadbu porastu (len v prvom roku)
100 Euro/ha/rok - náklady na údržbu (počas piatich rokov od výsadby)
340 Euro/ha/rok - úhrada strát príjmu (počas 20 rokov od výsadby) pre
poľnohospodárov, ktorí pôdu pred zalesnením obrábali
a spĺňajú podmienku definície poľnohospodára,

Finančný rámec opatrenia 7

(v mil. EUR – stále cenu roku 1999)

Rok	Celkové výdavky	celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAGGF	ŠR SR	
2004	0,864	0,864	0,6912	0,1728	0
2005	1,152	1,152	0,9216	0,2304	0
2006	1,440	1,440	1,1520	0,2880	0
2004-2006	3,456	3,456	2,7648	0,6912	0

Predpoklad zalesnenia: v roku 2004 - 600 ha poľnohospodárskej pôdy
v roku 2005 - 800 ha
v roku 2006 - 1000 ha

9.8 OPATRENIE 8: POZEMKOVÉ ÚPRAVY

Súladi: kapitola IX, článok 33, 2. odseďka nariadenia Rady (ES) č.1257/1999

Kategorizácia intervenčnej oblasti

13 Propagácia adaptácie a rozvoja vidieckych oblastí

1302 Pozemkové úpravy (Reparcelácia)

Odôvodnenie:

V rámci transformácie spoločnosti a hospodárstva Slovenská republika musí čeliť mnohým problémom týkajúcich sa pozemkov a právnych vzťahov k nim, obzvlášť na vidieku, kde je potrebné doriešiť vlastnícke vzťahy k pôde, znížiť počet parciel a zvýšiť ich priemernú výmeru, dynamizovať poľnohospodárstvo, trh s pôdou a vytvoriť ekologicky stabilnú krajinu schopnú ďalšieho rozvoja.

Obnova evidencie pozemkov a právnych vzťahov k nim sa vytvára nevyhnutný predpoklad na vykonávanie projektov pozemkových úprav. Pozemkové úpravy je potrebné vykonávať hlavne z týchto dôvodov:

- extrémna rozdrobenosť vlastníctva k pozemkom (z historických dôvodov), keď v priemere na jednu parcelu, s priemernou výmerou 0,45 ha, je 15 vlastníkov a spoluvlastnícke podiely v množstve prípadov sú menšie ako 1m².
- nerozvinutý trh s pôdou (kúpa, prenájom) práve z dôvodov uvedených v predchádzajúcom odseku
- problém s vytvorením rovnakých podmienok na agropodnikanie, pre podniky rôznej veľkosti
- nedostatočná infraštruktúra v poľnohospodárstve (potreba budovania prístupových komunikácií, protierozívnej ochrany, ekologických opatrení)
- stabilizácia vidieckeho obyvateľstva a rozvoj kvality života.

Hlavný cieľ:

Vypracovať a realizovať projekty pozemkových úprav pre nové priestorové a funkčné usporiadanie územia

Špecifické ciele:

- usporiadať vlastnícke práva k pozemkom,
- zabezpečiť prístupnosť pozemkov,
- vytvárať podmienky k racionálnemu hospodáreniu a rozvoju trhu s pôdou,
- zvýšiť ekologickú stabilitu krajiny

Aktivity:

- vypracovanie úvodných podkladov, ktoré zahŕňajú operát obvodu projektu pozemkových úprav, aktualizáciu BPEJ, register pôvodného stavu, návrh Miestneho územného systému ekologickej stability a všeobecné zásady funkčného usporiadania územia v obvode projektu pozemkových úprav,
- vypracovanie návrhu nového usporiadania územia v obvode projektu pozemkových úprav, ktorého obsahom sú zásady pre umiestnenie nových pozemkov, plán verejných zariadení a opatrení a plán spoločných zariadení a opatrení v nadväznosti na MUSES, aktualizácia obvodu projektu pozemkových úprav a registra pôvodného stavu a rozdeľovací plán vo forme umiestňovacieho a vytyčovacieho plánu,
- vykonanie projektu pozemkových úprav, ktoré zahŕňa vytýčenie a označenie lomových bodov hraníc nových pozemkov v teréne, aktualizácia registra pôvodného stavu a rozdeľovacieho plánu vo forme umiestňovacieho a vytyčovacieho plánu a rozdeľovací plán vo forme geometrického plánu alebo vo forme obnovy operátu novým mapovaním,
- tvorba novej vektorovej katastrálnej mapy,
- sprístupnenie pozemkov výstavbou poľnej cestnej siete,
- realizácia plánovaných spoločných zariadení a opatrení navrhnutých v projektoch pozemkových úprav.

Kritériá spôsobilosti:

- súlad realizácie v projekte pozemkových úprav plánovaných spoločných zariadení a opatrení s požiadavkami príslušnej legislatívy,
- súlad rozsahu geodetických prác s potrebami vytvorenia návrhu nového usporiadania územia v obvode projektu pozemkových úprav,
- vytvorenie nových vektorových katastrálnych máp,
- schválený návrh nového usporiadania územia v obvode projektu pozemkových úprav ,
- realizácia v projekte pozemkových úprav plánovaných spoločných zariadení a opatrení so schváleným návrhom nového usporiadania územia v obvode projektu pozemkových úprav.

Geografická alokácia

Oblasť Cieľa 2 – Bratislavský kraj

Užívatelia/ koneční príjemcovia podpory:

Ministerstvo pôdohospodárstva SR – gestor realizácie pozemkových úprav

Druh a výška podpory

Druh podpory: priama nenávratná dotácia

Spôsob financovania: plné financovanie

Typ investície: nezisková

Výška podpory: do 100% uznateľných nákladov
(z toho 50% - EAGGF, 50% -SR)

Výška uznateľných

nákladov na 1 projekt: min.0,0075 mil EUR
max. 1,00 mil.EUR

Finančný rámec opatrenia 8

(v mil. EUR - stále ceny roku 1999)

Rok	Celkové výdavky	celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAGGF	ŠR SR	
2004	0,378	0,378	0,189	0,189	0
2005	0,416	0,416	0,208	0,208	0
2006	0,454	0,454	0,227	0,227	0
2004-2006	1,248	1,248	0,624	0,624	0

9.9 OPATRENIE 9: PORADENSKÉ SLUŽBY

Súlad: kapitola IX, článok 33, 3.odrážka (kapitola IXa, čl.33g) nariadenia Rady (ES) č.1257/1999

Kategorizácia intervenčnej oblasti

13 Podpora adaptácie a rozvoj vidieckych oblastí

1303 Rozvoj služieb na uľahčenie činností fariem a služieb pre riadenie poľnohospodárskych fariem

Odôvodnenie:

Dostatok kvalitne pripravených projektov na čerpanie prostriedkov je i záležitosťou kvalitných poradenských služieb. Využívanie poradenských služieb zo strany poľnohospodárov má charakter všeobecnej informovanosti a odborného usmernenia v konkrétnej oblasti.

Podpora poradenských služieb umožní aktívnu činnosť poradcov zaradených v sieti poradenských služieb pre konečných užívateľov podpôr a prispeje k vypracovaniu kvalitných podnikateľských plánov, žiadostí o pomoc v rámci podporných programov na splnenie podmienok a dosiahnutie cieľov konečného užívateľa. Toto opatrenie podporuje realizáciu ďalších opatrení.

Hlavný cieľ:

Zvýšiť efektívnosť podnikateľských aktivít pre konečných užívateľov

Špecifické ciele:

- zvýšiť informovanosť a znalosť konečných užívateľov
- zlepšiť schopnosti konečných užívateľov zúčastňovať sa podporných programov EÚ,
- udržať existujúce a vytvoriť nové pracovné miesta,
- zvýšiť kvalitu života na vidieku.

Aktivity:

- realizácia poradenskej aktivity (podľa špecifických potrieb konečného užívateľa)
- poradenská aktivita musí byť zameraná:
 - možnosti účasti na podporných programoch EÚ (opatrenia PRV),
 - nové technológie v poľnohospodárskej a lesnej výrobe (BAT),
 - normy EÚ v oblasti hygieny, kvality, životných podmienok zvierat,
 - ekonomiku podnikateľského subjektu, riadenie, finančné účtovníctvo
 - ochranu životného prostredia,
 - alternatívne podnikanie vo vidieckych oblastiach,
 - spolupráca a rozvoj podnikov,
 - informačné technológie a pod..

Kritériá spôsobilosti:

Preukázateľnosť poskytnutia poradenskej služby

Geografická alokácia

Oblasť cieľa 2 – Bratislavský kraj

Užívatelia/žiadatelia o podporu:

Súkromné a verejné subjekty pôsobiace v oblasti poradenstva.

Koneční užívatelia:

Subjekty poľnohospodárskej prvovýroby a spracovania poľnohospodárskych produktov, lesníckej prvovýroby,

Druh a výška podpory

Druh podpory: priama nenávratná dotácia

Spôsob financovania: plné financovanie

Typ investície: nezisková

Výška podpory: do 100% uznateľných nákladov (z toho 50% - EAGGF, 50% -SR)

Výška uznateľných
nákladov : min.0,001 mil EUR
max. 0,0125 mil.EUR

Finančný rámec opatrenia 9

(v mil. EUR – stále ceny roku 1999)

Rok	Celkové výdavky	celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAGGF	ŠR SR	
2004	0,31	0,31	0,155	0,155	0
2005	0,33	0,33	0,165	0,165	0
2006	0,36	0,36	0,180	0,180	0
2004-2006	1,000	1,000	0,500	0,500	0

9.10 OPATRENIE 10: PODPORA PRE POLOSAMOZÁSOBITEĽSKÉ FARMY

Súladi: kapitola IXa, článok 33b, nariadenia Rady (ES) č.1257/1999

Kategorizácia intervenčnej oblasti

13 Podpora adaptácie a rozvoj vidieckych oblastí

Odôvodnenie:

Z analytickej časti vyplýva, že v roku 2002 existovalo na Slovensku 63 528 neregistrovaných fariem. Členili sa na farmy bez poľnohospodárskej pôdy (1 315) a na farmy s poľnohospodárskou pôdou (62 213). Obhospodarovali 55 281 ha poľnohospodárskej pôdy s priemernou výmerou 0,89 ha na farmu.

Neregistrované farmy vyrábajú prevažne pre vlastnú potrebu (89 %), len zvyšok fariem predáva tú časť produkcie, ktorú nespotrebuje. Hlavnou činnosťou na farmách je poľnohospodárstvo, v rámci poľnohospodárstva prevádzkujú väčšinou zmiešané hospodárstvo.

Navrhované opatrenie má za cieľ podporiť cca 10 % týchto fariem na ich postupné pretransformovanie sa na ekonomicky životaschopné podniky.

Hlavný cieľ:

Zmierniť problémy vidieka pri transformácii

Špecifické ciele:

- uľahčiť a podporiť reštrukturalizáciu polosamozásobiteľských podnikov
- umožniť vytvorenie životaschopných podnikov,
- zvýšiť kvalitu života na vidieku.

Definícia polosamozásobiteľskej farmy: Pre účely tohto opatrenia sa pod „polosamozásobiteľskými farmami“ rozumejú podniky, ktoré vyrábajú poľnohospodársku produkciu predovšetkým pre vlastnú potrebu, avšak časť svojej výroby uvádzajú na trh.

Aktivity:

- realizácia poľnohospodárskej výroby pričom časť produkcie je uvádzaná na trh,

Kritériá spôsobilosti:

Pre získanie podpory musí polosamozásobiteľský poľnohospodár predložiť:

- podnikateľský plán na päťročné obdobie, ktorý:
 - preukazuje budúcu ekonomickú životaschopnosť podniku,
 - obsahuje podrobný zoznam potrebných investícií,
 - opisuje špecifické činnosti a ciele a spôsoby ich dosiahnutia.

Dodržanie podnikateľského plánu sa posúdi po troch rokoch. Ak podnik nedosiahne ciele vytýčené v podnikateľskom pláne do troch rokov, tak žiadna ďalšia podpora nebude priznaná

Geografická alokácia

Opatrenie má horizontálnu pôsobnosť (oblasti Cieľa 1a 2)

Užívatelia/žiadatelia o podporu:

Polosamozásobiteľské podniky

Druh a výška podpory

Druh podpory: priama nenávratná dotácia

Spôsob financovania: plné financovanie

Typ investície: nezisková

Výška podpory: do 100% uznateľných nákladov
 (z toho v oblastiach Cieľa 1 80% - EAGGF, 20% -SR)
 v oblasti Cieľa 2 50% - EAGGF, 50% -SR

Výška paušálnej
 platby : do 1000 EUR/rok

Finančný rámec opatrenia 10

(v mil. EUR - stále ceny roku 1999)

Rok	Celkové výdavky	celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAGGF	ŠR SR	
2004	1,000	1.000	0,750	0,250	0
2005	2,000	2,000	1,500	0,500	0
2006	3,500	3,500	2,625	0,875	0
2004-2006	6,500	6,500	4,875	1,625	0

Predpoklad podpory pre 3500 polosamozásobiteľských fariem (1000 v roku 2004, 1000 v roku 2005 a 1500 v roku 2006).

9.11 OPATRENIE 11: PODPORA NA SPLNENIE NORIEM SPOLOČENSTVA

Súlad: kapitola IXa, článok 33c, nariadenia Rady (ES) č.1257/1999

Kategorizácia intervenčnej oblasti

13 Podpora adaptácie a rozvoj vidieckych oblastí

Odôvodnenie:

Analýza vývoja poľnohospodárstva popisuje zmeny, ktoré nastali v procese transformácie. Pre nedostatok finančných zdrojov v poľnohospodárskej výrobe boli realizované len nevyhnutné investície do zariadení a stavieb. Investície do technológií a zariadení na skladovanie a manipuláciu s hospodárskymi hnojivami boli najnižšie. Súčasná situácia ukazuje, že stav a kapacita týchto zariadení nie je uspokojivý. Celkovo sa prevádzkuje 53% hnojísk bez záchytného systému na odtokajúcu hnojovku. Najrozšírenejšími skladovacími priestormi na hnojovicu sú podzemné nádrže (62%). Kapacita týchto nádrží postačuje na 3,2 mesačné skladovanie. V nadzemných nádržiach sa skladuje 38% hnojovice a ich kapacita postačuje na dobu skladovania 4,5 mesiaca. Z hľadiska dodržania ekologických pravidiel pri manipulácii a predovšetkým pri aplikovaní hnoja je potrebné, aby sa vyprodukovaný maštalný hnoj skladoval po dobu min. 6 mesiacov (pri vyvážke 2 krát do roka) a hnojovica min. 5 mesiacov (optimum 6 mesiacov). Z uvedeného vyplýva, že je vážny deficit skladovacích kapacít pre obe formy hnoja. Podľa spracovaných kalkulácií by bolo potrebné pre súčasné stavy zvierat vybudovať a rekonštruovať takmer 1 200 tis. m² skladovacích plôch pre maštalný hnoj s príslušnou kapacitou pre zachytenie hnojovky a 995 tis. m³ skladovacej kapacity nádrží na hnojovicu.

Kódex správnej poľnohospodárskej praxe požadované parametre na uskladnenie hnojív vyžaduje, ale týmto je vážne ohrozené plnenie podmienok na čerpanie podpory vo viacerých opatreniach (napr. kompenzačné platby v znevýhodnených oblastiach a v agroenvironmentálnej podpore). Preto je v uvedených opatreniach navrhované poskytnutie výnimky najneskôr do konca roku 2008 na vybudovanie požadovaných kapacít. K tomu má slúžiť toto opatrenie v súlade s opatrením Sektorového operačného programu Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka a tohto Plánu – Investície do poľnohospodárskych podnikov.

Hlavný cieľ:

Prispôsobiť sa normám v oblasti ochrany životného prostredia, hygieny a welfare zvierat.

Špecifické ciele:

- vybudovať kapacity na uskladňovanie živočíšnych exkrementov v súlade s normami,
- vybudovať ustajňovacie kapacity v súlade s normami,
- zamedziť znečisteniu životného prostredia.

Aktivity:

- výstavba a rekonštrukcia skladovacích kapacít hnojív,
- modernizácia a obstaranie technologického vybavenia na skladovanie a spracovanie hnojív,
- obstaranie strojov a zariadení na vyvážanie a aplikáciu hnojív,
- výstavba a rekonštrukcia ustajňovacích kapacít,
- modernizácia a obstaranie technologického vybavenia pre ustajnenie.

Nepodporovateľné aktivity:

- zvyšovanie výrobných kapacít

Kritériá spôsobilosti:

Poberateľ podpory musí:

- čerpať podporu na investície do poľnohospodárskych podnikov podľa opatrenia 1 tohto plánu (pre Bratislavský kraj), alebo opatrenia 1 Sektorového operačného programu Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (pre ostatné územia SR)

- predložiť plán modernizácie alebo úprav skladovacích kapacít hnojív a chovných postupov potrebných na splnenie príslušných minimálnych noriem. Plán musí vypracovať alebo osvedčiť autorizovaná osoba,
- preukázať, že poľnohospodársky podnik je ekonomicky životaschopný alebo bude ekonomicky životaschopný na konci podpory.

Geografická alokácia

Opatrenie má horizontálnu pôsobnosť (oblasti Cieľa 1a 2)

Užívatelia/žiadatelia o podporu:

Subjekty poľnohospodárskej prvovýroby

Druh a výška podpory

Druh podpory: priama nenávratná dotácia

Spôsob financovania: plné financovanie

Typ investície: nezisková

Výška podpory: do 100% uznateľných nákladov
(z toho v oblastiach Cieľa 1 80% - EAGGF, 20% -SR)
v oblasti Cieľa 2 50% - EAGGF, 50% -SR

Výška platby:

- zvýšenie uznateľných nákladov opatrenia Investície do poľnohospodárskych podnikov(z tohto Plánu a zo SOP) na 75 % v znevýhodnených oblastiach a na 60 % v ostatných oblastiach t.z zvýšenie o 15% v znevýhodnených oblastiach a 10% v ostatných oblastiach.
- Pri zvýšení uznateľných nákladov musí byť splnená podmienka, že navýšenie vyjadrené v absolútnej sume nebude prevyšovať:
v roku 2004 - 200 EURO/ha poľnohospodárskej pôdy žiadateľa,
v roku 2005 - 150 EURO/ha poľnohospodárskej pôdy žiadateľa,
v roku 2006 - 100 EURO/ha poľnohospodárskej pôdy žiadateľa,
v roku 2007 - 50 EURO/ha poľnohospodárskej pôdy žiadateľa,

V súlade s článkom 33 c nariadenia 1257/1999 sa podpora poskytuje ročne na degresívnom základe v období maximálne piatich rokov, pričom sa rovnomerne znižuje až na nulu.

Finančný rámec opatrenia 11

(v mil. EUR – stále ceny roku 1999)

Rok	Celkové výdavky	celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAGGF	ŠR SR	
2004	18,539	18,539	15,000	3,539	0
2005	19,089	19,089	15,445	3,644	0
2006	14,461	14,461	11,700	2,761	0
2004-2006	52,089	52,089	42,145	9,944	0

(3,5 % poľnohospodárskej pôdy je v Cielí 2)

9.12 OPATRENIE 12: ODBYTOVÉ ORGANIZÁCIE VÝROBCOV

Súlad Kapitola IXa článok 33d nariadenia Rady č.1257/1999

Odôvodnenie:

Slovenskí podnikatelia v agropotravinárstve sú v priebehu posledných desať rokov pod veľkým konkurenčným tlakom zahraničných výrobkov, preto je nevyhnutné, aby spolupracovali a spájali sa do odbytových organizácií výrobcov na rovnakej alebo podobnej komoditnej úrovni.

Nepriaznivá situácia v odbyte slovenských výrobkov vyplynula z ekonomických a privatizačných zmien. Hlavné príčiny:

- strata podielu na domácom trhu, otvorenie trhov pre zahraničné výrobky,
- nízka konkurencieschopnosť výrobkov a nedostatočná produktivita a prepojenosť prvovýrobcu a spracovateľa,
- rastúca trhová sila veľkoobchodných reťazcov,
- strata marketingových prepojení a odbytových centier,
- neexistencia veľkoobchodného trhu,
- nedostatok voľných finančných zdrojov a kapitálu pre marketingové aktivity a potrebných investícií do pozberovej infraštruktúry, prvého spracovania, skladovania a ostatných spracovateľských technológií.

Na Slovensku vznikajú odbytové organizácie výrobcov (ďalej len OOV) len v minimálnom počte a ich funkčnosť a ekonomická sila je obmedzená a nepostačujúca. Malý počet OOV je spôsobený nedostatočnými znalosťami o ich význame, štruktúre, výhodách a možnostiach realizácie. Pomoc by mala byť určená predovšetkým pre malých a stredných podnikateľov, ktorí sa spájajú do väčších celkov a tak nadobudnú väčšiu silu v presadzovaní svojich záujmov. Na strane odberateľov sú čoraz náročnejšie požiadavky na kvantitu, kvalitu a cenu. Hlavným dôvodom, vzťahujúcim sa na všetkých podnikateľov je veľmi ťažká ekonomická situácia, ktorá bráni trvalo udržateľnému rozvoju fariem a podnikov. Popri informáciách a radách sú pre zakladanie odbytových organizácií výrobcov veľmi potrebné stimuly. Takéto stimuly môžu byť vo forme finančnej podpory pre zakladanie a činnosť odbytových organizácií výrobcov.

Hlavný cieľ

Podporiť vznik, formovanie a uľahčenie administratívnych operácií odbytovým organizáciám výrobcov.

Špecifické ciele

- prispôbiť výrobu a množstvo výrobkov členov organizácie požiadavkám na trhu,
- spoločné uvádzanie tovarov na trh vrátane prípravy na predaj, centralizácie predaj a zásobovania hromadných odberateľov,
- stanovenie pravidiel pre výrobné informácie

Aktivity

- založenie a činnosti odbytových organizácií výrobcov, ktorých členovia budú fyzické alebo právnické subjekty podnikajúce v poľnohospodárstve na území Slovenskej republiky a vyrábajúce nasledovné živočíšne alebo rastlinné komodity:

mlieko	ovocie a zelenina
jatočný hovädzí dobytok	zemiaky
jatočné ošípané	cukrová repa
hydina a vajcia	obilniny
sladkovodné ryby	olejníny a strukoviny
ovce (mäso, mlieko, vlna)	tabak
kozy (mäso, mlieko, vlna)	chmeľ
včelie produkty	liečivé, aromatické a koreninové rastliny

Kritériá spôsobilosti:

Podpora sa poskytuje odbytovým organizáciám výrobcov:

- ktoré vznikli od 1.5.2004 do konca programovacieho obdobia (2006) na základe Obchodného zákonníka alebo Združeniu odbytových organizácií výrobcov (minimálne 4), ktoré vzniklo na základe Občianskeho zákonníka a spĺňa nasledovné kritériá:
 - podporu môžu žiadať len odbytové organizácie poľnohospodárskych prvovýrobcov alebo výrobcov ktorí produkujú výrobky po prvotnom spracovaní alebo výrobcov, ktorí produkujú spracované výrobky a sú pritom prvovýrobcovia,
 - členovia takejto odbytovej organizácie predávajú prostredníctvom tejto organizácie celý objem svojej trhovej produkcie príslušnej komodity, na ktorú bola uznaná, pokiaľ nie je v stanovách uvedené inak,
 - výrobcovia sú členmi len jednej odbytovej organizácie komodity toho istého typu,
 - odbytová organizácia uzatvára so svojimi členmi zmluvy o spôsobe a výške úhrad za nákup a predaj produkcie,
 - hlavnou činnosťou takejto odbytovej organizácie je nákup a predaj produktov svojich členov, na ktoré bola OOV uznaná. Môže však nakupovať a predávať produkty aj od nečlenských subjektov, a to v prípade ak:
 - a) takáto právnická osoba spĺňa dodávateľské záväzky i za svojho člena, ktorý nedodal zmluvne nakontrahované množstvo výrobkov,
 - b) množstvo produktu nakúpeného od nečlenských subjektov nepresiahne 20 % množstva naturálneho objemu stanoveného členskými subjektami na príslušný hospodársky rok (výkyvy pestovateľskej produkcie),
 - odbytová organizácia musí mať stanovené spoločné pravidlá:
 - pre výrobu, kvalitu produktov, pravidiel pre používanie organických postupov,
 - pre umiestňovanie výrobkov na trh, resp. do spracovateľských podnikov,
 - pre podávanie informácií o výrobe, zbere a množstve produktov, ktoré je k dispozícii,
 - príjmy z vedľajšej činnosti OOV v rámci celkového obratu (príjmy zo služieb pre členov alebo nečlenov, z nákupu a predaja chemikálií, hnojív, osív a sadív, obalových materiálov, krmív a ostatných pomocných materiálov pre chov, z prenájmu techniky a technologických zariadení, príjmy z poskytovaného poradenstva pre pestovanie a chov a pod.) nesmú presahovať 30 % z celkového obratu OOV za príslušný rok. Hlavnou činnosťou je predaj výrobkov členov OOV, ktoré musia tvoriť aspoň 70 % za príslušný rok,
 - stanovy OOV musia obsahovať:
 - meno organizácie (družstva, obchodnej spoločnosti) – komerčný názov s dodatkom „odbytové družstvo pre komoditu“ a registrovaným sídlom - adresa
 - podnikanie OOV (jednotlivé druhy – podobná špecifikácia podľa CN, určenie odbytu, trhu)
 - výška vstupného poplatku a počet podielov, záverečné termíny pre platby, následky
 - nezaplatenia príspevku a pod.
 - práva a povinnosti členov
 - pravidlá a spôsoby prijímania členov, ukončenie členstva, vyradovanie, minimálna dĺžka členstva
 - pravidlá organizácie, valného zhromaždenia, postupy a spôsoby prijímania pravidiel
 - pravidlá a spôsoby menovania a odvolávania do orgánov OOV
 - pravidlá o distribúcii ziskov a pokrývania strát OOV
- (minimálna dĺžka členstva je 3 roky po uznaní OOV, po tom ako písomne informovali vedenie OOV 12 mesiacov dopredu, že chcú zrušiť členstvo v OOV),
- OOV nesmie diskriminovať svojich členov alebo ekonomických partnerov ,
 - OOV vedie samostatné účtovníctvo,
 - OOV nesmie uzatvárať kartelové, prípadne iné dohody, ktoré by obmedzovali súťaž a trhu,
 - OOV sa zaviazuje poskytovať informácie pre potreby rezortnej štatistiky, umožniť prístup finančným a kontrolným orgánom do svojich prevádzkových priestorov a účtovných dokladov.

Špecifické kritériá:

- podpora sa bude týkať len poľnohospodárskych produktov zahrnutých v prílohe I k Zmluve¹⁾, článok 32,
- OOV predloží existujúce dohody a zmluvy uzatvorené s členmi o objeme obchodovateľnej produkcie v naturálnych jednotkách a vo finančnom vyjadrení na kalendárny rok u novovznikajúcich, alebo „Výročnú správu“ za predchádzajúci rok u existujúcich,
- minimálny počet členov OOV je päť,
- minimálny ročný obrat vyjadrený v EUR. Vypočíta sa ako suma z hlavnej a vedľajšej činnosti. Hlavná činnosť - je objem predanej produkcie (výrobkov) prostredníctvom OOV vynásobený priemernou cenou v rámci roka/za komoditu. U komodít (obilniny, olejniny, ovocie a zelenina), ktoré majú viac druhov alebo skupín podľa tabuľky v jednom riadku, predstavuje celkový objem produkcie sumu za jednotlivé druhy, skupiny. Do celkového ročného obratu sa započítava aj hodnota za vykonané služby z vedľajšej činnosti, najviac do výšky 30 %.

Minimálny ročný obrat

Komodita	EUR	Komodita	EUR
Mlieko	7 200 000	Ovocie a zelenina	720 000
Jatočný hovädzí dobytok	1 200 000	Zemiaky	1 200 000
Jatočné ošípané	6 000 000	Cukrová repa	360 000
Hydina a vajcia	2 400 000	Obilniny	6 000 000
Sladkovodné ryby	140 000	Olejníny a strukoviny	720 000
Ovce	250 000	tabak	1 000 000
Včelie produkty	40 000	chmeľ	700 000
Kozy	100 000	liečivé, koreninové a aromatické rastliny	450 000

V prípade, že OOV sa zaoberá viacerými príbuznými komoditami, musí sa minimálny obrat produkcie dosiahnuť aspoň pri jednej komodite, ktorá je v maximálnom zastúpení. Pri novovznikajúcich OOV, musí v prvom roku dosiahnuť najmenej 50 % stanoveného minimálneho ročného obratu, v druhom roku najmenej 70 % stanoveného minimálneho ročného obratu realizovanej produkcie príslušnej komodity. V treťom a ostatných rokoch musí dosiahnuť požadovanú hodnotu podľa tabuľky.

V prípade, že OOV nedosiahne požadovanú výšku minimálneho obratu, nie je spôsobilá čerpať dotáciu v danom roku. Môže však požiadať o dotáciu v nasledujúcom roku, ale musí splniť špecifické kritériá (obrat a počet členov) v príslušnom roku činnosti.

Geografická alokácia:

Opatrenie má horizontálnu pôsobnosť (oblasti Cieľa 1a 2)

Užívatelia/žiadatelia o podporu:

Odbytové organizácie výrobcov s právnu formou družstva alebo obchodných spoločností, ktoré sú zapísané v registri podľa Obchodného zákonníka od 1.5.2004 do konca programovacieho obdobia (2006), alebo Združenia odbytových organizácií výrobcov, ktoré vznikli na základe Občianskeho zákonníka, § 20 f od 1.5.2004 do konca programovacieho obdobia (2006).

Druh a výška podpory

Druh podpory: priama nenávratná dotácia podľa stanovených podmienok
 Typ investície: nezisková

Výška podpory: do 100% uznateľných nákladov
 (z toho v oblastiach Cieľa 1 80% - EAGGF, 20% -SR)
 v oblasti Cieľa 2 50% - EAGGF, 50% -SR

Výška paušálnej platby:

(Podľa bodu 3 článku 33d nariadenia Rady (ES) č.1257/1999).

Podpora sa poskytne v ročných splátkach počas prvých piatich rokov odo dňa uznania odbytovej organizácie výrobcov. Vypočíta sa na základe ročnej realizovanej produkcie organizácie a nepresiahne:

- a) v prípade, že hodnota realizovanej produkcie nepresahuje 1 mil. EUR , 5% z hodnoty produkcie realizovanej v prvom roku, 5% v druhom, 4% v treťom, 3% vo štvrtom a 2% v piatom, a
- b) v prípade, že hodnota realizovanej produkcie je vyššia ako 1 mil. EUR, 2,5% z hodnoty produkcie realizovanej v prvom roku, 2,5% v druhom, 2% v treťom, 1,5% vo štvrtom a 1,5% v piatom

V žiadnom prípade však podpora nesmie presiahnuť

100 000 EUR v prvom roku,
 100 000 EUR v druhom roku,
 80 000 EUR v treťom roku,
 60 000 EUR v štvrtom roku,
 50 000 EUR v piatom roku.

Finančné tabuľky opatrenia 9.12:

(v mil. EUR - stále ceny roku 1999)

Rok	Celkové výdavky	celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAGGF	ŠR SR	
2004	0,500	0,500	0,400	0,100	0
2005	1,500	1,500	1,200	0,300	0
2006	1,900	1,900	1,520	0,380	0
2004-2006	3,900	3,900	3,120	0,780	0

Pri predpoklade vzniku 5 OOV– v roku 2004, 10 OOV -v roku 2005, 5 OOV – v roku 2006

9.13 OPATRENIE 13: OBNOVA POĽNOHOSPODÁRSKEHO VÝROBNÉHO POTENCIÁLU POŠKODENÉHO PRÍRODNÝMI POHROMAMI A ZAVÁDZANIE VHODNÝCH NÁSTROJOV NA PREVENCIU

Súlad: kapitola IX, článok 33, 12.odrážka nariadenia Rady (ES) č.1257/1999

Kategorizácia intervenčnej oblasti

13 Propagácia adaptácie a rozvoja vidieckych oblastí

1313 Obnova potenciálu poľnohospodárskej produkcie po prírodných katastrofách a zavedenie potrebných preventívnych nástrojov

Odôvodnenie:

Na území Bratislavského kraja sa nachádza asi 3,5% poľnohospodárskych pôd z celkovej výmery SR. V prípadoch prírodných katastrof je poľnohospodársky výrobný potenciál značne poškodzovaný. Škody spôsobené prírodnými katastrofami – predovšetkým povodňami (hlavne rieka Morava), ktoré majú v posledných rokoch narastajúcu tendenciu poukazujú na potrebu ochrany a obnovy poľnohospodárskeho výrobného potenciálu. Jednou časťou je obnova poškodeného potenciálu (poškodené porasty, poľnohospodárske objekty a zariadenia), druhou je budovanie preventívnych opatrení na zabránení vzniku poškodenia.

Hlavný cieľ:

Zabezpečiť ochranu a obnovu poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými živelnými pohromami – predovšetkým povodňami

Špecifické ciele:

- ochrániť územia pred povodňami,
- zlepšiť stav životného prostredia,
- zmierniť dopady následkov povodne,

Aktivity:

- obnovenie poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného povodňami,
- odstraňovanie povodňových škôd na malých tokoch a ich povodiach,
- zabezpečenie ekologickej stability postihnutých území,
- rekonštrukcia vodohospodárskych zariadení,
- zlepšenie vodného režimu poľnohospodárskych pôd,
- sanácia zosuvov pôdy

Kritériá spôsobilosti:

Projekty musia preukázať:

- súlad s podmienkami príslušnej legislatívy
- súlad s protipovodňovým a vodohospodárskym plánom
- schválenie odborným vodohospodárskym orgánom
- doklad o spôsobených škodách (v prípade živelných pohrôm),

Geografická alokácia

Oblasť Cieľa 2 – Bratislavský kraj

Užívatelia:

Subjekty hospodáriace na poľnohospodárskej pôde

Druh a výška podpory

Druh podpory: priama nenávratná dotácia
 Spôsob financovania: plné financovanie
 Typ investície: nezisková

Výška podpory: do 100% uznateľných nákladov (z toho 50% - EAGGF, 50% -SR)

Výška uznateľných
nákladov na 1 projekt: min.0,0025 mil EUR
max. 0,25 mil.EUR

Finančný rámec opatrenia 13

(v mil. EUR – stále ceny roku 1999)

Rok	Celkové výdavky	celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAGGF	ŠR SR	
2004	0,188	0,188	0,094	0,094	0
2005	0,208	0,208	0,104	0,104	0
2006	0,220	0,220	0,110	0,110	0
2004-2006	0,616	0,616	0,308	0,308	0

9.14 OPATRENIE 14: TECHNICKÁ POMOC

Súlad: článok 33e nariadenia Rady (ES) č.1257/1999

Odôvodnenie:

Nevyhnutnou a podmienenou súčasťou programu je jeho riadenie, implementácia, monitorovanie a hodnotenie. K naplneniu uvedených činností, ktoré musia byť v súlade s príslušnou legislatívou, slúži technická pomoc.

Hlavný cieľ:

Zabezpečiť riadenie, implementáciu, monitorovanie a hodnotenie plánu.

Aktivity:

- náklady na prípravu, výber, hodnotenie a monitorovanie podpory a činností,
- náklady na inštaláciu, prevádzkovanie a prepojenie počítačových systémov pre riadenie, monitorovanie a hodnotenie,
- náklady na audit a okamžité kontroly činností,
- náklady na personálne zdroje,
- náklady na prípravu a zabezpečenie publicity vrátane informačných akcií a seminárov,
- náklady na štúdie, analýzy, posudky, koncepcie vývoja.

Kritériá spôsobilosti:

Musia byť splnené podmienky legislatívy pre verejné obstarávanie.

Užívateľ:

Riadiaci orgán SOP (Ministerstvo pôdohospodárstva SR)

Druh a výška podpory

Druh podpory: priama nenávratná dotácia

Spôsob financovania: plné financovanie

Typ investície: nezisková

Výška podpory: do 100% uznateľných nákladov (z toho 80% - EAGGF, 20% -SR)

Výška uznateľných nákladov : min.0,001 mil EUR
max. 0,25 mil.EUR

Finančný rámec opatrenia 14

(v mil. EUR – stále ceny roku 1999)

Rok	Celkové výdavky	celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAGGF	ŠR SR	
2004	0,500	0,500	0,400	0,100	0
2005	0,500	0,500	0,400	0,100	0
2006	0,500	0,500	0,400	0,100	0
2004-2006	1,500	1.500	1.200	0,30	0

9.15 OPATRENIE 15: PRÍPLATKY K PRIAMYM PLATBÁM

Súlad: článok 33h nariadenia Rady (ES) č.1257/1999

Odôvodnenie:

V zmysle článku 33 h nariadenia Rady (ES) č.1257/1999 sa Slovenská republika rozhodla poskytnúť dočasnú podporu osobitnej povahy pre poľnohospodárov príplatkami k priamym platbám z prostriedkov Plánu rozvoja vidieka.

Hlavný cieľ:

Poskytnúť poľnohospodárskym subjektom prostriedky na zvýšenie konkurencieschopnosti

Kritériá spôsobilosti:

- podporu možno poskytnúť poľnohospodárom, ktorí sú spôsobilí na získanie priamych platieb,
- podpora poskytnutá poľnohospodárom pre roky 2004,2005,2006 nesmie prevýšiť rozdiel medzi:
 - a) úrovňou priamych platieb, uplatňovaných v SR v príslušnom roku a v súlade s článkom 1a alebo článkom 1b ods.2 nariadenia (ES) č.1259/1999 a
 - b) 40% úrovne priamych platieb uplatňovaných v príslušnom roku v spoločenstve, ktoré boli v platnosti 30.apríla 2004,
- príspevok spoločenstva na podporu poskytnutú podľa článku 33 h v SR pre jednotlivé roky 2004,2005,2006 nesmie presiahnuť 20% jeho príslušných ročných vyhradených prostriedkov.

Geografická alokácia

Opatrenie má horizontálnu pôsobnosť a vzťahuje sa na celé územie SR (oblasti Cieľa 1 a 2)

Užívatelia:

Subjekty hospodáriace na poľnohospodárskej pôde

Druh a výška podpory

Druh podpory: priama nenávratná dotácia
 Spôsob financovania: plné financovanie
 Typ investície: nezisková

Výška podpory: do 100% uznateľných nákladov
 (z toho v oblastiach cieľa 1 - 80% - EAGGF, 20% -SR)
 v oblasti cieľa 2 - 50% - EAGGF, 50% -SR)

Finančný rámec opatrenia 15

(v mil. EUR – stále ceny roku 1999)

Rok	Celkové výdavky	celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAGGF	ŠR SR	
2004	21,64	21,64	17,085	4,555	0
2005	23,66	23,66	18,679	4,981	0
2006	25,16	25,16	19,863	5,296	0
2004-2006	70,46	70,46	55,627	14,832	0

V Ciele 1 sa nachádza 2 354 521 ha poľnohospodárskej pôdy (96,5% z celkovej výmery).

V Ciele 2 je 84 887 ha poľnohospodárskej pôdy (3,5%)

10. ŠTÚDIE, DEMONŠTRAČNÉ PROJEKTY, ŠKOLENIA, TECHNICKÁ POMOC

(šiesta pomlčka článku 43(1) nariadenia (ES) č. 1257/1999)

10.1 ŠTÚDIE

V rámci realizačnej fázy Plánu predpokladáme s vypracovaním niekoľkých prípadových štúdií, ktoré budú zamerané na:

- Celkový priebežný dopad vstupu Slovenskej republiky do EÚ so zameraním na využívanie prostriedkov EAGGF (po jednom roku, po dvoch rokoch).
- Vývoj podnikateľskej štruktúry vo vidieckych oblastiach z hľadiska nových podmienok (ekonomické a sociálne dopady).
- Premietnutie aplikácie agroenvironmentálnych opatrení na zložky životného prostredia (v treťom roku).

10.2 DEMONŠTRAČNÉ PROJEKTY

V priebehu skráteného programovacieho obdobia neuvažujeme prostredníctvom Plánu realizovať žiadne demonštračné projekty.

10.3 ŠKOLENIA

Prevažná časť školení pre podnikateľské subjekty (poľnohospodárstva, spracovania a lesného hospodárstva) bude realizovaná cez vzdelávacie opatrenia. Je však možné uvažovať o školiacich aktivitách pracovníkov zainteresovaných v riadení a monitorovaní plánu v súvislosti s prípadnými zmenami legislatívy EK a vo väzbe na pripravovanú strednodobú zmenu CAP s posilnením rozvoja vidieka.

10.4 TECHNICKÁ POMOC

Technická pomoc pre riadenie, monitorovanie a hodnotenie Plánu rozvoja vidieka bude realizovaná prostredníctvom príslušného opatrenia.

11. STANOVENIE PRÍSLUŠNÝCH ORGÁNOV A ZODPOVEDNÝCH INŠTITÚCIÍ

(siedma pomlčka článku 43(1) nariadenia (ES) č. 1257/1999)

RIADIACI ORGÁN PLÁNU ROZVOJA VIDIEKA

Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky
Odbor rozvoja vidieka a životného prostredia MP SR

Kontaktná adresa:

Dobrovičova 12

812 66 Bratislava

tel: ++421 7 59266173

fax: ++421 7 59266295

e-mail: rural@land.gov.sk

PLATOBNÝ ORGÁN:

Pôdohospodárska platobná agentúra (bude ustanovená zákonom v druhej polovici roku 2003)

Agentúra SAPARD (v súčasnosti)

Kontaktná adresa:

Dobrovičova 12

812 66 Bratislava

tel: ++421 7 59266396

e-mail: vharaj@sapard.sk

Akreditovaná agentúra SAPARD tvorí základný pilier budovanej **Pôdohospodárskej platobnej agentúry**. Agentúra má kvalifikovaný personál, ktorý má skúsenosti s prípravou operačného manuálu a preukázal svoje schopnosti v procese akreditácie a pri implementácii programu SAPARD. Agentúra má vybudované centrálné a regionálne pracoviská, ktoré môžu po nevyhnutnom personálnom posilnení realizovať Plán rozvoja vidieka.

MONITOROVACÍ VÝBOR (MC)

V záujme efektívneho a koordinovaného postupu pri realizovaní Plánu a jeho opatrení sa uvažuje so zriadením Monitorovací výboru, ktorý bude ustanovený do troch mesiacov od prijatia Plánu.

Monitorovací výbor budú tvoriť zástupcovia:

Ministerstva pôdohospodárstva,

Ministerstva financií,

Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja,

Ministerstva životného prostredia,

Sociálni partneri:

Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora,

Zväz poľnohospodárskych družstiev a obchodných spoločností,

Zástupcovia tretieho sektora za oblasť životného prostredia.

12. USTANOVENIA NA ZABEZPEČENIE ÚČINNÉHO A SPRÁVNEHO VYKONÁVANIA PLÁNOV VRÁTANE MONITOROVANIA A HODNOTENIA, DEFINÍCIA KVANTIFIKOVANÝCH UKAZOVATEĽOV NA HODNOTENIE, OPATRENIA NA KONTROLU A SANKCIE A PRIMERANÁ PROPAGÁCIA.

(ôsma pomlčka článku 43(1) nariadenia (ES) č. 1257/1999)

12.1 IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC

Plán rozvoja vidieka bude realizovaný Pôdohospodárskou platobnou agentúrou (PPA). Do procesu realizácie budú zapojené na sebe navzájom nezávislé zložky PPA: implementačný útvar, platobný útvar, útvar kontroly a útvar auditu.

12.1.1 IMPLEMENTAČNÝ ÚTVAR PÔDOHOSPODÁRSKEJ PLATOBNEJ AGENTÚRY .

zodpovedá za

- vypracovanie metodických podkladov, na základe ktorých je realizovaný výber projektov a príjem žiadostí
- zabezpečenie prijímania a schvaľovania žiadostí a projektov od konečných prijímateľov;
- uzatváranie zmlúv s konečnými prijímateľmi pomoci,
- vykonávanie priebežnej kontroly počas realizácie projektu;
- zavedenie systému zhromažďovania spoľahlivých finančných a štatistických informácií o vykonávaní pomoci pre potreby monitorovania a hodnotenia;
- odovzdávanie informačných údajov s použitím počítačových systémov (a iných dohodnutých mechanizmov) umožňujúcich výmenu dát s Európskou komisiou;

12.1.2 PLATOBNÝ ÚTVAR PÔDOHOSPODÁRSKEJ PLATOBNEJ AGENTÚRY

zodpovedá za

- koordináciu prípravy všetkých pracovných a účtovných postupov súvisiacich s príjmom zálohovej platby, priebežných platieb a záverečnej platby od Európskej komisie a výkonu týchto činností;
- realizácie platieb konečným prijímateľom ,
- overovanie reálnosti, oprávnenosti, správnosti, aktuálnosti a neprekrývania sa nárokováných výdavkov na každej úrovni implementačného systému;
- overovanie spolufinancovania opatrení plánu zo zdrojov konečného prijímateľa a z národných zdrojov;
- vypracovanie a predkladanie výkazov výdavkov a odhadu čerpania očakávaných výdavkov;
- ročné vyúčtovanie, doložené potrebnými zúčtovacími informáciami a osvedčením o úplnosti, presnosti a pravdivosti do 10.februára roka, ktorý nasleduje po konci príslušného finančného roka,
- vrátenie neoprávnene použitých platieb Európskej komisii, vrátane úrokov z omeškania;
- predkladanie „Štvrťročnej správy o nezrovnalostiach“ Európskej komisii;
- vedenie účtovníctva, výkazníctva a uschovávanie dokladov v súlade s právnymi predpismi ES a SR.
- zabezpečenie uchovávanía všetkých podkladov vzťahujúcich sa na výdavky a kontrolu pomoci ES minimálne 10 rokov po preplatení záverečnej platby ES;
- zabezpečenie správnosti operácií financovaných z EAGGF, najmä realizáciou vnútorných kontrol v súlade s princípom riadneho finančného riadenia a reagovaním na každú pripomienku alebo požiadavku na nápravné opatrenia;

12.1.3 KONTROLNÝ ÚTVAR PÔDOHOSPODÁRSKEJ PLATOBNEJ AGENTÚRY

Kontrola podpory realizovaná na základe projektov

Za výkon fyzickej kontroly realizovaných projektov zodpovedá Kontrolný útvar PPA. Uskutočnené kontroly projektov pred ukončením pomoci musia pokrývať minimálne 5 % celkových oprávnených výdavkov daného opatrenia.

Kontrolný útvar uskutoční vykonanie analýzy rizík a následný výber vzoriek.

Kontroly sa organizujú a koordinujú takým spôsobom, aby bolo zabezpečené rovnomerné rozloženie kontrol v celom období čerpaní prostriedkov.

Kontrola podpory realizovaná prostredníctvom žiadosti na plochu

Kontrola je vykonávaná v zmysle podmienok Integrovaného a administratívneho kontrolného systému (IACS). Administratívna kontrola je vykonávaná v častiach kde je túto možné vykonať a plošne je vykonávaná v súlade s podmienkami IACS.

12.1.4 ÚTVAR AUDITU PÔDOHOSPODÁRSKEJ PLATOBNEJ AGENTÚRY

Vnútrošný audit Pôdohospodárskej platobnej agentúry vykonáva útvar vnútrošného auditu podriadený riaditeľovi PPA.

Vnútrošný audítor zodpovedajú za nasledovné úlohy:

- zhromažďovanie a analyzovanie informácií vzťahujúcich sa k činnosti auditovaného subjektu so zameraním na dosiahnutie účelu a cieľa vnútrošného auditu;
- vykonávanie vnútrošného auditu všetkých činností auditovaného subjektu, najmä tých s ktorými sú vzhľadom na ich charakter, rozsah a spôsob realizácie spojené riziká;
- vypracovanie správ o výsledku vnútrošného auditu po vykonaní vnútrošného auditu, ktorá obsahuje najmä predmet vnútrošného auditu, nedostatky zistené vnútrošným auditom a odporúčania pre auditovaný subjekt na nápravu zistených nedostatkov;
- odovzdanie správ o vykonaní vnútrošného auditu vedúcemu auditovaného subjektu. Ak výsledok vnútrošného auditu zakladá podozrenie z trestnej činnosti alebo, ak jeho riešenie patrí do pôsobnosti orgánov príslušných podľa osobitných predpisov, odovzdá útvar vnútrošného auditu správ o vykonaní vnútrošného auditu aj orgánom činným v trestnom konaní alebo orgánom príslušným podľa osobitných predpisov.

Vnútrošný audítor je funkčne nezávislý od útvaru vnútornej kontroly a v rámci svojej činnosti hodnotí aj účinnosť systému vnútornej kontroly. Postavenie vnútrošného audítora je nezávislé, pretože pri výkone svojej činnosti je viazaný len ústavou, zákonmi a všeobecne záväznými právnymi predpismi. Vnútrošná kontrola a vnútrošný audit sú na sebe organizačne nezávislé, avšak v záujme plnenia cieľov a zámerov ústredného orgánu navzájom spolupracujú.

12.2 AKREDITÁCIA PLATOBNÉHO ORGÁNU (PRÍSLUŠNÝ ORGÁN)

Ministerstvo financií SR je ako príslušný orgán štátnej správy oprávnené na vydanie alebo odobratie akreditácie platobnej agentúry. Akreditácia je vykonávaná v zmysle nariadenia Komisie (ES) č.1663/1999, ktoré stanovuje podrobné pravidlá pre uplatnenie nariadenia Rady č.1258/1999, týkajúceho sa postupu pri zúčtovaní garančnej sekcie EAGGF.

12.3 AUDIT PLATOBNÉHO ORGÁNU (CERTIFIKAČNÝ ORGÁN)

Audit platobného orgánu vykonáva audítor (útvar auditu) ministerstva alebo nezávislá inštitúcia podľa medzinárodne uznávaných štandardov pre audit .

Auditom sa hodnotí:

- a) systém vedenia účtovníctva a jeho organizačné zabezpečenie;
- b) či dodržiavanie predpisov ES sa kontroluje predtým, ako je schválená príslušná platba konečnému prijímateľovi;

- c) či údaje v účtovnej závierke auditovaného subjektu zodpovedajú skutočnému stavu majetku a záväzkov, zdrojov financovania a hospodárenia s majetkom;
- d) dodržiavanie rozpočtu auditovaného subjektu;
- e) dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov pri finančnom riadení a iných činnostiach auditovaného subjektu a úroveň vykonávania finančného riadenia auditovaného subjektu;
- f) miera hospodárnosti, efektívnosti a účinnosti pri využívaní materiálnych, finančných a ľudských zdrojov v rámci plnenia úloh auditovaného subjektu;
- g) či postupy finančného riadenia auditovaného subjektu sú efektívne a účinné pri odhaľovaní a náprave nedostatkov v jeho činnosti;
- h) súlad finančných operácií so všeobecne záväznými právnymi predpismi, vnútornými aktmi riadenia a dodržiavanie hospodárnosti, efektívnosti a účinnosti pri ich vykonávaní;
- i) metodické postupy auditovaného subjektu a ich dodržiavanie;
- j) systém organizácie a riadenia činnosti všetkých realizačných štruktúr programu a ich informačné a účtovné systémy;
- k) či sú riadne vedené dokumenty týkajúce sa vykonaných administratívnych a fyzických kontrol;
- l) či je zabezpečené vykonávanie finančných kontrol v súlade so zákonom č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov;
- m) správnosť spôsobu a metódy vykonávania finančných kontrol;
- n) účinnosť systému technickej a finančnej kontroly;
- o) primeranosť softvérového vybavenia auditovaného subjektu a stupeň jeho zabezpečenia;
- p) primeranosť a úplnosť informácií, ktoré informačný systém auditovaného subjektu obsahuje vzhľadom na povahu a rozsah jeho činností;
- q) uschovávanie a zabezpečenie dokumentácie vedenej auditovaným subjektom.

Certifikačný orgán vykoná kontrolu podľa medzinárodne uznávaných štandardov pre audit. Kontroly sa vykonávajú počas každého finančného roka a po jeho skončení. Pred 31. januárom vyhotoví certifikačný orgán osvedčenie v súlade s článkom 3 nariadenia Komisie č.1663/1995

12.4 FINANČNÁ KONTROLA

Ministerstvo financií SR ako príslušný orgán štátnej správy pre finančnú kontrolu a vnútorný audit metodicky usmerňuje a koordinuje výkon finančnej kontroly vo verejnej správe, vrátane kontroly prostriedkov fondov EÚ poskytnutých Slovenskej republike.

Vykonávanie finančnej kontroly vychádza z legislatívy Slovenskej republiky a legislatívy EÚ. Zároveň zohľadňuje poznatky získané z prístupu jednotlivých členských štátov EÚ k riešeniu problematiky finančnej kontroly a doporučená jednotlivých generálnych riaditeľstiev Európskej komisie.

12.4.1 NÁSLEDNÁ FINANČNÁ KONTROLA

Za vykonávanie následných finančných kontrol hospodárenia s prostriedkami ES sú kompetentné kontrolné orgány, ktorým kontrolná pôsobnosť vyplýva z osobitných právnych predpisov. Následnú finančnú kontrolu prostriedkov ES na základe medzinárodných zmlúv vykonávajú najmä:

- kontrolné útvary Ministerstva financií SR,
- kontrolný útvar MP SR, ako správcu rozpočtovej kapitoly,
- správy finančnej kontroly,
- Najvyšší kontrolný úrad SR,
- kontrolné orgány EÚ.

Následnou finančnou kontrolou sa overuje:

- objektívny stav kontrolovaných skutočností a ich súlad so všeobecne záväznými právnymi predpismi a vnútornými aktmi riadenia so zameraním na dodržiavanie hospodárnosti, efektívnosti a účinnosti pri hospodárení s verejnými prostriedkami,

- splnenie opatrení prijatých na nápravu nedostatkov zistených finančnou kontrolou a odstránenie príčin ich vzniku.

12.5 KONTROLY POBERATEĽOV PODPORY

Orgány a zložky platobnej agentúry, ministerstva pôdohospodárstva, orgány EÚ alebo určené kontrolné orgány môžu preskúmať dodržiavanie všetkých podmienok a záväzkov, najmä oprávnenie žiadaného použitia alebo už vyplatenej podpory.

Príslušný kontrolný orgán môže vstúpiť počas doby prevádzky podniku do jeho častí, na plochy a do učární a nahliadnuť do všetkých dokladov alebo účtov poberateľa podpory.

Poberateľ podpory je zaviazaný kontrolu povoliť, byť pri nej prítomný (alebo jeho zástupca) a podať príslušné informácie a záznamy.

Kontrolný orgán môže pre aktivity kontroly v každom čase poberateľa podpory požiadať o doručenie alebo zaslanie potrebných podkladov.

Výsledky kontrol sú predkladané v písomnej forme. Kontrolný orgán nie je oprávnený hodnotením právnych následkov.

12.6 VRÁTENIE PODPORY A NEVYPLATENIE PODPORY

Poberateľ podpory je na základe písomného vyzvania povinný na vrátenie celej alebo časti vyplatenej podpory v priebehu 14 dní pokiaľ poverené orgány zistia u poberateľa podpory podstatné okolnosti:

- nahlásenie nepravdivých údajov o výmerách plôch a stavoch zvierat,
- nesplnenie podmienok na poberanie podpory,
- neumožnenie výkonu kontroly príslušným orgánom,
- neohlásenie zmien stavu (ktoré sú vyžadované),
- nie je možnosť preskúmať oprávnenosť použitia prostriedkov (nezachovanie dokladov a záznamov podpory),
- dodržanie zákazu postúpenia pohľadávky,
- na majetok poberateľa podpory je začatý konkurz a preto je zmysel podpory nedosiahnuteľný.

12.6.1 SANKCIE

Úroky :

V prípadoch uvedených bodov pre vrátenia vyplatenej podpory je vrátenie sumy v každom prípade s 0,2 % úrokom na každý deň od vyplatenia.

Pri neoprávnene vyplatených platbách, ktoré sú na základe omylov platobnej agentúry, vyplýva vrátenie bez postihu pokiaľ:

- poberateľ podpory nevedel, že platba nastala omylom
- poberateľ podpory uznal, že platba je vyplatená omylom a bezodkladne to dokázateľne oznámil platobnej agentúre

Vo všetkých ostatných prípadoch omylom vyplatených platieb prostredníctvom platobnej agentúry je vrátená suma úročená 0,2 % úrokovou sadzbou na každý deň od vyplatenia.

V oprávnených prípadoch je možné splatenie sumy v splátkach alebo odročením splátok.

Vrátenie podpory včítane úrokov vyplýva tiež pri nedodržaní platných záväzných pravidiel minimálnych požiadaviek vo vzťahu k životnému prostrediu, hygiene a ochrane zvierat a tiež pri nedodržaní zásad správnej poľnohospodárskej praxe ak nie sú stanovené výnimky na prechodné obdobie.

12.6.2 VYLÚČENIE

Poberateľ podpory môže byť pri porušeníach ustanovení týchto pravidiel z podpory vylúčený

- Pre hrubo nedbanlivé podanie nepravdivých údajov je poberateľ podpory z poskytovania každej podpory na základe týchto pravidiel v príslušnom kalendárnom roku vylúčený
- Pri úmyselných nepravdivých údajoch je poberateľ podpory z poskytovania každej podpory na základe týchto pravidiel pre príslušný kalendárny rok a následný rok vylúčený

Pri vylúčení je povinný vrátiť všetky poskytnuté prostriedky.

Vyššia moc

Za prípady podstaty vyššej moci, ktoré sú brané do úvahy pre nemožnosť dodržania stanovených záväzkov bez následných povinností vrátenia vyplatených podpôr a sankčných postihov sa uznávajú nasledovné kategórie:

- smrť poľnohospodára (ak nie je nasledovníctvo prevzatia hospodárenia na majetku);
- vyvlastnenie dotknutej časti majetku, ak takéto vyvlastnenie nebolo možné predvídať v deň, keď sa záväzok prijímal;
- vážna prírodná katastrofa, ktorá výrazne postihuje poľnohospodársku pôdu podniku;
- náhodné zničenie stavieb slúžiacich pre hospodárske zvieratá v podniku;
- epizootické postihnutie časti alebo všetkého dobytku v podniku

Prípady vyššej moci s relevantnými dôkazmi je potrebné podať písomne kompetentnému orgánu do 10 pracovných dní odo dňa, keď sa tak môže urobiť.

12.7 FINANČNÉ TOKY

Financovanie opatrení plánu bude realizované z prostriedkov garančnej sekcie EAGGF, štátneho rozpočtu SR a súkromných zdrojov.

Prostriedky EAGGF

Platby finančných prostriedkov z EAGGF sú prevedené na osobitný účet Ministerstva financií SR v Štátnej pokladnici v rámci záväzku, ktorý bol prijatý Európskou komisiou. Z osobitného účtu MF SR sa raz za týždeň prevedú prostriedky v objeme ktoré schválila PPA na príslušný týždeň pre konečných užívateľov, na príjmový účet MP SR v Štátnej pokladnici. Čerpanie prevedenej čiastky bude z výdavkového účtu MP SR v Štátnej pokladnici s výlučným právom PPA.

Národné zdroje

Národné spolufinancovanie plánu sa uskutoční cez výdavkový účet MP SR v Štátnej pokladnici, ktorý je určený výhradne na tento účel a bude súbežné s čerpaním prostriedkov ES.

(Tento mechanizmus by mal byť platný aj pre odoprené čiastky z priamych platieb, ktoré môžu byť použité na sprievodné opatrenia plánu).

Platba konečnému užívateľovi

Platby konečným užívateľom uskutočňuje Štátna pokladnica na základe žiadosti o realizáciu platieb PPA.

12.8 OPRÁVNENÉ VÝDAVKY

V súlade s článkom 47 b nariadenia Rady (ES) č.1257/1999 možno podporu na výdavky z garančnej sekcie EAGGF získať iba vtedy, ak boli skutočne zaplatené užívateľovi opatrenia na podporu rozvoja vidieka po 31.decembri 2003 a po dni predloženia Plánu rozvoja vidieka Komisii. Neskorší z uvedených dní predstavuje začiatok spôsobilosti výdavkov.

Hraničný termín oprávnenosti výdavkov sa vzťahuje na záväzok prijatý EK v roku 2006 a uzatvorené zmluvy s konečnými prijímateľmi pred 31.12.2006.

12.9 MONITORING A HODNOTENIE

Ministerstvo pôdohospodárstva SR bude sledovať vývoj a účinnosť implementácie Plánu spôsobom monitorovania a hodnotenia podľa čl. 53-57 nariadenia Komisie (ES) č.445/2002.

12.9.1 MONITORING

Monitorovanie Plánu bude realizované a spracované v súlade s Commission Working Document VI/43512/02 Final „Common indicators for monitoring rural development programming 2000-2006“, ktorý však zrejme bude rozšírený o nové opatrenia vyplývajúce z navrhovaných zmien nariadenia č.1257/1999.

Požadované údaje na monitorovanie špecifických indikátorov obsiahnutých v jednotlivých tabuľkách budú získavané z údajov ministerstva, platobnej agentúry a od prijímateľov podpôr. V zmysle požiadaviek CWD budú informácie predkladané v požadovanej elektronickej forme.

V súlade s čl.48(2) budú Komisii predkladané ročné správy o pokroku v termíne do 30.apríla každého roka a vzťahujúce sa na predchádzajúci kalendárny rok.

12.9.2 HODNOTENIE

Ex-ante hodnotenie Plánu vykonávajú nezávislí hodnotitelia v súlade s uznávanou praxou a relevantné pripomienky budú do plánu zapracované.

Strednodobé hodnotenie (mid-term evaluation) sa vzhľadom na skrátené programovacie obdobie vypúšťa.

Ex-post hodnotenie bude vykonané v konzultácii s Komisiou v súlade s podmienkami a v termíne na to stanovenom.

12.10 PUBLICITA

Plán rozvoja vidieka po schválení vládou SR a odsúhlasení EK bude publikovaný v tlačenej a elektronickej forme. Snahou MP SR bude, aby sa dostal na webové stránky všetkých regionálnych zložiek a organizácií pôsobiach vo vidieckych oblastiach. Úlohu pri publicite zohrá aj EK, keď plán bude integrálnou súčasťou jej publicity.

Pracovníci MP SR a jeho regionálnych zložiek budú komunikovať s regionálnymi a miestnymi zložkami o všetkých aspektoch implementácie Plánu a jeho budúceho rozvoja.

Pracovníci Platobnej agentúry pripraví a budú publikovať aplikačné formy, metodiky a pravidlá pre aplikáciu jednotlivých opatrení Plánu.

13. VÝSLEDKY KONZULTÁCIÍ A STANOVENIE PRIDRUŽENÝCH ORGÁNOV A INŠTITÚCIÍ, AKO AJ HOSPODÁRSKÝCH A SOCIÁLNYCH PARTNEROV

(deviata pomlčka článku 43(1) nariadenia (ES) č. 1257/1999)

Príprava Plánu rozvoja vidieka bola konzultovaná s ekonomickými, environmentálnymi a sociálnymi partnermi. Konzultácie boli vedené vo viacerých rovinách.

Pre opatrenia, ktoré sú spoločné so Sektorovým operačným programom:

- Investície do poľnohospodárskych podnikov,
- Vzdelávanie,
- Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych výrobkov ,
- Lesné hospodárstvo,
- Pozemkové úpravy,
- Poradenské služby,
- Obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami a zavádzanie vhodných nástrojov na prevenciu,

1. MP SR ako kompetentná autorita na vypracovanie SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka a Plánu rozvoja vidieka, oslovilo formou ankety v apríli roku 2002 regionálne zložky na predloženie vlastných návrhov pre priority a opatrenia do pripravovaného programu a plánu. Výsledky ankety boli vyhodnotené a do návrhu SOP a PRV zahrnuté.
2. Bola vytvorená spoločná pracovná skupina, ktorú tvorili zástupcovia 7 samosprávnych krajov, dotknutých ministerstiev (MH SR, MŽP SR, MVRR SR, MF SR), sociálnych partnerov (Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora, Vidiecky parlament), tretieho sektora, rezortných inštitúcií a príslušných sekcií MP SR. Členovia skupiny boli informovaní o navrhovaných opatreniach zo strany regionálnych zložiek a na stretnutí 3.10.2002 s predloženým rámcovým návrhom SOP a PRV vyjadrili súhlas.

Pre opatrenia, ktoré sú len súčasťou Plánu rozvoja vidieka a majú horizontálnu pôsobnosť boli vedené viaceré separátne rokovania:

LFA

- Pre návrh a vymedzenie Znevýhodnených oblastí sa v roku 2002 uskutočnilo viacero stretnutí pracovníkov ministerstva so zástupcami Slovenskej poľnohospodárskej a potravinovej komory, vedeckovýskumnej základne (Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, Výskumný ústav pôdoznactva o ochrany pôdy). Výsledky rokovaní sa premietli do návrhu LFA a tento návrh bol dvakrát predmetom porady vedenia ministerstva pôdohospodárstva.

Agroenvironmentálna podpora

- Základným podkladom pre vypracovanie tohto opatrenia bolo opatrenie z Programu SAPARD: Poľnohospodárske postupy slúžiace na ochranu životného prostredia a krajiny, ktorý v rámci Plánu rozvoja poľnohospodárstva a vidieka pre program SAPARD schválila vláda SR a v novembri 2002 bol prijatý STAR výborom EK. Konzultácie k návrhu Agroenvironmentu sa uskutočnili s mimovládnyimi organizáciami (DAPHNE – ústav aplikovanej ekológie, Živá planéta), s pracovníkmi štátnych inštitúcií (Slovenská agentúra životného prostredia, Štátna ochrana prírody) a materiál bol poskytnutý Ministerstvu životného prostredia SR.

Ostatné horizontálne opatrenia Zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy, Podpora pre polosamosobiteľské farmy, Podpora na splnenie noriem Spoločenstva, Odbytové organizácie výrobcov boli konzultované s odbornými útvarmi ministerstva, vedeckovýskumnej základne a príslušnými sociálnymi partnermi.

V mesiacoch február a marec 2003 sa uskutočnili v 8 krajoch SR Informačné dni, na ktorých minister pôdohospodárstva SR so spolupracovníkmi informoval širokú agropotravinársku verejnosť o podmienkach vstupu SR do EÚ v oblasti poľnohospodárstva a opatreniach v oblasti CAP,

štrukturálnej politiky a politiky rozvoja vidieka. Na týchto stretnutiach boli prezentované návrhy opatrení Sektorového operačného programu a Plánu rozvoja vidieka s podmienkami a možnosťami, ktoré pre poľnohospodárov vyplývajú.

Plán rozvoja vidieka bol tiež predmetom medzirezortného pripomienkového konania, ktorého sa zúčastnilo 40 subjektov štátnej správy, samosprávy a sociálnych partnerov. Vláda SR schválila Plán rozvoja vidieka 16. júla 2003.

14. ROVNOVÁHA MEDZI RÔZNYMI OPATRENAMI PODPORY

(druhá pomlčka článku 43(1) nariadenia (ES) č. 1257/1999)

Podľa 2.odstavca čl.43 nariadenia 1257/1999 štáty vo svojich plánoch zabezpečia:

- Agroenvironmentálne opatrenia vo svojich teritóriách v súlade s ich špecifickými potrebami
- Potrebnú vyváženosť rozdielných podporných opatrení

PLÁN ROZVOJA VIDIEKA 2004-2006

Pri porovnávaní jednotlivých opatrení Plánu rozvoja vidieka (financovaných z garančnej sekcie EAGGF) k sume prostriedkov je percentuálny podiel nasledovný:

(Celková suma predstavuje zdroje garančnej sekcie EAGGF + národné zdroje ŠR + súkromné zdroje).

(Verejné výdavky sú zdroje garančnej sekcie EAGGF a národné zdroje ŠR)

(stále ceny roku 1999)

Číslo Op. PRV	Oblasť	Celková suma na opatrenie (mil. Euro)	%	Verejné výdavky (mil. Euro)	%
1	Investície do poľnohospodárskych podnikov (Cieľ 2)	9,034	1,8 %	4,951	1,1 %
2	Vzdelávanie (Cieľ 2)	1,000	0,2 %	1,000	0,2 %
3	Znevýhodnené oblasti (H)	229, 662	47,2 %	229,662	50,4 %
4	Agroenvironmentálna podpora (H)	60,415	12,4 %	60,415	13,3 %
5	Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov (Cieľ 2)	44,90	9,2 %	17,96	3,9 %
6	Lesné hospodárstvo (Cieľ 2)	0,997	0,2 %	0,5484	0,1 %
7	Zalesňovanie poľnohospodárskych pôd (H)	3,456	0,7 %	3,456	0,7 %
8	Pozemkové úpravy (Cieľ 2)	1,248	0,2 %	1,248	0,3 %
9	Poradenské služby (Cieľ 2)	1,000	0,2 %	1,000	0,2 %
10	Polosamozásobiteľské farmy (H)	6,500	1,3 %	6,500	1,4 %
11	Podpora pre plnenie noriem Spoločenstva (H)	52,089	10,7 %	52,089	11,4 %
12	Odbytové organizácie výrobcov (H)	3,900	0,8 %	3,900	0,8 %
13	Obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami a zavádzanie vhodných nástrojov na prevenciu (Cieľ 2)	0,616	0,1 %	0,616	0,1 %
14	Technická pomoc (H)	1,500	0,3 %	1,500	0,3 %
15	Príplatky k priamym platbám (H)	70,46	14,5%	70,46	15,5 %
	Spolu	486,775	100 %	455,305	100 %

Cieľ 2 – územie Bratislavského kraja

H – horizontálne – celé územie Slovenskej republiky

Pre komplexný prehľad rozdelenia prostriedkov, ktoré smerujú na rozvoj vidieka podľa nariadenia č.1257/1999 uvádzame percentuálny podiel rozdelenia finančných prostriedkov na opatrenia SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (usmerňovacia sekcia EAGGF+FIFG), ktoré smerujú do oblastí Cieľa 1.

(Celková suma predstavuje zdroje usmerňovacej sekcie EAGGF + národné zdroje ŠR + súkromné zdroje).

(Verejné výdavky sú zdroje usmerňovacej sekcie EAGGF a národné zdroje ŠR)

SEKTOROVÝ OPERAČNÝ PROGRAM POĽNOHOSPODÁRSTVO A ROZVOJ VIDIEKA 2004-2006

(stále ceny roku 1999)

Číslo Op. SOP	Oblasť	Celková suma na opatrenie (mil. Euro)	%	Verejné výdavky (mil. Euro)	%
1	Investície do poľnohospodárskych podnikov (Cieľ 1)	252,071	40,9 %	126,035	35 %
2	Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov (Cieľ 1)	115,234	18,7 %	57,616	16 %
3	Lesné hospodárstvo (Cieľ 1)	28,810	4,7 %	18,005	5 %
4	Rybné hospodárstvo (financované cez FIFG) (Cieľ 1)	14,403	2,3 %	7,202	2 %
5	Pozemkové úpravy (Cieľ 1)	36,010	5,8 %	36,010	10 %
6	Diverzifikácia poľnohospodárskych činností (Cieľ 1)	108,031	17,5 %	54,015	15 %
7	Renovácia a rozvoj obcí a zachovanie dedičstva vidieka (Cieľ 1)	36,010	5,8 %	36,010	10 %
8	Obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami a zavádzanie vhodných nástrojov na prevenciu (Cieľ 1)	16,527	2,7 %	16,527	4,6 %
9	Vzdelávanie (Cieľ 1)	2,521	0,4 %	2,521	0,7 %
10	Poradenstvo (Cieľ 1)	4,000	0,7%	4,000	1,1 %
11	Technická pomoc (Cieľ 1)	2,161	0,4 %	2,161	0,6 %
	Spolu	615,780	100 %	360,100	100 %

Cieľ 1 (územie Slovenskej republiky mimo Bratislavského kraja)

SÚHRNNÁ TABUĽKA PRE PLÁN ROZVOJA VIDIEKA A SEKTOROVÝ OPERAČNÝ PROGRAM

(stále ceny roku 1999)

Opatrenie		Celková suma (mil. Euro)	%	Verejné výdavky (mil. Euro)	%
Investície do poľnohospodárskych podnikov (čl. 4-7 nariadenia 1257/1999)		261,105	23,7 %	130,987	16,1 %
Vzdelávanie (čl.9)		3,521	0,3 %	3,521	0,4 %
Znevýhodnené oblasti (čl.13-21)		229,662	20,8 %	229,662	28,2 %
Agroenvironmentálna podpora (čl.22-24)		60,415	5,5 %	60,415	7,4 %
Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov (čl.25-28)		160,132	14,5 %	75,576	9,2 %
Lesné hospodárstvo (čl.29-32)		29,807	2,7 %	18,553	2,3 %
Zalesňovanie poľnohospodárskych pôd (čl.31)		3,456	0,3 %	3,456	0,4 %
Pozemkové úpravy (čl.33 – 2.odrážka)		37,258	3,4 %	37,258	4,6 %
Polosamosobiteľské farmy (čl.33b)		6,500	0,6 %	6,500	0,8 %
Poradenské služby (čl.33g)		5,000	0,5 %	5,000	0,6 %
Podpora pre plnenie noriem Spoločenstva (čl.33c)		52,089	4,7 %	52,089	6,4 %
Odbytové organizácie výrobcov (čl.33d)		3,900	0,4 %	3,900	0,5 %
Renovácia a rozvoj obcí a zachovanie dedičstva vidieka (čl.33 – 6.odrážka)		36,010	3,2 %	36,010	4,4 %
Diverzifikácia poľnohospodárskych činností (čl.33 – 7.odrážka)		108,031	9,8 %	54,016	6,6 %
Obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami a zavádzanie vhodných nástrojov na prevenciu (čl.33-12.odrážka)		17,143	1,5 %	17,143	2,1 %
Rybné hospodárstvo (financované cez FIG)		14,403	1,3 %	7,201	0,9 %
Technická pomoc	nariadenie 1685/2000	3,661	0,3 %	3,661	0,4 %
	(čl.33e)				
Príplatky k priamym platbám (čl.33 h)		70,46	6,4 %	70,46	8,6 %
Spolu		1 102,55	100 %	815,45	100 %

15. ZLUČITEĽNOSŤ A ZHODNOSŤ

(Článok 37(2) nariadenia (ES) č. 1257/1999)

Ministerstvo pôdohospodárstva SR ako kompetentná autorita zaručuje, že opatrenia obsiahnuté v Pláne sú zlučiteľné a zhodné s ďalšími politikami a zákonmi Spoločenstva ako aj národnými zákonmi.

V súlade s článkom 37 nariadenia 1257/1999 Plán podporuje len tie aktivity, ktoré sú v súlade so Zmluvou o založení ES, s nástrojmi prijatými v jej rámci a s politikami Spoločenstva, vrátane pravidiel pre hospodársku súťaž, pre verejné zadávanie zákaziek, o ochrane a zlepšovaní životného prostredia a o odstraňovaní nerovností a vyrovnávaní príležitostí medzi mužmi a ženami.

Opatrenia Plánu sú v zhode s politikami Spoločenstva v oblasti sociálnej politiky, politiky malého a stredného podnikania a ďalších politík (dopravy, energie, telekomunikačných techník)

Opatrenia Plánu sú v zhode s pravidlami Spoločenstva pre štátnu pomoc v poľnohospodárstve.

Aktivity zahŕňajúce aquakultúru (ako sú definované v Prílohe III nariadenia 2792/99) nie sú v oblasti pôsobnosti tohto Plánu.

Opatrenia Plánu dodržiavajú princípy a ciele udržateľného rozvoja tak ako sú stanovené v politike Spoločenstva v spojitosti so životným prostredím a udržateľným rozvojom.

Zhoda je i s opatreniami realizovanými v rámci organizácie spoločného trhu a opatreniami na zlepšenie kvality a zdravia v poľnohospodárstve.

OPATRENIA PODĽA ČLÁNKU 33:**Opatrenia:**

Renovácia a rozvoj obcí a ochrana zachovania dedičstva vidieka – 6.odrážka

Diverzifikácia poľnohospodárskych činností –7.odrážka

nie sú v oblasti Cieľa 2 financované z garančnej sekcie EAGGF, ale prostredníctvom ERDF v SPD Bratislava 2.

Opatrenie:

Rozvoj a zdokonalenie infraštruktúry v spojení s rozvojom poľnohospodárstva – 9.odrážka
nie je obsiahnuté v žiadnom programovacom dokumente.

16. DOPLNKOVÁ ŠTÁTNA POMOC

(Článok 52 nariadenia (ES) č. 1257/1999)

Štátna pomoc

Pre jednotlivé opatrenia Plánu rozvoja vidieka je poskytovaná štátna pomoc v súlade s článkom 51 nariadenia 1257/1999. V žiadnom z opatrení neprevyšuje výšku stanovenú pre jednotlivé opatrenia. Plán plne rešpektuje Pokyny Spoločenstva pre štátnu pomoc v poľnohospodárskom sektore (2000/C 28/02).

Doplnková štátna pomoc

Pre žiadne z opatrení Plánu rozvoja vidieka nebude poskytovaná štátna pomoc v podobe ďalšieho doplnkového financovania.

PRÍLOHY
PLÁNU ROZVOJA VIDIEKA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
2004-2006

	Strana
PRÍLOHA 1: Minimálne požiadavky vo vzťahu k životnému prostrediu, hygiene a ochrane zvierat.	142-145
PRÍLOHA 2: Správna poľnohospodárska prax	146-154
PRÍLOHA 3: Prepočítavacie koeficienty – VDJ	155
PRÍLOHA 4: Ekonomické výpočty	
4.1 Výpočet základnej kompenzácie v znevýhodnených oblastiach	156-158
4.2 Výpočet platieb pre opatrenia Agroenvironmentálnej podpory	159-171

PRÍLOHA Č. 1**MINIMÁLNE POŽIADAVKY VO VZŤAHU K ŽIVOTNÉMU PROSTREDIU, HYGIENE A OCHRANE ZVIERAT.**

- Medzi všeobecné kritériá spôsobilosti prijatia projektov patrí plnenie minimálnych štandardov týkajúcich sa životného prostredia, hygieny a ochrany zvierat.
- Plnenie minimálnych požiadaviek čo sa týka životného prostredia, hygieny a ochrany zvierat je v Slovenskej republike vyžadované prostredníctvom mnohých právnych predpisov.

Súpis základných noriem, ktorými sú vyžadované minimálne požiadavky životného prostredia, hygieny a ochrany zvierat je uvedený v tabuľke. Jednotlivé zákony obsahujú o.i. činnosť a pôsobnosť príslušných orgánov (štátna správa a kontrolné inštitúcie) v oblasti porušenia ustanovení a výšku sankčných postihov.

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Oblasť	Legislatíva SR	Popis obsahu legislatívy	Príslušné orgány	Sankcie (max. pokuta príslušného štátneho orgánu)
Ochrana prírody a krajiny	Zákon č. 543/2002 o ochrane prírody a krajiny	Účelom tohto zákona je prispieť k zachovaniu rozmanitosti podmienok a foriem života na Zemi, utvárať podmienky na trvalé udržiavanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, 1) záchranu prírodného dedičstva, 2) charakteristického vzhľadu krajiny a na dosiahnutie a udržanie ekologickej stability	Ministerstvo životného prostredia SR Slovenská inšpekcia životného prostredia Krajské a okresné odbory životného prostredia Obce	- 1 000 000 Sk
Ochrana poľnohospodárskeho pôdneho fondu	Zákon č.307/1992 o ochrane PPF v znení zákona č. 83/2000	Poľnohospodársky pôdny fond je nezastupiteľnou zložkou životného prostredia a nenahradiť ním prírodným zdrojom. Každý je povinný chrániť jeho prirodzené funkcie a vyhnúť sa konaniu, ktoré by viedlo k jeho zhoršeniu.	Ministerstvo pôdohospodárstva SR Krajské a okresné odbory PPLH	- 1 000 000 Sk
Ochrana vôd	Zákon č.184/2002 o vodách (vodný zákon)	Tento zákon vytvára podmienky pre všestrannú ochranu povrchových vôd a podzemných vôd vrátane ekosystémov a od vôd priamo závislých krajinných ekosystémov, na zlepšenie stavu povrchových vôd a podzemných vôd a na ich účelné a hospodárne využívanie. Tento zákon upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osôb k povrchovým vodám, podzemným vodám a nehnuteľnostiam, ktoré s nimi súvisia, pri ochrane, účelnom a hospodárnom využívaní, oprávnenia a povinnosti orgánov štátnej vodnej správy a zodpovednosť za porušenie povinností podľa tohto zákona.	Ministerstvo životného prostredia SR Ministerstvo pôdohospodárstva SR Krajské a okresné odbory životného prostredia	- 1 000 000 Sk
Ochrana ovzdušia	Zákon č. 478/2002 o ovzduší	Zákon upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane ovzdušia pred vnášaním znečisťujúcich látok ľudskou činnosťou a pri obmedzovaní príčin a zmierňovaní následkov znečisťovania ovzdušia, ciele v kvalite vonkajšieho ovzdušia, pôsobnosť orgánov štátnej správy ochrany ovzdušia a obcí a zodpovednosť za porušenie povinností na úseku ochrany ovzdušia.	Ministerstvo životného prostredia SR Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR Inšpekcia Krajské a okresné odbory životného prostredia Obce	- 10 000 000 Sk

Tvorba odpadov	Zákon č. 223/2001 o odpadoch v znení zákona č. 393/2002	Tento zákon upravuje pôsobnosť orgánov štátnej správy a obcí, práva a povinnosti právnických osôb a fyzických osôb pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi, zodpovednosť za porušenie povinností na úseku odpadového hospodárstva a zriadenie Recyklačného fondu.	Ministerstvo životného prostredia SR, Krajské a okresné odbory životného prostredia	- 500 000 Sk
Výživa rastlín , agrochemické skúšanie pôd	Zákon č. 136/2000 o hnojivách	Tento zákon ustanovuje a) podmienky na uvádzanie hnojív, pestovateľských substrátov a pôdnych pomocných látok na úpravu vlastností pôdy do obehu, b) registráciu hnojív, c) podmienky skladovania a používania hnojív, d) podmienky na agrochemické skúšanie poľnohospodárskych pôd a zisťovanie pôdnych vlastností lesných pozemkov, e) pôsobnosť orgánov štátnej odbornej kontroly nad dodržiavaním povinností ustanovených týmto zákonom.	Ministerstvo pôdohospodárstva SR, Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky (ÚKSÚP)	- 100 000 Sk
Fytosanitárna kontrola, Prípravky na ochranu rastlín	Zákon č. 285/1995 o rastlinolekárskej starostlivosti v znení zákona č. 471/2001	(1) Účelom tohto zákona je ustanoviť podmienky rastlinolekárskej starostlivosti tak, aby sa neohrozovalo zdravie a život ľudí a zvierat, životné prostredie, zdravotný stav rastlín a nepriaznivo neovplyvnila kvalita a zdravotná nezávadnosť rastlinných produktov. (2) Na dosiahnutie účelu uvedeného v odseku 1 tento zákon upravuje a) povinnosti fyzických osôb a právnických osôb pri vykonávaní rastlinolekárskej starostlivosti, b) pravidlá na výkon rastlinolekárskej starostlivosti, c) podmienky registrácie prípravkov na ochranu rastlín a ich uvádzanie do obehu, d) podmienky kontroly účinných látok a prípravkov na ochranu rastlín.	Ministerstvo pôdohospodárstva SR, Krajské a okresné odbory PPLH, Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky (ÚKSÚP) Lesnícky výskumný ústav Ministerstvo zdravotníctva SR, Krajské a okresné úrady (hygienik)	- 1 000 000 Sk - 500 000 Sk
Poľnohospodárske chemikálie (všeobecne)	Zákon č. 163/2001 o chemických látkach a chemických prípravkoch	Tento zákon ustanovuje podmienky oznamovania, klasifikácie, testovania, označovania, balenia, dovozu a vývozu chemických látok a chemických prípravkov z hľadiska ochrany života a zdravia ľudí a životného prostredia pri voľnom pohybe chemických látok a chemických prípravkov, práva a povinnosti podnikateľa, ako aj pôsobnosť orgánov štátnej správy, kontrolu a dohľad nad dodržiavaním tohto zákona.	Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR, Ministerstvo pôdohospodárstva SR, Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky (ÚKSÚP)	- 3 000 000 Sk
Kvalita osív	Zákon č. 291/1996 o odrodách a osivách v znení zákona č. 470/2002	Tento zákon upravuje a) práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb pri šľachtení a registrácii odrôd a klonov poľnohospodárskych plodín a lesných drevín a pri výrobe a uvádzaní osív a sadív (ďalej len "množitelský materiál") poľnohospodárskych plodín a lesných drevín do obehu, b) pravidlá výkonu štátnej odbornej kontroly a skúšania osív, odrôd a	Ministerstvo pôdohospodárstva SR, Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky (ÚKSÚP)	- 1 000 000 Sk

		klonov poľnohospodárskych plodín a lesných drevín. (2) Tento zákon sa nevzťahuje na množiteľský materiál odrôd a klonov poľnohospodárskych plodín a lesných drevín, ktoré sú určené na výskumné účely alebo na pokusné účely alebo na šľachtenie nových odrôd, alebo na zachovanie biologickej rôznorodosti rastlín.		
Kaly z čistiarní odpadových vôd používané na poľnohospodárske pôdy	Zákon č 188/2003 o aplikácia čistiarenského kalu a dnových sedimentov na pôdu	Tento zákon upravuje podmienky využívania čistiarenského kalu a dnových sedimentov aplikovaných do pôdy tak, aby sa vylúčil ich škodlivý vplyv na vlastnosti pôdy, rastliny, vodu, zdravie ľudí a zvierat, povinnosti producenta a odberateľa čistiarenského kalu a dnových sedimentov výkon štátnej odbornej kontroly pri používaní čistiarenského kalu a dnových sedimentov sankcie za porušenie tohto zákona	Ministerstvo pôdohospodárstva SR, Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky (ÚKSÚP)	- 100 000 Sk

HYGIENA

Oblasť	Legislatíva SR	Popis obsahu legislatívy	Príslušné orgány	Sankcie
Potraviny (všeobecne)	Zákon č. 152/1995 o potravinách v znení neskorších predpisov Potravinový kódex	Tento zákon ustanovuje podmienky výroby potravín a ostatných požívatín, manipuláciu s nimi a ich uvádzanie do obehu v záujme podpory a ochrany zdravia ľudí a ochrany spotrebiteľa na trhu potravín, ako aj úlohy a organizáciu potravinového dozoru nad ich dodržiavaním (ďalej len "potravinový dozor").	Ministerstvo pôdohospodárstva SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Orgány ochrany zdravia, Orgány veterinárnej správy, SPPI, skúšobné a certifikačné orgány	- 1 000 000 Sk

CHOV ZVIERAT

Oblasť	Legislatíva SR	Popis obsahu legislatívy	Príslušné orgány	Sankcie
Chov zvierat (všeobecne)	Zákon č. 488/2002 o veterinárnej starostlivosti	Tento zákon ustanovuje a) veterinárne požiadavky na zdravie zvierat a násadových vajec (ďalej len „živé zvieratá“), na spermu, embryá a vajíčka zvierat (ďalej len „zárodočné produkty“) z hľadiska zdravia zvierat a na ochranu zvierat, b) veterinárne požiadavky na produkty živočíšneho pôvodu v záujme ochrany zdravia zvierat, c) veterinárne požiadavky na živé zvieratá, ako aj na produkty živočíšneho pôvodu vrátane vedľajších živočíšnych produktov v záujme ochrany zdravia ľudí, d) práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb vo veterinárnej oblasti, ako aj odborné veterinárne činnosti a podmienky ich vykonávania, e) organizáciu, pôsobnosť a právomoci orgánov vykonávajúcich štátnu správu vo veterinárnej oblasti, f) sankcie za porušenie povinností ustanovených týmto zákonom.	Ministerstvo pôdohospodárstva SR, Orgány veterinárnej správy,	- 5 000 000 Sk
Kvalita krmív	Zákon č. 184/1993 o krmivách	Účelom tohto zákona je vytvoriť podmienky na zachovanie a zlepšovanie úžitkovosti chovaných zvierat, zdravia a akosti výrobkov z ich chovu používaním vhodných krmív, ako aj na ochranu zdravia ľudí a životného prostredia pred zdravotnou závadnosťou a inými nepriaznivými účinkami používaných krmív. Na dosiahnutie účelu uvedeného v odseku 1 tento zákon upravuje a) práva a povinnosti fyzických a právnických osôb, ktoré krmivo uvádzajú do obehu (ďalej len "dodávateľ"), b) pravidlá výkonu štátnej odbornej kontroly krmív.	Ministerstvo pôdohospodárstva SR, Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky (ÚKSÚP)	- 500 000 Sk

Poznámka: Uvádzané základné zákony sú doplnené príslušnými vykonávacími predpismi
Príslušne orgány sú orgány platné podľa súčasnej legislatívy.

PRÍLOHA Č. 2**SPRÁVNA POĽNOHOSPODÁRSKA PRAX**

Článok 29 Nariadenia č. 445/2002 stanovuje, že zvyčajná "správna poľnohospodárska prax" je norma poľnohospodárstva, ktorú by mal rozumný poľnohospodár dodržiavať.

Štáty stanovujú vo svojich plánoch overiteľné normy. V každom prípade tieto normy určujú splnenie všeobecne povinných požiadaviek životného prostredia.

Znevýhodnené oblasti

- Správnu poľnohospodársku prax sú povinní dodržiavať poľnohospodári čerpajúci kompenzačné platby v znevýhodnených oblastiach.

Agroenvironmentálna podpora

- Správna poľnohospodárska prax je základnou referenčnou úrovňou činností poľnohospodára, od ktorej sa odvíja podpora za agroenvironmentálne záväzky (podľa čl.18 nariadenia č.445/2002).
- Pravidlá správnej poľnohospodárskej praxe musí poľnohospodársky subjekt vstupujúci do agroenvironmentálnej podpory záväzne plniť na celej výmere pôdy, ktorú obhospodaruje, t.j. aj na tých častiach, ktoré nebudú predmetom záväzku (podľa čl.20 nariadenia č. 445/2002).
- Za dodržiavanie správnej poľnohospodárskej praxe sa agroenvironmentálne platby nevypĺcajú.

PRAVIDLÁ SPRÁVNEJ POĽNOHOSPODÁRSKEJ PRAXE**OBLASŤ HNOJENIA**

- Používať možno iba také hnojivo, ktoré bolo na základe overenia jeho účinnosti, kvality a zdravotnej neškodnosti a bezpečnosti zapísané do registra hnojív, ako aj hospodárske hnojivá. (Zoznam registrovaných hnojív uverejňuje pravidelne Ministerstvo pôdohospodárstva SR vo Vestníku MP SR).
- Podnikatelia v poľnohospodárstve sú povinní používať hnojivá v množstve a spôsobom, ktoré zabezpečujú potrebnú výživu rastlín a trvale udržateľnú úrodnosť pôdy.
- Do hospodárskych hnojív sa nesmú vnášať rizikové prvky a rizikové látky, ktoré by mohli narušiť vývoj pestovaných rastlín, ohroziť potravinový reťazec alebo znečistiť pôdu.

Skladovanie hnojív

Fyzické a právnické osoby obhospodarujúce poľnohospodársku pôdu alebo vykonávajúce poľnohospodársku výrobu sú povinné

- hnojivá uskladňovať oddelene a označiť ich trvalým a čitateľným spôsobom
- zabezpečiť, aby nenastalo miešanie hnojív s inými látkami
- priebežne viesť evidenciu o príjme, výdaji a množstve hnojív

Tuhé priemyselné hnojivá sa skladujú v skladoch ako voľne uložené alebo balené.

Voľne uložené hnojivá sa skladujú v

- hromadách označených názvom hnojiva najviac do výšky 6 m, vzdialených od seba najmenej 2 m,
- oddeleniach (boxoch) označených názvom hnojiva,
- zásobníkoch

Hnojivá balené vo vreciach, s hmotnosťou 50 kg sa skladujú uložené na sebe do výšky najviac 1,5 m alebo na paletách najviac do výšky 3,5 m.

Kvapalné hnojivá sa skladujú v nádržiach vybudovaných na tento účel a označených názvom uskladneného hnojiva, umiestnených v záchytnej vani, ktorej objem musí byť väčší ako je objem najväčšej skladovacej nádrže umiestnenej vo vani.

Pri skladovaní kvapalných hnojív sa musia dôsledne dodržiavať podmienky skladovania predpísané ich výrobcami.

Suspenné hnojivá sa skladujú v nádržiach s účinným miešacím zariadením.

Hospodárske hnojivá (maštalný hnoj, hnojovica, močovka, hnojovka) sa musia skladovať tak, aby sa zamedzilo znečisteniu životného prostredia.

Skladovacie priestory hospodárskych hnojív musia byť prispôsobené skutočnej produkcii hnoja v podniku za obdobie

- 6 mesiacov pri vyvážke hnoja dvakrát ročne

Zásobníky na uskladnenie hnojovice musia stačiť na päťmesačnú produkciu v podniku, pri močovke a hnojovke je potrebná kapacita na štvormesačnú produkciu v podniku.

Pri prevádzkových zásobníkoch musí byť vylúčený prítok povrchových vôd.

Používanie hnojív

Pri používaní hnojív, hospodárskych hnojív a pôdných pomocných látok na poľnohospodárskej pôde nesmie prísť k ich priamemu prieniku alebo splaveniu do povrchových vôd alebo na vedľajšie pozemky.

Pri určovaní dávky hnojív sa vychádza z

- potrieb plodiny na dosiahnutie predpokladanej úrody a kvality produkcie
- množstva prístupných živín v pôde a z podmienok stanovišťa (najmä z klímy, pôdneho druhu a typu)
- pôdnej reakcie (pH), pomeru dôležitých kationtov (vápnika, horčíka a draslíka) a z pomeru pôdnej organickej hmoty (humusu)
- pestovateľských podmienok ovplyvňujúcich prístupnosť živín (predplodina, spracovanie pôdy, závlaha)

Dávky hnojív

- Pri hnojení poľnohospodárskych pôd je potrebné dbať na vlastnosti stanovišťa, stav zásob pôdy, potrebu jednotlivých druhov rastlín ako aj na úrodnosť jednotlivých oblastí; práve tak zohľadňovať aj v pôde obsiahnuté zvyšky rastlín, podmienky koncentrácie živín a prirodzený mineralizačný proces v pôde.

Najvyššie dávky hnojív

- Dávkovanie dusíkatých hnojív na poľnohospodárske úžitkové plochy je zásadne nasledovne ohraničené:
Po spočítaní hospodárskych hnojív (hnoj, močovka, hnojovica, hnojovka, slama, zelené hnojenie a iné zvyšky rastlinného pôvodu), kompostov, iných vnášaných materiálov (napr. kaly ČOV) a priemyselných hnojív použitých v dusíkatej forme, majú tieto najvyšší limit 170 kg čistého dusíka na hektár za rok.

Delenie dávok hnojív

- Použitie dusíkatých hnojív vyplýva z včasného a kvantitatívneho upotrebenia. Vo väčšine prípadov delenie celkovej dávky dusíka je základným predpokladom jeho efektívneho využitia. Rýchle účinkovanie tzv. ľahko rozpustného dusíka je potrebné od viac ako 100 kg N/ha/rok v každom prípade deliť, spravidla na 2-3 časti, s prihliadnutím na špecifiká danej plodiny.
- Jednorázová dávka dusíka pre poľné plodiny by nemala presiahnuť 60 kg N.ha⁻¹.

Spôsob hnojenia

- Zohľadňovať výsledky agrochemického skúšania pôd a tým zvýšiť efektívnosť aplikácie hnojív.

- Agrochemické skúšanie poľnohospodárskej pôdy je pravidelné zisťovanie vybratých parametrov je chemických vlastností súvisiacich s pôdnou úrodnosťou a s jej znečistením rizikovými prvkami a rizikovými látkami, ktorého cieľom je regulovať používanie hnojív, aby sa dosiahla alebo udržala trvalá produkčná schopnosť pôdy a vylúčilo sa jej znečistenie.
 - Podnikatelia v poľnohospodárstve sú povinní po vyzvaní a podľa pokynov kontrolného ústavu vykonať alebo zabezpečiť odber pôdných vzoriek z pozemkov, ktoré obhospodarujú a dodať ich na určené miesto.
 - Výsledky agrochemického skúšania poľnohospodárskej pôdy kontrolný ústav vyhodnotí a odovzdá podnikateľom v poľnohospodárstve
- Vzhľadom na zníženie strát dusíka z hospodárskych hnojív je tieto potrebné čo najskôr zapraviť do pôdy. V prípade kvapalných hospodárskych hnojív uprednostniť priamu aplikáciu do pôdy.
 - Presnosť spôsobu hnojenia na plochy je hlavne technickými usmerneniami hnojenia. Zariadenia na aplikáciu hnojiva musia zaručiť správne stanovenie aplikačných rozmerov a rozdeľovania.

Zákazy hnojenia

Hnojivá sa nesmú používať na poľnohospodárskej pôde ak osobitný predpis (napr. zákon o ochrane prírody a krajiny, zákon o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu, zákon o vodách) zakazuje alebo obmedzuje použitie hnojív

Hnojenie je zakázané na pôdy:

- zamokrené
- zamrznuté do hĺbky 8 centimetrov a viac
- pokryté vrstvou snehu nad 5 centimetrov
- ak spôsob hnojenia ohrozuje životné prostredie okolia pozemku
 - v šírke 10 m od povrchových vodných zdrojov (toky, kanále, nádrže, rybníky, štrkoviská, mokrade a pod.)
 - vo vzdialenosti najmenej 50 m od podzemných vodných zdrojov
 - na svahu so sklonom nad 12° pri nebezpečí odplavenia do povrchových vôd
 - na prevlhčené pôdy na svahu
 - do 12 mesiacov po odvodnení (tekuté hnojivá do 2 rokov)

V zmysle uvedených zákazov by nemali byť hnojivá aplikované v období mesiacov november – február.

Evidencia použitia hnojív

Podnikatelia v poľnohospodárstve sú povinní viesť trvalú evidenciu o príjme a použití hnojív na poľnohospodárskej pôde alebo na lesných pozemkoch.

Evidencia sa vedie o množstve, druhu a čase použitia hnojív podľa pozemkov, plodín, dosiahnutých úrod a rokov a uschováva sa najmenej 10 rokov.

Evidencia o použití hnojív, hospodárskych hnojív a pôdných pomocných látok sa vedie na predpísanom formulári a na požiadanie je povinnosť poskytnúť kontrolnému ústavu prehľad o spotrebe každoročne do konca kalendárneho roka.

Plán hnojenia

Popis a obsah reálneho programu správneho a efektívneho využívania hnojív pri rešpektovaní ochrany povrchových a podzemných vôd ako aj ostatných zložiek životného prostredia.

Ekonomicky výhodnou a ekologicky prijateľnou metódou manipulácie s exkrementami hospodárskych zvierat a s inými odpadmi je ich aplikácia do pôdy. To však vyžaduje mať vypracovaný konkrétny plán, kedy, kde a ako uvedené hnojivá a iné organické odpady použiť, aby sa znížilo na minimum riziko znečistenia vodných zdrojov a aby sa dôsledne využil živinový potenciál aplikovaných hnojív v pestovateľskom systéme na pôde.

Plán hnojenia zohľadňuje agrochemické skúšanie pôd, obsahuje reálny program efektívneho využitia hnojív a iných organických odpadov so zreteľom na stanovený osevný postup, pri rešpektovaní ochrany povrchových a podzemných vôd, ako aj ostatných zložiek životného prostredia.

Plán pozostáva z grafickej časti (mapa v mierke min. 1:25 000) a textovej časti.

Grafická časť

Na mape sa vyznačia:

- hranice jednotlivých honov (pozemkov) a ich výmera
- hranice jednotlivých osevných postupov a ich výmera, pri pastvinách aj intenzitu zaťaženia (napr. x ks oviec/ha)
- strediská a maštale živočíšnej výroby
- svahovitosť honov vyznačená šípkou s číselným udaním sklonu v stupňoch v členení (do 3⁰ rovina, do 12⁰ mierny a stredný svah, nad 12⁰ výrazný svah)
- vodné toky, vodné nádrže, vodné zdroje, mokrade, štrkoviská, zaplavované územia, meliorované pozemky (odvodnenie, závlahy)
- sídliská a iné objekty a zariadenia, ktoré vyžadujú hygienickú ochranu
- cestná sieť

Pri vypracovaní plánu je potrebné s vyznačením na mape:

- určiť plochy kde sa nikdy nesmú aplikovať hnojivá a iné odpady (napr. pásma 10 m od povrchových vodných zdrojov, 50 m od zdrojov podzemných vôd, trvale zamokrené plochy, územia hygienickej ochrany)
- určiť, na ktoré plochy nemožno aplikovať hnojivá a iné odpady v určitý čas, alebo kde je aplikácia možná len v obmedzených dávkach (erózne ohrozené svahy, plochy s podzemnou vodou vyššie ako 0,5 m, plochy určené na produkciu k priamemu konzumu);
- stanoviť plochy, na ktoré je možné aplikovať hnojivá a iné odpady kedykoľvek v povolenom období;

Textová časť

Súčasťou textovej časti sú:

- identifikačné údaje subjektu
- celková výmera pôdy, z toho orná pôda, trvalé trávne porasty, trvalé kultúry (sady, vinice, chmeľnice)
- lokalizácia územia v prípade zvláštnej ochrany územia (národný park, chránená krajinná oblasť, chránená vodohospodárska oblasť, pásmo hygienickej ochrany)
- celková bilancia zvierat podľa jednotlivých druhov a v prepočtoch veľkej dobytovej jednotky (VDJ)
- spôsoby ustajnenia, pasenia a košarovania
- výpočet celkovej ročnej produkcie hospodárskych hnojív
- bilancia skladovacej kapacity pre produkovateľské hospodárske hnojivá a systém uskladnenia
- určenie, aké veľké územie je potrebné na aplikáciu hnojív do pôdy tak, aby sa neprekročila prípustná hranica obohatenia pôdy o celkový dusík (ročne max. 170 kg N.ha⁻¹).
- určiť ako a kde budú použité hnojivá a iné odpady pri prekročení bilancie celkového dusíka (prebytok hnojív)

Plán hnojenia spracovaný podľa mesiacov je možné vypracovať na dlhšie časové obdobie (5 rokov) dopredu na celý osevný postup.

V prípadoch zásadných zmien* osevného postupu, počtov zvierat, zmeny výmery pozemkov, zmeny hygienických hraníc a ochranných pásiem je potrebné vypracovať nový plán hnojenia.

* Za zásadnú zmenu sa pokladá:

- zmena plodinovej štruktúry osevného postupu, na ktorú bol pôvodný plán hnojenia vypracovaný
- zmena počtu zvierat smerom nahor, pri ktorej sa prekračuje požadovaná skladovacia kapacita alebo prípustné množstvo aplikovaného dusíka
- zníženie výmery pozemkov pre aplikáciu dusíka (napr. prevod pôd na iný subjekt, záber poľnohospodárskej pôdy atď.)
- zmena hygienických hraníc a ochranných pásiem (ich rozšírením, vyhlásením a pod.)

OBLASŤ OCHRANY RASTLÍN

Povolené prostriedky na ochranu rastlín

- Je povolené používať len také prípravky na ochranu rastlín, ktoré boli na základe posúdenia a odskúšania ich biologickej účinnosti, zdravotnej a hygienickej nezávadnosti zapísané do zoznamu povolených prípravkov na ochranu rastlín. Register prípravkov je najmenej raz ročne zverejňovaný vo vestníku MP SR.
- Registrovanými prípravkami sú tie, na ktoré bolo vydané rozhodnutie o registrácii kontrolným úradom na základe výsledkov odskúšania biologickej účinnosti (v súlade so zásadami správnej praxe v ochrane rastlín) a ich posúdením
 - zdravotným ústavom z hľadiska toxických vlastností na zdravie ľudí a zabezpečenia zdravia ľudí a prostredia
 - referenčným laboratóriom z hľadiska toxicity a rizika pre domáce, hospodárske a voľne žijúce zvieratá, ryby a ostatné vodné živočíchy
 - ústavom včelárstva z hľadiska toxicity prípravku na včely
 - vodohospodárskym ústavom z hľadiska vplyvu prípravku na kvalitu podzemných a povrchových vôd a ochranu zdrojov pitnej vody

Použitie prípravkov

- Používať len registrované prípravky na ochranu rastlín a odskúšané a registrované mechanizačné prostriedky na ochranu rastlín za podmienok uvedených v registri a v osobitných predpisoch (zákon o ochrane prírody a krajiny, zákon o štátnom skúšobníctve a nariadenie vlády o jedoch a niektorých iných látkach škodlivých zdraviu)
- Podrobnosti o vedení spotreby a o spôsobe aplikácie prípravkov na ochranu rastlín stanovuje aplikačný predpis (vyhláška MP SR č.33/1999)
- Na zakázané upotrebenia a obmedzenia nad nebezpečnými látkami v prípravkoch na ochranu rastlín tiež dbá predpis o chemikáliách (zákon č.163/2001).
- Podrobnosti o zaobchádzaní s jedmi a niektorými inými látkami škodlivými zdraviu stanovuje príslušný predpis (nariadenie vlády č.206/1988)

Zákaz použitia prípravkov:

- nepoužívať prípravky v šírke najmenej 12 m od vodných tokov, vodných plôch a mokradí.

Použitie mechanizmov:

Registrované mechanizačné prostriedky – vlastník, správca alebo nájomca mechanizačného prostriedku na ochranu rastlín je povinný požiadať príslušnú autorizovanú osobu o vykonanie pravidelnej kontroly najmenej raz za dva roky alebo ak uplynula záručná doba jeho aplikačnej časti alebo došlo k takému jeho poškodeniu, oprave alebo úprave, ktoré by mohli mať vplyv na jeho funkčnosť a technickú spôsobilosť.

Mechanizačné prostriedky, ktoré sa používajú na aplikáciu prípravkov na ochranu rastlín, podliehajú povinným pravidelným kontrolám okrem mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín na vedecké, výskumné, pokusné a výstavné účely a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín používaných na osobnú spotrebu.

Maximálne dávky:

dávky maximálnej intenzity prípravkov na ochranu rastlín stanovuje vykonávací predpis k zákonu 285/95.

Doklady odbornosti

- Zaobchádzať so zvlášť nebezpečnými jedmi môžu iba subjekty, ktoré majú na to povolenie.
- Zaobchádzať s jedmi a žieravinami môžu len osoby, ktoré dovŕšili osemnásť rok
- Pracovníci musia mať zdravotnú odbornú spôsobilosť
- Priamo riadiť zaobchádzanie s jedmi môže osoba, ktorá
 - ukončila vysokoškolské štúdium príslušného smeru
 - ukončila vysokú školu iného smeru a zložila skúšku o spôsobilosti pre prácu s jedmi
 - má iné vzdelanie a zložila skúšku o spôsobilosti pre prácu s jedmi

Skladovacie podmienky

- Skladovanie prípravkov, ktoré sú označené ako jedy musí byť v uzamknutej miestnosti, ktorá je zabezpečená proti vlámaniu a nemôžu sa v nej skladovať omamné látky, liečivá, poživatiny, krmivá a výbušniny.
- Pri skladovaní jedov s inými látkami (mimo zákazu) je možné ak sú uložené oddelene a je vylúčené ich vzájomné škodlivé pôsobenie alebo zámena

Povinné záznamy

- Každý kto používa prípravky na ochranu rastlín je povinný viesť evidenciu spotreby prípravkov na ochranu rastlín s uvedeným spôsobom aplikácie.
- Ten kto vedie evidenciu spotreby prípravkov a evidenciu aplikácie prípravkov, zasiela príslušnému kontrolnému inšpektorovi súhrnné údaje o spotrebe prípravkov a spôsobe aplikácie prípravkov za kalendárny rok do 31. januára nasledujúceho roka.

OBLASŤ OCHRANY PÔDYPodmienky hospodárenia na pôde

- Vykonávať také agrotechnické opatrenia, ktoré zaručujú ochranu, zachovanie a obnovu prirodzených vlastností poľnohospodárskej pôdy
- Zabraňovať znehodnoteniu a poškodeniu poľnohospodárskej pôdy
- Spôsob využívania pôdy musí zodpovedať prírodným podmienkam v danom území

Podmienky používania čistiarenských kalov

- Do pôdy možno aplikovať čistiarenské kaly a dnové sedimenty, v ktorých koncentrácia rizikových látok neprekročí limitné hodnoty (stanovené predpisom)
- Čistiarenské kaly a dnové sedimenty možno aplikovať len do tých pôd, v ktorých je koncentrácia rizikových látok nižšia ako limitné hodnoty (stanovené predpisom).
- Aplikácia čistiarenského kalu a dnových sedimentov je zakázaná do pôdy
 - ktorej hodnota pH je nižšia ako 5,5
 - so svahovitou nad 12°
 - ak je hladina podzemnej vody menšia ako 0,5m
 - zamrznutej a zamokrenej
- Aplikácia čistiarenského kalu a dnových sedimentov je zakázaná na:
 - trvalé trávne porasty alebo krmoviny na ornej pôde ak by mala byť tráva spásaná alebo krmoviny zberané skôr ako uplynie 5 týždňov od aplikácie
 - pôdu, na ktorej sa práve pestuje ovocie a zelenina s výnimkou ovocných stromov
 - na pôdu určenú na pestovanie ovocia a zeleniny, ktorých zberné časti sú v priamom kontakte s pôdou a konzumujú sa surové a to 10 mesiacov pred zberom úrody a počas samotného zberu

Evidencia a možnosti aplikácie kalov

- Aplikácia čistiarenských kalov a dnových sedimentov do pôdy je možná
 - na podklade zmluvy medzi producentom a užívateľom
 - podľa schváleného projektu
- Producent čistiarenského kalu alebo dnových sedimentov je povinný
 - viesť evidenciu o množstve a zložení kalu a sedimentov a spôsobe úpravy
 - viesť register odberateľov, miesto aplikácie, dodané množstvo a obsah rizikových látok
- Užívateľ pôdy je povinný
 - zabezpečiť výber vhodného pozemku na aplikáciu
 - viesť evidenciu o lokalite a množstve úhrnných dávok
 - všetky údaje uchovávať 10 rokov a poskytnúť kontrolným orgánom

Predchádzanie pôdnej erózii a zhutňovanie pôdy

Erózia pôdy je definovaná ako odnos pôdnej hmoty a z toho vyplývajúce zníženie hrúbky povrchových vrstiev pôdy, najmä účinkom vody a vetra. K poškodeniu pôdy eróziou dochádza vtedy, keď množstvo a kvalita odnášaných častíc pôdy nie je rovnocenne nahrádzané novo vznikajúcou pôdnou hmotou vytváranou prebiehajúcim pôdotvorným procesom.

Zhutňovanie pôdy spôsobuje zníženie objemu pórov čím obmedzuje rast koreňov a redukuje infiltráciu vody do pôdneho profilu a retenčnú kapacitu pôd. Obmedzuje prienik vzduchu do pôdy, čím redukuje biologickú aktivitu pôd a prejavy ekologických funkcií pôdy.

Zákon o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu stanovuje pre každého kto využíva poľnohospodársky pôdny fond na poľnohospodársku výrobu povinnosť využívať pôdu primeraným spôsobom a zachovať prirodzenú úrodnosť pôdy. Zákon ale neobsahuje žiadne predpísané požiadavky, ktoré by stanovili konkrétne obrábanie pôdy.

Zisťovanie stavu pôdy sa vykonáva systematickým monitoringom. V prípadoch zistenia negatívneho stavu a ohrozenia pôdy môže kompetentný orgán nariadiť donucovacie opatrenie ustanovením osobitnej sústavy obhospodarovania.

OBLASŤ KRMÍV

Zdravotná neškodnosť krmív

Zdravotne neškodné krmivá sú tie, ktoré nespôsobia pri použití v obvyklých dávkach pre daný druh a kategóriu zvierat poruchy zdravotného stavu; nesmú obsahovať patogénne a podmienené patogénne mikroorganizmy alebo ich toxíny, škodlivé látky v množstvách prekračujúcich prípustné limity a musia byť bez príznakov narušenia prirodzených zložiek.

- Na kŕmenie zvierat sa môžu použiť len krmivá zdravotne neškodné, zodpovedajúce potrebám zvierat príslušného druhu a kategórie, a to aj z dietetického hľadiska.

Kvalita krmív

- Krmivá môžu byť vyrobené, používané a pri úžitkovom zvierati skrmované, keď zodpovedajú ustanoveniu zákona o krmivách.
- Uvádzať do obehu možno len krmivo, ktoré bolo na základe overenia jeho akosti, výživnej hodnoty, zdravotnej nezávadnosti a použiteľnosti zapísané do registra krmív.
- Registrácii nepodliehajú hospodárske krmivá (najmä šťavnaté krmivá, siláže, senáže, seno, lúčny porast, slama, zemiaky, repa), všeobecne používané kŕmne suroviny na výrobu kŕmnych zmesí, skúšobné krmivá, krmivo na biologické overovanie.
- Používanie hospodárskych krmív a ich produktov a všeobecné používanie kŕmnych surovín na výrobu kŕmnych zmesí podrobne ustanovuje všeobecne záväzný právny predpis.

SPÔSOBY PRE ZISŤOVANIE KONFORMITY OBHOSPODAROVANIA PODĽA PRAVIDIEL SPRÁVNEJ POĽNOHOSPODÁRSKEJ PRAXE

- Kontrola a sankcie Pravidiel správnej poľnohospodárskej praxe predstavuje dodržiavanie minimálnych štandardov.
- V obsahu príslušného zákona je jednoznačne určený kompetentný orgán do pôsobnosti ktorého prislúcha dozor a sankcionovanie.
- Kapitola 6 (žiadosti, kontrolné mechanizmy a sankcie) nariadenia 445/2002 čl. 59 obsahuje ...žiadosti spojené v schéme a následné žiadosti o platbu sa skontrolujú spôsobom, ktorý zabezpečuje efektívne overenie splnenia podmienok na udelenie pomoci. Štáty určia vhodné metódy a spôsoby na overenie každého podporovaného opatrenia ako aj kontrolné osoby ...
V rámci tejto požiadavky stávajú sa príslušné kontrolné orgány spolupracujúcimi pri kontrolách (uvedených v tabuľka), ktoré sú vykonávané v čase kontrolnej návštevy platobnej agentúry pre záverečné zistenie prijatých záväzkov a dobrej poľnohospodárskej praxe.
- Kontrolný orgán platobnej agentúry kontroluje dodržiavanie stanovených parametrov v spolupráci s odborníkom primeraného zamerania odborného úradu, či sa vyskytuje porušenie parametrov. Podozrenie z porušenia je povinný kompetentný odborný úrad hlásiť v každom prípade v zmysle obsahu príslušného zákona sankčnému úradu. Sankcie podľa čl.64 nariadenia 445/2002 majú byť účinné, primerané a odstrašujúce.

V tabuľke je záverečný prehľad kritérií kontrolovaných odbornou organizáciou, ktorý poskytuje výsledky platobnej agentúry

Podmienka	Parameter	Administratívna kontrola	Kontrola na mieste	Sankcie
HNOJENIE				
Skladovanie hnojív	Spôsob skladovania, kapacita skladovania, evidenčné záznamy	Nemožná	Kontrola stavu prostredníctvom odborného kontrolného orgánu (UKSUP)	Hlásenie na kompetentný sankčný úrad (ministerstvo) a následná pokuta (sankčný rámec do 100 000 Sk)
Evidencia použitia	Evidenčné záznamy o množstve, druhu a čase použitia hnojív podľa pozemkov a plodín	Nemožná	Kontrola stavu prostredníctvom odborného kontrolného orgánu (UKSUP)	Hlásenie na kompetentný sankčný úrad (ministerstvo) a následná pokuta (sankčný rámec do 50 000 Sk)
Obmedzenie hnojív	Produkcia hnojív, spôsob a miesto aplikácie	Porovnanie zoznamov zvierat a plôch pri viacerých žiadostiach o dotácie *po implementácii IACS podľa zoznamu plôch v rámci IACS	Kontrola plôch a zvierat pri porovnaní viacnásobných žiadostí (výber všetkých úradných prameňov, premeranie plôch, počítanie zvierat)	
Vodné zóny obmedzenia	Ochranná vzdialenosť presne stanovená voči zmyvu hnojív (10 m od povrchových vodných zdrojov, 50 m od podzemných vodných zdrojov)	Nemožná	Kontrola stavu prostredníctvom odborného kontrolného orgánu	
Zakázané hnojenie	Vynechanie hnojenia na pôdach mokrych, zamrznutých a pokrytých snehom	Nemožná	Kontrola stavu prostredníctvom odborného kontrolného orgánu (UKSUP)	Hlásenie na kompetentný sankčný úrad (ministerstvo) a následná pokuta (sankčný rámec do 50 000 Sk)

Podmienka	Parameter	Administratívna kontrola	Kontrola na mieste	Sankcie
OCHRANA RASTLÍN				
Prípravky na ochranu rastlín - registrácia	Označenie, zloženie	Úradné osvedčenie	Kontrola podniku - existujúce prípravky na ochranu rastlín prostredníctvom kontrolného orgánu (UKSUP)	Hlásenie na kompetentný sankčný úrad (ministerstvo) a následná pokuta (sankčný rámec do 1000 000 Sk)
Prípravky na ochranu rastlín – použitie Zákaz použitia prípravkov vo vzdialenosti 12m od vodných tokov, mokradí	Osvedčenie, indikácia, záznamy	nemožná	Ako hore, zistenie rozdielu možné, ale iba pri pristihnutí v prípade aplikácie	Hlásenie na kompetentný sankčný úrad (ministerstvo) a následná pokuta (sankčný rámec do 1000 000 Sk)
Stroje a zariadenia na aplikáciu prípravkov	Záznamy o vykonanej kontrole		Kontrola osvedčenia o vykonanej kontrole	Hlásenie na kompetentný sankčný úrad (ministerstvo) a následná pokuta (sankčný rámec do 1000 000 Sk)
Použitie prípravkov (jedy)	Povolenie na jedy Licencia na nákup jedov		Kontrola povolenia, licencie a dokladu o vzdelaní kontrolného orgánu (UKSUP)	Hlásenie na kompetentný sankčný úrad (ministerstvo) a následná pokuta (sankčný rámec do 1000 000 Sk)
Doklad odbornosti	Vyhovujúce vzdelanie			

Podmienka	Parameter	Administratívna kontrola	Kontrola na mieste	Sankcie
OCHRANA PÔDY				
Spôsob obrábania pôdy	Orba po vrstevniciach	nemožná	Kontrola stavu prostredníctvom odborného kontrolného orgánu	
Kontaminácia pôdy, cudzorodé látky	Limity znečistenia	nemožná	Kontrola stavu prostredníctvom odborného kontrolného orgánu (UKSUP)	Hlásenie na kompetentný sankčný úrad (ministerstvo) a následná pokuta (sankčný rámec do 1000 000 Sk)
Použitie kalov ČOV a dnových sedimentov	Zakázané plochy	Nemožná	Kontrola stavu prostredníctvom odborného kontrolného orgánu (UKSUP)	Hlásenie na kompetentný sankčný úrad (ministerstvo) a následná pokuta (sankčný rámec do 100 000 Sk)
Evidencia použitia	Schválený projekt, určené plochy a množstvá	Osvedčenie o projekte		

Podmienka	Parameter	Administratívna kontrola	Kontrola na mieste	Sankcie
KRMIVÁ				
Krmivá - registrácia	Označenie, zloženie	Úradné osvedčenie	Kontrola stavu prostredníctvom odborného kontrolného orgánu (UKSUP)	Hlásenie na kompetentný sankčný úrad (ministerstvo) a následná pokuta (sankčný rámec do 500 000 Sk)

Príloha č.3**PREPOČÍTAVACIE KOEFICIENTY HOVÄDZIEHO DOBYTKA, OŠÍPANÝCH, OVIEC, KÔZ, KONÍ
A HYDINY NA VEĽKÚ DOBYTČIU JEDNOTKU**

Kategória zvierat	Prepočítavací koeficient VDJ
HOVÄDZÍ DOBYTOK	
kravy dojné	1,10
kravy bez trhovej produkcie mlieka	1,30
býk plemenný nad 2 roky	1,70
teľa do 6 mesiacov	0,25
do 1 roka veku býčky	0,60
jalovice	0,50
1 – 2 ročné	býčky 1,00
	jalovice 0,75
nad 2 roky vo výkrme	býčky 1,45
	jalovice 0,90
	chovné jalovice (teľné) 0,95
vôl ťažný	1,50
OŠÍPANÉ	
20 – 30 kg	0,07
30 – 50 kg	0,15
výkrmové (nad 50kg)	0,30
OVCE, KOZY	
bahnice a prípustné jarky	0,22
baran plemenný	0,25
jahnička chovná (nepripustená) nad 1 rok	0,15
jahnička, škop a baran do 1 roka	0,08
jahňa od odstavu do roka	0,04
cap plemenný	0,20
koza chovná	0,16
KONE	
chladnokrvný nad 3 roky veku	1,40
chladnokrvný 1-3 roky veku	1,20
chladnokrvný do 1 roka veku	0,70
teplokrvný nad 3 roky veku	1,20
teplokrvný 1-3 roky veku	1,00
teplokrvný do 1 roka veku	0,50
SLIEPKY	
do ½ roka	0,0015
nad ½ roka	0,0040
HUSI	
	0,0080
KAČICE	
	0,0040
MORKY	
	0,0070

Vysvetlivky:

Veľká dobytčia jednotka (VDJ) je spoločný menovateľ, na ktorý sa prepočítavajú rôzne druhy a kategórie hospodárskych zvierat. VDJ = 500 kg živej hmotnosti. Rôzne druhy a kategórie zvierat sa prepočítavajú na spoločného menovateľa pomocou prepočítavacích koeficientov, ktoré sú uvedené.

PRÍLOHA Č.4**4.1 VÝPOČET KOMPENZÁCIE ZA HOSPODÁRENIE V ZNEVÝHODNENÝCH OBLASTIACH****HORSKÉ OBLASTI (H)**

Rozdiel hrubej pridanej hodnoty z priemeru SR:

Z hrubej pridanej hodnoty (priemer rokov 2001,2000) za Slovenskú republiku je odpočítaná hrubá pridaná hodnota (priemer rokov 2001,2000) za horské oblasti.

Hrubá pridaná hodnota za SR: 6 216 Sk/ha

Hrubá pridaná hodnota za horské oblasti: 1 973 Sk/ha

(1) Rozdiel HPH z priemeru SR: $6\,216 - 1\,973 = 4\,243 \text{ Sk/ha}$

Úspora nákladov: rozdiel nákladov faktorov z priemeru SR:

Súčet vybraných nákladov za SR (priemer rokov 2001,2000): náklady za prácu, odpisy HIM, nájomné za pôdu (Sk/ha).

Súčet vybraných nákladov za horské oblasti (priemer rokov 2001,2000): náklady za prácu, odpisy HIM, nájomné za pôdu (Sk/ha).

	SR	H
Náklady na prácu	2 599	2 274
Odpisy HIM	676	570
Nájomné za pôdu	160	19
VYBRANÉ NÁKLADY SPOLU	3 435	2 863

Náklady na prácu tvoria:

mzdové náklady, odmeny, náklady na sociálne zabezpečenie a sociálne náklady

(2) Rozdiel vybraných nákladov : $3\,435 - 2\,863 = 572 \text{ Sk/ha}$

Základ kompenzácie: rozdiel medzi HPH a nákladmi faktorov:

(1)– (2) = $4\,243 - 572 = 3\,671 \text{ Sk/ha}$

Navrhovaná priemerná kompenzácia: základ kompenzácie * 80 %

$3\,671 * 80 \% = \mathbf{2\,937 \text{ Sk/ha}}$

OSTATNÉ ZNEVÝHODNENÉ OBLASTI (O)

Rozdiel HPH z priemeru SR:

Z hrubej pridanej hodnoty (priemer rokov 2001,2000) za SR je odpočítaná hrubá pridaná hodnota (priemer rokov 2001,2000) za ostatné znevýhodnené oblasti.

Hrubá pridaná hodnota za SR: 6 216 Sk/ha

Hrubá pridaná hodnota za ostatné znevýhodnené oblasti: 3 431 Sk/ha

(1) Rozdiel HPH z priemeru SR: $6\,216 - 3\,431 = 2\,785$ Sk/ha

Úspora nákladov: rozdiel nákladov faktorov z priemeru SR:

Súčet vybraných nákladov za SR (priemer rokov 2001,2000): náklady za prácu, odpisy HIM, nájomné za pôdu (Sk/ha).

Súčet vybraných nákladov za ostatné znevýhodnené oblasti (priemer rokov 2001,2000): náklady za prácu, odpisy HIM, nájomné za pôdu (Sk/ha).

	SR	O
Náklady za prácu	2 599	2 055
Odpisy HIM	676	464
Nájomné za pôdu	160	37
VYBRANÉ NÁKLADY SPOLU	3 435	2 556

Náklady za prácu tvoria:

mzdové náklady, odmeny, náklady na sociálne zabezpečenie a sociálne náklady

(2) Rozdiel vybraných nákladov : $3\,435 - 2\,556 = 879$ Sk/ha

Základ kompenzácie: rozdiel medzi HPH a nákladmi faktorov:

(1)– (2) = $2\,785 - 879 = 1\,906$ Sk/ha

Navrhovaná priemerná kompenzácia: základ kompenzácie * 80 %

$1\,906 * 80 \% = 1\,524$ Sk/ha

ŠPECIFICKY ZNEVÝHODNENÉ OBLASTI (S)

Rozdiel HPH z priemeru SR:

Z hrubej pridanej hodnoty (priemer rokov 2001,2000) za SR je odpočítaná hrubá pridaná hodnota (priemer rokov 2001,2000) za špecificky znevýhodnené oblasti.

Hrubá pridaná hodnota za SR: 6 216 Sk/ha

Hrubá pridaná hodnota za špecificky znevýhodnené oblasti 4 403 Sk/ha

(1) Rozdiel HPH z priemeru SR: $6\,216 - 4\,403 = 1\,813$ Sk/ha

Úspora nákladov: rozdiel nákladov faktorov z priemeru SR:

Súčet vybraných nákladov za SR (priemer rokov 2001,2000): náklady za prácu, odpisy HIM, nájomné za pôdu (Sk/ha)

Súčet vybraných nákladov za S (priemer rokov 2001,2000): náklady za prácu, odpisy HIM, nájomné za pôdu (Sk/ha) .

	SR	S
Náklady za prácu	2 599	2 232
Odpisy HIM	676	570
Nájomné za pôdu	160	75
VYBRANÉ NÁKLADY SPOLU	3 435	2 877

Náklady za prácu tvoria:

mzdové náklady, odmeny, náklady na sociálne zabezpečenie a sociálne náklady

(2) Rozdiel vybraných nákladov : $3\,435 - 2\,877 = 558$ Sk/ha

Základ kompenzácie: rozdiel medzi HPH a nákladmi faktorov:

(1)– (2) = $1\,813 - 558 = 1\,255$ Sk/ha

Navrhovaná priemerná kompenzácia: základ kompenzácie * 80 %

$1\,255 * 80 \% = 1\,004$ Sk/ha

SKRATKY

ZO – Znevýhodnené oblasti

H – Horské oblasti

O - Ostatné znevýhodnené oblasti

S - Špecificky znevýhodnené oblasti

HPH - Hrubá pridaná hodnota

HIM - Hmotný investičný majetok

4.2 VÝPOČET PLATIEB PRE OPATRENIA AGROENVIRONMENTÁLNEJ PODPORY**1. Základná schéma**

Kalkulácia platieb: orná pôda

Činnosť	Kódex správnej poľnohospodárskej praxe	Stanovenie ušlého príjmu, dodatočných nákladov resp. finančného prospechu pre hospodárenie nad rámec Kódexu	Platba
Obhospodarovanie celej úžitkovej pôdy podniku	Vlastník resp. nájomca pôdy je povinný podľa účelu druhov pozemkov vykonávať také agrotechnické opatrenia, ktoré zaručujú ochranu pôdy, predchádzajú výskytu a šíreniu burín, zabraňujú znehodnoteniu pôd.	-	-
Zaťaženosť pôdy – hustota max.2,0 VDJ/ha	Nestanovuje podmienku hustoty	- * ujma nevzniká - priemerná hustota je pod hodnotou 2,0 VDJ/ha	-
Limity ostatných hnojív (P, K) na základe výsledkov agrochemického skúšania pôd.	Zachovanie prirodzených vlastností pôdy	-	-
Dodržanie limitov a zásad hnojenia, Úplné vylúčenie použitia agrochemikálii	Konvenčné obiloviny: (pšenica) Výnos: 4,45 t/ha Cena za jednotku produkcie 4274Sk /t Celková cena: 19 019 Sk Náklady na: Osivo – 1904 Sk/ha Hnojivo – 3449 Sk/ha Prípravky – 1741 Sk/ha	Opatrenie vedie k poklesu úrod o 20%. Výnos: 3,56 t/ha Cena za jednotku produkcie 4274 Sk /t Celková cena: 15 215 Sk Náklady na: Osivo – 1904 Sk/ha Hnojivo – 2759 Sk/ha Prípravky – 0 Celková strata: 1 373 Sk/ha Motivačný stimul: 11% - 151 Sk/ha Spolu: 1524 Sk/ha	1 524 Sk/ha (35,0 EUR/ha)

Kalkulácia platieb: trvalé trávne porasty

Činnosť	Kódex správnej poľnohospodárskej praxe	Stanovenie ušlého príjmu, dodatočných nákladov resp. finančného prospechu pre hospodárenie nad rámec Kódexu	Platba
Zachovanie výmery TTP počas celej doby záväzku	Zákaz rozorávania TTP	-	-
Dodržanie limitov a zásad hnojenia, Úplné vylúčenie použitia agrochemikálii	Konvenčné TTP Výnos: 5,5 t/ha Náklady na: Osivo – 70 Sk/ha Hnojivo – 369 Sk/ha Prípravky - 33 Sk/ha	Opatrenie vedie k poklesu úrod o 20%. Výnos: 4,4 t/ha Náklady na vyrovnanie výnosu krmív: 1,1 t/ha x 1200 Sk/t = 1 320 Sk/ha Náklady na: Osivo – 70 Sk/ha Hnojivo – 295 Sk/ha Prípravky - 0 Celková strata: 1 213 Sk/ha Motivačný stimul: 10 %- 121 Sk/ha Spolu: 1334 Sk/ha	1 334 Sk/ha (30,60 EUR/ha)
Údržba pravidelne využívaných trvalých trávnych plôch, vrátane odstraňovania náletu drevín	Nestanovuje špecifické podmienky	Dodatočné náklady predstavujú náklady za prácu a mechanizáciu na odstraňovanie náletu raz za 5 rokov - Cena práce pri likvidácii zárastov motorovou pílou 10 000 Sk /ha - Odstraňovanie ľahkého náletu drevín (na cca 4 % plochy ročne) 400 Sk/ha Dodatočné náklady 400 Sk /ha	400 Sk/ha (9,18 EUR/ha)
Limity ostatných hnojív (P, K) na základe výsledkov agrochemického skúšania pôd.	Zachovanie prirodzených vlastností pôdy	-	-

2. Ochrana proti erózii na ornej pôde

Kalkulácia platieb:

Činnosť	Kódex správnej poľnohospodárskej praxe	Stanovenie ušlého príjmu, dodatočných nákladov resp. finančného prospechu pre hospodárenie nad rámec Kódexu	<u>Platba</u>
Dodržiavanie stabilizačných osevných postupov, zakladanie medziplodín	Kódex obligatórne nestanovuje podmienky osevného postupu, stanovuje orbu po vrstevnici	Dodatočné náklady predstavujú náklady na spracovanie pôdy pre medziplodiny, náklady na osivo a náklady na sejbu a ošetrovanie pôdy po sejbe - Náklady na osivo 600 Sk /ha - Náklady na sejbu a ošetrovanie pôdy po sejbe, pracovné náklady 2270 Sk /ha Dodatočné náklady predstavujú (600 + 2270) = 2 870 Sk /ha	2 870 Sk/ha (65,85 EUR/ha)
Prijateľná veľkosť honu	Konvenčné obiloviny: (pšenica) Výnos: 4,45 t/ha Cena za jednotku produkcie 4274Sk /t Celková cena: 19 019 Sk	Zníženie príjmu vzniká za vyčlenenie 10 m pásov z produkčných plodín a ich náhradou za stabilizujúce prvky (ďatelinotrávy a pod.). Na 30 ha parcele (500mx600m)5 pásov predstavuje 2,5 ha Výnos: 2,5 t/ha Cena : 2073 Sk/ha Celková cena: 5 182 Sk Znížený príjem kalkulovaný na 30ha parcelu predstavuje (19 019-5182) x2,5/30 = 1153 Sk/ha Náklady na: Zatrávnenie + Osivo = 7 480 Sk/ha Náklady na zatrávnenie 2,5 ha plochy pásov na 30 ha pozemku a na rok 7480x2,5/30/5 =125 Sk/ha Spolu. 1278 Sk/ha (30ha pozemku)	1 278 Sk/ha (29,32 EUR/ha)

3. Ochrana proti erózii vo vinohradoch

Kalkulácia platieb:

Činnosť	Kódex správnej poľnohospodárskej praxe	Stanovenie ušlého príjmu, dodatočných nákladov resp. finančného prospechu pre hospodárenie nad rámec Kódexu	Platba
Pokrytie pôdy v každej druhej uličke vybratým spôsobom v stanovenom termíne	Všeobecné podmienky na ochranu proti erózii – obligatórne nie je stanovený pokryv pôdy	Dodatočné náklady vzniknuté realizáciou protierozívneho postupu (výsev tráv resp. aplikácia pokryvného materiálu) Náklady na zatrávnenie na rok 7480 Sk/5 = 1496 Sk/ha Pracovné náklady v závislosti od svahovitosti do 20%=504 Sk/ha od 21%-40%= 1004 Sk/ha nad 40 % = 1504 Sk/ha	2000 Sk/ha (48,19 EUR/ha) pri svahovitosti do 20%. 2500 Sk/ha (57,36 EUR/ha) pri svahovitosti 21-40% 3000 Sk/ha (68,83 EUR/ha) pri svahovitosti nad 40%

4. Ochrana proti erózii v ovocinárstve

Kalkulácia platieb:

Činnosť	Kódex správnej poľnohospodárskej praxe	Stanovenie ušlého príjmu, dodatočných nákladov resp. finančného prospechu pre hospodárenie nad rámec Kódexu	Platba
Pokrytie pôdy v každej druhej uličke vybratým spôsobom v stanovenom termíne	Všeobecné podmienky na ochranu proti erózii – obligatórne nie je stanovený pokryv pôdy	Dodatočné náklady vzniknuté realizáciou protierozívneho postupu (výsev tráv resp. aplikácia pokryvného materiálu) Náklady na zatrávnenie na rok 7480 Sk/5 = 1496 Sk/ha Pracovné náklady v závislosti od svahovitosti do 20%=504 Sk/ha nad 20%= 1004 Sk/ha	2000 Sk/ha (48,19 EUR/ha) pri svahovitosti do 20%. 2500 Sk/ha (57,36 EUR/ha) pri svahovitosti nad 20%

5. Zatrávňovanie ornej pôdy

Kalkulácia platieb

Činnosť	Kódex správnej poľnohospodárskej praxe	Stanovenie ušlého príjmu, dodatočných nákladov resp. finančného prospechu pre hospodárenie nad rámec Kódexu	Platba
Premena ornej pôdy na trvalý trávny porast	Kódex nestanovuje obligatórne túto podmienku Konvenčné obiloviny: (pšenica) Výnos: 4,45 t/ha Cena za jednotku produkcie 4274Sk /t Celková cena: 19 019 Sk	Ušlý príjem vzniká za stratu na produkcii plodín na tejto ploche. TTP Výnos: 2,5 t/ha Cena : 2 073 Sk/ha Celková cena: 5 182 Sk - prvá kosba až v 2. roku Znížený príjem na rok 2767 Sk/ha Náklady na zatrávnenie na rok 7480 Sk/5 = 1496 Sk/ha Spolu: 4 263 Sk/ha	4 263 Sk/ha (97,81 EUR/ha)

6. Ochrana biotopov poloprírodných a prírodných trvalých trávnych porastov

Kalkulácia platieb:

Činnosť	Kódex správnej poľnohospodárskej praxe	Stanovenie ušlého príjmu, dodatočných nákladov resp. finančného prospechu pre hospodárenie nad rámec Kódexu	Platba
Zaťaženosť pôdy max.0,6 VDJ/ha	Kódex nestanovuje obligatórne hustotu VDJ/ha, stanovený je len max.limit hnojív. Konvenčný chov 1,2 VDJ/ha -Príjem za syr od 1 ovce 1644 Sk /rok -Príjem za mäso od 1 ovce 1000 Sk /rok -Príjem za vlnu od 1 ovce 51 Sk /kg Plná cena produkcie pri optimálnom zaťažení územia 1,2 DJ.ha⁻¹ (1 ovca = 0,22 DJ) 5,454 ovce (1,2 DJ/ha / 0.22 ovce /DJ) x (1644 + 1000 + 51) Sk /rok = 14689,05 Sk /ha <i>Hrubý príjem pri zaťažení 1,2 DJ /ha ročne: 14689,05 Sk /ha</i> Mzdové náklady na 1 ha pri zaťažení 1,2 DJ /ha (721050 / ((500 / 1,2) x 0,22))=7866 Sk /ha Cena objemového krmiva – sena 1700 Sk /t Cena jadrového krmiva 5000 Sk /t Potreba objemového krmiva pre jednu ovcu 35 kg /rok Potreba jadrového krmiva pre jednu ovcu 6 kg /rok Prepočet nákladov na objemové a jadrové krmivo na 1 ha za rok (1,2 / 0,22) x ((0,35 x 1700) + (0,06 x 5000)) = 4881,80 Sk/ha/rok <i>Náklady na chov oviec (zaťaženie 1,2 DJ.ha⁻¹) na rok: (7866 Sk + 4881,80 Sk) = 12747,80 Sk /ha</i> <i>Hrubý zisk pri zaťažení 1,2 DJ ha⁻¹: (14689,05 Sk /ha - 12747,8 Sk /ha) = 1941,25 Sk /ha</i>	Ušlý príjem predstavuje znížená produkcia v limitoch ekologickej únosnosti územia, znížená o úsporu nákladov Plná cena produkcie pri environmentálne priaznivom zaťažení územia 0,6 DJ.ha⁻¹(2,72727 ovce) (0,6 DJ/ha / 0.22 ovce /DJ) x (1140 + 960 + 33) Sk /rok = 7344,55 Sk /ha <i>Hrubý príjem z chovu pri zaťažení 0,6 DJ /ha: 7344,55 Sk /ha</i> Prepočet mzdových nákladov na 1 ha pri zaťažení 0,6 DJ /ha= 3933 Sk /ha Prepočet nákladov na objemové a jadrové krmivo pri zaťažení 0,6 DJ /ha 2440,90 Sk /ha <i>Náklady na chov oviec, zaťažene 0,6 DJ.ha⁻¹.rok:(3933 Sk /ha + 2440,9 Sk /ha) = 6373,90 Sk /ha</i> <i>Hrubý zisk pri zaťažení 0,6 DJ/ha: 7344,55 Sk /ha - 6373,90 Sk /ha = 970,65 Sk /ha</i> Ušlý zisk (1941,25 - 970,65) = 970,60 Sk /ha	970 Sk/ha (22,25 EUR/ha)

-Úplne vylúčenie používania minerálnych hnojív a hnojovice -Celoplošne vylúčiť používanie agrochemikálií (okrem lokálne povolenej aplikácie)	Konvenčné TTP predstavuje napr. hnojenie na úrovni 100 kg N.ha ⁻¹ : + 15 P + 25 K a použitie agrochemikálií podľa príslušného predpisu Výnos - 5,5 t/ha Náklady na: Osivo – 70 Sk/ha Hnojivo – 369 Sk/ha Prípravky - 33 Sk/ha	Ušlý príjem je výsledkom rozdielu straty na produkcii, rozdielu nákladov a ušetrení nákladov. Znížené hnojenie na max. dávku 50 kg N. Výnos: 2,5 t/ha Náklady na vyrovnanie výnosu krmív: 3,0t/ha x 1200 Sk/t = 3600 Sk/ha Náklady na: Osivo – 70 Sk/ha Hnojivo – 185 Sk/ha Prípravky - 0 Celková strata: 3381Sk/ha	3 381 Sk/ha (77,57 EUR/ha)
Stanovené spôsoby pastvy a košarovania	Nestanovuje špecifické podmienky	Dodatočné náklady vznikajúce z podmienok kontrolovanej pastvy pod dozorom a prekladania košiarov sú vyčíslené na 400 Sk/ha	400 SK/ha (9,18 EUR/ha)
Údržba pravidelne využívaných trvalých trávnych plôch	Nestanovuje špecifické podmienky	Dodatočné náklady predstavujú náklady za prácu na kosenie porastov v sťažených podmienkach • Cena práce ručného kosenia v sťažených podmienkach 6 400 Sk /ha • Kosenie TTP ručne v ťažkých podmienkach na cca 10% plochy ročne: (0,10 x 6400) = 640 Sk /ha Dodatočné náklady 640 Sk /ha	640 Sk/ha (14,68 EUR/ha)
		Spolu: 5 391 Sk/ha	123,68 EUR/ha

7. Nelesná drevinová vegetácia

Kalkulácia platieb: orná pôda

Činnosť	Kódex správnej poľnohospodárskej praxe	Stanovenie ušlého príjmu, dodatočných nákladov resp. finančného prospechu pre hospodárenie nad rámec Kódexu	Platba
udržiavať a obnovovať poľnohospodársku účelovú zeleň na území podniku (šírka 5 m)	Nestanovuje špecifické podmienky	Dodatočné náklady predstavujú náklady na pravidelnú údržbu drevín, kosenie tráv a dopravu. Náklady na pravidelné strihanie a orezávanie 48 Sk /ks Náklady na strihanie a orezávanie aleje na 1000 m (125 ks x 48) 6000 Sk /ha Náklady na kosenie tráv mechanizáciou, sťažené (pás o šírke 5m) (0,5 x 1500 Sk/ha) = 750 Sk / ha Iné náklady na dopravu 5250 Sk/ha Dodatočné náklady údržby 1 km m alejí (6000 Sk + 750 Sk + 5250 Sk) = 12000 Sk / ha Vypočítaná ročná platba na údržbu 1 km alejí v prepočte na rok (1/5 x 12000) = 2400 Sk / ha	2 400 Sk/ha (55,06 EUR/ha)
pri kultivácii ornej pôdy nechávať okolo nelesnej drevinovej vegetácie 5 m široký okraj s bylinnou vegetáciou, ktorú je potrebné kosiť min. 1 krát ročne Neaplikovať hnojenie a chemické prípravky vo vzdialenosti 5 m od porastov nelesnej drevinovej vegetácie	Kódex nestanovuje obligatórne túto podmienku Konvenčné obiloviny: (pšenica) Výnos: 4,45 t/ha Cena za jednotku produkcie 4274Sk /t Celková cena: 19 019 Sk	Ušlý príjem vzniká za stratu na produkcii plodín na tejto ploche. TTP Výnos: 2,5 t/ha Cena : 2 073 Sk/ha Celková cena: 5 182 Sk - prvá kosba až v 2. roku Znížený príjem na rok (19019-5182)/5 = 2767 Sk/ha Náklady na zatrávnenie na rok 7480 Sk/5 = 1496 Sk/ha Ušlý príjem: 2767+1496= 4263 Sk/ha	4 263 Sk/ha (97,81 EUR/ha)

Kalkulácia platieb: trvalé trávne porasty

Činnosť	Kódex správnej poľnohospodárskej praxe	Stanovenie ušlého príjmu, dodatočných nákladov resp. finančného prospechu pre hospodárenie nad rámec Kódexu	Platba
udržiavať a obnovovať poľnohospodársku účelovú zeleň na území podniku	Nestanovuje špecifické podmienky	Dodatočné náklady predstavujú náklady na pravidelnú údržbu drevín, kosenie tráv a dopravu. Náklady na pravidelné strihanie a orezávanie 48 Sk /ks Náklady na strihanie a orezávanie aleje na 1000 m (125 ks x 48) 6000 Sk /ha Náklady na kosenie tráv mechanizáciou, sťažené (pás o šírke 5m) (0,5 x 1500 Sk) = 750 Sk / ha Iné náklady na dopravu 5250 Sk/km Dodatočné náklady údržby 1 km m alejí (6000 Sk + 750 Sk +5250 Sk) = 12000 Sk / ha Vypočítaná ročná platba na údržbu 1 km alejí v prepočte na rok (1/5 x 12000) = 2400 Sk / ha	2 400 Sk/ha (55,06 EUR/ha)
Neaplikovať hnojenie a chemické prípravky vo vzdialenosti. 5 m od porastov nelesnej drevinovej vegetácie	Konvenčné TTP Výnos: 5,5 t/ha Náklady na: Osivo – 70 Sk/ha Hnojivo – 369 Sk/ha Prípravky - 33 Sk/ha	Opatrenie vedie k poklesu úrod o 20%. Výnos: 4,4 t/ha Náklady na vyrovnanie výnosu krmív: 1,1 t/ha x 1200 Sk/t = 1 320 Sk/ha Náklady na: Osivo – 70 Sk/ha Hnojivo – 295 Sk/ha Prípravky - 0 Celková strata: 1 213 Sk/ha Motivačný stimul: 10 % - 121 Sk/ha Spolu: 1334 Sk/ha	1 334 Sk/ha (30,60 EUR/ha)

8. Ochrana vodných a mokrad'ových biotopov

Kalkulácia platieb: orná pôda

Činnosť	Kódex správnej poľnohospodárskej praxe	Stanovenie ušlého príjmu, dodatočných nákladov resp. finančného prospechu pre hospodárenie nad rámec Kódexu	Platba
Zatrávnenie ornej pôdy v šírke 5 m. Údržba mokradí	Kódex nestanovuje obligatórne túto podmienku. Kódex zakazuje aplikáciu hnojív vo vzdialenosti 10 m a aplikáciu agrochemikálií vo vzdialenosti 12m. Konvenčné obiloviny: (pšenica) Výnos: 4,45 t/ha Cena za jednotku produkcie 4274Sk /t Celková cena: 19 019 Sk	Ušlý príjem vzniká za stratu na produkcii plodín na tejto ploche. TTP Výnos: 2,5 t/ha Cena : 2 073 Sk/ha Celková cena: 5 182 Sk - prvá kosba až v 2. roku Znížený príjem na rok 2767 Sk/ha Náklady na zatrávnenie na rok 7480 Sk/5 = 1496 Sk/ha Náklady na kosenie mokradí ručne v sťažených podmienkach 6000 Sk /ha Náklady na kosenie mokradí ľahkou mechanizáciou 1500 Sk /ha Náklady na periodické pokosenie stariny každý rok na cca 40% plochy, cca 40% ručne (0,4 x 0,4 x 6000) + (0,4 x 0,6 x 1500) = 1320Sk /ha Dodatočné ročné náklady údržby mokradí (0,4 x 0,4 x 6000) + (0,4 x 0,6 x 1500) = 1320 Sk /ha Spolu: 2 767+1 496+1 320= 5583 Sk/ha	5 583 Sk/ha (128,10 EUR/ha)

Kalkulácia platieb: trvalé trávne porasty

Činnosť	Kódex správnej poľnohospodárskej praxe	Stanovenie ušlého príjmu, dodatočných nákladov resp. finančného prospechu pre hospodárenie nad rámec Kódexu	Platba
budovanie oplôtkových systémov a údržba mokradí	Nestanovuje špecifické podmienky Kódex zakazuje aplikáciu hnojív vo vzdialenosti 10 m a aplikáciu agrochemikálií vo vzdialenosti 12m.	Dodatočné náklady predstavujú náklady spojené s ochranou a údržbou mokradí, ktoré pozostávajú napr. v zabránení vstupu dobytká do mokradí oplotením, v periodickom kosení stariny. Náklady na 100 m oplotení 7500 Sk /100 m Orientačný prepočet nákladov na 1 km oplotení na hektár (odhad pre elipsu) 9600 Sk /ha Dodatočné náklady oplatenia mokrade v prepočte na 1 rok (9600 /5) 1920 Sk / ha	3 240 Sk/ha (74,34 EUR/ha)

		Náklady na kosenie mokradí ručne v sťažených podmienkach 6000 Sk /ha Náklady na kosenie mokradí ľahkou mechanizáciou 1500 Sk /ha Náklady na periodické pokosenie stariny každý rok na cca 40% plochy, cca 40% ručne $(0,4 \times 0,4 \times 6000) + (0,4 \times 0,6 \times 1500) = 1320 \text{ Sk /ha}$ Dodatočné ročné náklady údržby mokradí $(0,4 \times 0,4 \times 6000) + (0,4 \times 0,6 \times 1500) = 1320 \text{ Sk /ha}$ Dodatočné ročné náklady ochrany a údržby mokradí $(1920 \text{ Sk} + 1320 \text{ Sk}) = 3240 \text{ Sk /ha}$	
--	--	--	--

9. Chov a udržanie ohrozených druhov zvierat

Kalkulácia platieb:

Činnosť	Kódex správnej poľnohospodárskej praxe	Stanovenie ušlého príjmu, dodatočných nákladov resp. finančného prospechu pre hospodárenie nad rámec Kódexu	Platba
Chov uznaného druhu	Nestanovuje špecifické podmienky	náklady spojené s chovom daného druhu	Vid platby

10. Ekologické poľnohospodárstvo

Kalkulácia platieb:

Činnosť	Kódex správnej poľnohospodárskej praxe	Stanovenie ušlého príjmu, dodatočných nákladov resp. finančného prospechu pre hospodárenie nad rámec Kódexu	Platba
Ekologické poľnohospodárstvo v období konverzie	Nestanovuje špecifické podmienky	Ušlý príjem vzniká za stratu na produkcii plodín a za zvýšené náklady na mechanické ničenie buriny a škodcov na tejto ploche, náklady na uskladňovanie, welfare zvierat a kontroly	
orná pôda	Konvenčné obiloviny: (pšenica) Výnos: 4,45 t/ha Cena za jednotku produkcie 4 274 Sk /t Celková cena: 19 019 Sk Náklady na: Osivo – 1 904 Sk/ha Hnojivo – 3 449 Sk/ha Prípravky – 1 741 Sk/ha	Výnos: 3,49 t/ha Cena za jednotku produkcie 4 274 Sk /t Celková cena: 14 916 Sk Náklady na: Osivo – 2904 Sk/ha Hnojivo – 2759 Sk/ha Prípravky – 0 Sk/ha Znížený príjem na rok: 2 672 Sk/ha Dodatočné náklady v dôsledku	6 000 Sk/ha (137,67 EUR/ha)

		zvýšenej pracnosti a kontroly : 2 804 Sk/ha Motivačný stimul: 10%=524 Sk/ha Spolu: 6000 Sk/ha	
Ovocné sady a vinohrady	Jablone - konvenčné Výnos: 7 t/ha Cena za jednotku produkcie: 12 000 Sk /t Celková cena: 84 000 Sk Náklady na: Hnojivo – 3 449 Sk/ha Prípravky – 2 000 Sk/ha	Výnos: 6,3 t/ha Cena za jednotku produkcie: 12 000 Sk /t Celková cena: 75 600 Sk Náklady na: Hnojivo – 2 759 Sk/ha Prípravky – 0 Sk/ha Znížený príjem na rok: 5 710 Sk/ha Dodatočné náklady v dôsledku zvýšenej pracnosti, starostlivosti a kontroly 2 290 Sk/ha Spolu: 8 000 Sk/ha	8 000 Sk/ha (183,56 EUR/ha)
	Vinič - konvenčný Výnos: 5,16 t/ha Cena za jednotku produkcie 7 000Sk /t Celková cena: 36 120 Sk Náklady na: Hnojivo – 3 800 Sk/ha Prípravky – 2 300 Sk/ha	Výnos: 4,1 t/ha Cena za jednotku produkcie 7 000 Sk /t Celková cena: 28 700 Sk Náklady na: Hnojivo – 2 759 Sk/ha Prípravky – 0 Sk/ha Znížený príjem na rok: 4 079 Sk/ha Dodatočné náklady v dôsledku zvýšenej pracnosti, starostlivosti a kontroly: 3 921 Sk/ha Spolu: 8000 Sk/ha	8 000 Sk/ha (183,56 EUR/ha)
Zelenina, liečivé, koreninové a aromatické rastliny	Zelenina - konvenčná Výnos: 14 t/ha Cena za jednotku produkcie 8 000Sk /t Celková cena: 112 000 Sk Náklady na: Osivo – 2 290 Sk/ha Hnojivo – 3 449 Sk/ha Prípravky – 1 741 Sk/ha	Výnos: 12,9 t/ha Cena za jednotku produkcie 8 000 Sk /t Celková cena: 103 200 Sk Náklady na: Osivo – 2 790 Sk/ha Hnojivo – 2 759 Sk/ha Prípravky – 0 Sk/ha Znížený príjem na rok: 6 869 Sk/ha Dodatočné náklady v dôsledku zvýšenej pracnosti, starostlivosti a kontroly : 3 131 Sk/ha Spolu: 10 000 Sk/ha	10 000 Sk/ha (229,45 EUR/ha)

Trvalé trávnaté porasty zaťaženie nad 0,35 VDJ/ha	Konvenčné TTP Výnos: 5,5 t/ha Cena za jednotku produkcie: 2 073 Sk/t Celková suma: 11 402 Sk Náklady na: Hnojivo – 369 Sk/ha Prípravky - 33 Sk/ha	Výnos: 4,4 t/ha Cena za jednotku produkcie: 2 073 Sk/t Celková suma: 9 121 Sk Náklady na: Hnojivo – 270 Sk/ha Prípravky - 0 Sk/ha Znížený príjem na rok: 2 149 Sk/ha Dodatočné náklady (welfare, kontrola, práca): 1 648 Sk/ha Motivačný stimul 5%: 203 Sk/ha Spolu: 4 000 Sk/ha	4 000 Sk/ha (91,78 EUR/ha)
Trvalé trávnaté porasty zaťaženie do 0,35 VDJ/ha	Konvenčné TTP Výnos: 5,5 t/ha Cena za jednotku produkcie: 2 073 Sk/t Celková suma: 11 402 Sk Náklady na: Hnojivo – 369 Sk/ha Prípravky - 33 Sk/ha	Výnos: 4,4 t/ha Cena za jednotku produkcie: 2 073 Sk/t Celková suma: 9 121 Sk Náklady na: Hnojivo – 270 Sk/ha Prípravky - 0 Sk/ha Znížený príjem na rok: 854 Sk/ha Dodatočné náklady (welfare, kontrola, práca): 746 Sk/ha Spolu: 1 600 Sk/ha	1 600 Sk/ha (36,71 EUR/ha)
Ekologické poľnohospodárstvo v období po konverzii	Nestanovuje špecifické podmienky	Platby pre jednotlivé druhy výrob sú znížené o polovicu oproti platbám v období konverzie vzhľadom na zvýšený príjem z produktu realizovaného ekologickým spôsobom.	

Poznámka:

Podklady pre stanovenie platieb pre jednotlivé typy opatrení boli čerpané z materiálov Výskumného ústavu ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva:

„Vlastné náklady a výsledky hospodárenia poľnohospodárskych podnikov v SR za rok 2001 v triedení podľa výrobných oblastí“

„Ekonomika výroby a marketing ekologických produktov“